

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 16 Νοεμβρίου 2025 • Έτος 16° • Αρ. φύλλου 899

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΝΙΚΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Σφοδρή επίθεση σε ΔΗΚΟ και Οδυσσέα

Ο Νίκος Αναστασίου μιλάει στην «Κ» και σχολιάζει την υποψηφιότητα του κ. Αποστόλου με το ΔΗΚΟ και κατηγορεί τον Νικόλα Παπαδόπουλο για πωσιπλάτη μαχαίριά στην ΕΔΕΚ. Επιρρίπτει ευθύνες στον Οδ. Μιχαηλίδη για τους αερόσακους takata. Σελ. 8

KRAN MONTANA

Στο απυρόβλητο της Κομισιόν η Αγκυρα

Η «Κ» παρουσιάζει την ετήσια έκθεση προόδου της Κομισιόν για την Τουρκία, στην οποία την απενοχοποιεί για τη στάση της στο ελβετικό θέρετρο. Σελ. 6

ΠΡΟΕΔΡΙΑ Ε.Ε.

Στους 28.000 οι σύνεδροι

Η «Κ» εξασφάλισε τους αριθμούς που αφορούν την Κυπριακή Προεδρία της Ε.Ε. Σύμφωνα με τα στοιχεία, στην Κύπρο αναμένονται περίπου 28 χιλιάδες σύνεδροι. Σελ. 9

Με Nurofen,
ο πονοκέφαλος
δεν θα χαλάσει
τη στιγμή.

NUROFEN
EXPRESS 12

ΑΦΗΣΤΕ ΤΟΝ ΠΟΝΟ ΣΕ ΕΜΑΣ

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΠΡΟΣΕΚΙΝΩΤΟ ΤΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ ΚΥΠΡΟΥ.
ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΕΙΤΕ ΤΟΝ ΙΑΤΡΟ ΚΑΙ ΤΟΝ ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΟ ΣΑΣ.

Το σκάνδαλο, που επανήλθε στο προσκήνιο, δεν έδωσε το δικαίωμα στους Ρεπουμπλικανούς να εκμεταλλευθούν τον εσωκομματικό δικασμό που προκάλεσε η εξέλιξη στους Δημοκρατικούς, αφού η υπόθεση Εποστίν είναι το θέμα που προκαλεί τη μεγαλύτερη πόλωση μέσα στο κίνημα MAGA (Make America Great Again).

ΣΚΑΝΔΑΛΟ ΕΠΣΤΑΪΝ

Η αλληλογραφία που φοβίζει τον Λευκό Οίκο

Ζητείται η δημοσιοποίηση του φακέλου της έρευνας

«Φυσικά γνώριζε για τα κορίτσια», αναφέρει ο διαβόητος μαστροπός Τζέφρι Εποστίν στον δημοσιογράφο και βιογράφο του Τραμπ, Μάικλ Γουλφ. Το σκάνδαλο δεν επέτρεψε στον Τραμπ να πανηγυρίσει για τον τε-

ματισμό του μακρύτερου shutdown στην ιστορία των ΗΠΑ, που έφτασε τις 43 ημέρες. Η αλληλογραφία Εποστίν φοβίζει τον Λευκό Οίκο, που επιχειρεί να ανακατίσει περαιτέρω αποκαλύψεις. Σελ. 21

ΤΑ ΑΝΟΙΧΤΑ ΜΕΤΩΠΑ ΠΟΥ ΠΟΝΟΚΕΦΑΛΙΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ANNITA

Δύσβατος ο δρόμος του ΔΗΣΥ προς την κάλπη

Εντείνει τις προσπάθειες για ισχυρό ψηφοδέλτιο, με στόχο να παραμείνει πρώτη πολιτική δύναμη

Απουσία ξεκάθαρου στίγματος, ατολμία, κομματικές φατρίες, διαρροές ψηφοφόρων και μια σειρά άλλων, εσωτερικών και εξωτερικών παραγόντων, δυσχεραίνουν –τουλάχιστον για την ώρα– την πορεία του Δημοκρατικού Συναγερμού προς τις βουλευτικές εκλογές του 2026. Ο χρόνος μετρά αντίστροφα, η απόσταση που πρέπει να διανύσει μεγάλη, ένα το βασικό ερώτημα, θα καταφέρει να παραμείνει η πρώτη πολιτική δύναμη; Πάντως, η πρόεδρος του ΔΗΣΥ εντατικοποιεί τη διαδικασία, μπήκε

και η ίδια δυναμικά στη μάχη, με την προβολή ενεργειών και θέσεων μέσα από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, και προχωρεί σε συναντήσεις με πρόσωπα-κλειδιά με στόχο ένα ισχυρό ψηφοδέλτιο – ευελπιστώντας με Παμφοριδίδη και Ανθούση σ' αυτό. Σελ. 4

ΑΝΑΛΥΣΗ

Από τον Κληρίδη στην Αννίτα!

Η εξελικτική ταυτότητα του ΔΗΣΥ και πώς οι «δύο βόρκες» μετατράπηκαν σε απειλητικές «Συμπληγάδες». Σελ. 5

ΑΝ. ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ - ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Ευκαιρίες και ρίσκα για την Ελλάδα

Κύκλο προφορικών επαφών με τους ομολόγους του αναμένεται να έχει ο Έλληνας υπουργός Εξωτερικών Γιώργος Γεραπετρίτης, προκειμένου να διερευνήσει τις προθέσεις τους ως προς την πρόταση της Αθήνας για πενταμερή διάσκεψη. Η πρόταση της Αθήνας για τη συμμετοχή πέντε κρατών, μεταξύ των οποίων και η Κυπριακή Δημοκρατία, δεν φαίνεται να ικανοποιεί την τουρκική πλευρά, με αξιωματούχους να στέλνουν μήνυμα τονίζοντας πως «ή θα συμμετάσχει και η Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου» ή δεν θα συμμετάσχει καθόλου η Κύπρος». Σελ. 7, 16

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Και τώρα, ανασχηματισμός

Αφού λύθηκε ο γόρδιος δεσμός της ΑΤΑ και επανατοποθετήθηκε το Καλώδιο Ηλεκτρικής Διασύνδεσης στη σωστή του βάση, δεν μένει παρά μόνο η ανοικοδόμηση της Γάζας ως εκκρεμότητα, που ωστόσο μπορεί να περιμένει, γι' αυτό και οι πληροφορίες θέλουν τον Πρόεδρο έτοιμο να προβεί σε ανασχηματισμό. Θα ανακοινωθεί άραγε με θέαμα ανάλογο της σύναξης των κοινοταρχών των καμένων κοινοτήτων ή της προχθεσινής πανηγυρικής γιορτής για την ΑΤΑ, συμφωνίας κατώτερης των περιστάσεων, για τις εντυπώσεις και όχι την ουσία;

ΚΥΠΡΙΑΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Κέρδη 750 εκατ. παρά τις μειώσεις επιτοκίων

Τα κέρδη των κυπριακών τραπεζών παραμένουν υψηλά το 2025, παρά τις μειώσεις επιτοκίων. Οι τρεις συστημικές τράπεζες ξεπερνούν τα 750 εκατ. ευρώ στο εννιάμη-

νο, με στήριξη από αυξημένη δανειοδότηση και μη επιτοκιακά έσοδα. Οι ασφαλιστικές δραστηριότητες και οι εξαγορές ενισχύουν περαιτέρω την κερδοφορία. Οικονομική, Σελ. 3

ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

Βόλτα στη Λευκωσία με τον Τάκη Τζαμαργιά

Η Ελένη Ξένου συνάντησε τον Τάκη Τζαμαργιά, ο οποίος σκηνοθετεί στον ΘΟΚ το «Εγκλημα στο Οριεντ Εξπρές». Ο Έλληνας σκηνοθέτης λέει πως το θέατρο τον έχει μαλακώσει και πως πιστεύει στις μαγικές στιγμές του. Τέχνες, σελ. 4

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

«Το Νησί» από την ΕΘΑΛ

Οι ηθοποιοί Γιώργος Ευαγόρου και Ιζέλ Σείλανι ανεβαίνουν στη σκηνή για την παράσταση «Το Νησί», σε σκηνοθεσία Αχιλλέα Γραμματικόπουλου, και μιλούν στην «Κ» για τον «Άλλο» και για το αν λέγονται αλήθειες στο θεατρικό σανίδι. Τέχνες, σελ. 5

Κρατάμε
τη μια όψη
του νομίσματος.
Αυτή που μας φέρνει
πιο κοντά.

#ΚοινόΚυπρίων

Τράπεζα Κύπρου

HUBLOT

OWN IT

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel: 22 897 361

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Η κυρία Ρίτα

Όσοι θυμούνται την εποχή που η αστική Λευκωσία απολάμβανε την πινάνα του Ledra Palace, έτρωγε στέικ στο Corona και αθλείτο στα γήπεδα του Field Club, θα θυμούνται βεβαίως και τη Ρίτα Καμπάνα. Η οποία, αν και ιδιαίτερως χυμώδης σε βαθμό να θεωρείται σκανδαλωδώς σέξι, κατάλαβε σχετικά ενωρίς ότι το επίθετο Καμπάνα ήταν αρκετό μεν για να της εξασφαλίσει μια πρόσκληση στα σαλόνια της Γλάδστωνος, αλλά ως εκεί. Τα πραγματικά μεγαλεία απαιτούσαν έναν τουλάχιστο μεγαλειώδη γάμο.

Η **γαμήλια** καριέρα της εξωστρεφούς Ρίτας ξεκίνησε σε ένα από τα θρυλικά πάρτι του Δημήτρη Πιερίδη όπου γνώρισε τον βιομήχανο Σέρτζιο Αντρέotti, φιλέλληνα, φιλόanthρωπο, φιλοτελιστή και φίλο του αγαπητού σε όλους Ντίτη. Ο αιφνίδιος θάνατος του Ιταλού δεν έκαμψε την προσήλωση της ακάματης Ρίτας στο ευγενές σπορ της κοινωνικής αναρρίκησης. Έτσι παντρεύτηκε τον εφοπλιστή Μάικ Χαροκόπου, εκλεκτό μέλος της ομογένειας, με τον οποίο έζησε τριάντα πλούσια χρόνια. Ο θάνατος του Χαροκόπου τη βρήκε στην Ελβετία με τον εραστή της Άντον Σερκέγιεβιτς Σολοβιόφ, τέως πράκτορα της KGB και ως εκ θαύματος ολιγάρχη. Ο γάμος τους επικύρωσε τον μύθο της καλλονής από την ταπεινή Λευκωσία: η κυρία Ρίτα Καμπάνα Αντρέotti Χαροκόπου Σολοβιόφ κατέλαβε δικαιοματικά τον θρόνο της εύθυμης χήρας.

Πρόσφατα, αφού έθαψε τον γέρο Σολοβιόφ μετά τιμών, επέστρεψε στη γενέθλια πόλη της. Η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον ανέλαβε το εξαιρετικά σημαντικό καθήκον να επανασυστήσει την παλιά φιλενάδα της στην αστική Λευκωσία, παραθέτοντας δείπνο στην οικία της. Όπου και προέκυψε το ακανθώδες ερώτημα: πώς χωράει το όνομα Ρίτα Καμπάνα Αντρέotti Χαροκόπου Σολοβιόφ στο καρτελάκι του art de la table; Ως γνωστόν ό,τι δεν λύνεται κόβεται. Έτσι η οικοδέσποινα

Η Ρίτα Καμπάνα Αντρέotti Χαροκόπου Σολοβιόφ, γνωστή στην αστική Λευκωσία ως «κυρία Ρίτα», επέστρεψε στη γενέθλια πόλη της.

ανέγραψε με καλλιγραφικά γράμματα: «Κυρία Ρίτα». Γεγονός, που θύμιζε στην ομήγυρη μια υπέροχη ιστορία, όταν η Ρίτα θέλησε να εκδώσει διαβήτηριο και στο ερώτημα του υπαλλήλου: «Επάγγελμα;», εκείνη απάντησε: «Κυρία».

«Αφού επιστρέψατε θα ψηφίσετε κιόλας...» έριξε άδεια για να πιάσει γεμάτα η σιεροκουτάλα η Κούταλου. «Να ψηφίσω, αλλά τι;» αναρωτήθηκε η επίτιμη προσκεκλημένη. «Εγώ βεβαίως είμαι δεξιά εκ γενετής και εκ πεποιθήσεως, αλλά δεν γνωρίζω πολλά για την πολιτική κατάσταση

στην Κύπρο». «Επίτρεψέ μου τότε να σε βάλω στο θέμα», είπε η Ιουλία κι άνοιξε την τελευταία έρευνα της IMR για τον Reporter. «Ξεκινώντας από το γεγονός ότι η μία μονάδα που χωρίζει τον ΔΗΣΥ από το ΑΚΕΛ καθιστά τη μάχη για την πρωτιά επισφαλής». «Κινδυνεύουμε να κερδίσουν την πρωτιά οι κομμουνιστάι;» θορυβήθηκε η κυρία Ρίτα. «Κινδυνεύουμε από πολύ χειρότερα, αγαπητή μου», μουρμούρησε η Ευγενία η Καλαμαρού και κατέβασε το chardonnay άσπρο πάτο.

«Πρέπει επίσης να γνωρίζεις αγαπη-

τή Ρίτα ότι η εποχή που το ΔΗΚΟ έκοβε και έραβε, παρήλθε ανεπιστρεπτή. Εδώ φαίνεται ότι όχι μόνο χάνει την τρίτη αλλά υπάρχει πιθανότητα να εκτοπισθεί και από την πέμπτη θέση!». «Τουτέστιν;». «Τουτέστιν με δεδομένο ότι το ακροδεξιό ΕΛΑΜ έχει καπαρώσει την τρίτη θέση και το κόμμα του τέως ελεγκτή την τέταρτη, το ΔΗΚΟ νιώθει την ανάσα του Φειδία στον σβέρο του». «Τα ύστερα του κόσμου!». «Για να μη μιλήσουμε για την ΕΔΕΚ και τη ΔΗΠΑ που βλέπουν τη νέα Βουλή μόνο με τα κιάλια». «Και ακόμα δεν μετρήθηκε το κόμμα του Never Surrender!», σάρκα-

σε η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού.

Ήταν πολλές οι νέες πληροφορίες για την κυρία Ρίτα, αλλά η ανάρτηση του Χριστόφορου Τορναρίτη της κέντρισε την περιέργεια: «...αυτό που έρχεται δεν είναι κόμμα. Είναι επαναφορά συνείδησης και λογικής. Θα είμαι το αντίπαλο δέος των: Ανώμαλων - Ψυχοπαθών - Σοσιοπαθών - Νάρκισσων - Ανάρμοστων και μέτριων κοινωνικών όντων. Η αξιοπρέπεια σκάνεται όρθια». «Τουτέστιν;» ψέλλισε η κυρία Ρίτα. «Τουτέστιν, στις βουλευτικές εκλογές είτε θα γελά-

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

16-11-1935

Γερμανικόν αίμα: Εδημοσιεύθησαν σήμερα τα πρώτα διατάγματα τα θέτοντα εις εφαρμογήν τους νόμους τους ψηφισθέντας (...) εις Νυρεμβέργην οίτινες προστατεύουν «το γερμανικόν αίμα και την γερμανικήν τιμήν». Σκοπός των νόμων τούτων είναι ο οριστικός χωρισμός μεταξύ των Γερμανών πολιτών και των Εβραίων, εις τρόπον ώστε οι τελευταίοι ούτοι να μη δύνανται να εξασκήσουν πνευματικήν και πολιτικήν επιρροήν εν τη ζωή της Γερμανίας.

Ελευθεροτυπία: Αγγέλλεται εκ Καΐρου ότι η ελευθεροτυπία ουσιαστικώς κατηργήθη εις την Αίγυπτον διά Βασιλικού Διατάγματος εκδοθέντος χθες την νύκτα, δι' ου εξουσιοδοτείται η κυβερνήσις να προβαίνει εις την κατάσχεσιν εφημερίδων και να απαγορεύη την έκδοσιν των διά μίαν ωρισμένην περίοδον. Βεβαιούται ότι και άλλα αυστηρά μέτρα θα ληφθούν διά την τήρησιν της τάξεως.

Παραχώρησις: Επιβεβαιούται επιμόνως ότι διεξάγονται δραστήρια αγγλοελληνικά διαπραγματεύσεις, αποβλέπουσαι εις το να παραχώρησ η Αγγλία εις την Ελλάδα την νήσον Κύπρον, έναντι παραδοχής της Ελλάδος, όπως η Αγγλία χρησιμοποιή διαφόρους ελληνικούς λιμένας, μεταξύ των οποίων και τον όρμον της Σούδας εν Κρήτη, διά τας ανάγκας του στόλου της.

Ο ΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο ΟΝΑΣ ΑΓΟΡΑΣ

Σεισμοί, πλημμύρες και Οδυσσεάς

Σεισμοί, μετασεισμοί, συναγερμοί.

Την εβδομάδα που πέρασε ξεχώρισα τη φωτογραφία μισοβυθισμένου αυτοκινήτου σε πλημμυρισμένο δρόμο της πρωτεύουσας μετά από ολιγόλεπτη βροχή. Θα μου πείτε, βροχές υπήρχαν από την εποχή της αγίας Ελένης, όμως ευτυχώς δεν υπήρχαν αυτοκίνητα αλλά ούτε και δρόμοι για να πλημμυρίσουν. Και κάπως έτσι οι αρχαίοι ημών πρόγονοι δεν κινδύνευαν να πνιγούν στο αυτοκινητό τους μετά από βροχή. Πόσο τους ζηλεύω.

Είχαμε πάντως και σεισμούς αλλά και τον πρωτοφανή αριθμό των 50 περίπου μετασεισμών. Στην Πινδάρου θεωρούν το φαινόμενο σαν σημάδι προεκλογικής ανάκαμψης και επιτυχίας στις βουλευτικές. Έχουν τροποποιήσει και το σχετικό σλόγκαν: σεισμός, μετασεισμός, Συναγεμμός. Αννίτα μου, οι οίωνοι είναι ευνοϊκοί.

Το γνωρίζαμε βέβαια πως η πολιτική μας ζωή δεν ήταν και αγγελικά πλασμένη, αλλά ο Χασαπόπουλος με τις αποκαλύψεις του μας αναγκάζει να αντιληφθούμε πως τα πράγματα ήταν απείρως χειρότερα από ό,τι νομίζαμε. Μας λέει λοιπόν τώρα πως στην «Ομάδα κατά της διαφθοράς» υπήρχαν οργανωμένες επιθέσεις κατά πολιτικών αντιπάλων ενορχηστρωμένες από τον ίδιο τον Οδυσσεά Μιχαηλίδη. Say what?

Η κατηγορία είναι σοβαρότατη και αναμένουμε τον πρώην ελεγκτή να πάρει τον πρώην συνεργάτη του στο δικαστήριο, αλλιώς θα πρόκειται για σιωπηρή

παραδοχή των κατηγοριών. Όλα περίμενα να τα ακούσω σε αυτό τον τόπο, αλλά διεφθαρμένες πρακτικές σε ομάδα κατά της διαφθοράς είναι μάλλον κάτι πρωτοφανές.

Το είδαμε και αυτό το ασύλληπτο στους κυπριακούς δρόμους: κάποιος οδηγούσε γράφοντας στο λάπτοπ και μιλώντας στο κινητό. Δυστυχώς προβλέπω πως σύντομα θα δούμε και πολύ χειρότερα. Διότι, όταν χρειάζεσαι μιάμιση ώρα για να πας από τη μία άκρη της Λευκωσίας στην άλλη, είναι αναμενόμενο πως κάποιος θα μεταφέρουν το γραφείο τους

μέσα στο αυτοκίνητο. Μην εκπλαγείτε στο μέλλον κάποιιο να βάλουν και τραπεζάκι για να τρώνε το μεσημεριανό τους οδηγώντας - όσο οδήγημα σου επιτρέπει το μπιστιλιάρισμα. Κάποιιοι με πιο μεγάλα αυτοκίνητα -ας πούμε βαν- μπορεί να βάλουν στο όχημά τους και διάδρομο γυμναστικής ή home cinema.

Σε μυστικό δείπνο στο Προεδρικό ολοκληρώθηκε η συμφωνία για την ΑΤΑ, η οποία αφήνει τους υψηλά αμειβόμενος πολύ ικανοποιημένους και τους υπόλοιπους με δύο χείλη καμένα. Η τραγική ειρωνεία είναι πως αυτά που η κυβέρ-

σουμε πολύ είτε θα κλάψουμε», είπε η Ιουλία και ζήτησε να τους σερβίρουν λικέρ μαστίχας για τη χώνεψη.

Από τα νόστιμα των πρόσφατων πολιτικών εξελίξεων ήταν και η μεταγραφή του λαλίστατου Ανδρέα Χασαπόπουλου από το ΑΛΜΑ στην Άμεση Δημοκρατία. «Αν ανοίξει το στόμα του ο Χασαπόπουλος, κάποιος μάλλον θα χάσει τον ύπνο του» σχολίασε η Ρενέ Κυπριασία, η οποία αδυνατεί ακόμα να πιστέψει ότι ο πάλοι ποτέ ευνοούμενος της Στράκκας γενικός ελεγκτής απειλεί να βάλει τέλος στην πολιτική δυναστεία των Παπαδόπουλων. «Το παιχνίδι πλέον παίζεται αλλιώς», κατανεύσαν οι κυρίες.

Ζαλισμένες από το ποτό, χαλαρές πλέον και με εμφανώς καλύτερη διάθεση, αποφάσισαν να μυσούν την κυρία Ρίτα στην πιο ενοχή τους απόλαυση: το κυπριακό TikTok. Το βίντεο του υποψηφίου με την ΕΔΕΚ Πάμπου Χριστοδούλου («Ο Πάμπος απαντά γρήγορα») κέρδισε τις εντυπώσεις για το ταπεραμένο και την εφευρετικότητα του. «Σ' αυτές τις εκλογές δεν πρόκειται να πληξουμε καθόλου, μάνα μου», είπε η Ιουλία.

Πήγε μεσάνυχτα όταν η σιεροκουτάλα η Κούταλου έθεσε το τελευταίο πικντικο ερώτημα μιας έτσι κι αλλιώς ζωηρής βραδιάς: «Αναρωτιέμαι, τι είναι πιο προβληματικό: το γεγονός ότι στο ΓεΣΥ κατατέθηκαν αιτήματα για αποζημιώσεις από τραυματισμούς με... τρένο ή ότι επί μία βδομάδα ασχολούμαστε με τις κατηγορίες του πλέον αναξιόπιστου Αναστασιάδη για τον Χριστό Στυλιανίδη;». «Αν και καινούργια στην Κύπρο, θα τολμήσω να πω ότι οι τραυματισμοί από το ανύπαρκτο τρένο είναι λιγότερο προβληματικό από τα κουτσομπολιά που διακνεί ο Αναστασιάδης», είπε η κυρία Ρίτα και τα μέλη του διευρυμένου καρέ αναφώνησαν εν χορώ: «Καλώς τπνε κι ας άργησε».

stavros.christodoulou@gmail.com

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Νικόλαου Σαρπίδου 2 & Λεωφ. Λυκαβιττού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Αναπληρωτής Διευθυντής: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ • Σύμβουλος έκδοσης: ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΔΗΣ • Διευθυντής: ΘΑΝΑΣΗΣ ΦΩΤΙΟΥ

Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Αετός: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά παράφραση ή διασκευή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

H
U
B
L
O
T

OWN IT

Vassos Eliades Accessories Ltd

Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

Τα ανοιχτά μέτωπα του ΔΗΣΥ

Μεγαλύτερος αντίπαλος του κόμματος φαίνεται να είναι ο (κακός) εαυτός του

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Στόχος της ηγεσίας του ΔΗΣΥ για τις βουλευτικές εκλογές του Μαΐου είναι αναμφίβολα να παραμείνει το κόμμα πρώτη πολιτική δύναμη στην Κύπρο. Οι αναφορές σε συγκεκριμένα ποσοστά αποφεύγονται τεχνηέντως, αν και ένα αποτέλεσμα κάτω του 24% σίγουρα δεν θα αποτελέσει επιτυχία. Άλλωστε, στην Πινδάρου το χαρτί της πρωτιάς αναμένεται να το παίξουν κυρίως για να σηκώσουν τους δυνητικούς ψηφοφόρους τους από τον καναπέ και να δώσουν ένα καθαρό προβάδισμα στο κόμμα, τη στιγμή που οι δημοσκοπήσεις δείχνουν τον ΔΗΣΥ να προηγείται μόλις μία ανάσα από το ΑΚΕΛ.

Κομματικά στελέχη εκφράζουν ανησυχίες σε σχέση με τη μερίδα των ψηφοφόρων που για πρώτη φορά θα πάνε στην κάλπη –είτε λόγω ηλικίας είτε γιατί μέχρι τώρα

Το μεγαλύτερο πρόβλημα που έχει να αντιμετωπίσει σήμερα ο ΔΗΣΥ είναι ο ίδιος του ο εαυτός, μιας και αντί να καθορίζει πολιτικές επιλέγει να τοποθετείται στις πολιτικές των άλλων.

αδιαφορούσαν— μιας και υπάρχει παραδοχή πως δεν κατάφεραν μέχρι σήμερα να τους προσεγγίσουν παρά την επιστράτευση σύγχρονων μεθόδων επικοινωνίας.

Μπορεί η πρόεδρος του κόμματος Αννίτα Δημητρίου να μπήκε στον χορό, με την προβολή ενεργειών και θέσεων διά των μέσων κοινωνικής δικτύωσης (ανάμεσά τους και η παρουσίαση των αριστίνδην υποψηφίων που έγινε αποκλειστικά μέσω σόσιαλ), ωστόσο αυτό δεν φαίνεται να είναι αρκετό, με την ηγεσία να συζητάει αν είναι η ώρα να ενταχθούν στην ομάδα επαγγελματιών του είδους που θα συμβάλουν στην περαιτέρω προβολή και διάδοση των προτάσεών τους.

Άλλωστε, υπάρχει και η απόφαση στο τελευταίο καταστατικό συνέδριο για τη θεσμοθέτηση ηλεκτρονικών δημοψηφισμάτων, μετά από εισήγηση του αντιπροέδρου Γιάννη Καραούσου, με σκοπό να αφουγκραστούν τα μέλη και την κοινωνία σε καίρια ζητήματα, μία απόφαση, ωστόσο, που μέχρι σήμερα δεν φαίνεται να εφαρμόζεται, ενώ πιθανώς να συνέβαλλε και στη διαμόρφωση θέσεων του κόμματος σε θέματα όπως η ΑΤΑ αλλά και η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών όπου το κόμμα κρατάει μία στάση «να μην αλλά» ώστε να μη δυσανεστήσει κανένα.

Στα μέτωπα που ο ΔΗΣΥ έχει

ανοιχτά ενόψει βουλευτικών συγκαταλέγεται και το γενικότερο κλίμα απαξίωσης για τα παραδοσιακά κόμματα, αλλά και η ανάδειξη προσώπων που παραγνώνουν θεσμούς και αξίες στηριζόμενα στην ημιμάθεια και τα εύπλα συνθήματα. Η Άμεση Δημοκρατία είναι κάτι που πιθανώς ο ΔΗΣΥ να βρει απέναντί του, καθώς το νεοσύστατο κόμμα του ευρωβουλευτή Φειδία Παναγιώτου και ο τρόπος που προσεγγίζει τους νέους πιθανώς να έχει μεγαλύτερη αποδοχή από εν δυνάμει ψηφοφόρους του ΔΗΣΥ όπως και δυσανεστημένους από την προηγούμενη διακυβέρνηση.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα

Ωστόσο, το μεγαλύτερο πρόβλημα που έχει να αντιμετωπίσει σήμερα ο ΔΗΣΥ είναι ο ίδιος του ο εαυτός, μιας και αντί να καθορίζει πολιτικές επιλέγει να τοποθετείται στις πολιτικές των άλλων, ενώ σε κάποιες των περιπτώσεων απλώς σφυριζεί αδιάφορα, αποφεύγοντας περαιτέρω μπελάδες και πιθανώς μία αναπόφευκτη σύγκρουση με συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες.

Όπως δηλώνουν ανοιχτά κομματικά στελέχη, από τον σημερινό ΔΗΣΥ απουσιάζει το ξεκάθαρο στίγμα με σχεδόν αδιάφορες επιλογές που προκαλούν μεν τη μι-

κρότερη ζημιά, μιας και δεν προκαλούν αντιπαράθεσεις, όμως την ίδια στιγμή απογοητεύουν τους παραδοσιακούς Συναγερμικούς που διαχρονικά επιζητούν από το κόμμα τους έναν ηγετικό ρόλο.

«Το κόμμα δεν μπορεί να περάσει στην κοινωνία ξεκάθαρα μηνύματα, αλλά ούτε και να γυρίσει σελίδα», σημειώνουν στελέχη αν και σε αυτό πιθανώς να συμβάλει και η ατομία που επιδεικνύεται. Κανείς πάντως δεν μπορεί να παραβλέψει το γεγονός πως κάθε φορά που γίνεται μια προσπάθεια παραγωγής πολιτικής ξεσπούν κρίσεις με καταβολές στο παρελθόν (όπως η πρόσφατη αναβίωση της άσχημης αντιπαράθεσης Αναστασιάδη-Στυλιανίδη) που περιπλέκουν τα πράγματα και βυθίζουν τον ΔΗΣΥ ακόμα περισσότερο στην εσωστρέφεια και τη μόνιμη άμυνα.

Άλλωστε όσο και αν επιθυμούν ορισμένοι να προβάλουν την ενότητα, οι κομματικές φατρίες ανάλογα με το πού πρόσκεινται (Αναστασιάδη, Αβέρωφ ή Χριστοδουλίδη) παραμένουν δυνατές, δυσχεραίνοντας ακόμα περισσότερο το έργο της Αννίτας Δημητρίου και προκαλώντας εντέλει σύγκρουση με τις θέσεις που προβάλλονται προς τα έξω. Στο παζλ βρίσκονται και οι ενέργειες κομματικών στελεχών για την επόμενη μέρα, αφού υποστηρίζουν

πως η παρούσα ηγεσία έχει προσωρινό, μεταβατικό ρόλο, με τους υποστηρικτές να μιλούν για μεγαλεπήβολα σχέδια και διαμόρφωση νέων προοπτικών στο κόμμα ακόμη και μέσα από συνεργασίες. Υπάρχει και η ισχυρή άποψη ότι θα πρέπει αυτή την ώρα ο ΔΗΣΥ να εκμεταλλευτεί τα δέκα χρόνια διακυβέρνησης για τα οποία στις πλείστες των περιπτώσεων δεν γίνεται καμία αναφορά (κάτι που έχει εκφραστεί και ως παράπονο και από τον ίδιο τον Νίκο Αναστασιάδη) μιας και υπάρχουν θετικά στοιχεία που μπορούν να αναδειχθούν, όπως η πορεία της οικονομίας και το ΓεΣΥ. Ωστόσο, κάτι τέτοιο δεν γίνεται από όλους αποδεκτό, ενώ εκφράζονται έντονες ανησυχίες πως θα υπάρχει διασύνδεση και με τα βαρίδια της δεκαετίας Αναστασιάδη, όπως τα φαινόμενα διαφθοράς.

Έντονη είναι και η άποψη πως το κόμμα θα πρέπει να σκληρύνει την αντιπολιτευτική του στάση, ξεκαθαρίζοντας πως είναι απέναντί από την κυβέρνηση και όχι κάπου στο μέσο της διαδρομής, ωστόσο υπάρχει και η θέση πως τη δεδομένη στιγμή θα πρέπει να χαμηλώσουν οι τόνοι με στόχο την προέκταση ψηφοφόρων της Δεξιάς που στις προεδρικές εκλογές στήριξαν την υποψηφιότητα Νίκου Χριστοδουλίδη. Βέβαια, στις όποιες τοποθετήσεις θα

πρέπει να συνυπολογίσει κανείς και τις προσωπικές φιλοδοξίες, που είναι πολλές εντός του ΔΗΣΥ, ενόψει προεδρικών του 2028.

Εννοείται ότι στην εξίσωση εισέρχεται και το μέτωπο των διαρροών προς το ΕΛΑΜ, που οδηγεί σε μία σειρά από ενέργειες που πιθανώς να μειώνουν αυτή την ώρα την επιρροή του κόμματος σε μετριοπαθείς ψηφοφόρους με φιλελεύθερες απόψεις.

Και σε αυτή την περίπτωση το κόμμα της Δεξιάς φαίνεται να ακολουθεί και όχι να διεκδικεί τον πρωταγωνιστικό ρόλο μιας και αρνείται τον δρόμο της πολιτικής αντιπαράθεσης με θέσεις και επιχειρήματα. «Οι δημόσιες συζητήσεις με εκπρόσωπους του ΕΛΑΜ θα ήταν το καλύτερο επιχείρημα για να πειστούν οι ψηφοφόροι γιατί πρέπει να επιλέξουν ΔΗΣΥ», τονίζουν οι πιο ψυχραίοι και έμπειροι παίκτες της πολιτικής σκακιέρας, ωστόσο τα πλείστα στελέχη της ηγεσίας επιλέγουν τις παρουσίες σε μνημόσυνα και εκδηλώσεις με γνώμονα το ποιος θα αποδειχτεί περισσότερο πατριώτης.

Στην παραγωγή πολιτικής θα μπορούσε, όπως αναφέρουν στελέχη, να συμβάλει αυτή την ώρα και το Συμβούλιο Παρακολούθησης του κυβερνητικού έργου, τα μέλη του οποίου ένα χρόνο πριν η πρόεδρος του κόμματος ανακρίωνε με ιδιαίτερη χαρά. Έγιναν μάλιστα και κάποιες προσπάθειες όπως οι οκτώ άξονες για ενίσχυση της διαφάνειας και της λογοδοσίας, που αναλύθηκαν τότε από την επικεφαλής του τομέα Διαφάνεια και Πάταξη Διαφθοράς Τζωρτζία Κωνσταντίνου-Παναγιώτου παρουσία της Αννίτας Δημητρίου, ωστόσο δεν κράτησαν για πολύ.

Φαίνεται ότι οι αρνητικές αντιδράσεις ορισμένων βουλευτών που πίστεψαν πως ήρθαν τα μέλη της σκιώδους κυβέρνησης να τους αντικαταστήσουν, όπως και κάποιες εισηγήσεις που θεωρήθηκαν πως θα προκαλέσουν αντιδράσεις, έκαναν την ηγεσία να μην αξιοποιεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο το συγκεκριμένο συμβούλιο. Βέβαια, αυτό δεν σημαίνει πως δεν προκαλεί και δυσφορία με χαρακτηριστικό παράδειγμα τη δήλωση ανώτατου στελέχους της ηγεσίας του κόμματος, που είπε ότι καθημερινά η παρούσα κυβέρνηση θα έπρεπε να έχει έγνοια τι πρόταση θα κατεβάσει το σκιώδες υπουργικό και όχι το κόμμα να επιλέγει την όδο το δυνατό μικρότερη εμπλοκή του.

Πάντως, αυτή την ώρα άρχισαν εκ νέου προσπάθειες για εμπλοκή όλων, μιας και η μάχη των βουλευτικών θα κρίνει πιθανώς και τα περαιτέρω βήματα ενόψει προεδρικών. «Δεν περισεύει κανείς» είναι το μήνυμα της ηγεσίας, ωστόσο από τα λόγια στην πράξη φαίνεται να υπάρχει μεγάλη απόσταση για να διανύσουν και ο χρόνος πλέον μετρά αντίστροφα.

ΑΡΘΡΟ

Η ετερόφωτη Δημοκρατία

Του **ΠΑΣΧΟΥ ΜΑΝΔΡΑΒΕΛΗ**

Την περασμένη εβδομάδα είχαμε μια τεράστια στροφή πολιτικής της Ελλάδος σε ό,τι αφορά το ενεργειακό μας δόγμα. Μέσα σε πανηγυρισμούς και παράτες κρύφτηκε ότι από τη «νέα, φιλόδοξη εθνική στρατηγική για την ενέργεια, το περιβάλλον και το κλίμα», που «θα κλείσουμε όλους τους λιγνιτικούς σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας μέχρι το τέλος του 2028» (Κυριάκος Μητσοτάκης, Γενική Συνέλευση ΟΗΕ, 27.9.2019), περάσαμε στο δόγμα «drill baby drill» του Ντόναλντ Τραμπ. Εξ ου και οι υπερβολές για ενεργειακή αυτονομία της χώρας ή, ακόμη χειρότερα, ότι «θα γίνουμε το Κατάρ της Ανατολικής Μεσογείου».

Είναι μια κίνηση απολύτως κα-

τανοπητή από γεωπολιτική σκοπιά. Η Ελλάδα ζει με το διαρκές άγχος εξ ανατολών, την Τουρκία, που τα τελευταία χρόνια του Ταγίπ Ερντογάν απέκτησε ανησυχητικά χαρακτηριστικά. Η γείτων κυβερνάται από ένα καθεστώς τύπου Βλαντιμίρ Πούτιν, κάτι που φαίνεται από την υποχώρηση της δημοκρατίας στο εσωτερικό –φυλακίσεις αντιπολιτευόμενων ηγετών, κλείσιμο μέσων ενημέρωσης κ.λπ.– και τις αναθεωρητικές ρητορικές σε ό,τι αφορά τις διεθνείς σχέσεις, με κύριο χαρακτηριστικό την ανασκαφή περασμένων μεγαλείων.

Συνεπώς, η ύπαρξη αμερικανικών –έστω βρώμικων– κολοσσών στην περιοχή, συν το «δωράκι» του κάθετου αγωγού στον ασταθή ηγεμόνα, που συμφώνως με τα σχέδια θα μεταφέρει το

Αυτό που πρέπει να μας απασχολήσει είναι ότι η μηχανική της αλλαγής του ενεργειακού μας δόγματος έγινε και αυτή ασυζητητί.

ακριβό σχιστολιθικό αέριο μέχρι την Ουκρανία, αποτελούν πρωτίστως αμυντικά και ουχί οικονομικά πλεονεκτήματα, διότι δεν ξέρουμε πόσο θα κρατήσουν. Η τεχνολογία, η οικονομία και ο κόσμος αλλάζουν ταχύτερα απ' όσο μπορούμε να φανταστούμε. Ο Πούτιν είναι 73 ετών, ο πόλεμος στην Ουκρανία κάποια στιγμή θα σταματήσει και μπορεί σε λίγα χρόνια οι αγορές να

στραφούν πάλι στο φθινό ρωσικό αέριο κάνοντας τον αγωγό ασύμφορο.

Αυτό όμως που πρέπει να μας απασχολήσει είναι η μηχανική της αλλαγής του ενεργειακού μας δόγματος. Έγινε και αυτή ασυζητητί. Όπως ορθώς παρατήρησε η κ. Άννα Διαμαντοπούλου, «να κάνουμε εξορύξεις αλλά πρέπει να δούμε τις συμφωνίες, ποια είναι τα έσοδα της χώρας; (...) Δεν πρέπει να ξέρουμε τι επενδύσεις θα χρειαστούν στη χώρα μας για τον κάθετο αγωγό υδρογονανθράκων αερίου; (...) Είναι δυνατόν να μην έχει γίνει συζήτηση στη Βουλή για τέτοιες μεγάλες συμφωνίες, που δεσμεύουν τη χώρα για τα επόμενα 30 χρόνια και αφορούν εξάρτηση από μία πηγή; (...) Τι είδους δημοκρατία είναι αυτή που ανακοινώνουμε, πανηγυρίζουμε,

βγαίνουμε φωτογραφίες και όλοι λέμε “ωσανά”. Μπορεί να είναι όλα θετικά, αλλά δεν πρέπει να γίνει αυτή η συζήτηση;» (ΣΚΑΪ, 12.11.2025).

Γράφω πριν από δύο εβδομάδες για το ετερόφωτον της Ελληνικής Δημοκρατίας. Ο κοινοβουλευτισμός άντεξε διότι δυτικοσπουδαγμένες ελίτ εργάζονταν για το καταγωγικό όραμα του ελληνικού κράτους, που στόχος ήταν –καταπώς λέει η Διακήρυξη της Α΄ Εθνικής Συνέλευσης Επιδαύρου (1822)– «να εξομοιωθώμεν με τους λοιπούς συναδέλφους μας Ευρωπαίους χριστιανούς». Αναρωτιόμασταν τι μπορεί να συμβεί τώρα που «οι συνθήκες αλλάζουν. Η Δημοκρατία υποχωρεί στις δυτικές χώρες, αυτές που είχαμε οδηγό και πρότυπο» («Το φιλελεύθερο

κενό», 2.11.2025).

Αυτή η ξαφνική και τεράστια αλλαγή του ενεργειακού δόγματος υπογραμμίζει τους παραπάνω φόβους. Οχι ότι θα αντιδρούσε κανείς –το εξ ανατολών άγχος είναι διακομματικό– ή ό,τι δεν έπρεπε να γίνει. Όμως η στροφή από το «η Ελλάδα πιστεύει στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και δεν πρόκειται να αρχίσει να σκάβει τον βυθό της Μεσογείου για να βρει αέριο και πετρέλαιο» (Νίκος Δένδιας, Arab News, 21.4.2021) στους σημερινούς πανηγυρισμούς για τις δοκιμαστικές εξορύξεις, είναι τεράστια. Πόσα άλλα δόγματα μπορεί να αλλάζουν, έτσι ξαφνικά, υπό εξωτερικές πιέσεις και χωρίς να προηγηθεί μια συζήτηση –έστω για τα μάτια της Δημοκρατίας– στο Κοινοβούλιο;

Του **ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ**

«**Ξε μια εποχή** που άλλοι επέλεγαν την εύκολη οδό των συνθημάτων, εκείνος ακολούθησε τον δύσβατο δρόμο της αλήθειας. Ενώ όταν αρκετοί επιδίωκαν το χειροκρότημα εκείνος αναζητούσε λύσεις, με το αποτύπωμα της πολιτικής του αντίληψης να καθρεφτίζει τη βενιζελική προσέγγιση, η οποία δεν υποτασσόταν στη ροή των γεγονότων, αλλά επικειρούσε πάντα να τη διαμορφώσει».

Η σκιαγράφιση του πορτρέτου του Γλαύκου Κληρίδη από τον Κυριάκο Μητσοτάκη, εκφωνώντας τον επιμνημόσυνο λόγο στο δωδέκατο μνημόσυνο του ιδρυτή και ιστορικού ηγέτη του ΔΗΣΥ, επακολούθησε μερικών εβδομάδων της πρωτοβουλίας της σημερινής προέδρου του κόμματος, Αννίτας Δημητρίου, στις αρχές του προηγούμενου μήνα, για τη διασφάλιση και προστασία του μνημείου του Γρίβα. Παρότι θα μπορούσε κανείς, ένας φίλος ή υποστηρικτής του κόμματος, να επικαλεστεί ομοιότητες και να υποστηρίξει πως, όπως ο Γλαύκος Κληρίδης, που «όταν αρκετοί επιδίωκαν το χειροκρότημα εκείνος αναζητούσε λύσεις», έτσι και η Αννίτα Δημητρίου, η οποία δήλωσε «Ξεκαθαρίζω ότι δεν επιζητούμε τιμές ή ευχαριστίες επειδή πράξαμε το καθήκον μας», ένας αντικειμενικός παρατηρητής θα κατέγραφε τα δύο γεγονότα ως ενδεικτικά της διασχιστικής διαταραχής προσωπικότητας από την οποία πάσχει ο Δημοκρατικός Συναγερμός. Κι ενώ η πραγματικότητα είναι ότι ανέκαθεν έπασχε, γεγονός που επίσης υποδηλώνει «ιστορική συνέχεια», εντούτοις, με την ίδρυσή του συντελείται ο πολιτικός μετασχηματισμός της κυπριακής Δεξι-άς σε ένα σύγχρονο δεξιό κόμμα, μόνο ηγέτες με ειδικό βάρος ανάμεσα στους υποστηρικτές, μπορούσαν να χωρέσουν και να κουμαντάρουν τις δύο τάσεις – αυτή της παραδοσιακής εθνικόφρονας παράταξης που είχε θεμέλιο την Ένωση και εκείνης της νέας φιλελεύθερης, ευρωπαϊκού προσανατολισμού Δεξιάς, του πολιτικού ρεαλισμού. Και είναι αυτό το κενό – που δεν αφορά στην Αννίτα Δημητρίου, αφορά και σ’ όλους τους υπόλοιπους ηγέτες πλέον ενός, του Νίκου Αναστασιάδη, η απουσία στιβαρού караβοκύρη που οι δύο «βάρκες», έμειναν ανεξέλεγκτες, μετατράπηκαν σε Συμπληγάδες Πέτρης και απειλούν την ακεραιότητα του κόμματος.

Γενικό πλαίσιο: Το κόμμα του Κληρίδη και οι παρακαταθήκες

Όταν ο Γλαύκος Κληρίδης ίδρυσε τον Δημοκρατικό Συναγερμό το μακρινό 1976, πέτυχε να συστεγάσει τους κυνηγημένους της ενωτικής παράταξης, τους ρομαντικούς που αναγνώθηκαν με το σύνθημα «Την Ελλάδα θέλωμεν και ας τρώγωμεν πέτρες», τους φασίστες πραξικοπηματίες που έδωσαν στην Τουρκία την αφορμή να εισβάλει στο νησί, μαζί με φανατικούς του ρεαλισμού, ζηλωτές της επαναπροέγγιξης, της λύσης και του συμβιβασμού.

Ο Γλαύκος Κληρίδης είχε εφεύρει τον «πατριωτικό ρεαλισμό», που λειτουργούσε λίγο πολύ όπως το μνήμα του Αγίου Νεοφύτου και του επέτρεπε να συγχρяться τις δύο τάσεις και να τις παντρεύει. Αδιαμφισβήτητητα, τα κατάφερε. Είχε το ηγετικό χάρισμα, το ειδικό βάρος και το ανάλογο εκτόπισμα, να μπορεί να το πετυχαίνει. Πολύς φορές, όμως, με αντιφατικές θέσεις και αντικρουόμενα αφηγήματα. Γιατί, είναι γεγονός ότι ο Γλαύκος Κληρίδης άλλα έλεγε στα αστικά σαλόνια της Λευκωσίας και άλλα στο Μάμριον και από την πολιτική του διαδρομή δεν έλειψαν οι τακτικισμοί, τα πισωγυρίσματα, οι πολιτικές ακροβασίες. Κάποιες φορές, μάλιστα, πόνταρε στον εθνικισμό και στην πόλωση. Γι’ αυτό, εξάλλου, και παρόλο που χαρακτηρίζεται ως ο «πατριάρχης του ρεαλισμού», είναι ο άνθρωπος που πρώτος μίλησε για ομοσπονδία στην περιβόητη ομιλία στην Γκαλερί Αργώ, και όλοι, οι του ΔΗΣΥ, πίνουν νερό στις «διαχρονικές ιδέες και στην πολιτική του», όταν ήρθε η

Η Αννίτα Δημητρίου αλλά και όποιος άλλος τη δεδομένη στιγμή ήταν πρόεδρος, πολύ δύσκολα θα κατάφερνε να ισορροπήσει στις «δύο βάρκες», με την κίνηση του να γίνεται πιστευτή και να μην φαντάζει ρούχο δανεικό.

Από τον Κληρίδη στην Αννίτα Δημητρίου

Οι δύο «βάρκες» πάνω στις οποίες πάντα πατούσε, μοιάζουν πλέον με «Συμπληγάδες» που απειλούν να συνθλίψουν το καράβι. Γιατί;

διατηρούσαν την αδιάλλακτη προσήλωση στην Ένωση, προκάλεσε έναν βαθύ, εσωτερικό εμφύλιο εντός της Δεξιάς. Παρά τις διαφορετικές πολιτικές στρατηγικές, και οι δύο εκδοχές της Δεξιάς είχαν κοινή ιδεολογική βάση: έναν ελληνικό εθνικισμό που δεν αναγνώριζε ουσιαστικά χώρο για την τουρκοκυπριακή κοινότητα. Η κοινή αυτή ιδεολογική μήτρα, όπως καταδεικνύει και η κοινή απόρριψη των πρώιμων διακοινοτικών συμπεριβαστικών σχεδίων, έδειχνε ότι η Δεξιά δεν είχε ακόμη αναπτύξει μια πολιτική παράδοση ικανή να διαχειριστεί πλουραλισμό, συμβιβασμό και πολιτικό ρεαλισμό.

Ίδρυση ΔΗΣΥ, πολιτικός μετασχηματισμός

Μέσα στις συνθήκες της εθνικής τραγωδίας, που επέφερε η εισβολή του 1974, της κατάρρευσης σταθερών πολιτικών αφηγήσεων και της ανάγκης επανακαθορισμού των στρατηγικών επιβίωσης του κυπριακού κράτους, η ίδρυση του Δημοκρατικού Συναγερμού το 1976 από τον Γλαύκο Κληρίδη υπήρξε τομή. Που μεταφράζεται σε μετασχηματισμό της παραδοσιακής εθνικόφρονος Δεξιάς. Και σε αναδιαμόρφωση και επανοποθέτηση της ταυτότητας του Ελληνοκύπριου, στο προηγούμενο εθνικό πλαίσιο. Βασικοί πυλώνες που τον διαμορφώνουν, με τις όποιες εξισορροπήσεις και τακτικισμούς:

(α) «Ριζοσπαστικοποιημένα» στοιχεία και η Δημοκρατία
Ο ΔΗΣΥ έπαιξε κλειρό ρόλο στην απορρόφηση των κραδασμών του εσωτερικού δικασμού. Η πολιτική κοινωνικοποίηση των πρώην ενωτικών, ακόμη και με-

λών της ΕΟΚΑ Β, υπήρξε καθοριστική για την αποκατάσταση της πολιτικής ομαλότητας και την αποφυγή εκτροπών. Η προσέγγιση αυτή, παρά τις επικρίσεις που συναντά ακόμα και σήμερα, στην πραγματικότητα συνέβαλε στη σταθεροποίηση της δημοκρατίας. Καλύτερα στο μαντρί, παρά ανεξέλεγκτοι εκτός.

(β) Από τον εθνισμό του πάθους στον πατριωτισμό της ευθύνης
Ο Γλαύκος Κληρίδης κατανόησε πως, μετά το 1974, η Κύπρος δεν μπορούσε να ζήσει με τις φλόγες της ιστορίας, αλλά με τη λογική της επιβίωσης. Δεν αποκέρυξε ποτέ την Ελλάδα. Την απομυθοποίησε πολιτικά, διατηρώντας την συναισθηματικά. Έλεγε ουσιαστικά: Η Ελλάδα είναι η μήτρα μας, αλλά η Κύπρος είναι η ευθύνη μας. Παρά τις κατά καιρούς παλινδρομήσεις, είναι σαφές ότι ο Κληρίδης υπήρξε εθνικός, όχι εθνικιστής. Πρότασσε την έννοια του πατριωτισμού του μέτρου, του ρεαλισμού της ευθύνης. Επεδίωξε να εξορθολογήσει το εθνικό συναισθημα, χωρίς να το ευτελίσει. Χωρίς πάντοτε με επιτυχία.

(γ) Πολιτικός ρεαλισμός στο Κυπριακό
Ο ρεαλισμός αναδεικνύεται σε συστατικό στοιχείο της κομματικής ταυτότητας: αποδοχή του εφικτού, εγκατάλειψη μαξιμαλιστικών στόχων. Η υιοθέτηση της ομοσπονδίας ως μοντέλου λύσης αποτελεί το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα. Χωρίς την πολιτική επιμονή του Κληρίδη, η ελληνοκυπριακή πλευρά δύσκολα θα είχε φτάσει στη Συμφωνία Κορυφής του 1977.

(δ) Συμφιλίωση ελληνικότητας και κυπριακότητας
Ο σημαντικότερος ίσως πυ-

λώνας ήταν η διαμόρφωση μιας σύνθετης, μη αλυτρωτικής ταυτότητας. Ο ΔΗΣΥ εισήγαγε μια νέα σύλληψη ταυτότητας: ελληνικότητα ως πολιτισμική αναφορά και κυπριακότητα ως πολιτικό πλαίσιο συνύπαρξης Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων. Με αυτόν τον τρόπο απονομιμοποιήθηκε ο ενωτικός εθνικισμός και δημιουργήθηκε το ιδεολογικό υπόβαθρο για μια συγκλίσιμη ομοσπονδιακή λύση.

Μετακληριδική εποχή και οι συμπληγάδες της διπλής ταυτότητας

Η ισορροπία στις «δύο βάρκες» της ταυτότητας με τις οποίες κινείτο πάντοτε ο ΔΗΣΥ, εξαρτιόταν από το ειδικό βάρος του караβοκύρη, την επιρροή που ασκούσε στους υποστηρικτές και ψηφοφόρους, τη δυνατότητα του να επιβάλλει την πορεία πλεύσης και, ασφαλώς, την ικανότητά του να απορροφά τους κραδασμούς σε περιόδους αναταράξεων. Που δεν ήταν λίγες. Και δεν είχαν όλοι τους τα ίδια εφόδια.

Ο Γλαύκος Κληρίδης, ως μετασχηματιστικός ηγέτης, είχε το απαραίτητο κύρος –ηθικό, πολιτικό, ιστορικό και διανοητικό– για να επιβάλει έναν νέο προσανατολισμό στην κυπριακή Δεξιά χωρίς να διαρρήξει τον δεσμό της με την παραδοσιακή της βάση. Μετά από αυτόν, ούτε η ηγεσία Μάτση, ούτε η ηγεσία Αβέρωφ, ούτε η σημερινή ηγεσία υπό την Αννίτα Δημητρίου διέθεταν το εύρος πολιτικού εκτοπίσματος, την ιστορική νομιμοποίηση ή την προσωπική βαρύτητα που απαιτούσε η διατήρηση αυτής της ισορροπίας. Οι ηγεσίες αυτές μπορούν να χα-

ρακτηριστούν τεχνοκρατικές, διαχειριστικές ή οργανωτικές, αλλά όχι «μετασχηματιστικές». Η απουσία του τύπου χαρισματικής νομιμοποίησης που είχε ο Κληρίδης άφησε το κόμμα πιο ευάλωτο σε εσωτερικές αντιφάσεις και κοινωνικές πιέσεις.

Η εξαιρεση Αναστασιάδη: Χάρισμα χωρίς τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του Κληρίδη

Ο μόνος που διέθετε συγκρίσιμο –αν και διαφορετικής υψής– πολιτικό βάρος υπήρξε ο Νίκος Αναστασιάδης. Παρά τις αδυναμίες του, την έλλειψη ποιοτικών και ηθικών στοιχείων, είχε το ενστικτώδες χάρισμα να επιβάλλεται, να επικοινωνεί και να συσπειρώνει έναν ιδεολογικά ετερογενή κόσμο:

- Τόλμησε να τοποθετηθεί υπέρ του Σχεδίου Ανάν, πιο επαναπροσεγγιστικά ακόμη και από το ΑΚΕΛ.
 - Η πλειοψηφία των οπαδών του ΔΗΣΥ διαφώνησε μαζί του.
 - Παρ’ όλα αυτά διατήρησε την επιρροή του, κατέκτησε την προεδρία και ξανασυσπείρωσε τον χώρο.
- Αυτό δείχνει πως, αν και εστερειτό της ιστορικότητας και του ορθολογικού ηγετικού βθους του Κληρίδη, διέθετε την προσωπική δύναμη να «κρατήσει» το κόμμα ενωμένο.

Αποκόλληση και κενό αέρος προς ΕΛΑΜ

Τόσο επί Κληρίδη όσο και επί Αναστασιάδη, οι δύο «βάρκες» κινούνταν παράλληλα, αλλά όταν έπρεπε μαζί, έστω και με εντάσεις. Τα τελευταία χρόνια, εξαιτίας της απουσίας «συνδετικού κρίκου» οι δύο βάρκες σταμάτησαν να κινούνται μαζί. Η διαφοροποίηση πλέον ανάμεσα στο ευρωπαϊκό, πραγματιστικό DNA του κόμματος και το συναισθηματικό-εθνικό DNA της παραδοσιακής βάσης είναι καταλυτική. Ο όρος «τα αρνά με τα ερίφια» περιγράφει ακριβώς αυτή τη διάρρηξη: μια διαιρετική τομή που δεν είναι πλέον διαχειρίσιμη χωρίς ηγέτη με εξαιρετικές ικανότητες συμβολικής ενοποίησης. Η τελευταία δεκαετία δείχνει ένα βαθμιαίο ξεκαθάρισμα της κομματικής βάσης:

- Το «φιλελεύθερο-ευρωπαϊκό» κομμάτι παραμένει στον ΔΗΣΥ.
- Το «παραδοσιακό-εθνικόφρον» κομμάτι μετακινείται προς κόμματα που εκφράζουν καθαρό εθνικισμό χωρίς διπλές δεσμεύσεις.

Οι διαρροές προς το ΕΛΑΜ δεν είναι μόνο συγκυριακές, είναι δομικές και πηγάζουν από το γεγονός ότι ο ΔΗΣΥ έχει χάσει την ικανότητα να εκπροσωπεί ταυτόχρονα και τα δύο ιστορικά του ρεύματα. Ο βασικοί λόγοι μετακίνησης είναι:

- (α) Ταυτότητα και ιδεολογία**
Πολλοί ψηφοφόροι προέρχονται από το παραδοσιακό εθνικόφρον ρεύμα:
 - αισθάνονται αποξενωμένοι από τη φιλελεύθερη στροφή του ΔΗΣΥ,
 - απορρίπτουν τον ομοσπονδιακό συμβιβασμό,
 - φοβούνται την πολιτισμική μετάλλαξη.

Το ΕΛΑΜ λειτουργεί ως «καθαρή», αδιαμεσολάβητη συνέχεια του ενωτικού-εθνικιστικού αφηγήματος.

(β) Απογοήτευση από τη διαχείριση του Κυπριακού

Μετά το Σχέδιο Ανάν και ειδικά μετά το Κραν Μοντανά, ψηφοφόροι που θεωρούν ότι ο ΔΗΣΥ «υποχωρεί» ή «θολώνει» τις κόκκινες γραμμές του αναζητούν κόμμα με αδιαπραγμάτευτη προσέγγιση.

- (γ) Η εντύπωση «πολιτικής ελίτ»**
Η εικόνα του ΔΗΣΥ ως:
 - τεχνοκρατικού,
 - απομακρυσμένου από λαϊκά στρώματα,
 - «αφελληνισμένου»,
 - και «ουστημικού», δημιουργεί υπόβαθρο φυγής προς κόμμα που εμφανίζεται ως «αντισυστημικό» και «πατριωτικό».

Το «κόμμα των Ελλήνων» και το κόμμα που έχει ανάγκη ο τόπος

Κατά τις τελευταίες εσωκομματικές εκλογές, για την ανάδειξη νέου προέδρου, μετά την ήττα Αβέρωφ Νεοφύτου, λέχθηκε από στέλεχος η φράση: «Πάμε για ένα κόμμα στραμμένο στην εθνικοφροσύνη, στα γαλάζια ιδανικά». Ενώ σε άλλη περίπτωση, άλλο ανώτατο στέλεχος, δήλωσε: «Είμαστε το κόμμα των Ελλήνων»! Όπως αντιλαμβάνεστε, εάν εν έτει 2023–2025, το πρόβλημα της «μεγάλης ευρωπαϊκής και φιλελεύθερης παράταξης» θεωρείς ότι είναι η έλλειψη «εθνικοφροσύνης» και η απουσία «γαλά-

ζων ιδανικών», τότε ο πανικός από την εκτός ελέγχου πορεία των δύο τάσεων, είναι μεγάλος. Είναι γεγονός πως, με την πάροδο του χρόνου και αναλόγως του εκάστοτε ηγέτη (και του μεγάλου ή μικρού εκτοπίσματος που αυτός είχε στη βάση του κόμματος) η απόσταση που χωρίζει τις δύο τάσεις, έχει μεγαλώσει. Και οι διαρροές είναι πλέον, σε κάθε νέα εκλογική αναμέτρηση, μεγαλύτερες – μη εξαιρουμένης της πρόσφατης προεδρικής εκλογής. Η Αννίτα Δημητρίου αλλά και όποιος άλλος τη δεδομένη

στιγμή ήταν πρόεδρος, πολύ δύσκολα θα κατάφερνε (και να γινόταν πιστευτός) να ισορροπήσει σε ζητήματα που, στην πραγματικότητα, μηδαμινή σημασία έχουν ή πρέπει να έχουν σε ένα (πραγματικό) «σύγχρονο, δημοκρατικό, ευρωπαϊκό κόμμα», όπως θα ήθελε να είναι ο ΔΗΣΥ (και που ο τόπος έχει ανάγκη), ο οποίος κατά καιρούς –θα πρέπει να του το πιστώσουμε, αν θέλουμε να είμαστε δίκαιοι– δημιούργησε τις προϋποθέσεις ή συνέβαλε κι αυτός, στο να κάνει ο τόπος άλματα.

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Εν έτει 2025 και αφού συμπλήρθηκαν οκτώ χρόνια από τη Διάσκεψη του Κραν Μοντανά, η Κύπρος εξακολουθεί να ερίζει γι' αυτά που διαδραματίστηκαν στο ελβετικό θέρετρο. Για τη στάση που τήρησαν τόσο η ελληνική πλευρά, όσο και η τουρκική πλευρά και κυρίως για τον τρόπο με τον οποίο οι Βρυξέλλες είχαν, τότε, εισπράξει τον ρόλο των μερών, σε σχέση με την επίλυση του Κυπριακού. Όλα αυτά λοιπόν και κυρίως η «ανάγνωση» της Ε.Ε., μας οδήγησαν να ανατρέξουμε στο παρελθόν και να ξεσκονίσουμε αρχεία και πληροφορίες, προκειμένου να υπενθυμίσουμε πώς αξιολόγησε η Κομισιόν το αποτέλεσμα του Κραν Μοντανά, ανεξαρτήτως εάν υιοθετούμε τη θέση και το αφήγημά της, ή όχι.

Στο επίκεντρο λοιπόν αυτής της αναδρομής βρίσκεται το «γραπτό ντοκουμέντο» της ετήσιας έκθεσης προόδου της Κομισιόν για την Τουρκία. Η εν λόγω έκθεση είναι η πρώτη που εκδόθηκε μετά το Κραν Μοντανά και δυστυχώς για την Κυπριακή Δημοκρατία απενοχοποίησε την Άγκυρα, σε δύο σημεία, στη σελίδα 6 και στη σελίδα 60, υποστηρίζοντας εν πολλοίς ότι η τουρκική πλευρά έκανε το καθήκον της στο Κυπριακό, κάτι που εξ αντιδιαστολής άφησε εκτεθειμένη τη Λευκωσία. Ενώ, και η ίδια η ύπατη εκπρόσωπος Φεντερίκα Μογκερίνι, στο ίδιο ακριβώς πλαίσιο, παρουσιάζοντας την εν λόγω ετήσια έκθεση προόδου, αισθάνθηκε την ανάγκη να πει ότι «η Τουρκία είναι Ευρώπη» και ότι «εργαστήκαμε μαζί σκληρά πέρυσι προσπαθώντας να βρούμε λύση», στο κυπριακό πρόβλημα. Σύμφωνα λοιπόν με την κα Μογκερίνι, οι Βρυξέλλες και η Άγκυρα, εργάστηκαν από κοινού σκληρά για τη λύση του Κυπριακού, στο Κραν Μοντανά, θέση που επίσης απενοχοποίησε πλήρως την Άγκυρα, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τη Λευκωσία. Ας δούμε λοιπόν επακριβώς τι καταγράφει στην έκθεση της Κομισιόν και τι λέχθηκε από την τότε ύπατη εκπρόσωπο της Ε.Ε. και αντιπρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής:

• Στην έκθεση προόδου της Κομισιόν για την Τουρκία, την πρώτη μετά το ναυάγιο στο Κραν Μοντανά, η οποία εκδόθηκε στις 17 Απριλίου 2018 (βλέπε φωτοτυπία από τη σελίδα 6), αναφέρεται χαρακτηριστικά: «Η Τουρκία εξέφρασε στήριξη στις συνομιλίες για τη διευθέτηση του Κυπριακού μεταξύ των ηγετών των δύο κοινοτήτων, καθώς και στις προ-

Όσα καταγράφονται στην έκθεση της Κομισιόν δεν συνάδουν με το αφήγημα που παρουσίασε, μιλώντας στον Alpha, ο τέως Πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Αναστασιάδης.

σπάθειες του γενικού γραμματέα ΟΗΕ και του ειδικού του συμβούλου. Διάσκεψη για την Κύπρο, που συγκλήθηκε στη Γενεύη τον Ιανουάριο του 2017 και στο Κραν Μοντανά τον Ιούλιο του 2017, ολοκληρώθηκε χωρίς συμφωνία». Άρα, κάποιος, μπορεί να αντιληφθεί πού απέδιδε ευθύνη η Κομισιόν για την αποτυχία ολοκλήρωσης της εν λόγω Διάσκεψης. Διότι, σίγουρα στην Τουρκία δεν χρέωσε το κόστος του αδιεξόδου. Κι αν λοιπόν καταλήγαμε τότε σε αδιέξοδο και η Τουρκία δεν εκλήφθηκε ως υπεύθυνη από την Ε.Ε., τότε ποιος θεωρήθηκε από τις Βρυξέλλες ότι είχε την ευθύνη για την κατάρρευση της διαδικασίας; Άλλωστε, η διαδικασία δεν μπορεί να κατέρρευσε από μόνη της. Η απάντηση λοιπόν είναι προφανής και προκύπτει όχι μόνο εκ της απόπου επαγωγής, αλλά και από τις πληροφορίες και δηλώσεις που είχαν γίνει.

• Στην πρώτη γραμμή των δηλώσεων αυτών, τοποθετείται η ίδια η Φεντερίκα Μογκερίνι, η οποία ως ύπατη εκπρόσωπος της Ε.Ε. για θέματα εξωτερικής πολιτικής, είχε επιφορτιστεί τότε με την παρουσίαση της εν λόγω έκθεσης.

Πώς το ταξίδι του Τουφάν Έρχιουρμαν στην Τουρκία αλλάζει τα δεδομένα

Η συνάντηση Ταγίπ Ερντογάν με τον νέο Τουρκοκύπριο ηγέτη Τουφάν Έρχιουρμαν αναδεικνύει πλέον πως το Κυπριακό αποτελεί, μεταξύ άλλων, και πρόβλημα Άγκυρας-Τουρκοκυπρίων.

ονομαστική αναφορά εκ μέρους του νέου Τουρκοκύπριου ηγέτη για λύση στη βάση της διζωνικής, δικονομικής ομοσπονδίας. Ο Τούρκος πρόεδρος μίλησε πρώτος, λέγοντας ότι «θα συνεχίσουμε τον εθνικό μας αγώνα για την επίτευξη μιας δίκαιης, διαρκούς λύσης στην Κύπρο, η οποία να συνάδει με την πραγματικότητα στο νησί, σε στενό συντονισμό με τον κ. Έρχιουρμαν». Ακολούθως, ο κ. Ερντογάν ανέφερε ότι αξιολογούν κοινά βήματα που θα μπορούσαν να γίνουν στο μέλλον στο πλαίσιο της τρέχουσας πορείας του Κυπριακού, τονίζοντας πως «η στάση της Τουρκίας στο Κυπριακό ήταν πάντα σαφής». «Ο λόγος για τον οποίο το Κυπριακό παραμένει άλυτο μέχρι σήμερα», πρόσθεσε ο Τούρκος πρόεδρος,

Στη συνάντηση μιας ώρας δεν υπήρξε ούτε καταλυτική αναφορά εκ μέρους του Ερντογάν για λύση δύο κρατών, αλλά ούτε και ονομαστική αναφορά εκ μέρους του νέου Τουρκοκύπριου ηγέτη για λύση στη βάση της διζωνικής, δικονομικής ομοσπονδίας.

«έγκειται στην απόρριψη από την ελληνοκυπριακή πλευρά της κυριαρχικής ισότητας και του ισότιμου διεθνούς καθεστώτος των Τουρκοκυπρίων». Πρόσθεσε δε ότι «η ελληνοκυπριακή πλευρά δεν θέλει να μοιραστεί ούτε την πολιτική εξουσία ούτε την οικονομική ευημερία» με τους Τουρκοκύπριους στο νησί, εκφράζοντας μάλιστα την εκτίμηση ότι ποτέ δεν ήταν πρόθυμοι να το κάνουν.

Ο Τούρκος πρόεδρος ανέφερε ότι «η ελληνοκυπριακή πλευρά βλέπει μια λύση για την Κύπρο

ως τον υποβιβασμό των Τουρκοκυπρίων σε καθεστώς μειονότητας στο κράτος-συνεργασία που κατέλαβε με τη βία το 1963, το οποίο πλέον ουσιαστικά δεν λειτουργεί. Πρέπει να θυμόμαστε ότι η Ε.Ε., η οποία δέχτηκε την ελληνοκυπριακή διοίκηση ως μέλος, φέρει επίσης ευθύνη σε αυτό. Οι υποσχέσεις που δόθηκαν έχουν επίσης παραβιαστεί». «Η πιο ρεαλιστική λύση στο Κυπριακό», συμπλήρωσε, «είναι η συνύπαρξη δύο κρατών στο νησί», προσθέτοντας ότι «διατηρούμε τη

νία», όπως ισχυρίζεται η έκθεση της Κομισιόν, αφού η Τουρκία και η Ε.Ε. εργάστηκαν από κοινού τόσο «σκληρά»;

Είναι προφανές, λοιπόν, ότι όλα αυτά που καταγράφονται στην έκθεση της Κομισιόν δεν συνάδουν με το αφήγημα που παρουσίασε, μιλώντας στον Alpha, ο τέως Πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Αναστασιάδης, ο οποίος υποστήριξε ότι η Φεντερίκα Μογκερίνι είχε μιλήσει με τα καλύτερα λόγια για τη στάση της ελληνοκυπριακής πλευράς. Διότι στην πραγματικότητα, η ύπατη εκπρόσωπος της Ε.Ε. έκανε ακριβώς το αντίθετο, επικροτώντας τη στάση που

Πηγή της Κομισιόν, που βρισκόταν στον πολύ στενό περίγυρο της κας Μογκερίνι, απέφυγε να απαντήσει σε ερωτήσεις μας κατά πόσον η ύπατη εκπρόσωπος της Ε.Ε. θεωρούσε υπεύθυνη τη Λευκωσία για την κατάρρευση της διαδικασίας στο Κραν Μοντανά.

Turkey expressed support for the talks on the Cyprus settlement between the leaders of the two communities, and for the efforts of the UN Secretary-General and his Special Adviser. A Conference on Cyprus, convened in Geneva in January 2017 and in Crans-Montana in July 2017, closed without an agreement. Turkey has still not fulfilled its obligation to ensure full and non-discriminatory implementation of the Additional Protocol to the Association Agreement and has not removed all obstacles to the free movement of goods, including restrictions on direct transport links with Cyprus. There was no progress on normalising bilateral relations with the Republic of Cyprus. The conclusions on Turkey that were adopted by the Council of the European Union and endorsed by the European Council in December 2006 remain in force. They stipulate that negotiations will not be opened on eight chapters relating to Turkey's restrictions regarding the Republic of Cyprus and no chapter will be provisionally closed until the Commission confirms that Turkey has fully implemented the Additional Protocol to the Association Agreement.

τήρησε η τουρκική πλευρά. Κάτι που συνάγεται αβίαστα τόσο από την ετήσια έκθεση της Κομισιόν για την Τουρκία (που έχει μεγαλύτερη αξία από τις προφορικές δηλώσεις), όσο βεβαίως και από τις αναφορές της ίδιας της κας Μογκερίνι στη συνέντευξη Τύπου για την παρουσίαση της εν λόγω έκθεσης.

Το γάντι Τσαβούσογλου

Η κα Μογκερίνι είχε τοποθετηθεί ακόμη μια φορά, δημοσίως, στο ζήτημα του Κραν Μοντανά, λίγο μετά την κατάρρευση της διαδικασίας, στις 7 Ιουλίου 2017. Στις 25 Ιουλίου 2017, λοιπόν, 18 μέρες αργότερα, η Κομισιόν και η Τουρκία συμμετείχαν στον Υψηλό Πολιτικό Διάλογο Ε.Ε.-Τουρκίας, ο οποίος αν και ήταν προγραμματισμένος, η πραγματοποίησή του εκλήφθηκε ως μια κίνηση ανάλογου «υψηλού συμβολισμού».

Εκεί ο Τούρκος ΥΠΕΞ Μεβλούτ Τσαβούσογλου και ο υπουργός Ευρωπαϊκών Υποθέσεων Ομέρ Τσελικ επιχειρήσαν ενώπιον της Φεντερίκα Μογκερίνι και του τότε επιτρόπου Διεύθυνσης Γιόχανες Χαν (και νυν απεσταλμένου της Κομισιόν στο Κυπριακό), να αξιοποιήσουν τη «θετική στάση» της Τουρκίας στο Κυπριακό, απαιτώντας άμεση άρση του βέτο της Κύπρου, για άνοιγμα τουρκικών διαπραγματευτικών κεφαλαίων. Το πιο εκπληκτικό είναι ότι ο κ. Τσαβούσογλου ήταν τόσο εριστικός, αλλά και προφανώς σίγουρος για την απάντηση που θα ελάμβανε, ώστε προκάλεσε τους δύο Ευρωπαίους αξιωματούχους να τοποθετηθούν δημοσίως, ενώπιον των δημοσιογράφων και να αναφέρουν «ποιος ήταν εποικοδομητικός και ποιος όχι στο Κραν Μοντανά»! Η Φεντερίκα Μογκερίνι απέφυγε όμως να σγκώσει το γάντι. Εξέφρασε απλώς λύπη για την αδυναμία επίτευξης συμφωνίας στο Κυπριακό, λέγοντας ότι οι αποστάσεις μεταξύ των δύο μερών ήταν μεγάλες και εκφράζο-

ντας την ελπίδα ότι το πρόβλημα θα λυθεί «κάποια στιγμή».

Ενώ η συνέντευξη Τύπου συνεχιζόταν (διήρκεσε σχεδόν μία ώρα), τουρκικοί κύκλοι άφηναν να διαρρεύσει ότι η Φεντερίκα Μογκερίνι και ο Γιόχανες Χαν ομολογούσαν πίσω από κλειστές πόρτες ότι «η Άγκυρα ήταν ένα βήμα μπροστά στην επίλυση του Κυπριακού», ότι «η ευθύνη δεν ανήκει στην Τουρκία για την κατάρρευση της διαδικασίας» και ότι «γνωρίζουν πολύ καλά τι έγινε και ποιος ευθύνεται» στο Κραν Μοντανά. Πηγή της Κομισιόν, που βρισκόταν στον πολύ στενό περίγυρο της κας Μογκερίνι, απέφυγε να απαντήσει σε ερωτήσεις μας κατά πόσον η ύπατη εκπρόσωπος της Ε.Ε. θεωρούσε υπεύθυνη τη Λευκωσία για την κατάρρευση της διαδικασίας στο Κραν Μοντανά.

Εν μέσω απειλών

Αυτό που έχει ιδιαίτερη σημασία, και χρήζει ειδικής μνείας, είναι ότι η απενοχοποίηση της Τουρκίας για το Κραν Μοντανά, μέσω της έκθεσης προόδου της Κομισιόν το 2018 και διά δηλώσεων της Φεντερίκα Μογκερίνι, είχε λάβει χώρα σε ένα χρονικό σημείο κατά το οποίο η Άγκυρα επιδίδοταν σε απειλές και σε έκνομες ενέργειες στην ανατολική Μεσόγειο και στο Αιγαίο, τις οποίες η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε επικρίνει στην ίδια ακριβώς έκθεση προόδου. Μάλιστα, ένα μήνα πριν από την έκδοση της έκθεσης της Κομισιόν, τον Μάρτιο 2018, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο είχε καταδικάσει έντονα τις συνεχιζόμενες έκνομες ενέργειες της Τουρκίας στην ανατολική Μεσόγειο και στο Αιγαίο και επανέλαβε την υποχρέωση της Άγκυρας να σέβεται το διεθνές δίκαιο και τις καλές γειτονικές σχέσεις και να εξομαλύνει τις σχέσεις της με όλα τα κράτη-μέλη της Ε.Ε.

Η Κομισιόν, λοιπόν, η οποία απενοχοποιούσε την Τουρκία για το αποτέλεσμα του Κραν Μοντανά, την ενοχοποιούσε στην ίδια ακριβώς έκθεση προόδου για τις έκνομες ενέργειές της. Για πρώτη φορά, η Κομισιόν υπέδειξε ότι οι ενέργειες της Τουρκίας «επιδρούν αρνητικά στις σχέσεις της με την Ε.Ε.». Η Κομισιόν είχε ακόμη επισημάνει τότε, ότι η Άγκυρα «προέβη σε επανειλημμένους ελιγμούς με σκάφη του πολεμικού ναυτικού, μπλοκάροντας την επιχείρηση γεώτρησης ενός σκάφους που συμβλήθηκε με την ιταλική εταιρεία ENI, κατόπιν ανάθεσης από την Κύπρο, κάτι που είχε ως αποτέλεσμα τη διακοπή της σχεδιαζόμενης διαδικασίας γεώτρησης».

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Η συνάντηση, την περασμένη Πέμπτη, Τουφάν Έρχιουρμαν-Ταγίπ Ερντογάν στην Άγκυρα δρομολογεί εξελίξεις για τη συνέχεια του Κυπριακού, μιας και ειδήθηκε, τόσο στη Λευκωσία όσο και εντός της τουρκοκυπριακής κοινότητας, ως ένα απαραίτητο βήμα, μετά τις «εκλογές» στα Κατεχόμενα, για να διαφανεί τόσο η στάση της Τουρκίας στην προσπάθεια για άρση του αδιεξόδου των συνομιλιών όσο και του νέου Τουρκοκύπριου ηγέτη. Η συνάντηση έγινε από νωρίς αντικείμενο ανάλυσης λόγω της σχετικής αργοπορίας να προσκληθεί ο νέος Τουρκοκύπριος ηγέτης, ωστόσο, τόσο από το περιεχόμενο των δημόσιων δηλώσεων όσο και από την ανάλυση της επόμενης ημέρας διαφαίνεται πως μεταξύ Άγκυρας και Κατεχομένων υπάρχουν και συγκλίσεις, και ασάφεια αλλά και μια διάθεση σύγκρουσης που αμφότερες οι πλευρές διαχειρίστηκαν προκειμένου να μην μετασχηματιστεί σε ρήξη.

Τι είπαν

Στη συνάντηση μιας ώρας δεν υπήρξε ούτε καταλυτική αναφορά εκ μέρους του Ερντογάν για λύση δύο κρατών, αλλά ούτε και

θέση μας ότι οι δύο λαοί στο νησί μπορούν να ζήσουν δίπλα-δίπλα με ειρήνη, ευημερία και ασφάλεια». Από την πλευρά του, ο κ. Έρχιουρμαν κινήθηκε και αυτός σε ένα πλαίσιο παρελκυστικότητας αναφερόμενος στο «όπως είδε ξεκάθαρα όλος ο κόσμος, ειδικά το 2004 και το 2017, υπάρχει ένα πρόβλημα που παραμένει άλυτο εδώ και δεκαετίες, παρά την αδιεπίλυτη βούληση για λύση που επέδειξαν οι Τουρκοκύπριοι και η Τουρκία». Πρόσθεσε ότι «η ύπαρξη αυτού του προβλήματος επιπράζει αρνητικά όχι μόνο τον τουρκοκυπριακό και τον ελληνοκυπριακό λαό, αλλά και την αναζήτηση διαρκούς σταθερότητας και ειρήνης στην περιοχή». Ο κ. Έρχιουρμαν ανέφερε ακόμη ότι «οι προπαιχθείς μας στοχεύουν στην επίλυση των προβλημάτων στο νησί και στην περιοχή μέσω διαλόγου και διαπραγματεύσεων και στην επίτευξη μιας δίκαιης και διαρκούς λύσης, όπου όλα τα μέλη θα κερδίζουν και κανείς δεν θα χάσει». Κλείνοντας δεν παρέλειψε να αναφερθεί και στις τέσσερις προϋποθέσεις που επαναλαμβάνει η τουρκοκυπριακή πλευρά για επιστροφή στις συνομιλίες, με προμετωπίδα το τι θα συμβεί για το καθεστώς των Τουρκοκυπρίων αν δεν υπάρξει αποτέλεσμα στις

συνομιλίες.

Αυτό που επί της αρχής δείχνει να ισχύει μετά το πέρας της συνάντησης είναι η συμφωνία για πράσινο φως από την Άγκυρα για συνομιλίες, τόσο στο πλαίσιο των τρεχόντων ΜΟΕ όσο και με τη μεγάλη εικόνα της περιοχής ή των ευρωτουρκικών/αμερικανοτουρκικών σχέσεων. Ωστόσο, όπως αναφέρουν στην «Κ» έμπειροι παρατηρητές του Κυπριακού, από τη συνάντηση διαφαίνονται δυναμικές, όπως η τήρηση εκ μέρους του Έρχιουρμαν της ίδιας προεκλογικής του τακτικής που στοχεύει τόσο στους Ελληνοκύπριους όσο και στην πολιτική του επιβιωσιμότητα ως προς τη διάσταση της σχέσης Τουρκίας-ΤΔΒΚ. Επίσης, η εποικοδομητική ασάφεια που επαναφέρει τη δυναμική του «μπορεί να μη συζητήσουμε δύο κράτη, αλλά θέλουμε να διασφαλίσουμε την κυριαρχική ιδιότητα» σε ένα μοντέλο λύσης ομοσπονδίας, χαλαρής ομοσπονδίας ή συνομοσπονδίας που θα διαμορφωθεί τα επόμενα χρόνια ως αποτέλεσμα της κινητικότητας στο Κυπριακό και τη διάθεση Έρχιουρμαν, ασχέτως Κυπριακού, να επιμερίνει στα διαδικασία του προκατόχου του για άρση του αδιεξόδου των Τουρκοκυπρίων και αναβάθμισης της λεγόμενης ΤΔΒΚ.

Στιγμιότυπο από τη ναυτική άσκηση «Nηρίς 25» που διεξήχθη στις αρχές του μήνα στη θαλάσσια περιοχή της Κρήτης με τη συμμετοχή πλοίων από το Ισραήλ και επιτελών από την Αίγυπτο και τη Βουλγαρία. Σε αντίθεση με την Αίγυπτο, το Ισραήλ δεν περιλαμβάνεται στην ελληνική πρωτοβουλία για πενταμερή διάσκεψη για την Ανατολική Μεσόγειο.

Προσκλητήριο σε δύο φάσεις

Πώς σχεδιάζει το υπουργείο Εξωτερικών να καλλιεργήσει το έδαφος για την πενταμερή διάσκεψη

Η «ατζέντα»

Πέρα από το φλέγον ζήτημα των θαλασσιών ζωνών, στο σχέδιο για το φόρουμ προστέθηκαν ακόμη η διαχείριση της μεταναστευσης, η προστασία του θαλασσί-ου περιβάλλοντος, η συνδεσιμότητα (ενέργεια, υποδομές) και η πολιτική προστασία.

Ο ΝΕΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΑΟΥ**

Μια **αργόσυρτη**, αλλά απαραίτητη διαδικασία για την προώθηση της ελληνικής ιδέας για ένα πενταμερές φόρουμ στην Ανατολική Μεσόγειο, με αντικείμενο πέντε θεματικές ενότητες, με κεντρική την οριοθέτηση θαλασσιών ζωνών (ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδας) έχει εκκινήσει ο υπουργός Εξωτερικών Γιώργος Γεραπετρίτης. Σύμφωνα με το τρέχον χρονοδιάγραμμα, το οποίο έχει και την έγκριση του πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη, ο υπουργός Εξωτερικών έχει αναλάβει να εξηγήσει –κατ’ αρχάς– προφορικά την πρόταση. Εφόσον η πρώτη, προφορική διερεύνηση έχει αίσιο τέλος, θα κινητοποιηθεί και ο μηχανισμός του υπουργείου Εξωτερικών, προκειμένου να γίνει το επόμενο βήμα, το οποίο κατά πάγια διπλωματική πρακτική είναι η αποστολή μιας γραπτής επιστολής – πρόσκλησης για συμμετοχή σε μια πρώτη άτυπη συνάντηση. Ευθύν εξαρχής, πέρα από το επίμαχο που είναι η οριοθέτηση θαλασσιών ζωνών, προστέθηκαν τέσσερις ακόμη θεματικές ενότητες και συγκεκριμένα

η διαχείριση της μετανάστευσης, η προστασία του θαλασσί-ου περιβάλλοντος, η συνδεσιμότητα (ενέργεια, υποδομές) και η πολιτική προστασία, με την ελπίδα ότι σε περίπτωση που ξεκινήσει μια τέτοια συζήτηση θα κρατηθεί ζωντανή η διαδικασία.

Με το νέο έτος

Είναι απολύτως σαφές προς όλες τις κατευθύνσεις ότι η ημέρα αυτή αργεί. Με βάση την πιο αισιόδοξη εξέλιξη, η αποστολή των προσκλήσεων θα μπορούσε να γίνει με το νέο έτος. Ο κ. Γεραπετρίτης γνωρίζει, βεβαίως, τον βαθμό δυσκολίας του εγχειρήματος, γι’ αυτό και προχωράει με πολύ προσεκτικά βήματα. Όπως είναι γνωστό, ο κ. Γεραπετρίτης ήδη έχει μιλήσει για το θέμα με τον Τούρκο ομόλογό του Χακάν Φιντάν, ο οποίος δεν εξεδήλωσε τις προθέσεις του. Είναι γνωστό, άλλωστε, ότι για την Τουρκία η συμμετοχή της Κυπριακής Δημοκρατίας αποτελεί εκ των προτέρων συνθήκη αποχής από ένα τέτοιο φόρουμ. Ενώ, αντιστρόφως, η Αθήνα και η Λευκωσία δεν μπορούν να αποδεχθούν τη συμμετοχή εκπροσώπου του του ψευδοκράτους σε τέτοιο σχήμα. Μια πιθανή λύση, σύμφωνα με κάποιες εκτιμήσεις, θα ήταν η εκπροσώπηση των συμφερόντων των Τουρκοκυπρίων από την τουρκική πλευρά. Και σε

αυτή την περίπτωση μιλάμε για σενάρια τα οποία δεν έχουν συζητηθεί. Είναι απολύτως προφανές ότι η επίτευξη μιας οποιασδήποτε συμφωνίας σ’ αυτό το πλαίσιο του πενταμερούς φόρουμ δεν μπορεί παρά να έχει προαπαιτούμενο την επίλυση του Κυπριακού. Δεν νοείται να γίνει συζήτηση για οριοθέτηση θαλασσιών ζωνών όταν στο ίδιο φόρουμ μια πλευρά υποστηρίζει ότι το Κυπριακό πρέπει να λυθεί με βάση τα ψηφίσματα του ΟΗΕ για διζωνική, δικαιο-νική Ομοσπονδία και η άλλη να επιμένει στην ανάγκη να δημιουργηθούν δύο διακριτά κράτη.

Δύο κυβερνήσεις

Επίσης, σημαντικό εμπόδιο είναι η ιδιόρρυθμη κατάσταση που επικρατεί στη Λιβύη, ένα κράτος με δύο ντε φάκτο εξουσίες, μια στην Τρίπολη η οποία είναι ευθυγραμμισμένη με την Αγκυρα και συνήψε μαζί της το τουρκο-λβικό μνημόνιο, και μια στη Βεγγάζη, που τελεί υπό τον στρατάρχη Χαλίφα Χαφτάρ και τους γιους του. Για την Αθήνα η βέλτιστη λύση θα ήταν η εκπροσώπηση των δύο αυτών πλευρών από ένα πρόσωπο το οποίο θα μπορούσε να είναι αποδεκτό τόσο από τη Βεγγάζη όσο και από την Τρίπολη, κάτι που –επίσης– μέχρι αυτή τη στιγμή δεν έχει προκύψει. Αν και η σύγκλιση ανάμεσα στις

δύο πλευρές για τόσο σημαντικά ζητήματα μπορεί να φαίνεται δύσκολη, ανάμεσα στη Βεγγάζη και την Τρίπολη υπάρχουν κάποιες συνεργασίες –οικονομικού κυρίως χαρακτήρα– που αποδεικνύουν ότι η τρέχουσα κατάσταση περιλαμβάνει αρκετές «γκρίζες» ζώνες. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η συμφωνία που θα υλοποιηθεί το επόμενο χρονικό διάστημα για την αεροπορική σύνδεση της Αθήνας με την Τρίπολη και τη Βεγγάζη, η οποία θα έχει κάποια τριγωνικά δρομολόγια ανάμεσα σε αυτές τις τρεις πόλεις κάθε εβδομάδα. Είναι ενδιαφέρον ότι η αεροπορική εταιρεία που θα αναλάβει είναι συμφερόντων της οικογένειας Χαφτάρ.

Στην Αθήνα υπάρχει η εκτίμηση ότι σε περίπτωση που η πρωτοβουλία 5x5 προχωρήσει, τότε το Κάιρο θα την αγκαλιάσει. Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι μέχρι σήμερα τόσο για την Ελλάδα που διαθέτει τμηματική οριοθέτηση ΑΟΖ με την Αίγυπτο από το 2020 όσο και για την Κυπριακή Δημοκρατία, η οποία έχει οριοθετήσει με τη μεγάλη αραβική χώρα από το 2004, οι συμφωνίες με το Κάιρο αποτελούν ακρογωνιαίό λίθο της εξωτερικής πολιτικής τους, καθώς η ύπαρξη τους επικυρώνει στην πράξη την άποψη ότι για τη χώρα θα λυθεί

δύο ζωνών είναι απαραίτητο να αξιοποιηθούν οι προβλέψεις της Σύμβασης του Διεθνούς Δικαίου για τη Θάλασσα (UNCLOS). Προφανώς η κυπριακή πλευρά έχει ήδη ενημερωθεί (ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης είχε συναντήσει λίγες ημέρες μετά τη σχετική αποστολή του στη Βουλιά τον πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας Νίκο Χριστοδουλίδη), ωστόσο η σχετική σιγή ιχθύος που τηρείται από τη Λευκωσία τις τελευταίες εβδομάδες είναι ενδεικτική και των προσδοκιών που υπάρχουν στην Κύπρο για την τύχη του εγχειρήματος.

Ο αμερικανικός παράγων

Φυσικά, η επιτυχία ενός τέτοιου φόρουμ διαλόγου ή οποιουδήποτε άλλου συναφούς εγχειρήματος απαιτεί την εναρμόνιση των ΗΠΑ, οι οποίες έχουν δείξει ενδιαφέρον για την προώθηση σχεδίων επίλυσης διαφορών. Οι Αμερικανοί φαίνεται, πάντως, ότι προκρίνουν τις ad hoc συνεννοήσεις, που θα επιτρέψουν την υλοποίηση των δικών τους σχεδίων, εν προκειμένω των ενεργειακών, και αν σε αυτό το πλαίσιο προκύψουν και δυνατότητες για την επίλυση κάποιων διαφορών με πιθανότητα επίτευξης κάποιας συμφωνίας, τότε θα ρίξουν το βάρος τους προς αυτή την κατεύθυνση.

Το Κυπριακό

Η επίτευξη οποιασδήποτε συμφωνίας στο πλαίσιο του πενταμερούς φόρουμ δεν μπορεί παρά να έχει προαπαιτούμενο την επίλυση του Κυπριακού, καθώς με την Τουρκία να επιμένει για δύο κράτη στο νησί, δεν μπορεί να γίνει κουβέντα για οριοθέτηση ΑΟΖ.

Επιμένει για τους Τουρκοκυπρίους η Αγκυρα

Τον **αναποκριτή** μας στην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ **ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΔΗ**

Η **πρόταση** της Αθήνας για Διάσκεψη των χωρών της Ανατολικής Μεσογείου, με τη συμμετοχή πέντε κρατών, ανάμεσα στα οποία βρίσκεται και η Κυπριακή Δημοκρατία, δεν φαίνεται να ικανοποιεί την τουρκική πλευρά, με αξιωματούχους να στέλνουν μήνυμα τονίζοντας πως «ή θα συμμετάσχει και η “Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου” ή δεν θα συμμετάσχει καθόλου η Κύπρος».

Ανλαβή προτιμούν να συμμετάσχουν τέσσερις χώρες –Ελλάδα, Αίγυπτος, Λιβύη και Τουρκία– αντί για πέντε. Εμπειροί διπλωμάτες της γειτονικής χώρας εξηγούν πως σε περίπτωση που συμφωνηθεί η συμμετοχή των Τουρκοκυπρίων σε μια τέ-

τοια διάσκεψη, θα μπορούσε να βρεθεί κάποια φόρμουλα μέσω της «ομπρέλας» του ΟΗΕ. Οσον αφορά την πρόταση που έχει δημοσιοποιήσει η Αθήνα για τη διάσκεψη, υπάρχει καχυποψία καθώς στη γειτονική χώρα αναφέρουν πως η Αγκυρα εδώ και πολλά χρόνια είχε προτείνει κάτι παρόμοιο και η Ελλάδα αρνείτο. Εκτιμούν μάλιστα πως στόχος της Αθήνας ήταν να προλάβει προτάσεις που ενδεχομένως θα έρθουν από τις ΗΠΑ, πιθανότατα για τη τετραμερή. Γι’ αυτό η συμμετοχή της Κύπρου προκαλεί σκεπτικισμό.

Πολιτικοί αναλυτές παρατήρησαν ότι κατά την επίσημη επίσκεψη του προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας Νίκου Χριστοδουλίδη στην Αθήνα, και μετά τη συνάντησή του με τον Κυριάκο Μητσοτάκη, ο κ. Χριστοδουλίδης δεν έκανε καμία αναφορά στην πρό-

ταση για τη Διάσκεψη της Ανατολικής Μεσογείου.

Πληροφορίες αναφέρουν πως η Αθήνα, μέχρι στιγμής, σε υπηρεσιακό επίπεδο δεν έχει έρθει σε επαφή με την Αγκυρα για το συγκεκριμένο ζήτημα, ούτε ενεργοποιήθηκε επίσημος διαιολος επικοινωνίας. Έτσι, από την τουρκική πλευρά τηρείται στάση

Πληροφορίες αναφέρουν πως η Αθήνα δεν έχει έρθει σε επαφή με την Αγκυρα για τη Διάσκεψη της Ανατολικής Μεσογείου, ούτε ενεργοποιήθηκε επίσημος διαιολος επικοινωνίας. Έτσι, από την τουρκική πλευρά τηρείται στάση αναμονής.

αναμονής για τις σκέψεις και τις θέσεις της ελληνικής πλευράς.

Από την Αγκυρα δεν αφήνεται να διαρρεύσει καμία πληροφορία για το περιεχόμενο ενδεχόμενων συζητήσεων σε επίπεδο διάσκεψης. Όπως αναφέρουν τουρκικές πηγές, «για συνάντηση με ηγέτες ή και υπουργούς Εξωτερικών των χωρών της Ανατολικής Μεσογείου θα μπορούσε να αλλάξει το κλίμα. Φέρνει πνεύμα συνεργασίας σε κάθε τομέα, από το περιβάλλον μέχρι και πιο δύσκολα ζητήματα που θα μπορούσαν να τεθούν αργότερα».

Ο καλύτερος «συντονισμός» για οποιοδήποτε σχέδιο αφορά την ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου αποτελεί, σύμφωνα με συνομιλητές μας στη γειτονική χώρα, βασική προτεραιότητα. «Η διάσκεψη», όπως αναφέρουν, ίσως «θα μπορούσε να συμβάλει προς αυτή την

κατεύθυνση», καθώς ήδη υπάρχουν πολλές θαλάσσιες περιοχές ευθύνης όπου Ελλάδα, Τουρκία, Αίγυπτος και Λιβύη έχουν διαφορετικές θέσεις και απόψεις.

Σε ό,τι αφορά το Κυπριακό, πέρα από την επιμονή της Αγκυρας στη συμμετοχή των Τουρκοκυπρίων σε Διάσκεψη της Ανατολικής Μεσογείου, η επικρατούσα άποψη στην τουρκική πρωτεύουσα εκφράστηκε από τον ίδιο τον Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, ο οποίος, μετά τη συνάντησή του με τον νεοεκλεγέντα Τουρκοκύπριο ηγέτη Τουφάν Ερχιουρμάν, δήλωσε: «Πιστεύουμε ότι η πιο ρεαλιστική λύση στο Κυπριακό είναι η συνύπαρξη των δύο κρατών», προσθέτοντας ότι «οι δύο λαοί του νησιού μπορούν να ζήσουν δίπλα δίπλα, με ειρήνη, ευημερία και ασφάλεια».

Στην Αγκυρα θεωρούν παρελθόν τις συζητήσεις του Κραν

Μοντανά το 2017 και θέλουν να εξετάσουν οποιαδήποτε λύση «σύμφωνα με τη σημερινή πραγματικότητα που επικρατεί στο νησί». Το εντυπωσιακό στοιχείο είναι πως ο κ. Ερχιουρμάν, λίγες εβδομάδες μετά την εκλογή του και αφού συναντήθηκε με τον πρόεδρο της Τουρκίας, δεν απέκλεισε το ενδεχόμενο διαλόγου και διαβουλεύσεων, αλλά απέκλεισε τις προηγούμενες συζητήσεις.

Πάντως δεν αναφέρθηκε καθόλου σε ομοσπονδιακή λύση, όπως είχε κάνει προεκλογικά, και πήρε ξεκάθαρη θέση υπέρ της Τουρκίας τονίζοντας ότι «στην Ανατολική Μεσόγειο ο δρόμος της λύσης είναι ο διάλογος και οι διαβουλεύσεις, όμως δεν μπορεί να εφαρμοστεί καμία φόρμουλα που αγνοεί και δεν λαμβάνει υπόψη την Τουρκία και τους Τουρκοκυπρίους».

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ**

Σφοδρή επίθεση κατά του Νικόλα Παπαδόπουλου και του Οδυσσέα Μιχαηλίδη εξαπολύει με συνέπτευξη του στην «Κ» ο πρόεδρος της ΕΔΕΚ Νίκος Αναστασίου. Κληθείς να σχολιάσει την υποψηφιότητα του κ. Αποστόλου με το ΔΗΚΟ, κατηγορεί τον Νικόλα Παπαδόπουλο για πωσώπλατη μαχαίριά στην ΕΔΕΚ και επισημαίνει ότι αν ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ διεκδικήσει την προεδρία της Βουλής, δεν θα τον ψηφίσουν. Ο κ. Αναστασίου ασκεί έντονη κριτική και στον Οδυσσέα Μιχαηλίδη, υποστηρίζοντας ότι η επαγγελματική του σταδιοδρομία συνδέεται με το κομματικό κατεστημένο και επιρρίπτοντάς του ευθύνες για την υπόθεση με τους αερόσακους takata. «Είναι ένα πράγμα να λέμε ότι είμαστε αδιάφθοροι και άλλο πράγμα να είμαστε πραγματικά αδιάφθοροι», σημειώνει ο πρόεδρος της ΕΔΕΚ.

—Στην Παγκύπρια Συνδιάσκεψη δηλώσατε ότι η περίοδος της εσωστρέφειας έληξε, όμως, υπήρξαν και πάλι αντιδράσεις. Άρα η εσωστρέφεια δεν λήγει με μια δήλωση.

—Όλο αυτό το διάστημα κάναμε ό,τι μπορούσαμε. Απέσυρα όλες τις δικαστικές υποθέσεις που εκκρεμούσαν κατά συναγωνιστών, διορθώσαμε το μπρώμελών και πήγαμε στον κόσμο της ΕΔΕΚ να τον ακούσουμε. Έγιναν, επίσης, επαφές με στελέχη με τα οποία υπήρχαν τα γνωστά θέματα. Κάποιοι από αυτούς έχουν πάρει τις αποφάσεις τους και έχουν θέσει τους εαυτούς τους εκτός κόμματος και κάποιοι έθεσαν όρους για την επιστροφή τους. Πάντως, είναι αδιαμφισβήτητο το γεγονός, ότι οι αποφάσεις της Κεντρικής Επιτροπής και του Πολιτικού Γραφείου και ιδιαίτερα η δήλωσή μου, άνοιξαν διάπλατα τις πόρτες για επιστροφή, χωρίς προϋποθέσεις, γραφειοκρατίες και προσκόμματα. Κάποιες αιτιάσεις που επικαλέστηκαν κάποιοι δεν έχουν βάση. Εμείς προχωρούμε, ενισχυμένοι με τις εκατοντάδες που επέστρεψαν.

—Να μας πείτε τι έγινε με τον καθένα ξεχωριστά για να ξέρει και ο κόσμος της ΕΔΕΚ τι ισχύει. Ας αρχίσουμε με τον Κωστή Ευσταθίου.

—Ο συναγωνιστής Κωστής Ευσταθίου έθεσε όρο ότι θα έπρεπε να γίνει παγκύπριο εκλογικό συνέδριο πριν από τις βουλευτικές, κάτι που χρειάζεται σοβα-

“

Η στάση του κ. Αποστόλου ήταν καθαρά προδοτική. Τον στηρίζαμε και αναμέναμε ότι θα ήταν τίμιος απέναντί μας. Θα τον κρίνει ο κόσμος.

Κάποια από τα στελέχη με τα οποία υπήρχαν τα γνωστά θέματα έχουν θέσει τους εαυτούς τους εκτός κόμματος και κάποιοι έθεσαν όρους για την επιστροφή τους.

ρή προετοιμασία και δυστυχώς δεν υπάρχει η πολυτέλεια του χρόνου.

—Ο κ. Νικολαΐδης υποστηρίζει ότι σας ζήτησε να ληφθεί απόφαση από την Κεντρική Επιτροπή των κόμματος για ακύρωση των διαγραφών και ότι εισέπραττε από εσάς θετική ανταπόκριση, όμως τελικά δεν έγινε.

—Με τον φίλο Νίκο είμαστε σε επαφές, έθεσε κάποιους όρους, τους οποίους συζητάμε και είμαστε πολύ κοντά στην επιστροφή του.

—Ο κ. Βαρνάβα λέει ότι δεν παρέστη στη Συνδιάσκεψη γιατί δεν υπήρχαν οι προϋποθέσεις και κατηγόρησε την ηγεσία ότι

επικαλείται την ενότητα μόνο στα λόγια.

—Ο αγαπητός Γιώργος δεν εξέφρασε πρόθεση να επιστρέψει στο κόμμα. Είχαμε επαφή μόνο μέσω μηνυμάτων και μου είπε ότι επιθυμεί να συναντηθούμε για να μου πει όσα νιώθει για την πορεία του κόμματος, κάτι που θα γίνει. Σε σχέση με την Παγκύπρια Συνδιάσκεψη απύθυνα ανοικτή πρόσκληση προς όλους να παρευρεθούν, χωρίς όρους και χωρίς αποκλεισμούς. Θα μπορούσε να έρθει και να τοποθετηθεί όπως έπραξαν δεκάδες άλλα στελέχη.

—Με τον Δημήτρη Παπαδάκη;

—Ο φίλος Δημήτρης αρκείται στο να χαρακτηρίζει την ΕΔΕΚ ως μια παράνομη συμμορία. Δη-

μιούργησε την κίνηση ΑΙΧΜΗ. Συνεργάστηκε με τους Οικολόγους στις ευρωεκλογές και ήθελε να αναλάβει την ηγεσία του κινήματος. Τώρα φλερτάρει με άλλα κόμματα, ακούσαμε για το ΔΗΚΟ και το ΑΛΜΑ. Επομένως δεν υπάρχουν περιθώρια διόρθωσης αυτής της σχέσης.

—Υπάρχει ο ισχυρισμός ότι θέλατε να κάνετε πράγματα και σας εμποδίζουν μέσα από το κόμμα και ότι ουσιαστικά είστε εγκλωβισμένοι και ελεγχόμενοι από το περιβάλλον Σιζόπουλου.

—Με κατηγορούσαν ότι είμαι ανδρείκελο του κ. Σιζόπουλου, ενώ του έχω ζητήσει να συναινέσει στην άρση της βουλευτικής του ασυλίας και έχω δηλώσει ότι

αν και εφόσον προκύψει ποινική ευθύνη, θα ενεργοποιηθούν οι σχετικές, για τέτοιες περιπτώσεις, πρόνοιες του Καταστατικού. Άρα καταρρίπτονται οι μύθοι ότι ελέγχομαι από οποιονδήποτε.

—Σας είπε κάτι, όταν ζητήσατε να συναινέσει στην άρση της ασυλίας του;

—Ο ίδιος προσωπικά σε μένα όχι.

—Η υπόθεση Σιζόπουλου προκαλεί πρόβλημα στην ΕΔΕΚ;

—Ήταν ένα σοβαρό πλήγμα για το κόμμα, παρά το γεγονός ότι είναι μια καθαρά προσωπική του υπόθεση.

—Είδατε κόσμο να αποστασιο-

ποιείται εξαιτίας αυτής της υπόθεσης;

—Όχι, αλλά ήρθε σε μια στιγμή που παίρναμε μπρος και αλλάζαμε το κλίμα. Ήταν ένα χτύπημα.

—Πώς είναι οι σχέσεις της ΕΔΕΚ με το ΔΗΚΟ μετά και την επισημοποίηση της υποψηφιότητας του κ. Αποστόλου;

—Οι τελευταίες ενέργειες του ΔΗΚΟ έχουν διασαλεύσει τις σχέσεις των δύο κομμάτων. Έχουν γκρεμιστεί οι γέφυρες μεταξύ ΕΔΕΚ και ΔΗΚΟ. Να θυμίσω ότι η ΕΔΕΚ στηρίξε τον Σπύρο Κυπριανού για την προεδρία της Δημοκρατίας, στηρίξε δύο φορές τον Τάσσο Παπαδόπουλο και στηρίξαμε και τον Νικόλα Παπαδόπουλο. Ειλικρινά σας λέω, δεν με έχει ενοχλήσει τόσο η στάση του κ. Αποστόλου όσο η στάση του Νικόλα Παπαδόπουλου, ο οποίος έριξε στην ΕΔΕΚ πωσώπλατη μαχαίριά. Έχουμε πληροφορίες ότι οι μεταξύ τους συναντήσεις άρχισαν από το Πάσχα και θεωρώ, πως, όταν συνεργάζεσαι με ένα κόμμα, αυτά τα πράγματα —επαναλαμβάνω— είναι πωσώπλατες μαχαίριες. Σίγουρα θα έρθει η ώρα που ο καθένας θα αναλάβει τις ευθύνες του.

—Τι εννοείτε;

—Καθαρές κουβέντες. Αν ο Νικόλας διεκδικήσει την προεδρία της Βουλής, η ΕΔΕΚ δεν θα τον ψηφίσει.

—Είστε και τα δύο κόμματα στην κυβέρνηση. Αυτή η κατάσταση δημιουργεί προβλήματα;

—Όχι, οι μεταξύ μας διαφορές δεν επιπρεάζουν τη σχέση μας είτε στην κυβέρνηση είτε στη Βουλή. Στηρίζουμε ό,τι θεωρούμε σωστό και εκφράζουμε τη διαφωνία μας εκεί που χρειάζεται.

—Πώς κρίνετε τη στάση του κ. Αποστόλου;

—Καθαρά προδοτική. Πρόκειται για ένα άτομο που όταν ήρθε στην ΕΔΕΚ ήταν άγνωστος στην πολιτική σκηνή. Το κόμμα τον εξέλεξε βουλευτή και τον στηρίξε, δίνοντάς του μέχρι και έτοιμες προτάσεις για να τις καταθέσει στη Βουλή. Τον στηρίζαμε στις ευρωεκλογές και αναμέναμε ότι θα ήταν τίμιος απέναντί μας. Κατά καιρούς, βλέπαμε πράγματα, και τον ρωτάσαμε αν συμβαίνει κάτι και αυτός απαντούσε ότι δεν υπάρχει πρόβλημα και όλα είναι μια χαρά. Αντί να έρθει να μιλήσει ευθέως μαζί μου, επέλεξε να δημοσιοποιήσει τη θέση του στο Facebook. Δικαίωμά του. Θα τον κρίνει ο κόσμος.

Ο Οδυσσέας, η ταυτότητα του ΔΗΚΟ και οι ευθύνες για τους «takata»

—Κατηγορήσατε τον Οδυσσέα Μιχαηλίδη για μεσοιανισμό και ότι στοίχιζε στο κράτος εκατομμύρια, όμως σας απάντησε ότι επαναλάβατε τα κουτσομπολιά Αναστασιάδη, ότι κόστισε τα έξοδα φυλάκισης στελεχών της ΕΔΕΚ για το σκάνδαλο ΧΥΤΥ-ΧΥΤΑ και ότι η ΕΔΕΚ του Λυσσαρίδη υπερασπιζόταν τη Δημοκρατία ενώ εσείς το κατεστημένο. Γιατί τέτοια επίθεση στον Οδυσσέα Μιχαηλίδη; Αντλεί ψήφους από την ΕΔΕΚ;

—Ο κ. Μιχαηλίδης παρουσιάζεται ως ο μόνος αδιάφθορος στην Κύπρο. Ο μόνος που είναι εκτός του κατεστημένου. Πώς είναι εκτός κατεστημένου; Έχω πάρει το ίδιο πρώτο πτυχίο με τον κ. Μιχαηλίδη. Ήρθαμε στην Κύπρο περίπου την ίδια περίοδο. Έκανα αίτηση για θέση στο Δημόσιο, σήμερα είμαι 63 ετών και ο διορισμός μου ήρθε την προηγούμενη βδομάδα!

Ο κ. Μιχαηλίδης μόλις επέστρεψε στην Κύπρο, έγινε δημόσιος υπάλληλος. Να θυμίσω ότι τότε ήταν η περίοδος, που όποιος είχε ταυτότητα του ΔΗΚΟ έμπαινε στο Δημόσιο και τους μνηκρτικούς οργανισμούς. Αυτό το γνωρίζει όλη η Κύπρος. Θα σας πω ακόμα κάτι. Στη Βουλή λέχθηκε ότι το 2000 ήρθε ειδοποίηση από την Ε.Ε. για τους αερόσακους takata. Ο κ. Μιχαηλίδης ήταν αρμόδιος λειτουργός ελέγχου στο υπουργείο Μεταφορών. Τι έπραξε τότε; Τίποτε. Ποιους κάλυψε; Τους μεγαλοεισαγωγείς αυτοκινήτων; Πώς μέσα σε δέκα

Ένα καλό αποτέλεσμα θα είναι να εκλέξουμε πέντε βουλευτές.

χρόνια πήδηξε όλες τις κλίμακες και βρέθηκε διευθυντής του συγκεκριμένου Τμήματος;

Μήπως δεν ήταν μέσα από το κομματικό κατεστημένο που έγιναν όλα αυτά; Μήπως δεν ήταν μέσα από την κάλυψη κάποιων που τον προωθούσαν σε αυτές τις θέσεις; Είναι ένα πράγμα να λέμε ότι είμαστε αδιάφθοροι και άλλο πράγμα να είμαστε πραγματικά αδιάφθοροι.

—Είναι σοβαρές κατηγορίες αυτές που λέτε. Έγινε και έρευνα από επιτροπή για τους αερόσακους takata. Θεωρείτε ότι έχει ευθύνη ο κ. Μιχαηλίδης;

—Βεβαίως έχει. Ήταν ο πλέον αρμόδιος λειτουργός ελέγχου στο υπουργείο Μεταφορών τη συγκεκριμένη περίοδο. Ακούσαμε κάτι τότε; Αν ερχόταν το πρόβλημα τότε στην επιφάνεια, ίσως να μη χάνονταν ζωές.

—Είναι ωσάν να ακυρώνετε όλη την προσπάθεια του κ. Μιχαηλίδη ως γενικό ελεγκτή κατά της διαφθοράς.

—Δεν μηδενίζω το έργο του ως γενικού ελεγκτή. Έχει φέρει στην επιφάνεια αρκετά σκάνδαλα και μπράβο του. Αλλά δεν δέχομαι να παριστάνει ότι είναι ο μόνος αδιάφθορος.

Αναμένουμε, αν ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας προχωρήσει σε ανασχηματισμό, να ενισχυθεί η παρουσία της ΕΔΕΚ στο κυβερνητικό σχήμα.

—Τα βάλατε σχεδόν με όλους στη Συνδιάσκεψη. Μιλώσατε επίσης για τα τρία παραδοσιακά κόμματα, που κυβέρνησαν τον τόπο από το 1976 μέχρι και το 2023, χωρίς να προσφέρουν στον λαό τα αναμενόμενα. Με ποιους θα συνεργαστεί η ΕΔΕΚ για την προεδρία της Βουλής και κατ' επέκταση για την προεδρία της Δημοκρατίας;

—Αυτή τη στιγμή, το μεγάλο στοίχημα είναι οι βουλευτικές εκλογές του 2026. Από εκεί και πέρα πάντοτε θα βρισκόμαστε ενώπιον διλημμάτων. Κανείς δεν συμφωνεί με κανέναν σε όλα τα θέματα. Όταν έρθει εκείνη η ώρα θα γίνουν συνεργασίες στη βάση πολιτικών θέσεων για τα προβλήματα του κόσμου τα οποία δεν έχουν χρώμα. Η ΕΔΕΚ είναι ένα σοσιαλιστικό κόμμα. Βρισκόμαστε στον χώρο της ευρύτερης Αριστεράς. Έχουμε άριστες σχέσεις με το Κίνημα Οικολόγων και υπάρχει κοινή γραμμή σε αρκετά

θέματα, τόσο κοινωνικά όσο και πολιτικοοικονομικά.

—Υπάρχει άλλο κόμμα με το οποίο αισθάνεστε ότι είστε πιο κοντά;

—Δεν θα ήθελα να πω κάτι περισσότερο.

—Την προηγούμενη φορά μας είπατε ότι η ΕΔΕΚ είναι αδικημένη από τη συμμετοχή στο κυβερνητικό σχήμα και ότι θα ζητούσατε περισσότερους υπουργούς. Τι έγινε τελικά;

—Ο Πρόεδρος γνωρίζει ότι νιώθουμε αδικημένοι. Πρόσφατα διορίστηκε η συναγωνίστρια Ελένη Περικλέους στη θέση της επιτρόπου Προστασίας του Παιδιού, κάτι που μας ικανοποίησε. Αναμέναμε, αν και εφόσον ο Πρόεδρος προχωρήσει σε ανασχηματισμό, να ενισχυθεί η παρουσία της ΕΔΕΚ στο κυβερνητικό σχήμα.

—Θα γίνει τελικά ανασχηματισμός;

Σας ενημέρωσε ο Πρόεδρος;

—Γνωρίζετε ότι ο ανασχηματισμός είναι καθαρά θέμα του Προέδρου της Δημοκρατίας. Όμως, θεωρώ ότι έχει περάσει ο χρόνος που θα έπρεπε να γίνει ανασχηματισμός, διότι σε δύο μήνες αναλαμβάνουμε την Προεδρία του Συμβουλίου της Ε.Ε. και θα είναι δύσκολο για ένα νέο υπουργό να προσαρμοστεί.

—Σας είπε ότι δεν θα κάνει;

—Όχι, δεν είπε κάτι τέτοιο. Είναι δική μου εκτίμηση ότι έχει παρέλθει ο χρόνος.

—Σας είχε πει ότι θα κάνει ανασχηματισμό;

—Ήταν προβληματισμένος μετά την πυρκαγιά στην ορεινή Λεμεσό ότι ενδεχομένως έπρεπε να κάνει ανασχηματισμό.

—Ναι, αλλά το θέμα διαιωνίζεται από τότε.

—Θεωρώ ότι ο Πρόεδρος πρέπει να δώσει ένα τέλος, είτε κάνοντας ανασχηματισμό ή δηλώνοντας ρητά ότι δεν θα γίνει.

—Πότε θα είναι η έτοιμη η ΕΔΕΚ να ριχθεί στον προεκλογικό;

—Μέχρι στιγμής έχουν δηλώσει ενδιαφέρον να είναι στα ψηφοδέλτια πέραν των 40 ατόμων. Αρχές Δεκεμβρίου θα αρχίσουμε να ανακοινώνουμε τα ψηφοδέλτια μας.

—Εσείς σε ποια επαρχία θα είστε υποψήφιος; Στην προηγούμενη συνέντευξη μας είχατε πει Κε-

ρύνεια για σημειολογικούς κυρίως λόγους.

—Αυτή είναι η πρόθεσή μου, όμως, είμαι στη διάθεση του κόμματος να με αξιολογήσει όπως κρίνει καλύτερα.

—Θα ριχθείτε και στη μάχη του σταυρού προτίμησης;

—Και αυτό θα το αποφασίσουν τα όργανα του κόμματος.

—Μετά τις βουλευτικές η ΕΔΕΚ θα οδηγηθεί σε εκλογικό συνέδριο;

—Θα γίνει Παγκύπριο Συνέδριο που θα είναι πολιτικό, ιδεολογικό και εκλογικό.

—Θα επαναδιεκδικήσετε;

—Δεν είναι αυτοσκοπός αλλά θα εξαρτηθεί από το αποτέλεσμα των βουλευτικών. Αν αποτύχουμε θα πρέπει να παραδώσω την προεδρία, αν πάμε καλά ενδεχομένως ο κόσμος να ζητήσει να παραμείνω.

—Τι συνιστά αποτυχία και τι επιτυχία στις βουλευτικές;

—Αποτυχία θα είναι να μην μπει η ΕΔΕΚ στη Βουλή. Ένα καλό αποτέλεσμα θα είναι να εκλέξουμε πέντε βουλευτές.

—Οι δημοσκοπήσεις πάντως δεν δείχνουν να είστε κοντά στον στόχο.

—Η καλύτερη δημοσκοπήση ήταν η Παγκύπρια Συνδιάσκεψη στην οποία παρευρέθηκαν πολλά νέα στελέχη και αρκετά στελέχη που είχαν αποστασιοποιηθεί ή και διαγραφεί από το κόμμα.

Η Κυπριακή Προεδρία σε αριθμούς

260 άτυπες συναντήσεις, 53 επίσημες συναντήσεις, 19 άτυπα υπουργικά συμβούλια και 28 χιλιάδες σύνεδροι

“Σύμφωνα με τα στοιχεία, υπολογίζεται ότι θα προκύψουν περίπου 62.554 διανυκτερεύσεις από τους συνέδρους που θα βρεθούν στην Κύπρο στο πλαίσιο της Κυπριακής Προεδρίας.

Οι ανάγκες διαμονής ανά επαρχία

Της ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ

Σε ρυθμούς προετοιμασίας για την ανάληψη της Προεδρίας του Συμβουλίου της Ε.Ε. κινείται η Κύπρος, καθώς πλησιάζει η έναρξη του πρώτου εξαμήνου του 2026. Με βάση την κληρονομηθείσα ημερήσια διάταξη, η Κυπριακή Προεδρία αναμένεται να κληθεί να διαχειριστεί περίπου 330 νομοθετικούς και μη φακέλους. Ενόψει μάλιστα της Προεδρίας οι αρμόδιοι φορείς και υπηρεσίες προωθούν συγκεκριμένες δράσεις, οι οποίες θα λειτουργήσουν ενισχυτικά στην προσπάθεια να διασφαλιστεί η έγκαιρη προετοιμασία και τήρηση των διαδικασιών. Η «Κ» εξασφάλισε τους αριθμούς που αφορούν την Κυπριακή Προεδρία με βάση τον μέχρι τώρα προγραμματισμό. Σύμφωνα με τα στοιχεία, αναμένονται περίπου 28 χιλιάδες σύνεδροι στην Κύπρο στο πλαίσιο της Κυπριακής Προεδρίας και όπως διαμορφώνεται μέχρι στιγμής το ημερολόγιο συναντήσεων υψηλού επιπέδου της Προεδρίας, αναμένεται να γίνουν 53 επίσημες συναντήσεις και 260 άτυπες συναντήσεις. Οι ίδιες πληροφορίες αναφέρουν ότι οι υψηλού επιπέδου συναντήσεις στο πλαίσιο της Κυπριακής Προεδρίας θα πραγματοποιηθούν και στις Βρυξέλλες, το Λουξεμβούργο και το Καμερούν.

Ειδικότερα, στο Λουξεμβούργο πραγματοποιείται συνήθως η σύγκληση επίσημων συμβουλίων, ενώ στο Καμερούν θα πραγματοποιηθεί μια συνάντηση στο πλαίσιο υπουργικής διάσκεψης του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου και συνάντηση του Συμβουλίου Υπουργών Εξωτερικού Εμπορίου της Ε.Ε. (FAC-Trade).

Οι συναντήσεις

Οι συναντήσεις στο πλαίσιο της Κυπριακής Προεδρίας αρχίζουν την ερχόμενη εβδομάδα. Πιο συγκεκριμένα, το διήμερο 18-19 Νοεμβρίου, θα φιλοξενηθεί στο Προεδρικό Μέγαρο έκτακτη συνεδρίαση του Προεδρείου της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (ΕΟΚΕ). Από τις 260 άτυπες συναντήσεις που θα γίνουν στην Κύπρο, οι 27 θα είναι υψηλού επιπέδου. Από αυτές τις 27 η μία θα είναι άτυπη σύνοδος αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων. Επιπλέον, θα πραγματοποιηθούν 19 άτυπα υπουργικά συμβούλια και μια επίσκεψη του Κολλεγίου των Επιτρόπων, που θα λάβει χώρα στις 15 και 16 Ιανουαρίου.

Παράλληλα, έχει προγραμματιστεί διήμερη επίσκεψη-διάσκεψη των Προέδρων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στις αρχές του Δεκεμβρίου. Ειδικότερα το διήμερο 1-2 Δεκεμβρίου θα πραγματοποιηθεί η Διάσκεψη των Προέδρων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, με επικεφαλής την πρόεδρο του Σώματος Ρομπέρτα Μέτσολα και τη συμμετοχή των προέδρων και γενικών γραμματέων των πολιτικών ομάδων. Η επίσκεψη εθίσταται να λαμβάνει χώρα εν όψει της έναρξης της Προεδρίας, με στόχο την αλληλοενημέρωση για τις προτεραιότητες της Προεδρίας και τους φακέλους οι οποίοι αναμένεται

Η απευθείας αεροπορική σύνδεση Λάρνακας - Βρυξελλών που αρχίζει τον Δεκέμβριο αναμένεται να εξυπηρετήσει μαζικά το επιβατικό κοινό και να διασφαλίσει άμεση πρόσβαση της Κύπρου στα ευρωπαϊκά κέντρα αποφάσεων.

να τύχουν διαχείρισης και τη συνεργασία της Προεδρίας του Συμβουλίου με το Ευρωκοινοβούλιο. Παράλληλα, θα πραγματοποιηθούν ακόμα τέσσερις άτυπες θεματικές συναντήσεις και συνέδρια. Η τελετή έναρξης θα πραγματοποιηθεί στις 7 του Γενάρη στον ΘΟΚ.

Σε σχέση με τις άλλες 233 άτυπες συναντήσεις που θα πραγματοποιηθούν σε τεχνοκρατικό επίπεδο, αφορούν 84 συναντήσεις στο Συνεδριακό Κέντρο Φιλοξενία, 33 συναντήσεις στην επαρχία Λεμεσού, 33 συναντήσεις στην επαρχία Λάρνακας, 32 συναντήσεις στην επαρχία Αμμοχώστου, 33 συναντήσεις στην επαρχία Πάφου και 16 συναντήσεις σε χώρους όπως Κέντρα Συντονισμού Έρευνας και Διάσωσης, Δημαρχείο Λευκωσίας κτλ.

Εξάλλου, βασικός στόχος της κυβέρνησης ήταν η γεωγραφική κατανομή των συναντήσεων με τέτοιο τρόπο ώστε να υπάρχει ισομερής ανάδειξη και προώθηση όλων των ελεύθερων επαρχιών της Κύπρου.

Τα ξενοδοχεία

Όσον αφορά τη διαμονή των 28.000 συνέδρων στη χώρα μας, οι διαδικασίες που έγιναν μέσω των σχετικών διαγωνισμών, ήταν με βάση προδιαγραφές που έθεσε η Γραμματεία της Κυπριακής Προεδρίας. Σύμφωνα με τις προδιαγραφές των διαγωνισμών που προκηρύχθηκαν και συνεχίζουν να προκηρύσσονται

μέσω του υφυπουργείου Τουρισμού, προβλέπεται η χρήση ξενοδοχειακών μονάδων πέντε και τεσσάρων αστέρων με υψηλά πρότυπα υπηρεσιών, catering και τεχνολογικής υποστήριξης, τα οποία διέθεταν άδεια λειτουργίας ή βεβαίωση λειτουργίας με ισχύ έως τις 31 Αυγούστου 2026, σύμφωνα με το Άρθρο 18 της σχετικής νομοθεσίας. Οι προδιαγραφές αφορούν και τους συνεδριακούς χώρους, οι οποίοι καθορίστηκε ότι πρέπει να διαθέτουν σύγχρονο εξοπλισμό και δυνατότητες υβριδικών συνεδρίων και να πληρούν συγκεκριμένα ποιοτικά και λειτουργικά κριτήρια. Όπως είχε γράψει η «Κ» σε προηγούμενο ρεπορτάζ, μέσα από τη διαδικασία της προκήρυξης των σχετικών διαγωνισμών διαφαίνεται ότι σε ορισμένες επαρχίες κατέστη προβληματική η εξεύρεση αναδόχων που πληρούν τα κριτήρια των διαγωνισμών για την εύρυθμη, έγκαιρη και υψηλού επιπέδου παροχή συνεδριακών υπηρεσιών, δωματίων και στίσις, στο πλαίσιο των αναγκών που απορρέουν από την ανάληψη της προεδρίας.

Σύμφωνα με τα στοιχεία, υπολογίζεται ότι θα προκύψουν περίπου 62.554 διανυκτερεύσεις από τους συνέδρους που θα βρεθούν στην Κύπρο στο πλαίσιο της Κυπριακής Προεδρίας. Ωστόσο, η εφαρμογή του νομικού πλαισίου για την αδειοδότηση ξενοδοχείων και η αδυναμία πολλών μονάδων να πληρούν τα προβλεπόμενα

κριτήρια, οδήγησαν σε ακυρώσεις προσφορών και στην ανάγκη επαναπροκήρυξης των διαγωνισμών σε αρκετές επαρχίες.

Συγκεκριμένα, κρίθηκαν άκυρες οι προσφορές έξι οικονομικών φορέων στη Λεμεσό, έξι στην Πάφο, μία στην Αμμόχωστο και τρεις στη Λευκωσία. Στη Λάρνακα, δύο προσφορές απορρίφθηκαν η μία λόγω εξωπραγματικών τιμών και η δεύτερη επειδή δεν πληρούσε τα κριτήρια αδειοδότησης.

Ως αποτέλεσμα, θα προχωρήσει επαναπροκήρυξη των διαγωνισμών για τα υπολειπόμενα τμήματα στις επαρχίες Λεμεσού, Πάφου και Λάρνακας, ενώ για τη Λευκωσία, ήδη επαναπροκηρύχθηκε ο διαγωνισμός για την κάλυψη των αναγκών διαμονής που δεν καλύφθηκαν με την πρώτη διαδικασία. Αξίζει να σημειωθεί πως, στο μεσοδιάστημα, αρκετές ξενοδοχειακές μονάδες συμμορφώθηκαν με τις απαιτήσεις της νομοθεσίας και προχώρησαν σε έκδοση άδειας λειτουργίας ή βεβαίωσης, γεγονός που αναμένεται να διευκολύνει τις νέες αναθέσεις μέσω των επαναπροκηρύξεων.

Τα οφέλη

Οι χιλιάδες σύνεδροι και αποστολές που θα παρευρεθούν στην Κύπρο για τις ανάγκες της Κυπριακής Προεδρίας θα απαιτήσουν υψηλού επιπέδου διαμονή, σίτιση και εξειδικευμένες υπηρεσίες φιλοξενίας. Αυτό συνεπάγεται άμεση ζήτηση για ένα διευρυμένο δίκτυο ξενοδοχειακών μονάδων, συνεδριακών κέντρων, χώρων εστίασης και άλλων υποστηρικτικών υποδομών, τόσο στις αστικές περιοχές όσο και στην περιφέρεια.

Η θετική επίδραση προβλέπεται να είναι πολλαπλασιαστική για την οικονομία, καθώς οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις θα ωφεληθούν από την αυξημένη πληρότητα. Η επισιτιστική βιομηχανία θα κληθεί να ανταποκριθεί στην αυξημένη ζήτηση για catering, εστίαση και τοπικά προϊόντα. Την ίδια ώρα, οι τοπικές κοινωνίες, ειδικά σε περιοχές εκτός των μεγάλων αστικών κέντρων όπου θα φιλοξενηθούν δράσεις, θα επωφεληθούν από την κινητικότητα και τη δημοσιότητα. Επιπλέον, επαγγελματίες όπως οδηγοί, μεταφραστές, ξεναγοί, τεχνικοί υποστήριξης και διοργανωτές εκδηλώσεων θα δουν σημαντική αύξηση στη δραστηριότητά τους. Πέρα από το άμεσο οικονομικό αποτέλεσμα, η Κυπριακή Προεδρία αποτελεί και μια στρατηγική ευκαιρία προβολής της χώρας στην ευρωπαϊκή και διεθνή σκηνή. Η παρουσία Ευρωπαίων αξιωματούχων, ΜΜΕ και διεθνών παραγόντων μπορεί να λειτουργήσει ως μοχλός για την προώθηση της Κύπρου ως συνεδριακού και πολιτιστικού προορισμού, με μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στον τουρισμό υψηλής ποιότητας. Η έγκαιρη προετοιμασία, η διασφάλιση υψηλής ποιότητας υπηρεσιών και η στρατηγική αξιοποίηση της συγκυρίας μπορούν να μετατρέψουν την Προεδρία σε παρακαταθήκη οικονομικής και θεσμικής υπεραξίας για τη χώρα.

Η σύνδεση Λάρνακας - Βρυξελλών

Όπως είχε γράψει η «Κ», εντός Δεκεμβρίου αρχίζει η απευθείας αεροπορική σύνδεση Λάρνακας-Βρυξελλών, γεγονός που αναμένεται να εξυπηρετήσει μαζικά το επιβατικό κοινό και να διασφαλίσει άμεση πρόσβαση της Κύπρου στα ευρωπαϊκά κέντρα αποφάσεων κατά την Προεδρία του Συμβουλίου της Ε.Ε. Το επόμενο διάστημα πέφτουν οι υπογραφές μεταξύ του Τμήματος Πολιτικής Αεροπορίας και της αεροπορικής εταιρείας Aegean για την απευθείας σύνδεση Λάρνακας-Βρυξελλών ενόψει της ανάληψη της προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης από την Κύπρο τον Ιανουάριο του 2026. Όπως έγινε γνωστό, η Aegean υπέβαλε σχετική προσφορά στην επαναπροκήρυξη του διαγωνισμού με αυξημένο προϋπολογισμό των €4,7 εκατ. για το δρομολόγιο, Λάρνακα-Βρυξέλλες (Ζάβεντεμ)-Λάρνακα. Στο πρόγραμμα κρατήσεων της εταιρείας αναρτήθηκαν ήδη επιλογές για πτήσεις. Σύμφωνα με τα χρονοδιαγράμματα που έχουν τεθεί, στόχος είναι το δρομολόγιο να αρχίσει από τον Δεκέμβριο φέτος με τρεις πτήσεις την εβδομάδα από και προς το αεροδρόμιο του Ζάβεντεμ. Η πρόταση της κυβέρνησης επισημαίνει ότι από τον Ιανουάριο του 2026, όταν θα γίνει και η ανάληψη της Προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης από την Κύπρο, μέχρι και την 1η Ιουλίου οι πτήσεις θα πραγματοποιούνται πέντε φορές την εβδομάδα. Σημειώνεται ακόμα ότι από τις 2 μέχρι και το τέλος του Ιουλίου το δρομολόγιο Λάρνακα-Βρυξέλλες (Ζάβεντεμ)-Λάρνακα θα διενεργείται τρεις φορές την εβδομάδα, ενώ από τον Αύγουστο μέχρι και τον Νοέμβριο οι πτήσεις θα γίνονται δυο φορές την εβδομάδα. Η απευθείας αεροπορική σύνδεση αναμένεται να διευκολύνει σημαντικά τόσο τις χιλιάδες επισκέπτες που θα ταξιδέψουν στην Κύπρο στο πλαίσιο της Προεδρίας, όσο και όσους μετακινούνται από την Κύπρο προς τις Βρυξέλλες για υπηρεσιακές ανάγκες. Υπενθυμίζεται ότι από τον πρώτο διαγωνισμό με προϋπολογισμό ύψους €3,7 εκατ. που άνοιξε στις 28 Μαρτίου και έληξε στις 28 Απριλίου, δεν προέκυψε οποιοδήποτε ενδιαφέρον από τις αεροπορικές εταιρείες.

ΑΡΘΡΟ

Τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν είναι θέμα προεκλογικής αντιπαράθεσης

Της ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΑΤΤΑΛΙΔΟΥ

Στη Βουλή ξεκίνησε η συζήτηση για τροποποίηση του νόμου για την έμφυλη βία που, αν και παρουσιάζεται ως «εναρμόνιση με την ευρωπαϊκή νομοθεσία», στην πραγματικότητα κάνει ακριβώς το αντίθετο. Η πρόταση επιδιώκει να αλλάξει τους ορισμούς «γυναίκα» και «φύλο» με τρόπο που θα αποκλείσει τις trans γυναίκες και τα διεμφυλικά άτομα από την προστασία του νόμου.

Ζούμε σε μια εποχή που ο δημόσιος διάλογος συχνά μετατρέπεται σε πεδίο τοξικότητας και ακραίων θέσεων. Ωστόσο, υπάρχουν θέματα που δεν μπορούν και δεν πρέπει να γίνονται αντικείμενο πολιτικής εκμετάλλευσης. Τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα ανήκουν σε αυτή την κατηγορία.

Η πραγματικότητα είναι απλή

και τεκμηριωμένη. Η Οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2024/1385 όχι μόνο δεν αποκλείει τα trans άτομα, αλλά στις παραγράφους 71 και 72 αναγνωρίζει ρητά ότι τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα διατρέχουν αυξημένο κίνδυνο βίας. Το άρθρο 33 της ίδιας Οδηγίας απαιτεί στοχευμένη προστασία γι' αυτά τα άτομα. Παράλληλα, η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, στο άρθρο 4, παράγραφος 3, απαγορεύει ρητά τις διακρίσεις λόγω ταυτότητας φύλου. Το επίσημο επεξηγηματικό έγγραφο της Σύμβασης είναι κρυστάλλινο: «Η ταυτότητα φύλου των trans ατόμων δεν μπορεί να τους στερεί την υποστήριξη και προστασία που δικαιούνται».

Και δεν είναι μόνο η ευρωπαϊκή νομοθεσία που το καθιστά σαφές. Η ίδια η επιτροπή Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρώπινων Δικαιωμάτων της Κυπριακής Δημοκρατίας

ας το υπογραμμίζει στην επιστολή της προς την ίδια την Επιτροπή Νομικών της Βουλής: «Ο δηλωμένος σκοπός τέτοιων νομοθεσιών ήταν πάντα η αντιμετώπιση της βίας λόγω φύλου – βία που προκύπτει από βαθιά ριζωμένες ανισότητες, σεξισμό και κοινωνικούς κανόνες που στοχοποιούν τις γυναίκες και άτομα που προσδιορίζονται γένους θηλυκού. Οι trans γυναίκες βιώνουν ακριβώς αυτή τη μορφή βίας: στοχοποιούνται για τη γυναικεία τους ταυτότητα, την ορατότητά τους και την αντιληπτή “παραβίαση” των “κανόνων” του φύλου.»

Όταν λοιπόν οι εισηγητές ισχυρίζονται ότι αυτή η πρόταση «εναρμονίζεται με την Ε.Ε.», δεν λανθάνονται απλώς. Προτείνουν κάτι που αντιβαίνει κατάφωρα στην ευρωπαϊκή νομοθεσία, στο Σύνταγμά μας που απαγορεύει τις διακρίσεις, και στον Χάρτη Θεμελι-

ωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε.

Αλλά πέρα από το νομικό πλαίσιο, υπάρχει και μια βαθύτερη ηθική διάσταση. Μιλάμε για άτομα που ήδη υφίστανται δυσανάλογα υψηλά ποσοστά βίας, που βιώνουν καθημερινά τον κοινωνικό στιγματισμό και την περιθωριοποίηση. Η πρόταση αυτή επιλέγει να τους στερήσει ακόμα και την τυπική προστασία του νόμου. Στέλνει ένα μήνυμα ότι η ασφάλειά τους, η ζωή τους, έχει μικρότερη αξία.

Και αν μας πει κανείς ότι αυτό γίνεται για να «προστατευθούν οι γυναίκες». Κατανοούμε τους προβληματισμούς για την ασφάλεια γυναικών σε ευαίσθητους χώρους – και αυτές οι ανησυχίες αξίζουν σοβαρό διάλογο και πρακτικές λύσεις. Το Volt δεσμεύεται σε αυτόν τον διάλογο.

Αλλά αυτό που καλούμαστε να συζητήσουμε είναι διαφορετικό.

Δεν συζητάμε πρακτικές ρυθμίσεις. Συζητάμε ποιος θα έχει βασική νομική προστασία από τη βία. Και εδώ το θέμα είναι αρχής: Δεν μπορούμε να στερήσουμε από ευάλωτες ομάδες συμπολίτες μας την τυπική προστασία του νόμου. Αυτό δεν είναι λύση – είναι εγκατάλειψη. Και αυτό είναι επικίνδυνο. Γιατί όταν αρχίζουμε να αμφισβητούμε δικαιώματα που κατακτήθηκαν με αγώνα και κατοχυρώθηκαν νομικά, ανοίγουμε το κουτί της Πανδώρας. Η υπαναχώρηση σε ένα δικαίωμα, για μία ομάδα, θα γίνει δικαιολογία για υπαναχώρηση σε άλλα δικαιώματα, για άλλες ομάδες.

Ως γυναίκα που έχω συμμετάσχει σε μέτρητες διαδηλώσεις και αγώνες για τα δικαιώματα των γυναικών, βλέπω αυτή την πρόταση για αυτό που είναι: μια απόπειρα χαϊδέματος των αυτιών μιας συγκεκριμένης ομάδας ψηφοφόρων.

Τους προειδοποιούμε: Δεν θα επιτρέψουμε τη διαίρεση των αγωνιστών των ανθρώπινων δικαιωμάτων από όσους απουσίαζαν από αυτό τον αγώνα.

Η προστασία των γυναικών είναι απόλυτη προτεραιότητα και διαχρονικός πολιτικός στόχος. Αλλά δεν χτίζεται αφαιρώντας δικαιώματα από άλλους. Υπάρχουν τρόποι να διασφαλίσουμε την ασφάλεια όλων – χωρίς να θυσιάσουμε κανέναν στον βωμό του πολιτικού λαϊκισμού. Το Volt είναικάθετο. Τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν είναι προς διαπραγμάτευση.

Σε μια εποχή που η ρητορική μίσους και ο διακοσμός κερδίζουν έδαφος, έχουμε χρέος να υπερασπιστούμε τις αξίες της ισότητας και της αλληλεγγύης.

Η κα Αλεξάνδρα Ατταλίδου είναι βουλευτρια του Volt.

Του **ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ**

—Σε ποια πνευματική κατάσταση βρίσκεστε αυτό τον καιρό;

—Αντιστεκόμενος σε κάτι που φαίνεται να είναι ίδιον της ηλικίας, προσπαθώ να σκέφτομαι λιγότερο και να κάνω περισσότερα.

Θυμήθηκα αυτή την απάντηση του Ανδρέα Μαυρογιάννη, που έδωσε το 2020 στο περίφημο Ερωτηματολόγιο του Μαρσέλ Προυστ στο περιοδικό Φίλγσοο, καθώς παρακολουθούσα τις δύο διαδοχικές τηλεοπτικές παρεμβάσεις του επί όσων ο Νίκος Αναστασιάδης είπε στην πρόσφατη τηλεοπτική του συνέντευξη στον Alpha, περί Στυλιανίδη και «εμπιστοσύνης στον Τσαβούσογλου», προκαλώντας αναβρασμό. Και τη θυμήθηκα ακριβώς επειδή βρήκα τον χειρισμό του προβληματικό, παρατηρώντας τον να δρα στην πρώτη παρέμβαση σαν πυρομανής και στη δεύτερη σαν πυροσβέστης. Παραλείποντας στην αρχική —ένα μέρος της οποίας ήταν γραπτό— να επισημάνει τρεις αξιοσημείωτες διευκρινίσεις επί όσων είχε πει ο Πρόεδρος, τα οποία την ημέρα που ο Μαυρογιάννης εμφανίστηκε στην Κάτια Σάββα είχαν πάρει τη μορφή πυρακτωμένης λάβας στην ημερησία αρθρογραφία του Τύπου. Και παρόλο, σημειώστε, που είχε εμφανιστεί στενοχωρημένος, απολογητικός, νιώθοντας τύψεις και ζητώντας συγγνώμη, αν συνέβαλε αθέλα του, όπως είπε, σε αυτή την ένταση: 1. Ο ίδιος δεν είπε ότι ο Στυλιανίδης είπε τα σχετικά ενώπιον του Κολλεγιού των Επιτρόπων. 2. Ο Στυλιανίδης δεν αναφέρθηκε στον Τσαβούσογλου, όταν είχαν μιλήσει. 3. Ο ίδιος είχε ενημερώσει τον Αναστασιάδη φέτος και όχι σε χρόνο που έπαιξε ρόλο στον καθορισμό των σχέσεων των δύο ανδρών. «Μάλλον αυτός θα είναι ο λόγος! Όντως σκέφτεται λιγότερο και πράττει περισσότερα», είπα —χωρίς διάθεση να γίνω αγενής ή έχοντας πρόθεση να προσβάλω.

Δύο φωνές, ένα σκηνικό σουρεαλιστικό

Δεδομένου ότι μέριμνα του πρώην διαπραγματευτή —και στις πρόσφατες προεδρικές εκλογές, υποψήφιου για την προεδρία της Δημοκρατίας υποστηριζόμενου από το ΑΚΕΛ— ήταν να επαναλάβει με παρηγοσία τη γνωστή, σταθερή θέση του για όσα διαδραματίστηκαν στο Κραν Μοντανά, προσφέροντας την ανάλογη κάλυψη στον Νίκο Αναστασιάδη, το «έργο» δεν άργησε να προσλάβει σουρεαλιστικές διαστάσεις, ευθύς αμέσως όταν για το ζήτημα που προέκυψε τοποθετήθηκε ο πρώην γενικός γραμματέας του ΑΚΕΛ, Άντρος Κυπριανού, ο οποίος, προβαίνοντας σε μία εκ διαμέτρου αντίθετης κατεύθυνσης παρέμβαση, προκειμένου όπως είπε, να υπερασπιστεί «την αλήθεια την οποία επιχειρεί να παραχαράξει ο τέως Πρόεδρος της Δημοκρατίας, Νίκος Αναστασιάδης», ανέφερε πως «δεν γνωρίζω τι λέχθηκε στο Κολέγιο των Επιτρόπων της Ε.Ε. αλλά γνωρίζω τι λέχθηκε σε μένα από την τότε υπατι εκπρόσωπο της Ένωσης για Θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας, Φεντερικά Μογκερίνι, την οποία συνάντησα πολλές φορές μετά το ναυάγιο στο Κραν Μοντανά». Η κα Μογκερίνι ήταν παρούσα στο δείπνο και του περιέγραψε «πολύ διαφορετικά το τι έγινε εκείνο το βράδυ, σε σχέση με το αφήγημα του Νίκου Αναστασιάδη». Ο Άντρος Κυπριανού συνέχισε λέγοντας, «γνωρίζω επίσης τι μου είπε ο Έλληνας πρῶθυπουργός το ίδιο βράδυ, ενώ το δείπνο εξελισσόταν, διαφέρουν πολύ, συγκρούονται, με όσα ο κ. Αναστασιάδης επιχειρεί να πείσει τον κυπριακό λαό ότι έγιναν».

ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

Η διττή προσωπικότητα ενός διαπραγματευτή

Σαν να έχει μέσα του δύο φωνές. Αυτή την εντύπωση δίνει. Η μια μιλά για ακίνδυνη «ιδεοθύελλα».

Η άλλη λέει «δεν είναι δυνατό να ερωτοτροπούμε με την ιδέα της λύσης των δυο κρατών». Ανάμεσα σε αυτές τις δύο φωνές, το μετέωρο βήμα. . .

Για να κλείσει με τη φράση: «Η Ιστορία θα είναι αμείλικτη με τον Νίκο Αναστασιάδη».

Γιατί σουρεαλιστική διάσταση; Κάντε το εικόνα: Στις προεδρικές εκλογές του 2023, ο Ανδρέας Μαυρογιάννης είχε συγκεντρώσει 189.335 ψήφους, λαμβάνοντας ποσοστό 48,3%, κάπου 15.500 χιλιάδες ψήφους λιγότερες από τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Χλωμό μεν, όχι απίθανο δε, αλλά υποθετικά ομιλούντες, ο Ανδρέας Μαυρογιάννης θα μπορούσε να ήταν πρόεδρος της χώρας, να προέκυπτε το ζήτημα για το ποιος έχει τις ευθύνες του ναυαγίου στο Κραν Μοντανά, το κόμμα που τον ανέδειξε να ήταν σφόδρα εναντίον του Αναστασιάδη και να εκφράζει με βεβαιότητα το πόσο αμείλικτη θα είναι μαζί του η Ιστορία, ενώ ο διαπραγματευτής του Αναστασιάδη και τη δεδομένη στιγμή πρόεδρος της χώρας, να υποστηρίζει με παρηγοσία ότι αυτό δεν είναι παρά υιοθέτηση του τουρκικού αφηγήματος! Υποτικό —κι αυτό είναι πρόβλημα του ΑΚΕΛ και όχι του Ανδρέα Μαυρογιάννη— εάν η... ελαστικότητα που κατά καιρούς το ΑΚΕΛ παρουσιάζει εκπλῶσσοντάς μας, γινόταν πράξη και κατέβαζε στις εκλογές του 2018 τον Μάικ Σπανό! Που θεωρούσε το μνημόνιο «σωφρονιστικό πρόγραμμα εξυγίανσης, το μόνο που μας βοήθησε να μην πτωχεύσουμε». Που θεωρούσε την Τρόικα «ναυαγοσώτες

μας» και ειρωνευόμενος τα παιχνίδια λέξεων με τους «θεσμούς», του τότε Έλληνα υπουργού των Οικονομικών, έλεγε «αυτά είναι τα τρία συνιστώμενα μέρη, άσχετα αν θέλεις να τα ονομάσεις Τρόικα ή Αγία Τριάδα».

Διπλωμάτης, όχι πολιτικός

Αφήνοντας κατά μέρος τη σουρεαλιστική εικόνα που προκύπτει από την εκ διαμέτρου αντίθετη άποψη σ' αυτό το ζήτημα, που όχι μόνο μας ταλαιπωρεί εδώ και οκτώ χρόνια, ενδέχεται να έχει καθορίσει το «μέλλον» του Κυπριακού, δεν είναι σπάνιο αυτόιπτες μάρτυρες στα ίδια γεγονότα να έχουν διαφορετικές αναγνώσεις και εκτιμήσεις. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, η συζήτηση που είχαν για το ίδιο θέμα με τον Οζντλ Ναμί, τον Δεκέμβριο του 2024. Μια συζήτηση ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα και κατατοπιστική ως προς τη διαπραγματευτική και «αποκαλυπτική», θα έλεγα, ως προς τον τρόπο σκέψης του ανθρώπου.

Ο Ανδρέας Μαυρογιάννης είναι ένας πολύπειρος διπλωμάτης, με καριέρα από το 1987, υπήρξε μόνιμος αντιπρόσωπος της Κύπρου στον ΟΗΕ, για χρόνια διαπραγματευτής στο Κυπριακό, ζώντας από πρώτο χέρι πολλές κρίσιμες στιγμές, και χωρίς αμφιβολία απ' τα λίγα, τα ελάχιστα θα έλεγα, πολιτικά πρόσωπα με ευρύ φάσμα γνώσεων, με φιλοσοφικό υπόβαθρο, με μουσική και θεατρική

παιδεία. Ο χαρακτηρισμός «πολιτικό πρόσωπο» δεν είναι βεβαίως αντιπροσωπευτικός του ανθρώπου, ούτε και ο ίδιος τον αποδέχεται. Φόρεσε ένα κοστούμι στο οποίο ήταν εμφανές κατά τη διάρκεια της προεκλογικής εκστρατείας ότι δεν βολευόταν μέσα σε αυτό. Πέρα από τη σαφή παραδοχή σε μια συνέντευξη που είχαμε κάνει μαζί: «Δεν είμαι ευτυχής να είμαι πολιτικός».

Αντιφάσεις, γεγονότα και ερμηνείες

Θα τολμούσα να πω ότι στην περίπτωση του Ανδρέα Μαυρογιάννη, η ιδιότητα του διπλωμάτη, η πολιτική, τεχνοκρατική λογική και το προσωπικό συναίσθημα, δημιουργήσαν μια προσωπικότητα που απλουστευτικά θα μπορούσαμε να αποκαλέσουμε πολυμερή. Στην πραγματικότητα είναι πολύ πιο περίπλοκη. Για τον Αντρέα Μαυρογιάννη, σημασία έχουν τα γεγονότα — τα γεγονότα που λαμβάνουν χώρα σε καθορισμένο πλαίσιο μιας επίσημης διαδικασίας. Η ερμηνεία έπεται. Και οι παρασκηνιακές κινήσεις, ακόμα πιο πίσω. Γι' αυτό και συχνά, εμφανίζεται να προσπερνά, να υποβαθμίζει κινήσεις εκτός του καθορισμένου πλαισίου. Εξού και ως τεχνοκράτης / διπλωμάτης που πέρασε στην ανάγκη να λειτουργεί ως πολιτικός, δημιουργούσε και εν δυνάμει πολιτικές αντιφάσεις. Σαν να έχει μέσα του δύο φωνές.

Ο διπλωμάτης Ανδρέας Μαυρογιάννης θα σπεύσει προς την ισορροπία, την γκρίζα ζώνη, την ανάγκη να μην εκτεθεί ούτε ο ίδιος ούτε ό,τι εκπροσωπεί, θα παρέχει στήριξη στον Αναστασιάδη. Ο πολιτικός Ανδρέας Μαυρογιάννης δηλώνει πως «Η δεκαετής διακυβέρνηση Αναστασιάδη μόνο ντροπή προκαλεί». Κάνει λόγο για «αναξιοπιστία της δεκαετούς διακυβέρνησης Αναστασιάδη στο Κυπριακό και σε όλους σχεδόν τους τομείς»!

Ο διαπραγματευτής γνωρίζει ότι μια φράση μπορεί να κλονίσει μια αίθουσα, ότι μια λέξη στη λάθος στιγμή μπορεί να ερμηνευτεί ως μετατόπιση στρατηγικής. Αυτό είναι εμφανές τις φορές εκείνες που μιλά σαν να κρατά σημειώσεις από τεχνικές συναντήσεις, σαν να συνεχίζει να προστατεύει προτάσεις που βρίσκονται σε αγκύλες. Παρότι βέβαια οι βολιδοσκοπήσεις Αναστασιάδη περί δύο κρατών είναι ιδιαίτερης σημασίας στην πολιτική σκακιέρα, για τον διπλωμάτη Αντρέα Μαυρογιάννη δεν είναι παρά... «ιδεοθύελλα», ένα... brainstorming άνευ μεγάλης σημασίας. Για τον πολιτικό Αντρέα Μαυρογιάννη ισχύει άλλο: «Δεν είναι δυνατό να ερωτοτροπούμε με την ιδέα της λύσης των δύο κρατών και να αναμένουμε από την Τουρκία να μην το εκμεταλλευτεί». Ο Ανδρέας Μαυρογιάννης επικριματολογεί με στρατιωτική ευλάβεια και πειθαρχημένη αυστηρότητα για τα γεγονότα στο δείπνο. Το γεγονός ότι προ του δείπνου, ο Αναστασιάδης με τον Τσαβούσογλου είχαν μια συνομιλία που ενδέχεται να καθόρισε τις συμπεριφορές στο δείπνο, υποτιμάται. Είναι μια υποσημείωση! «Σίγουρα, το να συζητήσεις την προηγούμενη ημέρα για το ενδεχόμενο δύο κρατών ήταν ένα σοβαρό σφάλμα»! Έτσι απλά. Τελεία και παύλα. Σοβαρό μεν, σφάλμα δε. Καμιάς ουσιαστικής σημασίας. Εάν αυτό, ανεξαρτήτως πεποιθήσεων και απόψεων, δεν είναι ένας προβληματικός τρόπος να ερμηνεύεις γεγονότα και να καθοδηγείς τρόπο σκέψης, τότε τι είναι;

Λογική και συναίσθημα

Ασφαλώς και βάζω και αυτή την παράμετρο στο κάδρο — κι ως τσαλαβουτά στα χωράφια του Φρόνιτ, σε πεδιά που δεν έχω εξειδικεύσει. Προεκλογικά τον είχα ρωτήσει να μου πει τι θεωρεί σημαντικότερο στη ζωή: Τις επιρροές που δεχόμαστε ή τις επιλογές που κάνουμε; «Δύσκολη η ερώτησή σας. Υπάρχει, θα έλεγα, μια διαλεκτική σχέση ανάμεσα στα δύο. Θεωρώ ότι οι επιρροές που δεχόμαστε είναι αυτές που εν πολλοίς καθορίζουν τις επιλογές μας. Συνεπώς, σημαντικότερο στη ζωή θα έλεγα πως είναι να είμαστε σε θέση να αξιολογούμε σωστά τις επιρροές που δεχόμαστε, ώστε να λαμβάνουμε αποφάσεις που να τις χαρακτηρίζει ο ορθολογισμός, η αποτελεσματικότητα και η ενσυναίσθηση».

Ο Ανδρέας Μαυρογιάννης μοιάζει με άνθρωπο που κουβαλά μια βαλίτσα με χαρτιά, σημειώσεις, αναλύσεις και παλιά προσχέδια λύσης — όμως οι πολιτικές συνθήκες γύρω του αλλάζουν πιο γρήγορα από ό,τι επιτρέπει η προσεκτικότητα της γραφής του. Είναι σοβαρός, επιμελής, ίσως πιο αυστηρός με τον εαυτό του από όσο με τους άλλους. Έχει προθέσεις, έχει γνώσεις, έχει το βάρος μιας ζωής στη διπλωματία. Αυτό που δεν έχει πάντα είναι η αφοβία της ευθύτητας. Έτσι, το πορτρέτο του δεν είναι ούτε αιχμηρό ούτε σαφές. Είναι, περισσότερο, ένα πρόσωπο φωτισμένο λοζά: με σαφείς γραμμές εκεί όπου νιώθει ασφαλής και θολές σκιές όπου η πολιτική, ο ρεαλισμός, η αλήθεια, απαιτεί σταθερό χέρι.

algofen®

Γρήγορη ανακούφιση από τον πόνο

✓ πονοκέφαλο ✓ ημικρανία ✓ πονόδοντο ✓ πυρετό ✓ μυαλγίες ✓ αρθραλγίες ✓ πόνους περιόδου

MC MEDOCHEMIE

1-10 Κωνσταντινουπόλεως, 3011 Λεμεσός, Κύπρος, Τηλ.: +357 25 867600, e-mail: office@medochemie.com www.medochemie.com

Σημάδεψαν το '55-'59 με τη θυσία τους

Νέοι του Ριζοκαρπάσου στον Αγώνα της ΕΟΚΑ: Πετράκης Γιάλλουρος και Παναγιώτης Κάσπης

Της **ΙΩΑΝΝΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ**

Με **αφορμή** το Εθνικό Μνημόσυνο των Πετράκη Γιάλλουρου και Παναγιώτη Κάσπη, παρουσιάζουμε την ιστορία των δύο νέων του Ριζοκαρπάσου που συνδέθηκαν βαθιά με τον αγώνα της ΕΟΚΑ. Η ιστορία του Ριζοκαρπάσου συνδέεται βαθιά με τον αγώνα της ΕΟΚΑ 1955-1959. Στο άκρο της χερσονήσου της Καρπασίας, σε έναν τόπο που βρέθηκε διαχρονικά σε σταυροδρόμι δοκιμασιών, γεννήθηκαν και ανδρώθηκαν δύο νέοι που σημάδεψαν την περίοδο με τη συμμετοχή και τη θυσία τους, ο Πετράκης Γιάλλουρος και ο Παναγιώτης Κάσπης. Τα ονόματά τους δεν μνημονεύονται μόνο ως ηρωικά, αποτελούν μέρος της συλλογικής ιστορικής μνήμης της κυπριακής νεολαίας και ιδιαίτερα της εκπαιδευτικής κοινότητας. Μαθητές-φοιτητές και οι δύο, δεκαεπτά και δεκαεννέα ετών αντίστοιχα, βρέθηκαν στην πρώτη γραμμή ενός αγώνα που διαμόρφωσε την πορεία της σύγχρονης Κύπρου.

Το Ριζοκάρπασο σε μια εποχή ζύμωσης

Τη δεκαετία του 1950, το Ριζοκάρπασο ήταν μια ακμάζουσα ελληνική κοινότητα της Καρπασίας. Η καθημερινότητα διαμορφωνόταν από τους ρυθμούς της αγροτικής ζωής, την κοινωνία της γειτονιάς, τις εκκλησίες και τα σχολεία. Στον πυρήνα της κοινοτικής ταυτότητας βρισκόταν η εκπαίδευση, η εθνική συνείδηση και η στενή σύνδεση με την Ελλάδα, στοιχεία που ενισχύονταν από την εκπαιδευτική ζωή του χωριού και τις επαφές με τα μορφωτικά κέντρα της Αμμοχώστου και της Λευκωσίας. Μέσα σε αυτό το περιβάλλον κοινωνικοποίη-

σης και πνευματικής ζύμωσης, οι μαθητές του Ριζοκαρπάσου ενηλικιώνονταν με αναφορές στην ελληνική ιστορία, στα ιδεώδη της ελευθερίας και της αυτοδιάθεσης, στη μνήμη της ενωτικής διεκδίκησης και στις προσδοκίες ενός λαού υπό αποικιακή διοίκηση. Η συμμετοχή της νεολαίας στον αγώνα της ΕΟΚΑ δεν υπήρξε τυχαία, ήταν αποτέλεσμα μιας εποχής που επηρέασε βαθιά τη συνείδηση των τότε μαθητών.

Πετράκης Γιάλλουρος (1938-1956)

Ο Πετράκης Γιάλλουρος, γεννημένος στο Ριζοκάρπασο τον Αύγουστο του 1938, ολοκλήρωσε την πρωτοβάθμια εκπαίδευση

στο χωριό και συνέχισε στο Ελληνικό Γυμνάσιο Αμμοχώστου. Διακρίθηκε για την επίδοσή του και κατέστη σημαντικό φορέα του σχολείου, ενώ εντάχθηκε ενεργά στις μαθητικές ομάδες της ΕΟΚΑ. Η 7η Φεβρουαρίου 1956 υπήρξε καθοριστική. Μετά το κλείσιμο του Γυμνασίου Αμμοχώστου από τις αποικιακές αρχές, μαθητές διαδίλωσαν στην οδό Ερμού. Ο Γιάλλουρος τραυματίστηκε θανάσιμα από βρετανικά πυρά, σε ηλικία 17 ετών, καταγράφοντας το όνομά του ως πρώτου μαθητή που έπεσε κατά τον αγώνα της ΕΟΚΑ. Ο τόπος της θυσίας του ήταν η Αμμοχώστος, όμως η επιστροφή του στη γενέτειρα σφράγισε τον κύκλο της μικρής αλλά

σημαινουσας ζωής του. Τάφηκε στο Ριζοκάρπασο, στο κοιμητήριο του χωριού, όπου σήμερα βρίσκεται το μνήμα του ως σημείο αναφοράς της τοπικής μνήμης.

Παναγιώτης Κάσπης (1939-1958)

Ο Παναγιώτης Κάσπης, γεννημένος το 1939, φοίτησε στο Γυμνάσιο Ριζοκαρπάσου και συμμετείχε στην Άλκιμη Νεολαία ΕΟΚΑ πριν ενταχθεί στις επιχειρησιακές ομάδες. Το 1958 αποφοίτησε και επρόκειτο να συνεχίσει τις σπουδές του στην Αθήνα στην Ανωτάτη Σχολή Σωματικής Αγωγής, στοιχείο που καταδεικνύει το εύρος των προσωπικών του επιδιώξεων. Στις 13 Οκτωβρίου

1958, κατά τη διάρκεια επιχείρησης στην τοποθεσία «Γούππα» έξω από το Ριζοκαρπάσο, έπεσε σε ηλικία 19 ετών. Η θυσία του έλαβε χώρα στον τόπο καταγωγής του και, όπως και ο Γιάλλουρος, τάφηκε στο κοιμητήριο του Ριζοκαρπάσου, δίπλα στον συμμαθητή και συναγωνιστή του.

Μνημεία και δημόσια μνήμη

Η κοινότητα του Ριζοκαρπάσου τιμμήσε τους δύο νέους από τα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια. Στο κοιμητήριο του χωριού ανεγέρθηκε μνημείο για τους δύο μαθητές-φοιτητές αγωνιστές, το οποίο αποτελεί έως σήμερα τόπο αναφοράς και μνήμης. Λίγα χρόνια αργότερα, δημιουργήθηκε και

Στον πυρήνα της κοινοτικής ταυτότητας βρισκόταν η εκπαίδευση, η εθνική συνείδηση και η στενή σύνδεση με την Ελλάδα, στοιχεία που ενισχύονταν από την εκπαιδευτική ζωή του χωριού και τις επαφές με τα μορφωτικά κέντρα της Αμμοχώστου και της Λευκωσίας.

Τα ονόματα του **Πετράκη Γιάλλουρου** και του **Παναγιώτη Κάσπη** δεν μνημονεύονται μόνο ως ηρωικά, αποτελούν μέρος της συλλογικής ιστορικής μνήμης της κυπριακής νεολαίας και ιδιαίτερα της εκπαιδευτικής κοινότητας.

Μνημείο πρώων ΕΟΚΑ στην Πλατεία Αγίου Συνεσίου στο Ριζοκάρπασο. Το μνημείο καταστράφηκε το 1975.

δεύτερο μνημείο στην πλατεία του χωριού, απέναντι από την ιστορική εκκλησία του Αγίου Συνεσίου, ενισχύοντας το δημόσιο αποτύπωμα της θυσίας τους στην καρδιά της κοινότητας. Το μνημείο αυτό σήμερα δεν βρίσκεται στην κεντρική πλατεία της κοινότητας. Η χωρική τοποθέτηση των μνημείων –στον τόπο ανάπαυσης και στο κέντρο της κοινωνικής ζωής– δεν υπήρξε τυχαία, αποτυπώνει τη βαθιά σχέση της τοπικής ταυτότητας με τον αγώνα και τη διαγενεακή μεταβίβαση της μνήμης.

Η συνέχιση της μνήμης μετά την εισβολή

Μετά την τουρκική εισβολή του 1974 και την κατοχή της Καρπασίας, οι κάτοικοι του Ριζοκαρπάσου έγιναν πρόσφυγες. Η φροντίδα της μνήμης των δύο νέων μεταφέρθηκε στις ελεύθερες περιοχές. Το Σωματείο «Το Ριζοκάρπασο», συνεχίζοντας τον ιστορικό και κοινοτικό ρόλο του διοργανώνει τα ετήσια μνημόσυνα των δύο πρώων, είτε αυτόνομα είτε σε συνεργασία με άλλους φορείς και κοινοτικές αρχές. Η πρακτική αυτή αποτελεί ζωντανή απόδειξη της επιμονής μιας κοινότητας να διαφυλάξει την ιστορική της συνέχεια, παρά τις δυσθές εκτοπισμού. Σε αυτό το πλαίσιο τιμής και ιστορικής μνήμης, το Σωματείο «Το Ριζοκάρπασο» και τα Κοινοτικά Συμβούλια τελούν το Εθνικό Μνημόσυνο των Πετράκη Γιάλλουρου και Παναγιώτη Κάσπη την Κυριακή, 16 Νοεμβρίου 2025, στον Ιερό Ναό Αποστόλου Βαρνάβα, Καμάρες – Λάρνακα. Τον επιμνημόσυνο λόγο θα εκφωνήσει η δρ Νάσα Παταπίου, ιστορικός-ερευνήτρια και συγχωριανή των πρώων.

#Science4EU

Ερευνητές εν δράσει

Είμαι ο Διόφαντος. Μελετώ δορυφορικά δεδομένα για να βοηθήσω τις τοπικές κοινωνίες να ανταποκριθούν στην κλιματική αλλαγή, τις ενεργειακές προκλήσεις, τις φυσικές καταστροφές και να προστατεύσουν την πολιτιστική μας κληρονομιά.

Η ΕΕ
στηρίζει την
επιστήμη | Εσύ;

Έπρεπε να γίνει χτες

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Η αλήθεια είναι πως την πιο εύστοχη δήλωση περί ανασχηματισμού την έχει κάνει ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ. «Αν είναι να γίνει έπρεπε να γίνει χτες», δήλωσε ο κ. Παπαδόπουλος και συμπύκνωσε σε μια πρόταση όλη την ουσία του θέματος. Πέραν του ότι έχει φτάσει στα όρια του ανεκδότη του όλη αυτή η σενarioλογία που αφήνεται να αιωρείται σαν άλυτη εκκρεμότητα, ακόμα κι αν όντως το ενδεχόμενο του ανασχηματισμού είναι στα άμεσα πλάνα του Προέδρου της Δημοκρατίας, πιο κακό τάιμινγκ δεν θα μπορούσε να διαλέξει. Ο λόγος προφανής: Σε περίπου σαράντα μέρες η χώρα θα αναλάβει την Προεδρία της Ε.Ε., ένα γεγονός για το οποίο —θέλουμε να ελπίζουμε— οι υπουργοί ήδη προετοιμάζονται πυρετωδώς.

Άρα σε τι ακριβώς θα ωφελήσει η αντικατάσταση κάποιων από αυτούς; Και πώς είναι δυνατόν μέσα σε τόσο λίγο χρονικό διάστημα να προλάβουν οι όποιοι «αντικαταστάτες» τους να ενημερωθούν για όλα όσα πρέπει να γίνουν εν όψει Προεδρίας; Δεν είναι πασιφανές ότι μια αλλαγή προσώπων σε αυτή τη χρονική στιγμή το πιθανότερο είναι να δημιουργήσει περισσότερα προβλήματα από εκείνα που προσδοκά να λύσει, προκαλώντας διοικητικές καθυστερήσεις και διαταράσσοντας τον συντονισμό σε κρίσιμα υπουργεία; Η εικόνα αποσταθεροποίησης στο παρά πέντε της Προεδρίας μας σε ποια ακριβώς χρησιμότητα αποσκοπεί;

Ήδη, το γεγονός ότι συζητιέται το θέμα, δημιουργεί ακόμη περισσότερες ρωγμές στην εικόνα της κυβέρνησης και καλλιεργεί την αβεβαιότητα στους υπουργούς της, την ώρα που αυτοί πρέπει να δώσουν το εκατό τοις εκατό των δυνατοτήτων τους για να ανταποκριθεί η χώρα στη θεσμική υποχρέωση που καλείται να αναλάβει και η οποία απαιτεί σταθερότητα και καθαρό προσανατολισμό. Και είναι πραγματικά απορίας άξιο ότι η κυβέρνηση φαίνεται να μην αντιλαμβάνεται πως μια τέτοια ατέρμονη συζήτηση περί του θέματος, όταν αναπαράγεται χωρίς σαφήνεια και κυρίως χωρίς λήψη αποφάσεων, μόνο φθορά προκαλεί. Φθορά για την αξιοπιστία του Προέδρου, φθορά για τους υπουργούς που βρίσκονται διαρκώς υπό αξιολόγηση, φθορά για την εικόνα της χώρας που ετοιμάζεται να αναλάβει έναν σημαντικό θεσμικό ρόλο.

Με άλλα λόγια δεν έπρεπε καν να κυκλοφορεί προς τα έξω ένα τέτοιο ενδεχόμενο, δεδομένης της χρονικής πίεσης που επιβάλλει η ανάληψη κρίσιμων ευρωπαϊκών υποχρεώσεων. Από την άλλη, αν υποθέσουμε ότι όλη αυτή η συζήτηση προέκυψε αυθαίρετα και χωρίς την πρόθεση του Προέδρου να προχωρήσει σε ανασχηματισμό, αυτό δεν τον απαλλάσσει από σωρεία ερωτημάτων που αναζητούν απαντήσεις. Δεν αναγνωρίζει αδυναμίες στο κυβερνητικό σχήμα ο Πρόεδρος και δη μετά από όλα όσα έχουν γίνει τους τελευταίους μήνες; Δεν αναγνωρίζει πολιτικές ευθύνες κάποιων υπουργών του; Ούτε επαναλαμβανόμενα λάθη που υπαγορεύουν αλλαγή προσώπων; Και αν αναγνωρίζει, γιατί δεν έγιναν χτες, όπως εύστοχα δήλωσε ο κ. Παπαδόπουλος, οι αλλαγές προσώπων; Γιατί καθυστέρησε ώστε να φτάσουμε τώρα στο παρά πέντε της Προεδρίας;

Κι αν δεχτούμε ότι αναγνωρίζει πως κάποιοι υπουργοί του απέτυχαν αλλά δεν θέλει σ' αυτή την ευαίσθητη χρονική στιγμή να προκαλέσει αναταραχή, τότε πώς λογαριάζει να αιτιολογήσει τη δική του αποτυχία να αντικαταστήσει τους αποτυχημένους υπουργούς του την ώρα που έπρεπε, δηλαδή την ώρα της αποτυχίας τους; Ή μήπως ο βαρύτερος λόγος που εξετάζεται το ενδεχόμενο του ανασχηματισμού είναι λόγω δυσαρέσκειας της κοινής γνώμης απέναντι στην κυβέρνηση και ανάγκης να ανανεωθεί η εικόνα της προκειμένου να ανακτηθεί και πάλι η εμπιστοσύνη προς αυτήν;

Ένας ανασχηματισμός όμως δεν γίνεται γιατί το «επιβάλλει» η περιρρέουσα ατμόσφαιρα ούτε και ως διαχείριση της πίεσης που δημιουργείται από τη δημόσια συζήτηση, αλλά γιατί ο Πρόεδρος της χώρας διαθέτει την τόλμη και την αποφασιστικότητα που απαιτεί η διόρθωση λαθών και η ανάληψη ευθυνών. Με πιο απλά λόγια, αν δεν είναι ξεκάθαρος ο λόγος για τον οποίο επιδιώκεται ο ανασχηματισμός, τότε κάθε συζήτηση περί αυτού το μόνο που προσθέτει είναι αχρείαστο θόρυβο. Και δυστυχώς, αν ο λόγος ήταν ξεκάθαρος, τότε όντως ο ανασχηματισμός θα γινόταν χτες.

elenixenou11@gmail.com

Προς τι οι ανησυχίες; Δεν θυμούνται ότι ο Αναστασιάδης είχε ταξιδέψει κάποτε στην Άγκυρα; «Το μήνυμα που ο πρωθυπουργός της Τουρκίας στέλνει στους Ελληνοκυπρίους, είναι πως, πράγματι, θέλει λύση το συντομότερο δυνατόν», δεν έλεγε; Να που μετά, αφού έγινε Πρόεδρος, ανένηψε!

Αμνησία Vs Αλήθεια

Του **ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ**

«Κανείς άλλος δεν επιβραβεύθηκε τόσο πολύ από τον κ. Αναστασιάδη, όσο ο Χρήστος Στυλιανίδης», έγραφε τις προάλλες η κατά τ' άλλα δικτυωμένη και καλά ενημερωμένη Hellas Journal, σημειώνοντας ότι «έχουν φτάσει στα άκρα οι σχέσεις του Νίκου Αναστασιάδη με τον άλλοτε στενό πιστό συνεργάτη του, τον οποίο είχε επιβραβεύσει, για την πίστη του, με τις θέσεις του κυβερνητικού εκπροσώπου και του επίτροπου στην Ευρωπαϊκή Ένωση».

Μάλλον δεν θα ενθυμείται καλά, γι' αυτό και της διαφεύγουν άλλοι, επίσης γενναϊόδωρα επιβραβευμένοι από τον Νίκο Αναστασιάδη, που δεν υπήρξαν καν «στενοί του συνεργάτες» ή κι αν είχαν υπάρξει κάποτε, δεν είχαν επιδείξει ανάλογη πίστη και αφοσίωση, μ' αυτήν που η Hellas Journal πιστώνει τον Χρήστο Στυλιανίδη. Εντύπωση μου κάνει, βέβαια, καθότι καλά γνωστή η μεγαλοψυχία του ανδρός, ο οποίος αρκετά χρόνια πριν, σε μια συνέντευξή μας, αυτοχαρακτηρίστηκε ως εξής: «Έχω στομάχι καρκαρία και δέρμα κροκόδειλου»!

Ας μην ξεχνάμε, λοιπόν, ότι ο Νίκος Αναστασιάδης επιβράβευσε τον Ρίσκο Ερωτοκρίτου με τη θέση του βοηθού γενικού εισαγγελέα, παρόλο που στο παρελθόν ο Ρί-

κος τον παρουσίαζε ως «Μακιαβέλλι» που διαίρουσε και βασίλευε, τον απηύθυνε τη βαριά κατηγορία του πολιτικού που «αντιστρατεύεται την εθνική υπόθεση» και τον αποκαλούσε «Βόλντεμορτ», το όνομα του κακού μάγου που μεταλλασσόταν σε φίδι, στη σειρά βιβλίων και ταινιών Harry Potter, ο οποίος ήταν τόσο σκοτεινός και τρομακτικός που φοβόντουσαν να πουν το όνομά του, αναφερόμενοι σε αυτόν ως «Εκείνος Που Δεν Πρέπει Να Ονομάζεται».

Ας μην ξεχνάμε ότι ο Νίκος Αναστασιάδης επιβράβευσε τον Δημήτρη Συλλούρη με τη θέση του προέδρου της Βουλής, παρόλο που εκείνος τον αντιστρατεύοταν, τον πριόνιζε την καρέκλα, εποφθαλμιούσε να του πάρει το κόμμα και διοργάνωνε μυστικά δειπνα προσπαθώντας να συγκεντρώσει δίπλα του ικανό αριθμό στελεχών ώστε σε κατάλληλο χρόνο να τον ανατρέψει, μέχρι που τελικά αποχώρησε μαζί με άλλους για να βρεθεί κάποια στιγμή, μέσα από πολιτικής και εκδοτικής εμπνεύσεως μηχανορραφίες διεμβόλιστος του ΔΗΣΥ, πρόεδρος του ΕΥΡΩΚΟ. Τους συγκεκριμένους —αξιζει να το θυμηθούμε— το 2007, επί προεδρίας Τάσσου Παπαδόπουλου, ο Αναστασιάδης τους είχε χαρακτηρίσει «παραδουλεύτρες του προεδρικού». Τέλος, ας μην ξεχνάμε ότι ο Νίκος Αναστασιάδης επιβράβευσε με τη θέση του κυ-

βερνητικού εκπροσώπου και του υπουργού Παιδείας, τον Πρόδρομο Προδρόμου, Τον κ. Προδρόμου τον είχε «αποκεφαλίσει» το 1999, την ημέρα που η Εκκλησία τιμά την αποκοπή της κεφαλής του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου, διώχνοντάς τον από το Πολιτικό Γραφείο του ΔΗΣΥ, εξαιτίας όσων του έσουρνε για το Κυπριακό. Όπως τον κατάγγελλε επίσης και για ύποπτη χρησιμοποίηση του πατρώνυμου αντί του επωνύμου σε συναλλαγές στο ΧΑΚ.

Από πού κι ως πού, λοιπόν, «κανείς άλλος δεν επιβραβεύθηκε τόσο πολύ»; Η αναφορά, βεβαίως, της Hellas Journal σε «άλλοτε στενό πιστό συνεργάτη», δεν προέκυψε από αμνησία ή εσφαλμένη αξιολόγηση. Ειπώθηκε επί σκοπού, προσδίδοντας ολίγον συναισθηματικό μελοδραματισμό, ώστε ο Χρήστος Στυλιανίδης να παρουσιαστεί (και) ως ο «αχαριστότερος ευεργετηθείς»! Αφού, ως γεγονός, είναι μεν βαριά, αλλά ψυχρή, άτεγκτη η ταμπέλα του «προδότη» που κάποιοι, αβασάνιστα και ενίοτε με πρόδηλη την πδση της αυτοϊκανοποίησης που αισθάνονται, σπενδούν να κρεμάσουν σε όποιον έχει διαφορετική προσέγγιση από τη δική τους. Που, αν μη τι άλλο, δεν προκάλεσαν ζημιά στον τόπο, δεν τον τραυμάτισαν με τους παλικαρismούς τους, τους τυχοδιωκτισμούς, τον μεγαλοϊδεατισμό, την ανικανότητα και τις

παλινδρομήσεις τους. Ούτε προσεταιρίστηκαν το δόγμα «Να αφεθεί η υπόθεση να εκφυλιστεί, ώστε να καταλήξουμε σε χρονίζουσα de facto διχοτόμηση», ούτε φλέρταραν με τα δύο κράτη! Όπως έλεγε και ο Ανδρέας Μαυρογιάννης, μιλώντας σε προεκλογική συγκέντρωση στην Ξυλοφάγου, τον Νοέμβριο του 2021: «Δεν είναι δυνατό να ερωτοτροπούμε με την ιδέα της λύσης των δύο κρατών και να αναμένουμε από την Τουρκία να μην το εκμεταλλευτεί».

Συνεπώς, οι ζηλωτές που έσπευσαν να πάρουν πόστο στο εκτελεστικό απόσπασμα, ανάπαυση. Πόσο μάλλον τώρα πια, που έχουμε πιάσει τον στόχο και οι επιδόσεις μας θα εντυπωσιάζαν κι αυτόν ακόμα τον Δούντα. Τι τους ανησυχεί; Δεν θυμούνται ότι ο Αναστασιάδης είχε ταξιδέψει κάποτε στην Άγκυρα; Και επιστρέφοντας έλεγε: «Το μήνυμα που ο πρωθυπουργός της Τουρκίας στέλνει στους Ελληνοκυπρίους είναι πως, πράγματι, θέλει λύση το συντομότερο δυνατόν». Να που μετά, αφότου έγινε Πρόεδρος, ανένηψε! «Τώρα που έγινα Πρόεδρος κατάλαβα...», είχε πει, καταλήγοντας να υποδύεται στα υστερινά του τον Σπύρο Κυπριανού. Ας ξεπεζέψουν, λοιπόν, κι ας αφήσουν κατά γης τα όπλα. Είναι κουρασμένα και τα άλογα...

photiouth@kathimerini.com.cy

Με το βαμβάκι

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Τις τελευταίες μέρες βιώσαμε μια περίεργη πολιτική αντιπαράθεση, με φόντο το Κραν Μοντανά, η οποία άργησε οκτώ ολόκληρα χρόνια. Ο τώως πρόεδρος Νίκος Αναστασιάδης, μιλώντας στον Alpha, υποστήριξε ότι η ύπατη εκπρόσωπος της Ε.Ε. Φεντερίκα Μογκερίνι έσταζε μέλι για τη στάση που τήρησε η ελληνοκυπριακή πλευρά και ότι μετέφερε τη βετική αυτή εικόνα στο Κολλέγιο Επιτρόπων.

Όμως, σύμφωνα με τον κ. Αναστασιάδη, ο τότε Κύπριος επίτροπος Χρήστος Στυλιανίδης κατέθεσε τη διαφωνία του, αποδίδοντας ευθύνη στην ελληνοκυπριακή πλευρά και δίνοντας πίστη στο αφήγημα της Τουρκίας. Ο κ. Αναστασιάδης επικαλέστηκε μάλιστα μαρτυρία του τώως διαπραγματευτή και υποψηφίου προέδρου Ανδρέα Μαυρογιάννη, που όπως ανέφερε, επισκέφθηκε τον Χρήστο Στυλιανίδη και του υπέδειξε ότι «είναι ντροπή αυτά που είπες στη

Μογκερίνι». Για να πάρει απάντηση από τον Χρήστο Στυλιανίδη, ότι «εγώ εμπιστεύομαι τον Τσαβούσογλου, αυτή είναι η θέση μου και δεν με ενδιαφέρει τι λέτε εσείς». Το παζλ συμπλήρωσε ο ίδιος ο Ανδρέας Μαυρογιάννης, ο οποίος επιβεβαίωσε την ουσία των αναφορών Αναστασιάδη. Με βαριά καρδιά, όπως εξήγησε στον Alpha, γιατί «αγαπάει και σέβεται» τον Χρήστο Στυλιανίδη...

Αν με ρωτούσατε ποιον από τους τρεις πιστεύω, θα απαντούσα, κανένα. Θεωρώ ότι αλήθειες λένε όλοι, όπως λένε όμως και μεγαλύτερες ανακρίβειες. Άλλωστε, η εικόνα που είχε αποικροσταλλώσει η Μογκερίνι δεν είναι αυτή που παρουσίασε ο Νίκος Αναστασιάδης, αλλά προκύπτει αφενός από δικές της δηλώσεις απενοχοποίησης της Τουρκίας (βλ. σχετικό ρεπορτάζ στη σελ. 6), και κυρίως από την επίσημη έκθεση της Κομισιόν που κυκλοφόρησε τον Απρίλιο 2018, και επισημαίνει ότι: «Η Τουρκία εξέφρασε υποστήριξη στις συνομιλίες για τη διευθέτηση του Κυπριακού με-

ταξύ των ηγετών των δύο κοινοτήτων, καθώς και στις προσπάθειες του γενικού γραμματέα ΟΗΕ και του ειδικού του συμβούλου.

Διάσκεψη για την Κύπρο, που συγκλήθηκε στη Γενεύη τον Ιανουάριο του 2017 και στο Κραν Μοντανά τον Ιούλιο του 2017, ολοκληρώθηκε χωρίς συμφωνία». Με απλά λόγια, η Κομισιόν, της οποίας η Μογκερίνι ήταν αντιπρόεδρος (ως ύπατη εκπρόσωπος Ε.Ε.), μας είπε ότι η Τουρκία έκανε το καθήκον της στο Κυπριακό, αλλά η Διάρσκεψη του Κραν Μοντανά «ολοκληρώθηκε χωρίς συμφωνία». Άρα, όλοι μπορούμε να αντιληφθούμε, σε ποιον χρέωσε την ευθύνη η Κομισιόν. Διότι, στην Τουρκία, σίγουρα δεν τη χρέωσε.

Αυτή λοιπόν η εικόνα απενοχοποίησης της Τουρκίας, που παρουσίασε τότε η Κομισιόν, συνέπιπτε με την άποψη Στυλιανίδη, που όντως επέκρινε την ελληνοκυπριακή πλευρά για το Κραν Μοντανά. Και θεωρώ ότι μπάζει περισσότερο και από αυτό το αφήγημα Ανα-

στασιάδη. Διότι η αλήθεια είναι ότι όλοι, και κυρίως η Άγκυρα, βολεύτηκαν με την κατάρρευση του Κραν Μοντανά. Άλλωστε, δεν είναι τυχαίο ότι κανείς δεν επέμεινε να συνεχιστεί η διαδικασία.

Σε κάθε όμως περίπτωση, ο Ανδρέας Μαυρογιάννης που γνώριζε από τότε τις θέσεις Στυλιανίδη, επέλεξε τη σιωπή. Και ξαφνικά, οκτώ χρόνια αργότερα, το 2025, θυμήθηκε να ενημερώσει τον Αναστασιάδη. Τους λόγους της αφύπνισής του, δεν τους γνωρίζουμε και μόνο ο ίδιος ο κ. Μαυρογιάννης μπορεί να τους εξηγήσει. Κι εάν το κάνει, θα ήταν καλό να ερωτηθεί και κατά πόσον επιθυμεί να είναι ξανά υποψήφιος στις επόμενες προεδρικές εκλογές. Ως επίσης και κατά πόσον θεωρεί ότι η «αποκάλυψη» του, με οκτώ χρόνια καθυστέρηση, θα μπορούσε να εκληφθεί ως επιχείρηση αδειασματος μιας ενδεχόμενης ανάλωσης προσδοκίας του Χρήστου Στυλιανίδη, να είναι κι αυτός υποψήφιος, στις ίδιες προεδρικές εκλογές. Και άρα, ένας πιθανός αντιπαλος.

Μέχρι τότε ο καθένας μπορεί να κάνει τους δικούς του συμπερασμούς. Ενώ, ο κ. Μαυρογιάννης μπορεί να συνεχίσει να αισθάνεται, όπως μας είπε, τύψεις. Και να λυπάται, όπως επίσης είπε, και να ζητάει συγγνώμη αν «άθελά» του συνέβαλε στην ένταση που προκλήθηκε. Ευτυχώς πάντως που «άθελά» του επέλεξε βαμβάκι στην επίσης «άθελν» πολιτική καρατόμηση του Στυλιανίδη, διότι φαντάζομαι ότι εάν χρησιμοποιούσε κάτι αιχμηρότερο, θα ήταν ακόμη πιο λυπημένος.

Σημείωση: Σε αντίθεση με τους ισχυρισμούς Αναστασιάδη, η Φεντερίκα Μογκερίνι είχε αρνητική εικόνα για τη στάση της ελληνοκυπριακής πλευράς στο Κραν Μοντανά. Και οι σχέσεις της Λευκωσίας με την τώως αξιωματούχο της Ε.Ε. δεν ήταν οι καλύτερες. Στην πραγματικότητα, βελτιώθηκαν διά χειρός Νίκου Χριστοδουλίδη.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Ισχυρός παίκτης σε νέο σκηνικό

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Για τα ελληνικά συμφέροντα, ένα κριτήριο είναι βασικό για το πόσο σημαντικό ρόλο μπορεί ο/η πρέσβης των ΗΠΑ στην Ελλάδα. Το αν, εν μέσω μιας κρίσιμης περιόδου στις ελληνοτουρκικές σχέσεις, μπορεί να σηκώσει το τηλέφωνο και να μιλήσει είτε απευθείας με τον ίδιο τον πρόεδρο ή με κάποιον πάρα πολύ κοντινό του άνθρωπο, π.χ. τον επιτελάρχη του Λευκού Οίκου ή κάποιον συγγενή του.

Στα χρόνια της Μεταπολίτευσης, εστάλησαν στην Ελλάδα σημαντικοί Αμερικανοί διπλωμάτες, οι οποίοι είχαν συνήθως κάποια εμπειρία στα ελληνικά πράγματα. Στη συντριπτική πλειονότητά τους ήταν διπλωμάτες καριέρας, που ταίριαζαν σε ένα κλασικό, παλαιό στερεότυπο. Ποιο ήταν το ατού τους; Οτι είχαν πρόσβαση στο Συμβούλιο Εθνικής Ασφαλείας του Λευκού Οίκου ή στο Στέιτ Ντιπάρτμεντ. Επειδή είχαν περάσει από άλλες θέσεις-κλειδιά, μπορούσαν να σηκώσουν το τηλέφωνο και να μιλήσουν με κάποιον αρμόδιο αξιωματούχο ώστε να κινητοποιήσουν την Ουάσινγκτον για ένα σημαντικό ζήτημα. Οσο για τα τηλεφωνήματα στον εκάστοτε πρόεδρο, γίνονταν συνήθως απευθείας από κάποιον σημαίνοντα Ελληνοαμερικανό.

Τα πράγματα όμως άλλαξαν δραματικά. Σήμερα, ένας παραδοσιακός, έμπειρος διπλωμάτης καριέρας στην πρεσβεία της Αθήνας θα ήταν σχεδόν... άχρηστος. Ο πρόεδρος Τραμπ και όλος ο περίγυρός του αποφεύγουν με κάθε τρόπο να χρησιμοποιούν διπλωμάτες και αξιωματούχους παλαιάς κοπής μετά την εμπειρία της πρώτης τετραετίας. Όλο το σύστημα πληρο-

φόρησps και λήψης αποφάσεων είναι βασισμένο σε ανθρώπους του προσωπικού περιβάλλοντος του προέδρου και σε πολιτικά διορισμένους αξιωματούχους. Η νεοαφιχθείσα πρέσβειρα των ΗΠΑ ταϊριάζει απολύτως στον νέο κανόνα. Είναι προφανές από τα πρώτα της βήματα ότι έχει πρόσβαση στο Οβάλ Γραφείο, αλλά ταυτόχρονα γνωρίζει προσωπικά πολλούς ανθρώπους σε διάφορες θέσεις-κλειδιά της σημερινής αμερικανικής κυβέρνησης, καθώς βρέθηκε στην ομάδα του Ντόναλντ Τραμπ από πολύ νωρίς. Από τον τρόπο που την αντιμετωπίζουν οι κυβερνητικοί αξιωματούχοι που βρέθηκαν εδώ λίγες ημέρες μετά την άφιξη της, αυτό έγινε σαφές. Μπορεί συνεπώς να σηκώσει το τηλέφωνο σε μια στιγμή κρίσης και να απαντήσει κάποιος που μετράει, πιθανότατα και ο ίδιος ο πρόεδρος.

Το ερώτημα που θέτουν πολλοί είναι «πρόσβαση έχει, αλλά πώς θα συγκρίνεται με την πρόσβαση του ομολόγου της στην Τουρκία, που είναι και αυτές πολύ κοντά στον Τραμπ και μοιάζει να εκπροσωπεί τις ΗΠΑ σε όλη την περιοχή;». Το ίδιο ασφαλώς αναρωτιούνται και οι γείτονές μας, καθώς βλέπουν τόσους Αμερικανούς υπουργούς να επισκέπτονται την Αθήνα και αναβιώνει στο μυαλό τους ο εφιάλτης μιας στρατηγικής περικύκλωσης της Τουρκίας με αιχμή του δόρατος την Ελλάδα. Τέτοιου τύπου ερωτήματα για το ποιος έχει μεγαλύτερη ισχύ στον Λευκό Οίκο απαντώνται, βέβαια, πειστικά μόνο στην πράξη.

Θα ήταν πάντως λάθος να μπερδεύει κανείς από το γκλάμουρ της άφιξης της κ. Κίλφοϊλ και να υποτιμήσει την ισχύ της ως παίκτη σε ένα εντελώς νέο σκηνικό από αυτό που ξέραμε εδώ και δεκαετίες.

Ας γυρίσουμε πίσω στην γενιά του '30. Την τελευταία γενιά που αποπειράθηκε να συγκροτήσει έναν πνευματικό διάλογο για την τύχη της Ελλάδας. Μιας Ελλάδας που είχε χάσει τη Μεγάλη Ιδέα, τον συνεκτικό ιστό της πρώτης περιόδου της σύγχρονης ύπαρξής της, και αναζητούσε τον δρόμο της και την ταυτότητά της. Η γενιά του '30 προσπάθησε να συνδέσει την πιο βαθιά ελληνική παράδοση με τα κινήματα της σύγχρονης Ευρώπης. Καλλιέργησε το μυθιστόρημα ως μέσο έκφρασης, καθαρά ευρωπαϊκό είδος, μας άφησε ένα ποιητικό κληροδότημα που μας τρέφει ακόμη και σήμερα, και πλούσια ζωγραφική. Τη σκέψη της και τις απόψεις της για την Ελλάδα τις στήριξε με το έργο της. Θα μου πείτε ο Μεσοπόλεμος ήταν παραγωγικός σε πνευματικό έργο όχι μόνο στην Ελλάδα. Και με αυτό το πνευματικό έργο προσπάθησαν να συνομιλήσουν με την Ευρώπη. Η ελληνικότητά τους ήταν ο δικός τους τρόπος για να συμμετέχουν στην ευρωπαϊκή πνευματική ζωή. Απ' τον σουρεαλισμό του Εγγονόπουλου και του Εμπεirikου έως τον ελληνικότατο μοντερνισμό του μεταγενέστερου Σφεέρη και τον ιδιοσυγκρασιακό λυρισμό του Ελύτη. Το μυθιστόρημα κατά κά-

ποιον τρόπο αδικήθηκε, εξαιτίας της ασθενικής αστικής ζωής που το καλλιέργησε ως είδος. Το έργο τους έχει επιβιώσει και διαβάζεται ακόμη και σήμερα. Το ουσιώδες, όμως, είναι αλλού. Στην παραγωγή σκέψης και στην αναζήτηση των υπαρξιακών συντεταγμένων της Ελλάδας μέσω της γλώσσας. Σχηματοποιώ κατ' ανάγκην.

Μετά τον Πόλεμο, την πνευματική ζωή της Ελλάδας την όρισε το τραύμα του Εμφυλίου. Αν και στις δεκαετίες '50 και '60 η χώρα πάλεψε να οργανώσει μια αστική ζωή, την οποία κατέστρεψε η χούντα. Η χούντα, παρά τον κυρίαρχο μύθο, δεν στράφηκε εναντίον του «λαού». Στράφηκε εναντίον μιας αστικής Ελλάδας που προσπαθούσε να οργανώσει μια δημοκρατία ευρωπαϊκού τύπου. Αυτή που θα απέρριπτε τα κατάλοιπα του μετεμφυλιακού ανταρχειού κράτους και θα έριχνε στο περιθώριο τους στρατιωτικούς που το διαχειρίζονταν. Η χούντα όργωσε και το έδαφος που προετοίμασε την ηγεμονία της Αριστεράς στην πνευματική ζωή της Μεταπολίτευσης. Η ενασχόληση των δημιουργών με τον Εμφύλιο, που τον ταύτισε με τη δικτατορία, ήταν σχεδόν ηθική επιταγή. Από τον νέο ελληνικό κινηματογράφο, με τον ηγεμόνα Θεόδωρο Αγ-

γέλοπουλο, έως τους μυθιστοριογράφους ο Εμφύλιος και η χούντα ήταν η κυρίαρχη θεματική. Οσοι ξέφευγαν απ' αυτήν ή ακολουθούσαν άλλη γραμμή από την κυρίαρχη, όπως ο Θανάσης Βαλτινός, οστρακίζονταν από την πολιτική ορθότητα της εποχής.

Ο λεγόμενος «πνευματικός κόσμος» της Μεταπολίτευσης είχε κι ένα άλλο χαρακτηριστικό: Την παρέμβαση των πανεπιστημιακών, οι οποίοι, μετά την «αποχουνοποίηση» του πανεπιστημίου, δεν έπαψαν να παρεμβαίνουν. Θα είχε ενδιαφέρον κάποιος ιστορικός να καταγράψει τις «παρεμβάσεις» τους με τις άπειρες υπογραφές. Η δραστηριοποίησή τους φαλκιδεύσε τον ρόλο του «πνευματικού κόσμου». Ο Τερζάκης ή ο Τοίρκας, όταν εξέφραζαν απόψεις για τα δημόσια πράγματα, μιλούσαν στο όνομα του έργου τους. Οι πανεπιστημιακοί μιλούν στο όνομα της θέσης τους. Χωρίς διάθεση ισοπέδωσης, δεν μπορώ να αγνοήσω ότι είναι διορισμένοι στο Δημόσιο με ό,τι κι αν αυτό συνεπάγεται. Και ότι η θέση τους εξαρτιόταν και από το «φοιτητικό κίνημα».

Σε γενικές γραμμές, όταν στη Μεταπολίτευση διάφοροι ζητούσαν από τον πνευματικό κόσμο να παρέμβει είχαν την απαίτηση να υπερασπιστούν τις δικές τους

απόψεις. Και ο λεγόμενος «πνευματικός κόσμος», με ελάχιστες εξαιρέσεις, υποκλινόταν στο κοινό του για να εισπράξει το χειροκρότημα. Σε βαθμό γελοiotτητας. Να θυμίσω την περίφημη δίκη και καταδίκη του Μπιλ Κλίντον στο Σύνταγμα με εθνικό δικαστή τον Κώστα Καζάκο. Τα χρόνια εκείνα, αν ήσουν συγγραφέας ή τραγουδιστής όφειλες να είσαι και αριστερός, κοινώς «προοδευτικός». Η δε κατηγορία για «αντικομμουνισμό» ήταν η εσχάτη των ποινών.

Συμπυκνώνω. Ο «πνευματικός κόσμος», αφού είχε ακυρώσει ο ίδιος τα όπλα του, έχασε τη μάχη στα χρόνια της πτώχευσης και την μνημόνιων. Τότε έκαναν την εμφάνισή τους οι διανοούμενοι της πλατείας και αποκαλύφθηκε η γύμνια τους. Δεν είχαν όμως δικό τους λόγο να αρθρώσουν, για να εξηγήσουν και να ξεπεράσουν την πτώχευση των πολιτικών ελίτ. Εκτοτε η πνευματική ζωή περιέπεσε σε κώμα. Βιβλία εκδίδονται, θεατρικές παραστάσεις γίνονται, όμως σκέψη δεν παράγεται. Κι όσοι σνομπάρουν τη γενιά του '30, ας σκεφτούν πόσο θα μας χρειαζόταν σήμερα ένας διάλογος για την υπαρξιακή διάσταση μιας κοινωνίας παραδομένης στη μέθη των μπιτσόμπαρων και των τραπεζοκαθισμάτων.

Αλήθειες για την Αθήνα

Του **ΝΙΚΟΥ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΥ**

Σε μια πρωτεύουσα αναμένει κανείς να νιώσει την κατεύθυνση ενός έθνους, τη στάθμη των κρατικών υπηρεσιών, τον δυναμισμό της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, τον αυθορμητισμό της ελεύθερης ζωής. Στην Αθήνα του 2025, καθώς έχει ήδη συμπληρωθεί το 25% του αιώνα μας, αισθάνεται κανείς ότι η πόλη μεταφέρει από χρόνο σε χρόνο εκκρεμότητες και ελλείψεις με μια διάθεση αένανς μετάθεσης στο μέλλον. Ίσως αδικούνταν όσο επενδύουν σε αυτήν την πόλη, αλλά όπως μας δείχνει η καθημερινότητα, η Αθήνα χρειάζεται ένα δημιουργικό σοκ. Και μάλιστα ισχυρό. Και το σοκ αυτό δεν είναι απλώς η μετασκευή παλαιών κτιρίων σε ξενοδοχεία, που βεβαίως και αυτό έχει την αξία του, αλλά μια αλλαγή πορείας και σκληρή δουλειά. Η πόλη εμφανίζεται υπανάπτυκτη και προφανώς έτσι θα είναι για να δίνει αυτήν την εικόνα. Το χειρότερο, όμως, είναι ότι η εντύπωση αυτή θα εντείνεται αν δεν υπάρξουν ριζικές τομές.

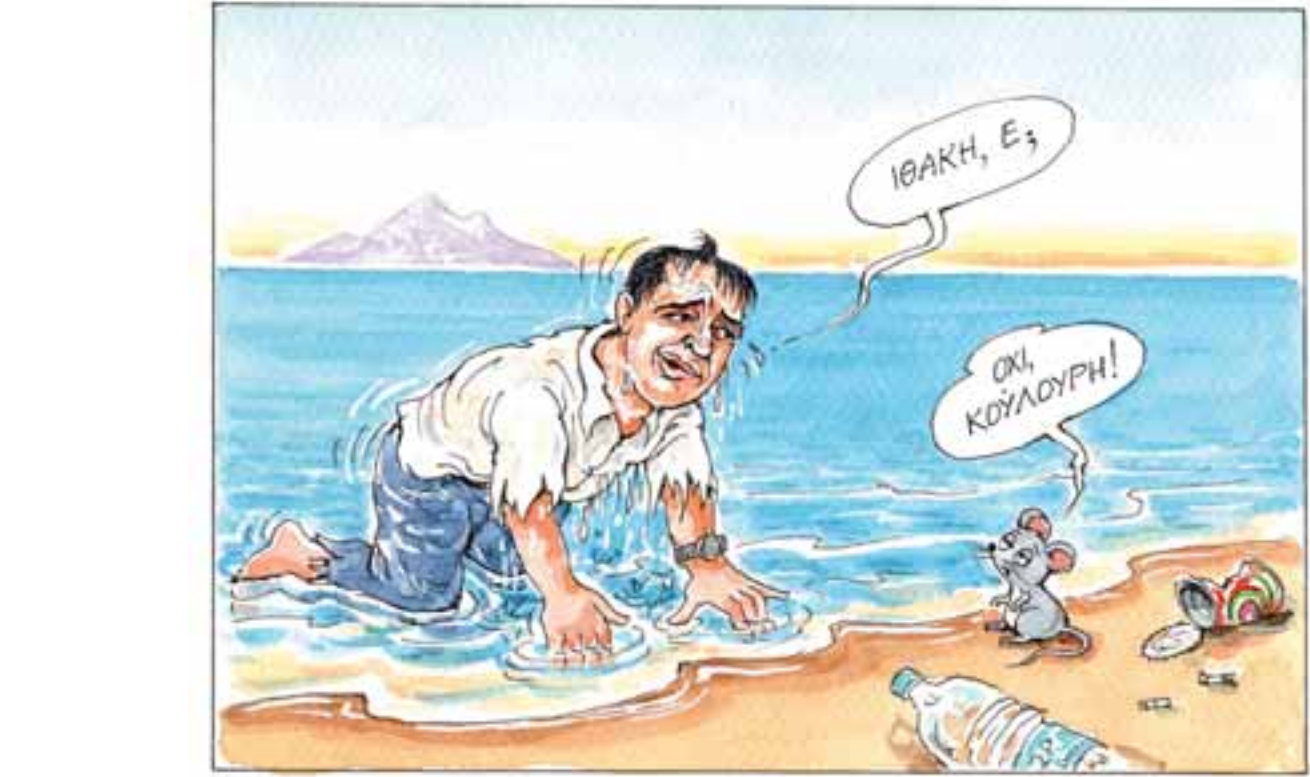
Ρωτώ συχνά επισκέπτες στην πόλη μας τι είναι αυτό που τους κάνει την πιο δυσάρεστη εντύπωση. Σε μια συζήτηση ειλικρινή, μετά την πρώτη στρώση της διπλωματικής ευγένειας, ακούς συνήθως τις πιο ουσιαστικές παρατηρήσεις. Και οι πιο πολλοί αρχίζουν να μιλούν τη γλώσσα της αλήθειας όταν τους ενθαρρύνεις ότι αυτό είναι που περιμένεις από αυτούς.

Οι περισσότερες αρνητικές παρατηρήσεις που έχω ακούσει για την Αθήνα αφορούν την οδική κυκλοτοúra. Τους γεμάτους αυτοκίνητα στενούς δρόμους του κέντρου, τα μηχανάκια παντού, το αίσθημα της ασφυξίας και της αδιόρατης απειλής για τους πε-

ζούς. Μπορεί εμείς να το έχουμε συννηθίσει, αλλά η εικόνα της Αθήνας με τους ξέχειλους από αυτοκίνητα κεντρικούς δρόμους γεννά συνειρμούς μιας απολύτως καθυστερημένης πόλης. Μου έρχεται στον νου αυτόματα η οδός Περικλέους ανάμεσα στο Σύνταγμα και στην Αγία Ειρήνη. Παράδειγμα προς αποφυγήν. Δυσκολεύεται βεβαίως να πεις ότι αυτή είναι η κυκλοτοúra μας και ότι οι περισσότεροι σε αυτήν τη χώρα είμαστε εξαρτημένοι από τα αυτοκίνητά μας είτε λόγω ατομικισμού είτε λόγω κακών δημοσίων συγκοινωνιών. Πώς να εξηγήσεις ότι χρειάζεσαι ατέρμονες ώρες και μεγάλη υπομονή, και μάλιστα σε συνθήκες εκνευρισμού και συνωστισμού; Πώς να πεις ότι να περιμένεις το λεωφορείο για 20 λεπτά είναι κάτι απολύτως ανονόπτο; Και ότι το μετρό προσφέρει πλέον χειρότερες υπηρεσίες.

Και βεβαίως, μαζί με αυτήν την εικόνα παρακμής στους δρόμους, η Αθήνα μοιάζει μια πόλη υπερβολικά χτισμένη, χωρίς ανάνεες και χωρίς πρόθεση να κάνει κάτι γι' αυτό. Επιπλέον, τα ερειπωμένα κτίρια, οι βρώμικες πολυκατοικίες, οι κάδοι απορριμμάτων και τα γκράφιτι, εντυπωσιάζουν. Οχι βεβαίως ευχάριστα.

Ας έχουμε κατά νουν ότι αυτά τα λένε φίλοι της χώρας μας, όταν τους επιτρέψεις να είναι ο εαυτός τους. Υπάρχουν βεβαίως και όσοι θρέφονται από την κακή κριτική και την ξεστομίζουν χωρίς καν να τους ρωτήσεις, όπως μια συμπαθέστατη κατά τα άλλα Αμερικάνα, που έλεγε πως δεν έχει δει πουθενά πιο βρώμικη και ακατάστατη πλατεία από το Μοναστηράκι. Δεν της έδωσα δικιο, από πατριωτισμό, αλλά ήξερα την αλήθεια.

ΣΚΙΤΟΣ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΗ. imakris@kathimerini. gr

Οι (κατά φαντασίαν) χήρες του Σαββόπουλου

Του **ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΠΑΝΤΟΥΛΑ**

Είμαι κι εγώ από εκείνους που κατά την παρατεταμένη ερηβεία τους έβγαλαν γλώσσα στον Διονύση Σαββόπουλο και το ομολογώ, επιίζοντας να ισχύει πως αμαρτία εξομολογημένη είναι και συχωρεμένη. Τώρα που ο κουρνιαχτός από την εκδήμια του κάπως καταλάγιασε, νιώθω πως χρωστώ δυο λόγια. Δεν τα γράφω βεβαίως σαν ειδικός, αλλά ως κάποιος που έχει στις αποσκευές του των τραγουδιών τα λόγια και, ενίοτε, και τα βήματα.

Ο Σαββόπουλος λατρεύτηκε και μισήθηκε από το ίδιο του το κοινό ή ακριβέστερα από τα διαφορετικά κοινά του. Διότι άλλος ο Σαββόπουλος της νεότητας, άλλος αυτός του '80 κι άλλος αυτός μετά το «Κούρεμα». Άλλος και, παραδόξως, ο ίδιος! Ο ίδιος που από χρόνια άπλωνε το λευκό του σεντονάκι και ταίριαζε διαφορετικά ιδιώματα πασχίζοντας να συλλαβίσει έναν καμπό κοινό. Και τον συλλαβίσε. Και του Θεού η χάρη τον φύλαξε από τα σουξέ, αλλά κι ο ίδιος συνετά δεν θρονιάστηκε στα κατά καιρούς χειροκροτήματα. «Δόξα είν' η ευθύνη της δικής μας αλλαγής», ξεκαθάρισε, παλεύοντας να κατανοήσει (και να περιβάλει) το συλλογικό μας τραύμα. Κι όλοι γνωρίζουμε ότι οι αναθεωρήσεις που δεν κρύβουν ιδιοτέλεια είναι αυτές που μας στολίζουν.

Ο Σαββόπουλος μας στόλισε, όντας επί σκηνής ψυχαγωγός και όχι διασκεδαστής, σκονοθετώντας επιμελώςτατα, πάντα με τيرانτες την παρατεταμένη ερηβεία τους έβγαλαν γλώσσα στον Διονύση Σαββόπουλο και το ομολογώ, επιίζοντας να ισχύει πως αμαρτία εξομολογημένη είναι και συχωρεμένη. Τώρα που ο κουρνιαχτός από την εκδήμια του κάπως καταλάγιασε, νιώθω πως χρωστώ δυο λόγια. Δεν τα γράφω βεβαίως σαν ειδικός, αλλά ως κάποιος που έχει στις αποσκευές του των τραγουδιών τα λόγια και, ενίοτε, και τα βήματα.

επιμελώςτατα, πάντα με τيرانτες την παρατεταμένη ερηβεία τους έβγαλαν γλώσσα στον Διονύση Σαββόπουλο και το ομολογώ, επιίζοντας να ισχύει πως αμαρτία εξομολογημένη είναι και συχωρεμένη. Τώρα που ο κουρνιαχτός από την εκδήμια του κάπως καταλάγιασε, νιώθω πως χρωστώ δυο λόγια. Δεν τα γράφω βεβαίως σαν ειδικός, αλλά ως κάποιος που έχει στις αποσκευές του των τραγουδιών τα λόγια και, ενίοτε, και τα βήματα.

Κι όσοι αστόχαστα τον έψεξαν, το έκαναν επειδή δεν του συγχώρεσαν ποτέ που δεν έγινε σαν τα μούτρα τους.

χωρίς ποτέ να καϊδέψει τα αυτιά μας. Οι «Καλοέλληνες» δεν ήταν μια εύκολη καταγγελία. Ήταν ένας σπαρταγμός που, επειδή μας στρίμωχνε, τον προσπεράσαμε με σοφίσματα ανάξια σχολιασμού: ο Σαββόπουλος «πουλημένος», κι εμείς, οι ανεξάραστοι, βουρ για το Χρηματιστήριο. Για να πω την αλήθεια, δεν ξέρω αν αντέχαμε ή αν αξίζαμε κάτι περισσότερο. Το να ζητάς όμως τα ρέστα από έναν πονεμένο άνθρωπο δεν δείχνει μόνο έλλειψη αγωγής, αλλά και έλλειψη συμπόνιας.

Εκτοτε αυγάτισαν οι απονιές και οι παρεξηγήσεις. Για να φτάσουμε με τον θάνατο του μελωδού σ' εκείνες τις χωρίς χαλινό μικροψυχίες που διαβάσαμε στα, κατ' ευφημισμόν, καλούμενα μέσα κοινωνι-

κής δικτύωσης και που, εντέλει, δεν έχουν να κάνουν τόσο με τα τραγούδια. Έχουν να κάνουν μ' ένα φλερτ που καμπίοσι το πέρασαν προς αλληλοφωβία. Το χόλιασμα του γεροντοκορισμού δεν θεραπεύεται. Τα παυσίλυτα τραγούδια του Σαββόπουλου όμως μένουν κτήμα εσαεί του ανεόρταστου νεοελλαδικού πολιτισμού που δεν ξέρει πού πατά και πού πηγαίνει, που δεν ξέρει, δηλαδή, κατά πού πέφτει το χοροστάσι και πού γίνεται το πανηγύρι. Ο πανηγυριστής Σαββόπουλος εντούτοις, είτε πίνουμε νερό στο όνομά του είτε κορακιάζουμε, είναι μέρος της νεοελληνικής κοινής. Είναι κομμάτι εκείνης της τρομερής λαλιάς που ξεσεκτερίζεται με νταούλια και κλαρίνα.

Κι όσοι αστόχαστα τον έψεξαν, το έκαναν επειδή δεν του συγχώρεσαν ποτέ που δεν έγινε σαν τα μούτρα τους. Ασ' τους να λένε και αυτοί και οι άλλοι, οι «αλλήθωροι προς κάποια Δύση πάντα», οι νεοπροσλήτοι και άμουσοι οπекουλαδόροι, οι μοσχαναθρεμμένοι με Ρόμπερτ Ουίλιαμς, που μέχρι προχθές τους ζινιζε «η ελληνis ανατολή» και από χθες περιφέρουν ως πρότυπο ανανήψαντος τον τροβαδούρο της. Ο Σαββόπουλος, ερήμην όλων τους, παραμένει στις ζωές μας, όχι περιγράφοντάς τις, αλλά μορφώνοντάς τις. Και τροφοδοτώντας μας άλλοτε με «βρώμικο ψωμί» και στα στερνά του «με μπλαράκι στο κρασάκι», μας ανταμώνει με το ροκ του μέλ-

λοντός μας. Ετσι, νομίζω, γίνεται πάντα με τους καλούς ποιητές. Δεν μας παραμυθούν μονάχα, αλλά μας παρακινούν. Και ο Σαββόπουλος όχι μόνο μας παρακίνησε, αλλά – την ώρα που ο αυριανισμός και το δασυτρικο σκυλόλοϊ του έπαιρναν το σύμπαμ αμπαρίζα, μην το ξεχνάμε – μας έμπασε σε χορούς κυκλωτικούς. Και έτσι, ως χοράρχη, αξίζει να τον τιμούμε.

Κι όσοι αδυνατούν να παστούν χέρι χέρι, ας ξεμεινουν να διυλίζουν τους κώνωπες «του νέου εγωισμού» και να πικρίζουν τις κουβέντες τους. Αλλά ας έχουν κατά νου πως όσοι μπορούν και μας πικραίνουν δεν είναι παροδίτες, είναι άνθρωποι δικοί μας. Και τους ανθρώπους μας τους συγχωρούμε, διότι εν προκειμένω πράσθησαν σφόδρα και πολύ τους λαχταρήσαμε κι εμείς με μια κραταιά αγάπη που –πώς αλλιώς να γίνει– «έχει όνομα, έχει σώμα και θρησκεία». Αυτό, θαρρώ, είναι το μείζον.

Το έλασσον, το λίγο, ας μείνει σε όσους δεν μπορούν να πουν «ευχαριστώ». Οι υπόλοιποι, και ευχαριστημένοι είμαστε και ευχαριστούμε τον Διονύση Σαββόπουλο.

«Καλωσόρισε, πουλί μου, μοναξιά ελληνική μου» που «απ' την έρημ την απόσταση παίρνεις υπόσταση». Και ώρα σου καλή, ποιητή.

Ο κ. Θεόδωρος Παντούλας είναι συγγραφέας.

Στέγη, τροφή και μετακίνηση

Του ΠΑΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ

Το σπίτι που μένουμε, το φαγητό που τρώμε και ο τρόπος με τον οποίο μετακινούμαστε είναι η αλφαβήτα στην καθημερινότητα ενός μέσου ανθρώπου για αξιοπρεπή διαβίωση. Απασχολούν τα θεμελιώδη αυτά δικαιώματα τη δημόσια σφαίρα της ανεπτυγμένης και ευημερούσας Κύπρου; Ρητορικό το ερώτημα. Προφανώς, η διαχρονική απουσία ικανοποιητικών συζητήσεων στη χώρα μας γι’ αυτά τα ζητήματα σχετίζεται με το μονοπώλιο του ενδιαφέροντος για μισό σχεδόν αιώνα γύρω από το εθνικό μας θέμα, το Κυπριακό, σε συνδυασμό φυσικά με το γεγονός ότι τα ίδια πάνω κάτω χρόνια η συντριπτική πλειονότητα του πληθυσμού ζούσε σε συνθήκες σχετικής ευμάρειας. Αναφέρομαι κυρίως στις δεκαετίες του 1980, του 1990 και του 2000.

Ούτε όμως από το 2008 και μετά, από τότε δηλαδή που η πρώτη μεγάλη φούσκα έσκασε παγκοσμίως σαν πυροτέχνημα και έκτοτε η μια κοινωνικο-οικονομική κρίση διαδέχεται την άλλη, τα βαρυσήμαντα αυτά ζητήματα δεν πήραν την έκταση που θα αναμενόταν να λάβουν. Γιατί; Μήπως δεν υπάρχουν και στην Κύπρο πολλές χιλιάδες πολίτες που περνούν δύσκολα; Νομίζω πως είναι αυταπόδεικτο πως υπάρχουν, ιδίως ανάμεσα στα στρώματα της κοινωνίας που δεν απασχολούνται στη δημόσια υπηρεσία ή που δεν ανήκουν στο απειροελάχιστο ποσοστό των υπερπλουσίων.

Να ’ναι επειδή παράλληλα με την υποβάθμιση της ποιότητας ζωής μπήκαν σφήνα στην καθημερινότητά μας τα σκίζοειδή social media, με ό,τι αυτό σημαίνει για την επικράτηση της γραφικότητας και της επιδερμικότητας; Πιθανό κι αυτό. Όταν άλλωστε μόνο οι κραυγές συναντούν απήκηση και αποκτούν επίδραση σε μια κοινωνία, όπως είναι οι οργουελικές, σοσιαλ-μιντιακές κοινωνίες του 2025, είναι επόμενο ο ορθολογισμός να περιθωριοποιείται και μερίδα του πληθυσμού να νομίζει ότι βρήκε αποκούμπι στις κενές περιεχομένου μπουρδολογίες του κάθε χιουμορίστα γελοίου που είδε φως και μπήκε. Για πόσο καιρό ακόμα θα συνεχίσουμε όμως ως διαφορούμε για τα ζητήματα που μας επηρεάζουν; Υπάρχει σήμερα, κοινωνικά μιλώντας, σοβαρότερο ζήτημα από το φαινόμενο της έλλειψης στέγης, της φτωχοποίησης και του γεγονότος ότι σχεδόν κανείς τριαντάρνης και σαραντάρνης δεν μπορεί πλέον να αποκτήσει το δικό του σπίτι; Για τους εικοσάρηδες, ούτε λόγος: Εδώ πάει να γίνει νόρμα οι τριαντάρηδες να μένουν ακόμη στο πατρικό τους.

Ευλόγως, καθόλου ευκαταφρόνητο για την ποιότητα ζωής μας δεν είναι ούτε το κόστος και η ποιότητα του φαγητού που τρώμε, για να σχολιαστεί και το δεύτερο προαναφερθέν θεμελιώδες δικαίωμα. Αλήθεια, πόσοι από εμάς έχουμε την πολυτέλεια, γιατί περί πολυτέλειας πρόκειται, να απολαμβάνουμε σχεδόν καθημερινά σπιτικό, καλωμαγειρεμένο φαγητό που να προέρχεται από βιολογικές και τοπικές πρώτες ύλες, όπως μας βομβαρδίζουν με συναισθηματικό εκβιασμό που μετατρέπεται σχεδόν σε τοξική θετικότητα οι λογής γκουρού του ζητήματος; Που δίκαιο έχουν οι «γκουρού», δεν αντιλέγουμε, στους ρυθμούς όμως της καθημερινότητάς μας, πόσοι έχουμε τον χρόνο να ασχοληθούμε με τέτοιες μορφές μαγειρική και πόσοι διαθέτουμε το μνηνιαίο μπάζο που κάτι τέτοιο προαπαιτεί, ιδίως αν έχουμε εξαρτώμενα; Την ίδια ώρα, εκτός από το ταπεινό πλην τίμιο σουβλάκι, η τιμή του οποίου έχει επίσης σχεδόν διπλασιαστεί, πόσο συχνά βρίσκει κανείς έτοιμο φαγητό σε τιμή τιμια;

Ολοκληρώνοντας με το τρίτο θεμελιώδες δικαίωμα στην αξιοπρέπεια, αυτό της μετακίνησης, τα σχόλια περιτεύουν. Όπως σχολιάστηκε τις προάλλες στη δημοφιλή παραπολιτική στήλη της Καθημερινής, με αφορμή ειδήσεις που κυκλοφόρησαν για δημιουργία τρένου, όταν ο υπόλοιπος πλανήτης θα έχει περάσει στα ιπτάμενα αυτοκίνητα θα έχουμε φτιάξει κι εμείς τρένο. Αλήθεια, όσες χώρες επισκέφτηκα, πουθενά δεν αισθάνθηκα την αδιανόητη εξάρτηση από το ιδιωτικό αυτοκίνητο, όπως στη χώρα που έλαχε να γεννηθώ και να ζω. Πέρα από τα μνηνιαία έξοδα που απαιτεί η συντήρηση ενός ιδιωτικού αμαξίου, πέρα από το κυκλοφοριακό έμφραγμα που προκαλείται στους δρόμους των πόλεων κάνοντας τα νεύρα των οδηγών τσατάλια, είναι και η εξίσου σημαντική παράμετρος της συγχωινωνιακής φτώχειας: Της κοινωνικής δηλαδή περιθωριοποίησης, του απομονωτισμού και της μη ισότιμης πρόσβασης στην εργασία και στην ψυχαγωγία όλων όσοι δεν έχουν τη δυνατότητα να αποκτήσουν το δικό τους αυτοκίνητο. Τυπική, σε μορφή «κουβέντα να γίνεται» η υπενθύμιση ότι επίκεινται βουλευτικές εκλογές.

demetriadesp@sppmedia.com

Αυτόχθονες από την εθνοτική ομάδα Mundurucu διαμαρτύρονται μπροστά στην είσοδο της Μπλε Ζώνης της συνόδου κορυφής του ΟΗΕ για το κλίμα (COP30) στο Μπελέμ της Βραζιλίας, διαμαρτυρόμενοι για έργα υποδομών που πιστεύουν ότι απειλούν τα εδάφη τους.

Το άλογο μπροστά!

Του ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ

Η περιοχή μας είναι υπό συνεχή διαμόρφωση – Γάζα, (δυνάμεις μετάβασης σε νέα μορφή διακυβέρνησης), σχέσεις Ισραήλ-

Τουρκίας, ρυθμίσεις ανάμεσα σε Συρία-Ισραήλ, αγωγοί ενέργειας, δίκτυα μεταφοράς Α. Μεσόγειος-Ευρώπη. Το ένα πιο πολύπλοκο από το άλλο, η σταθερά είναι μόνο μία: όσες ηγεσίες μπουν στο νέο παιχνίδι έχουν μόνο να κερδίσουν. Οι αλλαγές δεν αφορούν μόνο τους άλλους. Μια χώρα όπως λ.χ. η Κύπρος δεν μπορεί να κάθεται απ’ έξω και να σκηματίζει επί χάρτου... οργανισμούς, συνέδρια και περιοδείες. Αν μιλά για όλα τα άλλα και αποφεύγει το δικό της, υπάρχει προφανές ζήτημα αξιοπιστίας.

Ο Ν. Χριστοδουλίδης δήλωσε (3/11) ότι η Κύπρος θέλει να δημιουργήσει περιφερειακό οργανισμό για την προώθηση της ασφάλειας στη Μέση Ανατολή, αν θέλετε ΟΑΣΕ ή ΝΑΤΟ, που θα μπορούσε να αποτελέσει πλάτηφόρο για την εδραίωση της σταθερότητας σε μία από τις πιο ασταθείς περιοχές του κόσμου». Μια χώρα που είναι η ίδια ο ορισμός της αστάθειας (κατοχή, πράσινη γραμμή, σημεία διέλευσης) δεν μπορεί να παριστάνει τον εξαγνέα... σταθερότητας. Το μήνυμα δίπλα μας: Ότι τίποτε δεν είναι στατικό, ότι η διεθνής σκηνή κινείται σε διαρκεις αβεβαιότητες. Ένας Πρόεδρος που έχει ισχυρή αντίληψη του γενικότερου περιβάλλοντος και των κινδύνων, δεν χάνει την ευκαιρία: α) Να μιλά στην κοινή γνώμη τη γλώσσα της αλήθειας, τι

έχει μάθει η Κύπρος από τη Γάζα. β) Να θέτει μπροστά μας τη μεγάλη εικόνα, ότι χρειάζεται να καθοδηγούμε τις εξελίξεις. γ) Ότι οι κρίσεις μερικές φορές παράγουν και «δεύτερες σκέψεις», που οδηγούν στην αναζήτηση λύσης. δ) Οι διεθνείς παίκτες φέρνουν ξεχασμένα θέματα στη νέα ατζέντα, επανασχεδιάζουν πολιτικές σε παγωμένες διενέξεις στη γειτονία μας, ε) Το άλογο μπροστά ίσον ισχυρή ηγεσία, με γνώσεις, με αντοχές, με αποφασιστικότητα.

Ο Τ/κ ηγέτης Τ. Έρχιουρμαν πήγε «στο οδόφραγμα του Αγίου Δομετίου όπου συνομίλησε με κόσμο που περίμενε στα αυτοκίνητά του» (ΚΥΠΕ/Καθημερινή, 5/11).

Ύστερα είπε: 1. «Έχουν ξεκινήσει συζητήσεις με τα Η.Ε. για ειδικά μέτρα που θα μπορούσαν να εφαρμοστούν για την ελαχιστοποίηση των προβλημάτων στις διελύσεις», 2. Συναντήθηκε «με αξιωματούχους των Η.Ε. και πρότεινε όπως εξεταστεί το ενδεχόμενο χρήσης του σημείου διέλευσης στο Λήδρα Πάλας για ασθενοφόρα», 3. Μίλησε «για την ανάγκη να ανοίξει ένα νέο σημείο διέλευσης οχημάτων στη Λευκωσία για τη μείωση της κυκλοφοριακής συμφόρησης, και, πρότεινε «λειτουργία περισσότερων γραφείων ελέγχου στοιχείων και αύξηση του αριθμού του προσωπικού στην ε/κ πλευρά, καθώς οι χρόνοι επεξεργασίας κυμαίνονται μεταξύ 5 δευτερολέπτων και 3 λεπτών» (ΚΥΠΕ/Καθημερινή, 5/11).

Σε μια περίοδο απόλυτης στασιμότητας στα κεντρικά ζητήματα (μη συνομιλίες επί επιτάμσι χρόνια, μη συμφωνία ακόμα και στα ελάχιστα των ΜΟΕ), οι

κινήσεις «χαμηλής πολιτικής» συμβάλλουν στο να ξεκολλήσει κάτι από τον βάλτο. Σε πολλούς Ε/κ ηκούν παράξενα αυτά, αλλά η διαλεκτική ανάμεσα στα ζητήματα «υψηλής» και «χαμηλής» πολιτικής είναι εκεί, μια σιαμαία σχέση. Αν δεν μπορείς ένα οδόφραγμα, μπορείς το αντιμετώπισεις το εδαφικό; Αν δεν μπορείς ένα ηλιακό πάρκο, μπορείς να φτάσεις στο κεφάλαιο για τη διακυβέρνηση; Αν δεν μπορείς τρία οδοφράγματα που συμφωνήθηκαν ενώπιον του γ.γ. των Η.Ε., μπορείς να φτάσεις ξανά στο σημείο 1 του Πλαισίου Γκουτέρες (κατάργηση επεμβατικών δικαιωμάτων) και σημείο 2 («δραστική μείωση των στρατευμάτων από την πρώτη μέρα και χρονοδιάγραμμα για να φτάσουμε τα επίπεδα των στρατευμάτων του 1960»); Αν τα αφήνεις όλα βουνάριν μέχρι να φτάσεις σε «συνολική επίλυση», η διεθνής εμπειρία λέει ότι δεν θα φτάσεις ποτέ. Οι κινήσεις «χαμηλής» πολιτικής ανοίγουν δρόμους και για την «υψηλή» πολιτική, υποβοηθούν την αντιμετώπιση όσων θεωρούνται ακόμα πιο πολύπλοκα.

Ο Ν. Χριστοδουλίδης στις 26/1/24 εξήγγειλε «μονομερή μέτρα που άπτονται της καθημερινότητας των Τ/κ συμπατριωτών μας». Δύο από αυτά έχουν ως εξής: 1. «Ενίσχυση της στελέχωσης στα σημεία διέλευσης», και 2. «Διαπλάτυνση του σημείου διέλευσης στον Άγιο Δομέτιο». Πέρασαν σχεδόν δύο χρόνια και τα πράγματα έμειναν καθλωμένα στις εξαγγελίες. Αν για μια διαπλάτυνση δρόμου 70-80 μέτρων χρειάζονται δύο χρόνια για να

μην κάνει τίποτε, τότε μπορούμε να εξηγήσουμε και δεκάδες άλλες πολιτικές που φροντίζουν ως «κόρνη οφθαλμού» την ακινησία.

Η μεγάλη εικόνα: στο Πρωτόκολλο 10 της Συνθήκης Προσχώρησης της Κ.Δ. στην Ε.Ε. (16 Απριλίου 2003) προνοείται η ένταξη ολόκληρης της επικράτειάς της στην Ε.Ε. Η εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου θα επεκταθεί με την επίλυση του Κυπριακού. Στον Κανονισμό της Πράσινης Γραμμής υπογραμμίζεται ότι «το άρθρο 3 του Πρωτοκόλλου 10 ορίζει ότι η αναστολή του κεκτημένου δεν αποκλείει τη λήψη μέτρων για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης στις περιοχές, τις ευρισκόμενες εκτός του αποτελεσματικού ελέγχου της κυβέρνησης». Η Ε.Ε. έχει αναπτύξει σημαντικές «ενδιάμεσες» δραστηριότητες: ΚΙΠ, στήριξη της ΔΕΑ, στήριξη της ΤΕ για τη Διατήρηση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς κ.ά.

Όλα μαζί δείχνουν πόσες δυνατότητες είχε και έχει η Λευκωσία, ώστε να συγκροτήσει –σε συνεννόηση με τις Βρυξέλλες– μια ευρωπαϊκή «βόρεια» πολιτική, η οποία θα ενέτασσε την τ/κ κοινότητα σε «ενδιάμεσες» ευρωπαϊκές πολιτικές – οικονομία, τεχνολογία, πράσινη ενέργεια κ.λπ. Άλλωστε, αυτό ακριβώς συμφώνησαν τα μέλη στις 16 Απριλίου 2003. Μια συστηματική, «βόρεια» πολιτική ίσον το 51% της επίλυσης. Την αποφεύγουμε. Ποιον όμως νομίζουμε ότι κοροϊδεύουμε; Μάλλον όχι τους κουτόφραγκους...

www.larkoslarkou.org.cy

Πολιτικές «τραβεστί»

Του ΜΙΧΑΗΛ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

Από τον νόμο της Γόρτυνας στην αρχαία Κρήτη τον 5ο αιώνα π.Χ., που αναγνώριζε δικαιώματα ιδιοκτησίας, κληρονομιάς και σεξουαλικής ισότητας στις γυναίκες, χρειάστηκαν 25 ολόκληροι αιώνες για να προχωρήσει η ανθρωπότητα στην ισότητα ανδρών και γυναικών, τουλάχιστον κατά τον νόμο. Έτσι, μόλις τον 20ό αιώνα δόθηκε στις γυναίκες δικαίωμα ψήφου, ενώ η Χάρτα των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ κατοχύρωσε την αρχή της ισότητας των φύλων, μόλις το 1945. Το 1979 υιοθετήθηκε από τα Ηνωμένα Έθνη η Σύμβαση για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών και ακολούθησαν η Διακήρυξη του Πεκίνου (1995) που οδήγησε και στη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας, γνωστή ως Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης.

Νομικά, έχει πλήρως κατοχυρωθεί στον δυτικό και δημοκρατικό κόσμο, η

ισότητα των φύλων. Πρακτικά, ωστόσο, υπάρχουν ακόμη σοβαρές αδυναμίες που αφορούν κυρίως την ισότητα στις αμοιβές και επαγγελματικές ευκαιρίες, τα μειωμένα ποσοστά σε ηγετικές θέσεις και το τεράστιο ζήτημα της βίας στην οικογένεια, με θύματα –κυρίως αλλά όχι αποκλειστικά– γυναίκες. Φαινόμενα έκδηλα υπαρκτά και στην Κύπρο.

Στο όνομα της ισότητας, όμως, έχουν γίνει τεράστιες θεσμικές παλινωδίες που, τελικά, υπονομεύουν την απόληψη των διακρίσεων και οδηγούν τις κοινωνίες σε μια ανώφελη μιν, αλλά εκρηκτική αντιπαράθεση με ανυπολόγιστες πολιτικές και κοινωνικές συνέπειες. Έχουμε από τη μια τον άκρατο «δικαιωματισμό» της «woke» ατζέντας, που επιχειρεί να επιβάλει με το έτσι θέλω επιθυμίες συγκεκριμένων μειοψηφιών στην πλειοψηφία. Και έχουμε από την άλλη την αγκυλωμένη συντήρηση που δεν σέβεται και στέκεται με μένος ενάντια σε κάθε πραγματικό ανθρώπινο δικαίωμα. Αυτό που δεν έχουμε, είναι την απλή λογική.

Ας μην πάμε μακριά, ας μείνουμε στην Κύπρο. Όταν η «μόδα» παγκοσμίως ήταν

ο «δικαιωματισμός», η χώρα υιοθέτησε τον περί Καταπολέμησης της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας Νόμο, για να αφορά αποκλειστικά τις γυναίκες. Έτσι, στο όνομα της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης την καταπατήσαμε βάνουσα, εφόσον, στο Άρθρο 4, προβλέπει ότι η εφαρμογή της πρέπει να γίνεται χωρίς διακρίσεις φύλου, φυλής, γλώσσας, θρησκείας ή άλλων χαρακτηριστικών. Σήμερα, πάρα πολλές αξιοποιούν πράξεις ενδοοικογενειακής βίας θεωρούνται έγκλημα μόνο αν το θύμα είναι γυναίκα, αλλά δεν είναι έγκλημα αν το θύμα είναι, για παράδειγμα, άντρας.

Δεν μείναμε όμως εκεί. Εισήχθη στον ποινικό κώδικα η έννοια της «γυναικωκτονίας», λες και για τον νόμο (δεν αναφέρομαι στο κοινωνικό φαινόμενο), είναι άλλη η αξία της ανθρώπινης ζωής αν το θύμα είναι γυναίκα. Εξισώσαμε νομικά τον βιασμό με τον φόνο. Όσο όμως τραγικά εγκληματικός είναι ο βιασμός που απαιτεί βαριές ποινές, δεν μπορεί να είναι αναλογικά ίσος με την αφαίρεση ζωής. Και προωθήθηκαν στη

Βουλή πρωτοβουλίες όπως η αναγνώριση φύλου με μια απλή δήλωση και όχι με εκτενή επιστημονική διαδικασία που να διαπιστώνει την πραγματική ανάγκη, λες και ο καθένας πρέπει να μπορεί να αποφασίζει τη Δευτέρα ότι είναι άντρας και την Τρίτη γυναίκα.

Σήμερα, μετά την εκλογή Τραμπ, η «μόδα» είναι η συντήρηση και πάμε στο άλλο άκρο. Θεωρούμε ότι η διαφορετικότητα δεν υπάρχει και εύλογα ανθρώπινα δικαιώματα δεν πρέπει να προστατεύονται. Αντί να διορθώσουμε τα σφάλματα που έγιναν στο όνομα του «δικαιωματισμού», προχωράμε σε νέα εγκλήματα στο όνομα της συντήρησης και του λαϊκισμού.

Όπως την πρόταση που κατατέθηκε στη Βουλή για να περιορίσει μόνο στις βιολογικές γυναίκες την εφαρμογή του νόμου για την ενδοοικογενειακή βία, αντί να διευρύνει το πεδίο εφαρμογής για να αφορά τον κάθε άνθρωπο, όπως ακριβώς προβλέπει η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης. Θέλουν, οι δύο βουλευτές που έκαναν την πρόταση, να κάνουν ένα σεξιστικό νόμο ακόμη σεξιστικότερο,

προτιμώντας να αποκλείσουν τα τρανς άτομα από τη νομική προστασία, παρά να συμπεριλάβουν όλους ανεξαιρέτα τους ανθρώπους σε αυτήν.

Στις ΗΠΑ, η πολιτική ζωή εκτροχιάστηκε, διότι ένα ολόκληρο πολιτικό σύστημα απασχολείτο με το σε ποια τουαλέτα θα καταφεύγουν τα τρανσέξουαλ άτομα, την ώρα που οι πολίτες και οι οικογενειάρχες αγωνιούσαν αν θα μπορέσουν να βγάλουν τον μήνα. Τα αδιανόητα εγκλήματα τις επιχειρήσεις αλλαγής φύλου σε εφηβική ηλικία, της συμμετοχής βιολογικών ανδρών σε γυναικεία αθλήματα κ.ο.κ., δεν μπορούν να μας οδηγούν στο άλλο άκρο, στην καταπάτηση βασικών δικαιωμάτων διαφορετικών συνανθρώπων μας. Και δεν μπορούν να μας κάνουν να διαγράψουμε το βασικότερο αξίωμα του κλασικού φιλελευθερισμού και όχι του αμερικάνικου αριστερού liberal παραλογισμού: ότι ο κάθε άνθρωπος είναι ελεύθερος να κάνει ό,τι θέλει με τη ζωή του, φτάνει να μην προκαλεί ζημιά σε άλλον.

michalis@michalis.com

Οίστρος χρεώσεων

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Οίστρος κατέλαβε πρώτα τους τοπικούς άρχοντες και ακολούθους τους αξιωματούχους του κράτους και χρεώνουν τα πάντα. Ακόμη λίγο θα χρεώνουν και τον αέρα που αναπνέουμε. Και όλα αυτά, την ώρα που ο υπουργός Οικονομικών και η κυβέρνηση παينةύονται για τα πλεονάσματα και τη μείωση του δημοσίου χρέους. Τελευταία «τρελή» χρέωση, για τη διαχείριση των όμβριων υδάτων. «Τρελές» είναι και οι πολλές χρεώσεις στον λογαριασμό του ηλεκτρικού ρεύματος, οι οποίες είναι ακατανόητες για όλους τους καταναλωτές, ακόμη και για τους βουλευτές. Ανάλογες χρεώσεις παντού, όπου το κράτος εισπράττει τέλη από τους πολίτες. Φυσικά κανέναν δεν λέει πόσο στοιχίζουν διοικητικά –σε υπαλλήλους και ηλεκτρονικά προγράμματα– όλες αυτές οι χρεώσεις και πόση εξοικονόμηση θα υπήρχε, αν συμμαζεύονταν όλες σε μια χρέωση. Ο έλεγχος να γινόταν από μια ομάδα, ειδικών «τίμιων και απονήρευτων» και σίγουρα θα προέκυπτε μεγάλη εξοικονόμηση για τους πολίτες. Εδώ για να αλλάξουν το «αμαρτωλό» λογισμικό για τις κάμερες φωτοεισπλημωσνς στους δρόμους, ζητήθηκαν εκατομμύρια ευρώ. Άραγε πόσα πληρώνουν οι τοπικές αρχές και οι άλλες υπηρεσίες, όταν αλλάζουν λογισμικά, λογότυπα και επιστολόχαρτα; Φυσικά ξένος «ποπός» χίλιες ξυλιές, όπως λέει και η λαϊκή ρήση.

Μια άλλη «πονηριά» είναι η τοποθέτηση, σχεδόν παντού, μηχανών χρέωσης για στάθμευση. Είτε σε δρόμους, είτε σε άδεια οικοπέδα. Πρόσφατα, στο Πλατύ Αγλαντζιάς, απέναντι από την εκκλησία του Αποστόλου Ανδρέου, σε έναν τεράστιο χώρο στάθμευσης, ο οποίος στο παρελθόν προοριζόταν για Δημοτικό Μέγαρο, τοποθετήθηκαν μηχανές χρέωσης. Για χρόνια ο κόσμος στάθμευε και μετέβαινε σε καταστήματα και καφετέριες της περιοχής. Μετά την τοποθέτηση των μηχανών χρέωσης ο χώρος έμεινε άδειος. Ο κοσμάκης ψάχνει χώρους στάθμευσης σε δευτερεύοντες δρόμους. Γίνεται το σώσε για να περάσεις και μεταφέρθηκε η μόλυνση του περιβάλλοντος μέσα στα σπίτια. Μπορεί να γκρινιάζουν οι μικρο-επιχειρηματίες της περιοχής και δεν ξέρουμε αν βγήκαν τα έξοδα των μηχανών, αλλά ποιος ακούει ποιον; Άσε και τις εξωφρενικά υψηλές τιμές χρέωσης για στάθμευση. Όσα θέλεις για καφέ, θέλεις και για χώρο στάθμευσης. Άραγε τα μεγάλα πολυκαταστήματα, τα οποία προσφέρουν δωρεάν πάρκινγκ, σκέφτονται διαφορετικά;

Σε άλλες χώρες υπάρχουν αξιόπιστα μέσα μαζικής μεταφοράς, λειτουργεί παντού το σύστημα «park

and ride» και το κυριότερο οι μετακινήσεις είναι ανάλογες με τις καιρικές συνθήκες του τόπου. Στις βόρειες χώρες το ποδήλατο είναι απόλυτος, μέσα στο φιλόδοξο και χωρίς ανηφόρες και κατηφόρες. Σε άλλες χώρες, ιδανικό μέσο είναι τα ηλεκτροκίνητα πατινία, σε δρόμους χωρίς αυτοκίνητα και σε άλλες χώρες είναι ιδανικές οι μικρές μοτοσικλές. Εμείς μέيناμε εδώ και δεκαετίες σε «φαντασμαγορικά» εγκαίνια ποδηλατόδρομων, στους οποίους όμως δεν κυκλοφορούν ποδήλατα.

Στον οίστρο των χρεώσεων εισήλθαν το τελευταίο διάστημα και οι παραλιακοί δήμοι. Στον Πρωταρά, στον πλούσιο Δήμο Παραλιμνίου, τοποθετήθηκαν πρόσφατα μηχανές χρέωσης για ντους με πιστωτικά κάρτα. Καλά, ο λουόμενος θα βγαίνει από τη θάλασσα, και με τους άμμους θα κρατεί το τηλέφωνο, για να κάνει ένα ντους; Εκτός και αν η πονηριά είναι για να χαλούν τα τηλέφωνα και να έχουν δουλειά οι επιχειρηματίες. Πόσο άραγε θα κερδίσει ο δήμος, με αυτές τις χρεώσεις; Ας καλέσει τους ξενοδόχους και τους εστιάτορες να πληρώνουν το νερό και as αφήσουν τις κουπονονηριές. Αν είναι για εξοικονόμηση νερού, εδώ γελάμε, αφού αν είναι αλήθεια, το 40% του νερού χάνεται μέσα από παιδαγωγικές σωλήνες. Δεν ξέρουμε πόσο στοικίζει το σύστημα και δεν ξέρουμε αν σκέφτηκαν ότι μπορεί να μειωθεί η «πελατεία». Στην Κύπρο, το σκουπί του χωριάτη μονό δεν φτάνει, αλλά διπλό φτάνει και περισσεύει.

Ξεκασμένη λέξη στη δημόσια υπηρεσία και τις τοπικές αρχές φαίνεται ότι είναι η λέξη εξοικονόμηση. Εδώ και δεκαετίες εισήλθε η ψηφιακή τεχνολογία και εδώ και λίγα χρόνια η τεχνητή νοημοσύνη –ίσως το επόμενο δράμα για τον τόπο μας– και όμως η γραφειοκρατία αυξήθηκε αντί να μειωθεί. Διευθυντάδες και παραδιευθυντάδες, πίσω από ακατανόητους κανονισμούς, ζητούν έγγραφα και άλλα έγγραφα, ταλαιπωρώντας τους πολίτες, σε ένα όργιο χαμένων εργατωρών και απίστευτου κόστους. Καλό είναι στο Προεδρικό να αναθέσουν σε μια ομάδα «έξυπνων» υπαλλήλων να εξετάσει τα έγγραφα τα οποία ζητούν οι υπηρεσίες για να εκδώσουν είτε μια άδεια, είτε ένα πιστοποιητικό. Το σίγουρο είναι ότι θα εκπλαγούν. Η κοινή λογική δεν είναι καθόλου κοινή στο Δημόσιο. Ίσως είναι καιρός να ξεκινήσει ένας σοβαρός αγώνας από τις συνεχνίες για το τετραήμερο εργασίας, με το απλό επιχείρημα ότι όπου εφαρμόστηκε, αυξήθηκε και η παραγωγικότητα και μειώθηκε η ταλαιωρία των πολιτών. Τα πάντα ρει και στη δημόσια υπηρεσία.

kaparispan@yahoo.gr

Ηθική επιλογή και τεχνητή νοημοσύνη

Του ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΕΛΟΥ

Ο Νοέμβρης του 2025 για την ακαδημία είναι μήνας αφιερωμένος στην τεχνητή νοημοσύνη, την οποία εξετάζουμε και ερμηνεύουμε σε διαφορετικές διαστάσεις και προεκτάσεις. Όμως, πέρα από τη φύση της τεχνητής νοημοσύνης, υπάρχει και η ηθική επιλογή. Το φιλοσοφικό πρόβλημα της ηθικής της τεχνητής νοημοσύνης δεν έγκειται στο ότι οι μηχανές λαμβάνουν κακές ηθικές αποφάσεις, αλλά στο ότι δεν μπορούν να λάβουν καθόλου ηθικές αποφάσεις. Το ζήτημα δεν αφορά τον βαθμό τεχνολογικής πολυπλοκότητας ή την ποσότητα των δεδομένων που «εκπαιδεύουν» τον αλγόριθμο. Αντανακλά δομικές συνθήκες ενσωματωμένες στην ίδια τη φύση της συνείδησης και της αυτονομίας, συνθήκες τις οποίες κανέναν αλγόριθμο δεν μπορεί να ικανοποιήσει.

Η φαινομενολογία διαπιστώνει ότι η ανθρώπινη συνείδηση διαθέτει μια ιδιαίτερη δομή: πρόθεση συνδεδεμένη με εμπύηση σε μία σημασιοδοτημένη βιωμένη ζωή, σε μία βιωμένη πραγματικότητα. Η συνείδηση στρέφεται πάντοτε προς αντικείμενα, αλλά αυτή η πρόθεση δεν είναι ουδέτερη παρατήρηση. Τα αντικείμενα παρουσιάζονται ως σημαντικά μέσω της παρουσίας μας σε κοινόχρηστα τους χώρους. Όταν ένας ιατρός αξιολογεί την κατάσταση ενός ασθενούς, δεν επεξεργάζεται απλώς κλινικά δεδομένα. Κινείται μέσα σε μια κατάσταση φορτισμένη με ανθρώπινη σημασία: την ενσώματη ευαλότητα του ασθενούς, το ιατρι-

κό ιστορικό, το βάρος των πιθανών αποτελεσμάτων, την «υφή» της ύπαρξης ενός συγκεκριμένου ανθρώπου. Αυτή η νοηματοδοτημένη παρουσίαση των καταστάσεων αναδύεται από την κατοίκηση ενός βιωμένου κόσμου, του υπόβαθρου εδραιωμένων πρακτικών, ιστορικής κατανόησης και διυποκειμενικής αναγνώρισης, μέσω των οποίων οι καταστάσεις καθίστανται κατανόητες ως έχουσες σημασία για όντα με συνείδηση.

Ο βιωμένος κόσμος δεν είναι πληροφορία που μπορεί να κωδικοποιηθεί. Είναι το ζωντανό πλαίσιο, εντός του οποίου καθίσταται δυνατή η ερμηνεία. Ένας έμπειρος γιατρός αναγνώριζει, όχι μέσω παραγωγικής ανάλυσης, αλλά μέσω εμπειρικής οικειότητας με την ανθρώπινη οδύνη, ανάρρωση και περιορισμό. Αντιλαμβάνεται τι σημαίνει ένα σύμπτωμα, επειδή κατανοεί τι είναι η ασθένεια, όχι αφηρημένα, αλλά μέσω εμπύησης στον κόσμο της υγείας και της ασθένειας.

Οι μηχανές και οι αλγόριθμοι λειτουργούν πάνω σε εξαγόμενα δεδομένα. Συσχετίζουν μεταβλητές και εντοπίζουν μοτίβα. Αυτό μπορεί να παράγει στατιστικά ακριβείς προβλέψεις μεν, αλλά η πρόβλεψη διαφέρει θεμελιωδώς από την ερμηνεία δε. Ο αλγόριθμος δεν έχει πρόσβαση σε νοματοδοτημένες καταστάσεις. Επεξεργάζεται πληροφορία εκτός του πραγματικού κόσμου. Δεν μπορεί να αναγνωρίσει τι διακυβεύεται, διότι δεν κατοικεί σε έναν κόσμο στον οποίο κάτι εμφανίζεται ως έχον σημασία. Δεν μπορεί να ερμηνεύσει,

επειδή η ερμηνεία απαιτεί συνείδηση στραμμένη προς αντικείμενα με νόημα μέσα σε έναν κοινό ανθρώπινο κόσμο.

Η καντιανή ηθική εντοπίζει μια δεύτερη δομική προϋπόθεση: την αυτονομία. Ένας ηθικός άνθρωπος καθορίζει τη δική του βούληση σύμφωνα με αρχές που αναγνωρίζει ως δεσμευτικές. Αυτό δεν σημαίνει απλώς ελευθερία από εξωτερικούς περιορισμούς. Είναι η ικανότητα να συλλογίζεται σχετικά με τις αρχές που αξίζουν δέσμευση, να ασκεί πρακτική σοφία σε συγκεκριμένα πλαίσια, να δρα επειδή κατανοεί και όχι γιατί εξαναγκάζεται. Αυτή η ικανότητα θεμελιώνει την ηθική ευθύνη. Μπορώ να λογοδοτήσω, επειδή η επιλογή εκφράζει πράγματι τη δική μου διαμεσολάβηση.

Ωστόσο, ο Καντ υπογραμμίζει ότι η αυτονομία είναι αδιαχώριστη από το ηθικό αίσθημα, ιδίως τον σεβασμό. Όταν αναγνωρίζω την αξιοπρέπεια κάποιου, κινητοποιούμαι από ένα συναίσθημα που εκφράζει γνήσια αναγνώριση της αξίας του άλλου, που δεν μπορεί να αναχθεί σε εργαλείο χρήσης. Ο σεβασμός είναι η φαινομενολογική εκδήλωση της κατανόησης της ανεπανόληπτης ιδιαιτερότητας του άλλου. Χωρίς αυτό, η συμμόρφωση σε ηθικούς κανόνες μετατρέπεται σε μηχανική υπακοή. Η πράξη συμπίπτει με τις προδιαγεγραμμένες αρχές, αλλά στερείται της δέσμευσης που την καθιστά αυθεντικά ηθική.

Ένας αλγόριθμος που εκτελεί ηθικούς κανόνες δεν διαθέτει καμία από τις διαστάσεις της

αυτονομίας. Δεν συλλογίζεται με βάση αρχές. Δεν βιώνει ηθικά αισθήματα, διότι δεν συναντά συνεπιδετή όντα των οποίων την αξιοπρέπεια μπορεί να αναγνωρίσει. Η λειτουργία του είναι μηχανική υλοποίηση. Το σύστημα δεν έχει μερίδιο στην ευθύνη, διότι δεν διαθέτει ύπαρξη που να διακυβεύεται. Δεν μπορεί να είναι υπεύθυνο, επειδή η ευθύνη προϋποθέτει τη δυνατότητα διαφορετικών επιλογής.

Το φιλοσοφικό συμπέρασμα είναι βαθύ. Όταν οι αλγόριθμοι λαμβάνουν αποφάσεις σε τομείς που επηρεάζουν την ανθρώπινη ευημερία, κυρίως εκείνους που άπτονται της αξιοπρέπειας, της αυτονομίας και της νοηματοδοτημένης ύπαρξης, δεν μπορούν να λάβουν γνήσιες ηθικές αποφάσεις. Μπορούν να βελτιστοποιούν αποτελέσματα. Μπορούν να εφαρμόζουν κανόνες με συνέπεια. Μπορούν να παράγουν στατιστικούς ισορροπημένα αποτελέσματα. Αλλά δεν μπορούν να ασκήσουν την ερμηνευτική κρίση και την αυτόνομη δέσμευση που χαρακτηρίζουν την ηθική επιλογή. Αυτό δεν επιλύει τα πρακτικά ερωτήματα σχετικά με την εφαρμογή της τεχνητής νοημοσύνης. Θέτει όμως το φιλοσοφικό υπόβαθρο για να τα διατυπώσουμε ως φιλοσοφικά ερωτήματα περί της φύσης της ανθρώπινης διαμεσολάβησης. Διότι μόνο ο άνθρωπος γνωρίζει το νόημα της ζωής, όχι ο αλγόριθμος.

Ο δρ Ευάγγελος Κωνσταντέλος είναι ειδικός επιστήμονας Ηθικής και Δεοντολογίας στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗ

Το πολιτικό ως πόλεμος και ως εχθρότητα

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΗΣΤΙΑ

Στο σχετικό πρόσφατα δημοσιευμένο έργο του από τις εκδόσεις Σάκουλα (Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2023), «Μελέτες φιλοσοφίας δικαίου (2003-2022)», ο Χαράλαμπος Παπαχαράλμπος παρουσιάζει μια σειρά από ήδη δημοσιευμένα άρθρα του πάνω σε σημαντικούς στοχαστές του εικοστού αιώνα, από τον Χάιντεγκερ, και τον Σμιτ έως τον Λεβινάς, τον Ντελίζ, τον Φουκώ και τον Μερλέ Ποντί, τη Σπίβακ, τον Αγκάμπεν και τον Μπέντζαμιν. Σημαντικές είναι δε και οι αναλύσεις του πάνω στη θεωρία του ποινικού δικαίου και τον φεμινισμό. Ιδιαίτερο όμως ενδιαφέρον δείχνει ο συγγραφέας για την «αδύνατη αποκατάσταση» του Γερμανού στοχαστή και νομικού συμβούλου του Τρίτου Ράιχ, Καρλ Σμιτ. Σύμφωνα με τον Παπαχαράλμπος, παρόλη την ενδεχομένης καιροσκοπική συμμετοχή του στον πυρήνα του ναζιστικού κόμματος, από το 1933 έως το 1936, συντάσσοντας δεκάδες αντισοφιστικούς νόμους, ο Σμιτ παρέμεινε ο φιλόσοφος του «πολιτικού». Ο συγγραφέας παρουσιάζει στον τόμο αυτό έξι άρθρα πάνω στον Σμιτ, τα οποία δείχνουν την αδιάκοπη ενασχόλησή του με το έργο του αμφιλεγόμενου Γερμανού στοχαστή και τη βαθιά του γνώση της

διεθνούς δευτερογενούς βιβλιογραφίας. Πέραν του προσωπικού ενδιαφέροντος, ο Παπαχαράλμπος ισχυρίζεται ότι το έργο του Schmitt είναι περισσότερο από ποτέ επίκαιρο στην εποχή του Γκουαντάναμο και του Αμπου Γκράμπι, της έκτακτης κατάστασης και του –ακήρυχτου– πολέμου κατά της τρομοκρατίας. Κατά τον Σμιτ, μετά το πέρας του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, βιώνουμε μια «αποπολιτικοποίηση» της παγκόσμιας τάξης, κάτι που μεταφράζεται, στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, με την πίστη στον ειρηνισμό και στον θρίαμβο της φιλελεύθερης οικονομίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η «αποπολιτικοποίηση» αυτή όμως οδηγεί τις Δυτικές κυβερνήσεις σε αντιφάσεις, όπως ο ακήρυχτος «πόλεμος» κατά της τρομοκρατίας και τα ανεπίσημα στρατόπεδα αιχμαλώτων, οι «ειρηνικές» εισβολές στο Ιράκ, τη Συρία και το Αφγανιστάν και οι στρατιωτικές επιχειρήσεις για «ανθρωπιστικούς» λόγους σε όλα τα μήκη και πλάτη του πλανήτη. Οι αντιφάσεις αυτές είναι συμπτώματα της «λησμονής» του «πολιτικού» στη συνάφειά του με την εχθρότητα και τον πόλεμο.

Ο Σμιτ ορίζει το πολιτικό ως διάκριση φίλου και εχθρού, ορίζει δε τον κυρίαρχο ως εκείνον που «αποφασίζει» για την εξαιρετική κατάσταση ανάγκης (extremis

necessitatis casus), για μια κατάσταση κρίσης τόσο σοβαρή, δηλαδή, που μπορεί να αναστείλει προσωρινά τη συνθήκη νομική τάξη για να καθορίσει ποιος κατέχει την κυριαρχία και ποιος έχει την εξουσία να αποφασίζει για την ασφάλεια και τη δημόσια τάξη. Το αμύηλο πολιτικό στοιχείο στη συλλογική ανθρώπινη ύπαρξη βγαίνει στην επιφάνεια μέσα από τον αγώνα για πολιτική επιβίωση, έγκειται δε στην υπόδειξη του εχθρού από τον κυρίαρχο. Οι εμπριθείς αναλύσεις του Παπαχαράλμπος είναι στο σημείο αυτό διαφωτιστικές. Είναι ο Σμιτ φιλοπόλεμος, αφού ορίζει το πολιτικό σε σχέση με τον πόλεμο; Ο Σμιτ δεν ισχυρίζεται, εξηγεί ο Παπαχαράλμπος, ότι η πολιτική αποσκοπεί στον πόλεμο. Ισχυρίζεται ότι το πολιτικό νοματοδοτείται μόνο από τον πόλεμο και την υπόδειξη του εχθρού. Γιατί όμως το πολιτικό παίρνει νόημα μόνο μπροστά στον πόλεμο; Για να κατανοηθεί η φράση αυτή, ίσως χρειαστεί να στραφεί κανείς σε έναν άλλο Γερμανό φιλόσοφο, το έργο του οποίου έχει επίσης επηρεάσει βαθιά τη σκέψη του Παπαχαράλμπος, τον Μάρτιν Χάιντεγκερ.

Για τον Χάιντεγκερ, η βασική οντολογική δομή του ανθρώπινου όντος (Dasein) είναι το είναι-προς-θάνατον (sein-zum-Tode). Αυτό σημαίνει ότι ο άνθρωπος βίος νοματοδοτείται από

τον θάνατο. Η φράση αυτή δεν αρνείται τη ζωή. Είναι απλώς η έκφραση της θνητότητας ως βασικού χαρακτήρα της ανθρώπινης ύπαρξης και σημαίνει ότι η «επιβίωση» είναι η βασική αρχή της ανθρώπινης πράξης, ατομικής και συλλογικής. Ο άνθρωπος, έλεγε ο Χάιντεγκερ, είναι έτοιμος να πεθάνει από τη στιγμή της γέννησής του. Με τον ίδιο τρόπο, το κράτος ή ο κυρίαρχος, ο βασικός και κύριος φορέας του πολιτικού, είναι έτοιμο να πολεμήσει από τη στιγμή της ίδρυσής του. Ο διάσημος αφορισμός του Τσαρλς Τίλνι, «ο πόλεμος έκανε το κράτος και το κράτος έκανε πόλεμο», στο έργο του «The Formation of National States in Western Europe» (1975), υποδηλώνει την κυκλική σχέση κράτους και πολέμου, όπου οι απαιτήσεις των συγκρούσεων οδήγησαν στην ανάπτυξη κρατικών μηχανισμών, όπως φορολογικά συστήματα και γραφειοκρατίες, για τη χρηματοδότηση των στρατών, ενώ η επιτυχής οικοδόμηση του κράτους παρέιχε τη δυνατότητα να διεξάγονται πόλεμοι με μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα.

Με ανάλογο τρόπο, η άρνηση της «εχθρότητας» ως βασικό στοιχείο του πολέμου από τις σύγχρονες δικαιωματιστικές πολιτικές θεωρίες, η εφαρμογή των οποίων στη σύγχρονη διπλωματία είναι ένας μόνιμος «ειρηνικός» πόλε-

μος, μεταμφιεσμένος σε ανθρωπιστική βοήθεια, έχουν ένα και μοναδικό αποτέλεσμα: να καταστήσουν τους πάντες δυνάμει εχθρούς. Ο εχθρός ως «πολέμιος», και όχι ως προσωπικός εχθρός, δεν είναι μιστός. Δεν είναι αναγκαίο να μισείς αυτόν που πολεμάς. Ο πόλεμος δεν είναι πράξη μίσους αλλά ανάγκης και επιβιώσης. Δεν είναι όμως όλες οι ανάγκες, ατομικές, κρατικές ή συλλογικές, αξίες ή ικανές να οδηγήσουν σε πόλεμο. Σε μια αποπολιτικοποιημένη, ειρηνευμένη, παγκοσμιοποιημένη πλανητική τάξη, όχι μόνο η πραγματική ανάγκη αλλά κυρίως ο πόθος και η απληστία οδηγούν σε μια διαρκή σύρραξη, η οποία βαφτίζεται πράξη ειρηνεύσης αντί αυτού που πραγματικά είναι, αχρείαστος πόλεμος. Παραφράζοντας ίσως τον Schmitt, θα μπορούσε να ισχυρισθεί κανείς ότι το φιλελεύθερο κράτος αρνείται να δει στη μορφή του εχθρού το ίδιο της το υπαρκτικό ερώτημα (ΧΠ, op. cit., σ. 152). Γι' αυτό ίσως και παραμένει «εχθρικό» στον ειρηνισμό του. Το πρόσφατο έργο του Παπαχαράλμπος επαναφέρει με δριμύτητα μια πολιτική κριτική στάση που λείπει από τα διδακτικά εγχειρίδια.

Ο Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής Πολιτικής και Κοινωνικής Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Τον διάδρομο, όχι τα κλειδιά

Ευκαιρίες και ρίσκα για την Ελλάδα από την κινητικότητα των ΗΠΑ για την ενέργεια στην Αν. Μεσόγειο

Ο ΝΕΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Του **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΙΛΗ**

Η θέση της Τουρκίας

Οι ΗΠΑ βλέπουν τους ρόλους Ελλάδας και Τουρκίας συμπληρωματικούς προς τα συμφέροντά τους και όχι αντιπαροβολικούς. Η συνεργασία Αθήνας - Ουάσινγκτον δεν σημαίνει ότι η Τουρκία μπαίνει στο περιθώριο.

Οι **Ηνωμένες Πολιτείες** θέλουν να καταστούν ο βασικός προμηθευτής ενέργειας της ευρωπαϊκής αγοράς, με την Ελλάδα να αποτελεί τη βασική νότια πύλη εισόδου για το αμερικανικό υδρογονάνθρακα, ο οποίος μέχρι πριν από λίγα χρόνια λειτουργούσε από τον Βορρά προς τον Νότο μεταφέροντας ρωσικό φυσικό αέριο, ενώ τώρα η κατεύθυνση θα είναι από τον Νότο προς τον Βορρά μεταφέροντας κυρίως, αλλά όχι μόνο αμερικανικό LNG.

Η Ουάσινγκτον επιθυμεί εξίσου να ανασχέσει την κινεζική επιρροή στη Γηραιά Ήπειρο και προς τούτο θεωρεί καθοριστικής σημασίας το λιμάνι του Πειραιά, το οποίο χρησιμοποιείται από το Πεκίνο ως η δική του βασική, εξαγωγική, διαμετακομιστική πύλη προς την Ευρώπη. Είναι πολύ πιθανή η αμερικανική εμπλοκή στην Ελευσίνα ώστε να δημιουργηθεί μια εναλλακτική

μετρίασμού της κινεζικής ισχύος.

Η Ελλάδα πρέπει να διευρύνει το πεδίο των πρωτοβουλιών της προκειμένου αυτές να προσφέρουν τη δυνατότητα περαιτέρω συμπράξεων με αμερικανικές εταιρείες, ωστόσο να φέρουν ελληνική σφραγίδα και να μη δίνουν χωρίς απτά ανταλλάγματα την αποκλειστικότητα στον αμερικανικό παράγοντα.

Όσο πιο πολυθεματική είναι η ατζέντα μας τόσο μεγαλύτερο θα είναι το ενδιαφέρον συμμετοχής και εμπλοκής σε αυτήν, επομένως αν κάποια πλευρά θέλει να έχει σχεδόν το μονοπώλιο ή κάτι που θα παραπέμπει σε στέρεα στρατηγική σχέση, θα πρέπει να είναι γενναιοδωρή, καλύπτοντας (και) τις δικές μας ανάγκες.

Εγγυήσεις

Ο σχεδιασμός μας δεν μπορεί παρά να είναι μακροπρόθεσμος, άρα θα είναι προβληματικό να δώσουμε τα κλειδιά σε έναν μεμονωμένο συμπαίκτη, επειδή είναι πιεστικά απαιτητικός. Αλλά πρέπει να καταστεί σαφές ότι οι δεσμεύσεις πάνε χέρι χέρι με τις ανάλογες εγγυήσεις. Και είναι χρήσιμο και κρίσιμο να μη βάλουμε όλα τα αυγά σε ένα καλάθι.

Αλλωστε, οι Ηνωμένες Πολιτείες βλέπουν τους ρόλους Ελλάδας

και Τουρκίας συμπληρωματικούς προς τα συμφέροντά τους και όχι αντιπαροβολικούς, οπότε δεν πρέπει να καλλιεργούμε προσδοκίες άτοπες, οι οποίες οδηγούν σε απογοητεύσεις. Η στενή ενεργειακή συνεργασία Αθήνας - Ουάσινγκτον δεν σημαίνει ότι η Τουρκία μπαίνει στο περιθώριο. Ο πρόεδρος Τραμπ αξίωσε κάτι που αυτή τη στιγμή μοιάζει ουτοπικό, την απεξάρτηση της Τουρκίας από τη ρωσική ενέργεια, που σημαίνει ότι ενδιαφέρεται για τη μεγάλη αγορά της πρώτης.

Έτσι και αλλιώς, επιθυμούμε μεν να είμαστε αξιόπιστοι και σχετικά προβλέψιμοι, εφόσον τα συμφέροντά μας ευθυγραμμίζονται, αλλά όχι ταυτισμένοι. Δεδομένα, ο πλουραλισμός αυξάνει το ενδιαφέρον και υποχρεώνει όσους βλέπουν ευκαιρίες συνεργασίας να πλειοδοτήσουν. Επί παραδείγματι, η πρόσδοος του Ισραήλ στην αμυντική βιομηχανία, ιδίως σε ζητήματα αεράμυνας που προσδιάζουν στις ανάγκες μας, προσφέρει τη δυνατότητα συνεργειών με ευρύτερο περιφερειακό αποτύπωμα. Η Ινδία συνιστά μια εξίσου ενδιαφέρουσα περίπτωση, με την απόφαση για τους τερματικούς ευρωπαϊκούς λιμένες του διαδρόμου IMEC να εκκρεμεί και την Ελλάδα να διεκδικεί το δικό της μερίδιο.

Σε αυτή την κατεύθυνση πρέπει να κινηθούν και οι πρωτοβουλίες μας στην περιοχή. Απώτερος στόχος θα μπορούσε να είναι ακόμη και η δημιουργία ενός οιονεί περιφερειακού ΟΑΣΕ, ο οποίος θα περιλαμβάνει τόσο ένα φόρουμ διαλόγου και αλληλοενημερώσεως όσο και ένα μηχανισμό πρόληψης κρίσεων, μια κίνηση η οποία θα γινόταν ευμενώς δεκτή από διάφορα μέρη και βέβαια από τις Βρυξέλλες και την Ουάσινγκτον. Σημειώτεον πως η τελευταία, με τις Συμφωνίες του Αβραάμ, επικύρωσε, ήδη από την πρώτη θητεία Τραμπ, να ενθαρρύνει τις περιφερειακές συνεννοήσεις στην ευρύτερη Μέση Ανατολή ώστε να έχει σχετικά ήσυχο το κεφάλι της, στρεφόμενη προς άλλες περιοχές του πλανήτη.

Άμυνα και ασφάλεια

Εμείς ως Ελλάδα και ως Ευρώπη δεν θέλουμε την αποδέσμευση των Αμερικανών, ιδίως σε ζητήματα άμυνας και ασφάλειας, όμως πρέπει να υπάρξει ένας πιο ισορροπημένος καταμερισμός των βαρών/ευθυνών όχι τόσο γιατί αποτελεί αμερικανική επιθυμία, όσο γιατί η καλύτερη διαχείριση αυτών των ζητημάτων γίνεται πλέον σε τοπικό επίπεδο παρά σε μεγαλύτερη κλίμακα. Οι αραβικές χώρες εδώ και καιρό συζητούν για έναν

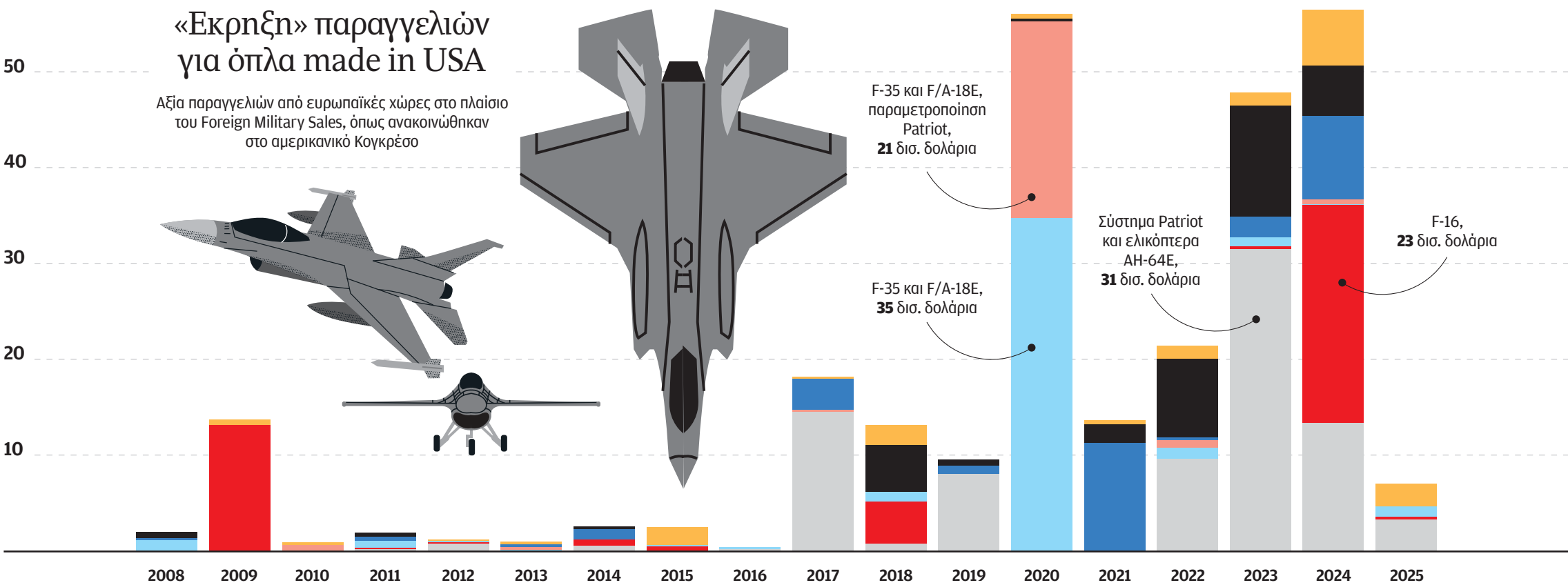
τύπο αραβικού NATO, και αρκετές αφρικανικές χώρες, σε συνθήκες βέβαια πολύ μεγαλύτερης αστάθειας και αβεβαιότητας, προσπαθούν να συντονιστούν και να συνεννοηθούν.

Αλεξανδρούπολη και Κρήτη είναι πολύ σημαντικές για τους ελληνικούς σχεδιασμούς. Η πρώτη, εκτός από ενεργειακός κόμβος, δύναται να μετεξελιχθεί σε παρακαμπτήρια των Στενών εμπορική οδό μεταφοράς με σιδηροδρομικές διασυνδέσεις που θα καταλήγουν στην Οδησό. Η δεύτερη μπορεί να καταστεί σημείο αναφοράς διαβουλεύσεων για την Κεντρική και την Ανατολική Μεσόγειο, μεταξύ κυβερνήσεων, επιχειρηματιών, επιμελητηρίων, ακαδημαϊκών και ερευνητών, της νέας γενιάς και της κοινωνίας των πολιτών, καθιερώνοντας συναντήσεις με διαφορετικό αντικείμενο σε τακτική βάση. Έτσι θα αποκτήσουμε λόγο στις διεργασίες, πιο ολοκληρωμένη εικόνα των δυναμικών και των εξελίξεων, επομένως ισχυρότερο αποτύπωμα και καλύτερη πρόβλεψη στα κέντρα λήψης αποφάσεων.

Ο κ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Υποθέσεων (IGA), καθηγητής του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος.

Αξιοπιστία, όχι ταύτιση

Επιθυμούμε να είμαστε αξιόπιστοι και σχετικά προβλέψιμοι, εφόσον τα συμφέροντά μας ευθυγραμμίζονται, αλλά όχι ταυτισμένοι. Ο πλουραλισμός υποχρεώνει όσους βλέπουν ευκαιρίες συνεργασίας να πλειοδοτήσουν.

Το πελατολόγιο των αμερικανικών εξοπλισμών

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΚΩΣΤΟΥΛΑ**

Οι **ΗΠΑ** είναι ο μεγαλύτερος εξαγωγέας στρατιωτικών εξοπλισμών στον κόσμο και η Ευρώπη είναι πλέον ο καλύτερος πελάτης της. Η Ελλάδα κατέχει μάλιστα εξέχουσα θέση μέσα από τις συμφωνίες για αγορές οπλικών συστημάτων όπως τα F-35, γεγονός που αποτυπώνεται στα έτη 2021 και κυρίως 2024. Αντίστοιχα, η Τουρκία αντιπροσωπεύει τη μερίδα του λέοντος μέσα από την αναβάθμιση των F-16 επίσης το 2024.

Τουλάχιστον αυτό προκύπτει μέσα από την επεξεργασία των πωλήσεων αμερικανικών εξοπλισμών στο εξωτερικό που υπάγονται στον βραχίονα Foreign Military Sales. Σύμφωνα με ειδική μελέτη της ευρωπαϊκής δεξαμενής σκέψης Bruegel, η Ευρώπη έχει καταστεί ο κύριος αγοραστής αμερικανικών εξοπλισμών ήδη από το 2020. Οι περισσότερες από τις αγορές αφορούν συστήματα αεράμυνας και μαχητικά αεροσκάφη, όπως τα F-35 και F-16. Στην ομάδα των ευρωπαϊκών χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα F-35 (Ηνωμένο Βασίλειο, Ιταλία, Ολλανδία, Δανία και Νορβηγία) έχουν ενταχθεί επίσης η Γερμανία, το Βέλγιο, η Ρουμανία, η Ελβετία, η Φινλανδία, η Πολωνία και φυσικά η Ελ-

λάδα. Οι περισσότερες από αυτές τις χώρες αναμένουν τις πρώτες παραδόσεις τα επόμενα χρόνια.

Η Πολωνία έχει ανελιχθεί στον κύριο Ευρωπαίο αγοραστή εξοπλισμών των ΗΠΑ, αντιπροσωπεύοντας σχεδόν το 1/4 της συνολικής αξίας των αμερικανικών πωλήσεων από το 2022. Οι πωλήσεις που σχετίζονται με την Πολωνία περιλαμβάνουν αεροσκάφη, συστήματα αεράμυνας και βασικά άρματα μάχης. Άλλες ευρωπαϊκές χώρες έχουν αγοράσει σημαντικές ποσότητες πρόσθετων συστημάτων, όπως πύραυλοι αέρος - αέρος, πύραυλοι εδάφους - αέρος και άλλοι εξοπλισμοί πυροβολικού. Μπορεί λοιπόν η Ευρώπη να ευαγγελίζεται τη στρατηγική αυτονομία της, όμως -για την ώρα- μετατρέπεται στον μεγαλύτερο πελάτη στρατιωτικών εξοπλισμών των ΗΠΑ παγκοσμίως.

Το FMS αποτελεί το βασικό πρόγραμμα εξαγωγών των ΗΠΑ για μεταφορές σημαντικού στρατιωτικού εξοπλισμού σε ξένες κυβερνήσεις. Στο πλαίσιο του προγράμματος, η αμερικανική κυβέρνηση διαδραματίζει ρόλο μεσάζοντος μεταξύ μιας ξένης κυβέρνησης και των Αμερικανών προμηθευτών. Η κυβέρνηση των ΗΠΑ είναι στην πραγματικότητα υπεύθυνη για τους όρους μιας σύμβασης και

την ευρύτερη διαπραγμάτευση που τη συνοδεύει. Υπό τη σκέπη του FMS διεξάγονται οι εξαγωγές των πιο προηγμένων στρατιωτικών εξοπλισμών των ΗΠΑ, συμπεριλαμβανομένων μαχητικών αεροσκαφών, αυτόνομων εξοπλισμών και προηγμένων πυραυλικών συ-

Η Ευρώπη την τελευταία δεκαετία μετεξελίσσεται από παραδοσιακό σύμμαχο στον καλύτερο αγοραστή για τις ΗΠΑ.

στημάτων, όπως αεροσκάφη F-35, άρματα μάχης M1A2 Abrams, συστήματα και πύραυλοι Patriot, ελικόπτερα Blackhawk και το σύστημα μάχης AEGIS.

Η Ευρώπη μετεξελίσσεται από παραδοσιακό σύμμαχο στον καλύτερο πελάτη των ΗΠΑ, όπως καταδεικνύει και η εξέλιξη των μεταξύ τους συναλλαγών. Ειδικότερα, οι διαπάνες της Ευρώπης για την αγορά αμερικανικών εξοπλισμών αυξήθηκαν από 32 δισ. δολάρια την περίοδο 2008-2013, σε 185 δισ. το διάστημα 2014-2021 και 190 δισ. την περίοδο 2022-2025 (από τα συνολικά 383 δισ. του αμερικανικού

προγράμματος πωλήσεων για την ίδια τετραετία). Αθροιστικά, από το 2008 έως το 2025 η Ευρώπη έχει καταβάλει στις ΗΠΑ για αγορές αμυντικών εξοπλισμών 407 δισ. δολάρια. Οι συνολικές πωλήσεις των ΗΠΑ σε όλο τον κόσμο, την ίδια περίοδο, ανήλθαν σε 1,4 τρις δολάρια. Η Εγγύς Ανατολή και η Νότια Ασία είναι η δεύτερη βασική αγορά για τις πωλήσεις των ΗΠΑ μέσω του FMS - ακολουθούν η Ασία και ο Ειρηνικός. Στην αύξηση της ευρωπαϊκής ζήτησης για αμερικανικά όπλα οδήγησε σαφώς η ρωσική επιθετικότητα, όπως αυτή κορυφώθηκε στην Κριμαία το 2014 και ευρύτερα στην Ουκρανία το 2022. Ιδίως μετά την εκλογή του Ντόναλντ Τραμπ, οι ΗΠΑ έχουν στραφεί δυναμικά από τις δωρεές και τις εγγυήσεις ασφαλείας, στις πωλήσεις στρατιωτικών εξοπλισμών στην περιοχή.

Το μεγαλύτερο μέρος των πωλήσεων αφορά στρατιωτικά αεροσκάφη και ελικόπτερα, καθώς και τους αντίστοιχους μηχανισμούς ανάπτυξης και συντήρησής τους, όπως προηγμένα λογισμικά, πύραυλοι, βόμβες και πρόσθετα συστήματα. Το εύρος των πρόσθετων εξοπλισμών αντικατοπτρίζει και τη μεγάλη σημασία που έχει ο αμερικανικός παράγοντας για τη διατήρηση των στρατιωτικών

εξοπλισμών σε όλο τον κόσμο - η Γαλλία και η Κίνα είναι επίσης σημαντικοί εξαγωγείς, αλλά υστερούν σε μεγάλο βαθμό σε σχέση με τις ΗΠΑ. Εξάλλου, οι πωλήσεις αμερικανικών όπλων συνοδεύονται από ευρύτερες εκτιμήσεις εξωτερικής πολιτικής, οι οποίες συνδυάζονται με την ικανότητα της Ουάσινγκτον να διακόπτει αλυσίδες εφοδιασμού ή τη λειτουργία στρατιωτικών συστημάτων, γεγονός που εγείρει ρίσκα για τις χώρες εισαγωγής, όπως έχει γίνει απολύτως σαφές στην περίπτωση της Τουρκίας.

Οι μελετητές του Bruegel παρατηρούν ότι τα F-35, F-16 και F-15 πωλούνται συχνότερα στην Ευρώπη - ακολουθεί η Ανατολική Ασία. Διάφορα μοντέλα F-15 είναι τα συστήματα που πωλούνται κυρίως στην Εγγύς Ανατολή και στη Νότια Ασία. Η αμυντική αγορά της Αφρικής έχει επικεντρωθεί στα αεροσκάφη P-8A. Τα πλοία ή τα υποβρύχια συχνά κατασκευάζονται από τους εθνικούς παραγωγούς. Ωστόσο, ναυτικά συστήματα όπως το AEGIS, που χρησιμοποιείται από χώρες όπως η Ισπανία, η Νορβηγία και η Ιαπωνία, αν και ποσοτικά έχουν μικρότερη βαρύτητα, αποτελούν στρατηγικό παράγοντα καθιστώντας κρίσιμο τα αμερικανικά εξαρτήματα -και- στον συγκεκριμένο τομέα.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ Η **EUROBANK**

ΠΑΡΑΜΥΘΟΥΠΟΛΗ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ

20.11

ΤΑΦΡΟΣ
ΝΤΑΒΙΔΑ

Instagram [paramithoupoli_cy](#)

Facebook Παραμυθούπολη Χριστουγέννων - Paramythoupoli Xristougennon

Μέγας Χορηγός:

Χορηγοί:

ΖΟΡΠΙΑΣ

Χορηγός Επικοινωνίας:

Η πασιέντζα των δελφίνων

Στην εκλογή 1.000 συνέδρων στη Ν.Δ. επενδύονται αυτή τη φορά πολλές δυνάμεις. Γιατί;

Του ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Κάτω από τα ραντάρ της κεντρικής πολιτικής σκηνής, ο εσωκομματικός μικρόκοσμος της Νέας Δημοκρατίας αλλά και τα γραφεία κορυφαίων υπουργών της κυβέρνησης ασχολούνται παράλληλα με τα... κουπόνια του συνεδρίου ενόψει των εσωκομματικών εκλογών του κόμματος της 23ης Νοεμβρίου, δηλαδή τα «εισιτήρια» συμμετοχής στο επικείμενο συνέδριο. Τι σημαίνει ακριβώς αυτό και ποιος είναι ο στόχος για να καταναλώνουν οι κομματικοί στρατοί χρόνο και ενέργεια για κάτι που είναι εντελώς αδιάφορο για το ευρύ κοινό;

«Σαν καθρέφτης»

Την επόμενη Κυριακή τα μέλη του κυβερνώντος κόμματος θα προσέλθουν στις εσωκομματικές κάλπες που θα στηθούν σε όλη τη χώρα, ώστε να εκλέξουν 1.000 συνέδρους ενόψει του συνεδρίου που θα διεξαχθεί την ερχόμενη άνοιξη. Οι εκλεγμένοι σύνεδροι μαζί με τους 3.000 ex officio θα αποτελέσουν το Σώμα του συνεδρίου, που με τη σειρά του θα εκλέξει τα 150 αιρετά μέλη της Νέας Πολιτικής Επιτροπής, στα οποία θα προστεθούν τα 350 ex officio. «Τα συνολικά σχεδόν 500 μέλη της Πολιτικής Επιτροπής αποτελούν το κορυφαίο όργανο του κυβερνώντος κόμματος και μαζί τον καθρέφτη των εσωκομματικών ισορροπιών και δυνάμεων», λέει στην «Κ» κομματικό στέλεχος, εξηγώντας γιατί τα κορυφαία πολιτικά γραφεία της χώρας ασχολούνται πίσω από τις κουρτίνες με την εσωκομματική πρέφα.

Ποιοι κινούνται

Στο «γαλάζιο σύμπαν» η επιρροή των κορυφαίων στελεχών στο ανώτερο όργανο του κόμματος ήταν πάντα όχι μόνο θέμα γοήτρου αλλά και πραγματικής ισχύος. «Το τελευταίο διάστημα θα δει κανείς πως συνεργάτες και διευθυντές κορυφαίων υπουργών ασχολούνται σχεδόν αποκλειστικά με τη συγκεκριμένη κάλπη, επιχειρώντας να ελέγξουν όσο το δυνατόν μεγαλύτερο μέρος του Σώματος του συνεδρίου», αναφέρει η ίδια πηγή.

Τα ονόματα των υπουργών μαρτυρούν την εσωκομματική σημασία της κάλπης που θα στηθεί την επόμενη Κυριακή. Τη μεγαλύτερη κινητικότητα επιδεικνύ-

ουν ο Νίκος Δένδιας, ο Κωστής Χατζηδάκης, ο Κυριάκος Πιερρακάκης και ο Αδωνις Γεωργιάδης. Οι διευθυντές των γραφείων τους, πρόσωπα με πολλά έθνημα στις νεοδημοκρατικές διαδικασίες και γνώστες των εσωκομματικών ισορροπιών, μιλούν συνεχώς με στελέχη, κάνουν κομματικό λόμπινγκ, κινητοποιούν κόσμο και επιχειρούν τελικά να αυξήσουν την επιρροή του πολιτικού, για τον οποίο εργάζονται, στο εσωκομματικό χρηματιστήριο.

Μάλιστα όπως σημειώνει στην «Κ» πολιτικό στέλεχος που γνωρίζει τον τρόπο με τον οποίο κινούνται οι τέσσερις κορυφαίοι υπουργοί, «παρότι δίνουν την εντύπωση πως εστιάζουν την προσοχή τους

στις εκλογικές περιφέρειές τους», η πραγματικότητα είναι πως οι εσωκομματικές εκλογές της επόμενης Κυριακής αποτελούν ένα πρώτο εναρκτήριο λάκτισμα ώστε να κινήσουν τις επαφές τους και να δικτυωθούν σε όλη τη χώρα. «Το κάνουν ωστόσο αθόρυβα και χωρίς να προκαλούν», καθώς κανείς σε αυτή τη φάση δεν θέλει να δώσει λαβή και να κατηγορηθεί πως ετοιμάζεται ήδη για τη διαδοχή.

Το (πολύτιμο) 10%

Μπορεί όλα τα παραπάνω να μοιάζουν πως αφορούν αποκλειστικά έναν νεοδημοκρατικό μικρόκοσμο, αλλά οι κομματικοί συσχετισμοί είναι εκείνοι που μπορεί σε

δεύτερο χρόνο να καθορίσουν και την κεντρική ιστορία. Ενδεικτικό είναι πως για να είναι ένα στέλεχος υποψήφιο για την προεδρία της Νέας Δημοκρατίας θα πρέπει να συγκεντρώσει υπογραφές από το 10% της Πολιτικής Επιτροπής, ήτοι 50 στελέχη να υπογράψουν την υποψηφιότητά του. Μπορεί σήμερα το σενάριο να ακούγεται μακρινό, με τον Κυριάκο Μητσοτάκη να είναι με διαφορά το ισχυρότερο χαρτί του κυβερνώντος κόμματος, αλλά η νέα Πολιτική Επιτροπή που θα προκύψει από το συνέδριο δεν αποκλείεται να κληθεί να κινήσει διαδικασίες εσωκομματικής εκλογής.

Η συλλογή αυτών των υπογραφών δεν είναι πάντα εύκολη. Όλοι

θα θυμούνται πώς ο Αδωνις Γεωργιάδης στις τελευταίες εσωκομματικές εκλογές της Ν.Δ. έτρεχε στα τότε γραφεία της Συγγρού έχοντας βρει λίγο πριν εκπνεύσει η προθεσμία την τελευταία υπογραφή, ενώ και ο Κυριάκος Μητσοτάκης είχε θέσει αυστηρά κριτήρια για τις δικές του υπογραφές, βάζοντας δύσκολη εξίσωση στους συνεργάτες του.

Προεδρικό προνόμιο

«Η Ν.Δ. είναι ένα φύσει αρχηγικό κόμμα», αναφέρει άλλη πηγή, θέλοντας με έμμεσο τρόπο να ρίξει τις προσδοκίες και τις βλῆψεις όσων θεωρούν πως αυτή η εσωκομματική κάλπη θα αποτελέσει το εφαλτήριο για την επόμενη μέρα. Και εξηγεί πως «όσο και να κινηθούν οι δελφίνοι, στο τέλος ο έλεγχος του συνεδρίου είναι πάντα στον πρόεδρο». Γι' αυτό φροντίζουν και οι στενοί συνεργάτες του Κυριάκου Μητσοτάκη, Θανάσης Νέζης και Στέλιος Κονταδάκης, συνεπικουρούμενοι από τον Παύλο Μαρινάκη που ως πρώην γραμματέας έχει πλέον εμπειρία και δίκτυο στον κομματικό μηχανισμό.

Άλλη πηγή κοντά στον πρωθυπουργό αναφέρει πως η τακτική της προεδρικής ομάδας είναι «όλοι μέσα, αλλά όλοι κουρεμένοι», που σημαίνει πως το κεντρικό σύστημα του Μαξίμου δεν πρόκειται να «κόψει» στελέχη που πρόσκεινται αλλού, αλλά δεν πρόκειται να δώσει και υπερβολικό χώρο για να «απλωθούν» οι επιδοхи διάδοχοι. Γι' αυτόν τον λόγο σε πολλές περιπτώσεις αφήνει τους βουλευτές να εκλέξουν δικούς τους προέδρους ΔΕΕΠ –των παλιών ΝΟΔΕ– ώστε να νιώθουν άνετα στο «μικρό, τοπικό τους βασίλειο», με αντάλλαγμα την αποχώρηση στον πρόεδρο, όπως ορίζει το άρθρο νεοδημοκρατικό πρωτόκολλο.

Η δουλειά των συνεργατών του πρωθυπουργού γίνεται ακόμη πιο εύκολη στον συγκεκριμένο τομέα, καθώς σε αυτές τις εσωκομματικές κάλπες λείπουν δύο βαριά χαρτιά. Τα φανατικά στελέχη που πρόσκεινται στον Αντώνη Σαμαρά έχουν αποχωρήσει από τη Ν.Δ. ακολουθώντας τον στο πολιτικό αντάρτικο, ενώ οι καραμανλικοί δεν υφίστανται ως πολιτική τάση ή ως ομάδα, καθώς ο ίδιος ο Κώστας Καραμανλής ουδέποτε πίστεψε στη σημασία των εσωκομματικών ισορροπιών ενός συνεδρίου.

Το «ψαλίδι» του Μαξίμου

Η τακτική της προεδρικής ομάδας είναι «όλοι μέσα, αλλά όλοι κουρεμένοι», που σημαίνει πως το Μαξίμου δεν πρόκειται να «κόψει» στελέχη που πρόσκεινται αλλού, αλλά δεν πρόκειται να δώσει υπερβολικό χώρο για να «απλωθούν» οι επιδοχοί διάδοχοι.

ΑΠΟΨΗ

Αναζητώντας την «ψυχή της παράταξης»

Του ΕΥΤΥΧΗ ΒΑΡΔΟΥΛΑΚΗ

Στις προεδρικές εκλογές του 2020 στις ΗΠΑ ο Τζο Μπάιντεν είχε χαρακτηρίσει την αναμέτρηση «μια μάχη για την ψυχή της Αμερικής». Εστιάζοντας σε ζητήματα που είχαν να κάνουν με την ηθική και τις αξίες κάθε υποψηφίου και το κατά πόσο αυτές ταυτίζονται με εκείνες της χώρας.

Κάτι παρόμοιο επιχειρήσει σε πρόσφατη συνέντευξή του και ο πρώην πρωθυπουργός Αντώνης Σαμαράς, όπου κατηγόρησε τον νυν πρόεδρο της Ν.Δ. Κυριάκο Μητσοτάκη ότι έχει μεταλλάξει τη φυσιογνωμία του κόμματος, που έχει πάρει κακό δρόμο.

Η κριτική του κ. Σαμαρά έχει κάποια βάση. Η Ν.Δ., όντως μετά τις αυτοδιοικητικές εκλογές του 2023, μπήκε σε μια πτωτική πορεία. Με διαρροές προς κόμματα που τοποθετούνται στα «δεξιά» της και αρκετούς πρώην ψηφοφόρους της στην γκρίζα ζώνη των αναποφάσιστων.

Είναι όμως και ατελής κριτική, για μια σειρά λόγων. Κατ' αρχάς, οι διαρροές της Ν.Δ. δεν είναι μόνο προς τα δεξιά της αλλά και προς

τα αριστερά της. Σε όλες δε τις έρευνες είναι περίπου ισόποση. Ταυτόχρονα, οι ψηφοφόροι που προέρχονται από τον κεντρώο χώρο μοιάζουν πιο πιθανό να επιστρέψουν στη Ν.Δ. από εκείνους που έχουν ριζοσπαστικοποιηθεί και επιλέγουν κόμματα όπως του Κυριάκου Βελόπουλου ή της Ζωής Κωνσταντοπούλου.

Η ηλαιοψηφική συμμαχία που συγκρότησε η Ν.Δ. στις εκλογές του 2019 και του 2023 έχει ασφαλώς πυρήνα το παραδοσιακό ακροατήριό της, αλλά δεν περιορίζεται μόνο σ' αυτό το κοινό. Χτίστηκε δε με βάση τα όσα συνέβησαν στη χώρα τα τελευταία 15 χρόνια, μέσα από πολλές ανακατατάξεις του πολιτικού σκηνικού.

Όλες οι μελέτες πολιτικών τάσεων δείχνουν ότι οι κομματικές και ιδεολογικές ταυτίσεις μειώνονται σταθερά. Η διαχείριση των ζητημάτων, οι ψυχικές ταυτίσεις, η ισχύς των αφηγημάτων μετράνε περισσότερο. Αντιλήψεις που αφορούν τον προσανατολισμό της χώρας, την ανάγκη για πολιτική σταθερότητα, την αίσθηση του ανήκειν εντός ή εκτός των «κοινωνικών τειχών», είναι πλέον πιο καθορι-

στικές από ό,τι οι παραδοσιακοί πολιτικοί όροι.

Η σημερινή κάμψη της Ν.Δ. οφείλεται κυρίως σε ζητήματα όπως η ακρίβεια, η διαφάνεια, καθώς και στην πολυετή κόπωση. Όχι στο ότι απομακρύνθηκε από τις (ενίο-

Κάποιος που συγκυβέρνησε με το ΠΑΣΟΚ, στη βάση μάλιστα ότι πρωθυπουργός πρέπει να είναι ο αρχηγός του πρώτου κόμματος, πόσο πειστικά μπορεί να καταγγέλλει την «πασοκοποίηση» της Ν.Δ.;

τε ασαφείς) αξίες της Κεντροδεξιάς. Για κάποιους ασφαλώς ισχύει και αυτό, δεν είναι όμως το βασικό της πρόβλημα. Οι δε αναφορές σε «σημτικό ΠΑΣΟΚ» λένε ελάχιστα πράγματα στους κάτω των 35 ετών, που είναι το δυσκολότερο κοινό για τη Ν.Δ., και περισσότερο στους άνω των 60, όπου η φθορά της είναι σαφώς μικρότερη.

Η πολιτική βάση και η φυσιογνωμία των κομμάτων εξουσίας δεν είναι εξάλλου κάτι στατικό. Άλλο ήταν το ΠΑΣΟΚ των «μη προνομίων» στις αρχές της δεκαετίας του '80, άλλο εκείνο των «μεσοαστών» τις δεκαετίες '90-'00. Και η βάση της Ν.Δ. έχει αλλάξει, παρότι έχει διαχρονικά πιο συμπαγή χαρακτηριστικά. Σημαντική μετεξέλιξη μάλιστα συντελέστηκε την περίοδο που επικεφαλής της Ν.Δ. ήταν ο ίδιος ο κ. Σαμαράς! Άλλη ήταν η βάση της Ν.Δ. το 2009 (όταν εξελέγη αρχηγός της ο κ. Σαμαράς), άλλη στις εκλογές του Μαΐου 2012 με το 18%. Και άλλαξε ξανά μέσα σε δραματικές συνθήκες τον Ιούνιο του 2012 και στις εκλογές του 2015, όταν το 29% και 27% αντιστοίχως που έλαβε τότε η Ν.Δ., πέρα από τον ζωτικής αξίας παραδοσιακό κορμό της, συμπεριέλαβε και νέα κοινά λόγω των προταγμάτων και διακυβευμάτων της εποχής. Εκείνη την πολιτική συμμαχία παρέλαβε, διέυρυνε και εμπλούτισε περαιτέρω ο κ. Μητσοτάκης, με μεγάλα εκλογικά οφέλη.

Με τη διάρρηξη αυτής της συμμαχίας η Ν.Δ. κινδυνεύει να χάσει ψηφοφόρους από το Κέντρο, χω-

ρίς πιθανότητα να επανακτήσει όσους είτε παλαιότερα είτε σήμερα στράφηκαν σε κόμματα της ριζοσπαστικής - λαϊκιστικής Δεξιάς. Η στρατηγική της τριγωνοποίησης και η ταύτισή της με την πολιτική σταθερότητα μοιάζουν με μονόδρομο για τη Ν.Δ., αν θέλει να παραμείνει η ισχυρότερη πολιτική δύναμη.

Στο κλείσιμο της ανάλυσης, ο πειρασμός κάποιων σχολίων για τη συνέντευξη του κ. Σαμαρά είναι ακατανίκητος. Γιατί, παρά το ενδιαφέρον και την ορθότητα ορισμένων επισημάνσεών του για τις προκλήσεις της κυβέρνησης, τις πολιτικές της Ε.Ε., όσα συνέβησαν την περίοδο της κρίσης, κ.ά., εμπειρείχε κάποιες στρατηγικές αντιφάσεις. Οι οποίες ξεπερνούν το μάλλον κακό τάμπινγκ να παρουσιάσει τη χώρα ως περίπου ανυπόληπτη, τις μέρες που υπογράφηκαν οι ενεργειακές συμφωνίες με τις ΗΠΑ.

Κάποιος που συγκυβέρνησε με το ΠΑΣΟΚ, στη βάση μάλιστα ότι πρωθυπουργός πρέπει να είναι ο αρχηγός του πρώτου κόμματος, πόσο πειστικά μπορεί να καταγγέλλει την «πασοκοποίηση» της ΝΔ; Και πώς γίνεται να λες ότι σε

απασχολεί η πορεία μιας παράταξης και να αφήνεις ανοικτό το ενδεχόμενο περαιτέρω διάσπασης και αποδυναμώσής της;

Με αυτό συνδέεται και η μεγαλύτερη αντίφαση, που αφορά την ένταση και το εύρος της επίθεσης του πρώην πρωθυπουργού. Όταν επικρίνεις την εξωτερική πολιτική, την οικονομική πολιτική, τη θεσμική παρουσία, τα πάντα, χωρίς παράλληλα να λες μισή καλή κουβέντα για κανένα θέμα, ουσιαστικά αυτοεγκλωβίζεσαι σε μια στρατηγική ρήξης. Η οποία σταδιακά μεταφέρει το ερώτημα από το «πώς γίνεται να με διέγραψαν;» στο «γιατί δεν έφευγες μόνος σου;» και στο «πώς είναι δυνατόν να επιστρέψεις;».

Ο πρώην πρωθυπουργός έχει την εμπειρία να διακρίνει αυτές τις αντιφάσεις και να τις διαχειριστεί, ειδικά αν δεν έχει αποφασίσει να διαβεί τον Ρουβίκωνα. Εκτός αν, παρά τα όσα ισχυρίζεται, έχει ήδη λάβει τις αποφάσεις του.

Ο κ. Ευτύχης Βαρδουλάκης είναι σύμβουλος Στρατηγικής και Επικοινωνίας.

Παντελής Τζωρτζάκης, διευθύνων σύμβουλος του Ελληνικού Κέντρου Αμυντικής Καινοτομίας

Δοκιμάζουμε ελληνικά drones

Τα προγράμματα αμυντικής τεχνολογίας αιχμής που αναπτύσσει ήδη η Ελλάδα και πώς θα καλύψει το χαμένο έδαφος

Συνέντευξη στον **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟ**

Την εβδομάδα που πέρασε, στο πεδίο ασκήσεων «Αετός» στην Αλεξανδρούπολη δοκιμάστηκαν τέσσερα πρωτότυπα μη επανδρωμένα αεροκχήματα μάχης (UCAV) ανεπτυγμένα από ελληνικές εταιρείες. Ανάμεσα σε όλους όσοι την παρακολούθησαν ήταν και ο Παντελής Τζωρτζάκης, διευθύνων σύμβουλος του Ελληνικού Κέντρου Αμυντικής Καινοτομίας (ΕΛΚΑΚ), ενός οργανισμού που ξεκίνησε να λειτουργεί τον φετινό Ιανουάριο. Τα τέσσερα UCAV που δοκιμάστηκαν μπροστά στον πιθανό τελικό χρήστη τους, δηλαδή τις Ενοπλες Δυνάμεις, βρέθηκαν στην Αλεξανδρούπολη διότι ο κ. Τζωρτζάκης και η ομάδα του ΕΛΚΑΚ κατάφεραν να βρουν τις εταιρείες και να τις φέρουν σε επαφή με το υπουργείο Εθνικής Αμυνας.

Σε λιγότερο από ένα χρόνο το ΕΛΚΑΚ έχει κατορθώσει να επιτύχει σημαντικά βήματα. «Βρήκαμε χρηματοδότηση για το Κέντρο Ερευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Καινοτομίας (ΚΕΤΑΚ) του ΓΕΕΘΑ, το οποίο ανέπτυξε τα μικρά περιφερόμενα πυρομαχικά (σ.σ. καμικάζι drones). Εφτιαξε κάποια βιομηχανικά πρωτότυπα και είμαστε πολύ χαρούμενοι για το αποτέλεσμα της δουλειάς. Αυτά είναι τα αναλώσιμα drones που κοστίζουν λιγότερο από 500 ευρώ». Ο κ. Τζωρτζάκης σημειώνει ότι το 306 Εργοστάσιο Βάσης Τηλεπικοινωνιών (ΕΒΤ) μπορεί να έχει μια μικρή παραγωγή, αλλά τα 1.000 που έχουν ανακοινωθεί είναι πολύ λίγα σε σύγκριση με

τα... εκατομμύρια που παράγονται σε Ουκρανία και Ρωσία. Λύσεις, όπως λέει, υπάρχουν. Ο κ. Τζωρτζάκης πρόσφατα επισκέφθηκε την Κρήτη, το Μεσογειακό Πανεπιστήμιο, όπου υπάρχουν 3D εκτυπωτές που μπορεί να παράγουν 300-400 τέτοια drones το 24ωρο. «Πρόκειται, ουσιαστικά, για ένα αυτοτροφοδοτούμενο κντίνερ που λειτουργεί με ηλιακή ενέργεια πάνω, έχει ένα ανεμιστηράκι για να συνδυάζει και την αιοική, ενώ διαθέτει μια μικρή γεννήτρια με στόχο να λειτουργεί και όταν είναι κρυμμένο», επισημαίνει. Με αυτόν τον τρόπο, υπογραμμίζει, κάθε σύνταγμα μπορεί να έχει ένα τέτοιο σύστημα που θα κάνει καταγεγραμμένη γραμμή παραγωγής.

Ο κ. Τζωρτζάκης αναφέρεται και στην άσκηση της περασμένης εβδομάδας λέγοντας ότι ένας από τους στόχους του ΕΛΚΑΚ είναι να κατορθώσει σε συνεργασία με το ΓΕΕΘΑ να εξασφαλίσει κάποια πεδία ασκήσεων, όπου μικρομεσαίες εταιρείες από όλη την Ευρώπη θα δοκιμάζουν τα προϊόντα τους. «Εμείς επειδή δεν έχουμε μεγάλους παίκτες στην αμυντική τεχνολογία θα μπορούσαμε να μετατρέψουμε αυτό το μειονέκτημα σε πλεονέκτημα. Δηλαδή να πούμε σε όλη την Ευρώπη, και όχι μόνο στους Έλληνες, ελάτε σε εμάς να δοκιμάσετε τα συστήματά σας», τονίζει και προσθέτει: «Θα μπορούσαμε αυτούς τους ανθρώπους να τους πείσουμε να μείνουν στην Ελλάδα και να αναπτυχθούν στην Ελλάδα, ειδικά αν είναι Έλληνες».

INTIME NEWS / JIMCOZ/ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΙΣ

Καινοτομία στο πεδίο

Ο Παντελής Τζωρτζάκης δηλώνει περήφανος για το γεγονός ότι σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα αναπτύχθηκε ένα φθινό και αναλώσιμο περιπλανώμενο πυρομαχικό. Την Παρασκευή δοκιμάστηκαν στον Εβρο δεκάδες προϊόντα εγχώριας ανάπτυξης και καινοτομίας, όπως το drone Sarisa SRS 2A (επάνω), που μπορεί να φέρει ποικιλία εκρηκτικών και ρουκετών.

Στους στόχους των επόμενων μηνών ο κ. Τζωρτζάκης αναφέρει και τους μικροδορυφόρους με τεχνολογία SAR, δηλαδή με ραντάρ παντός καιρού και συνθηκών. «Η Καλιφόρνια χρησιμοποίησε τέτοιους δορυφόρους με δυνατότητα ανάλυσης μέχρι 30 εκατοστών. Αυτό σημαίνει ότι ξέρεις τι έχει καεί και τι δεν έχει. Ή, ακόμη καλύτερα, ξέρεις ποιο κομμάτι του σπιτιού έχει καεί και ποιο όχι. Στον δικό μας διαγωνισμό ζητούμε μικροδορυφόρο με ανάλυση εικόνας κάτω από 30 εκατοστών», τονίζει, εκφράζοντας την ελπίδα ότι θα πάει καλά και ο διαγωνισμός που έχει γίνει για μεταφορικό UAV (Cargo UAV), με δυνατότητα μεταφοράς μέσου φορτίου 300 κιλών για 400 χιλιόμετρα.

Ο κ. Τζωρτζάκης θεωρεί ότι παρά το γεγονός πως η Ελλάδα μπήκε στον αγώνα της καινοτομίας πολύ αργά, υπάρχει ενδιαφέρον. Αναφέρεται στην παρουσία του στο Ισραήλ, όπου υπάρχουν επαφές με τον IDF και το Πανεπιστήμιο του Τελ Αβίβ, αλλά και στις επαφές στις ΗΠΑ. «Τον Δεκέμβριο θα πάμε στην Αμερική, να βρούμε τη διασπορά, να βρούμε ανθρώπους που είναι σε αυτούς τους τομείς. Να τους πούμε τι κάνουμε, να δούμε κατά πόσον θα μπορούσαμε να συνεργαστούμε, να έρθουν εδώ να βοηθήσουν νέες εταιρείες, να επενδύσουν πιθανόν. Το Ισραήλ πώς αναπτύχθηκε; Με τη δύναμη της διασποράς του. Αντίστοιχη διασπορά έχουμε κι εμείς. Γιατί να μην την αναπτύξουμε;» διερωτάται.

Στο ερώτημα αν η Ελλάδα είναι πράγματι τόσο πίσω όσο φαίνεται σε σύγκριση με την Τουρκία, ο κ. Τζωρτζάκης δηλώνει αισιόδοξος. «Έχουν ξεκινήσει 15-20 χρόνια νωρίτερα από εμάς και έχουν προλάβει να χτίσουν την πολυκατοικία πολύ περισσότερο. Εμείς αυτή τη στιγμή κάνουμε αγώνα δρόμου», λέει. Και επισημαίνει ότι η Ελλάδα έχει κάποια εκ των πραγμάτων θετικά στοιχεία. «Ξεκινάμε με ανθρώπινο κεφάλαιο πολύ καλύτερο για πολλούς λόγους σε σύγκριση με το ποιο ήταν το τουρκικό όταν ξεκινούσαν», λέει ο κ. Τζωρτζάκης παραθέτοντας ως λόγους την εκτεταμένη ελληνική διασπορά αλλά και το γεγονός ότι η Ελλάδα επωφελείται επί σειράν ετών από ευρωπαϊκά προγράμματα που έχουν επιτρέψει την ανάπτυξη της τεχνολογίας. «Αυτό μας δίνει μια αισιόδοξία ότι θα μπορούσαμε να κατευθυνθούμε σε περιοχές που αυτή τη στιγμή βρίσκονται στην αιχμή, όπως είναι η τεχνητή νοημοσύνη. Η Τ.Ν. δεν υπήρχε πριν από 15 χρόνια, αλλά η συμβολή της είναι πα καθοριστική, καθώς μπορεί να ενοποιεί αισθητήρες και να παρέχει προβλέψεις. Είναι ένας νέος κόσμος και μπορούμε να παίξουμε ρόλο σε αυτόν», λέει. «Αυτή τη στιγμή είμαστε πίσω», καταλήγει, «αλλά μπορούμε να είμαστε αισιόδοξοι ότι αν δουλέψουμε ως χώρα με μια συνέχεια –που είναι το άλλο μας έλλειμμα– και με υπομονή και βήματα προς τη σωστή κατεύθυνση, θα καλύψουμε αρκετά από το έδαφος που μας χωρίζει».

THE CONCEPT

D

Στέφανου Κουμανούδη 1Ε
Πάροδος Στασιακρατους)
Λευκωσία
+357 22483848

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Παρά τα περιορισμένα εδαφικά κέρδη του, ο ρωσικός στρατός δεν είχε καταφέρει τους τελευταίους 21 μήνες να καταλάβει κάποια σημαντική ουκρανική πόλη. Αυτές τις μέρες, όμως, βρίσκεται πολύ κοντά στη μεγαλύτερη επιτυχία του μετά την άλωση του Μπαχμούτ, τον Μάιο του 2023. Η βιομηχανική πόλη Ποκρόφσκ, «Πύλη του Ντονμπάς» για τους Ρώσους, έγινε το τελευταίο διάστημα πεδίο σφοδρών οδομαχιών, καθώς οι ρωσικές δυνάμεις κατάφεραν να διεισδύσουν από διαφορετικές κατευθύνσεις μέχρι και το κέντρο της ύστερα από μια εκστρατεία που κράτησε πάνω από ένα χρόνο.

Ενδεχόμενη πτώση του Ποκρόφσκ θα ήταν εξέλιξη μεγάλης στρατηγικής και συμβολικής σημασίας. Η πόλη αποτελεί σιδηροδρομικό και οδικό κόμβο με καίριο ρόλο στον ανεφοδιασμό των ουκρανικών στρατευμάτων στις περιοχές του Ντονέτσκ που συνεχίζουν να ελέγχονται από τους Ουκρανούς. Η άλωσή της θα αφήσει απελπιστικά ανοχύρωτη τη γειτονική πόλη Μίρνογκραντ και θα δημιουργήσει ευνοϊκότερες προϋποθέσεις για επιθέσεις εναντίον των μεγαλύτερων πόλεων-οχυρών του ουκρανικού στρατού, του Σλοβιάνσκ και του Κραματόσκ. Στο διπλωματικό πεδίο, θα ενισχύσει τη θέση της Ρωσίας, τη στιγμή που Αμερικανοί και Ευρωπαίοι προβληματίζονται για την αποτελεσματικότητα και τα όρια της στρατιωτικής και οικονομικής βοήθειας προς το Κίεβο.

Τόσο ο Ζελένσκι όσο και ο αρχηγός του ουκρανικού στρατού, Ολεξάντρ Σίρσκι, βρέθηκαν αυτές τις μέρες στα περίχωρα του Ποκρόφσκ προσπαθώντας να εμψυχώσουν τους στρατιώτες τους, με την ελπίδα ότι η ανακαίτιση του εκθροί μπορεί τελικά να επιτευχθεί. Ωστόσο, τα αρνητικά προμνήματα πυκνώνουν από πολλά σημεία ενός μετώπου άνω των 1.000 χιλιομέτρων. Μαζί με το Ποκρόφσκ της περιφέρειας Ντονέτσκ, σε επίφοβη κατάσταση βρίσκονται το τελευταίο διάστημα οι πόλεις Κουπάνσκ και Λιμάν στο Χάρκοβο, ενώ οι Ρώσοι προωθούνται καταλαμβάνοντας αρκετά χωριά και στη Ζαπορίζα. Σε ουκρανικά Μέσα διατυπώνονται σφοδρές επικρίσεις εναντίον του Σίρσκι, καταλογίζοντάς του ότι διακινδυνεύει να θυσιάσει μεγάλο αριθμό επίλεκτων δυνάμεων για λόγους εντυπώσεων, σε μια υπόθεση που μοιάζει εκ των προτέρων καταδικασμένη.

Πόλεμος φθοράς

Καθώς η εντατική χρήση drones και από τα δύο στρατόπεδα περιορίζει τον ρόλο των τεθωρακισμένων και εμποδίζει τις μεγάλες επιθετικές κινήσεις, ο συνακόλουθος πόλεμος φθοράς μοιραία ευνοεί τον εμπόλεμο με τις μεγαλύτερες εφεδρείες, δηλαδή τους Ρώσους. Το μεγάλο πρόβλημα του Κιέβου βρίσκεται στο έμφυχο υλικό. Η Ουκρανία έχει στα χαρτιά πληθυσμό 38 εκατομμυρίων έναντι 144 εκατομμυρίων Ρώσων, αλλά η πραγματική αναλογία είναι ακόμη χειρότερη, αν συνυπολογιστούν τα κατεχόμενα από τη Ρωσία εδάφη.

σε γεγονότα σε άλλα μέρη του πλανήτη.

Ως ευρωπαϊκές δημοκρατικές χώρες, όμως, η στήριξή μας προς την Ουκρανία είναι πιο σημαντική από ποτέ. Κατά κυνικό τρόπο και καθώς ο χειμώνας πλησιάζει, η Ρωσία έχει εντείνει τις επιθέσεις κατά των ενεργειακών υποδομών της Ουκρανίας. Η απόρριψη από πλευράς Βλαντιμίρ Πούτιν υπενθυμίζει επίσης τη διαρκή ανάγκη επαγρύπνησης και αποφασιστικότητας για την υπεράσπιση της ελευθερίας, των αξιών μας και του κράτους δικαίου. Σήμερα, οι Ουκρανοί βρίσκονται στην πρώτη γραμμή, υπερασπιζόμενοι την Ευρώπη απέναντι σε έναν εισβολέα που δεν αναγνωρίζει καν το δικαίωμα ύπαρξης ενός κυρίαρχου κράτους, που επιδιώκει να

φιμώσει τις ουκρανικές φωνές και που περιφρονεί αποκάλυπτα τον Καταστατικό Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

Μηροστά σε μια τέτοια παρατεταμένη και πεισματική στρατιωτική και βυρδική επίθεση, η Ουκρανία αξίζει την πλήρη και αμετακίνητη στήριξή μας. Αυτός, άλλωστε, είναι και ο λόγος για τον οποίον οι εταίροι στη Συμμαχία των Προθύμων, της οποίας ενεργό μέλος είναι η Ελλάδα, είμαστε αποφασισμένοι να συνεχίσουμε να στηρίζουμε την Ουκρανία και να παρέχουμε στρατιωτική βοήθεια στις ουκρανικές ένοπλες δυνάμεις. Σε ένα ραγδαία μεταβαλλόμενο πεδίο μάχης και η παραμικρή βοήθεια που μπορούμε να προσφέρουμε στην Ουκρανία, ώστε να συνεχίσει να υπερασπίζεται τον εαυτό

της, είναι πολύτιμη. Πρέπει να συνεχίσουμε να προσφέρουμε αυτή τη βοήθεια.

Και, ενόψει του χειμώνα, οι ανάγκες της Ουκρανίας δεν είναι μόνο στρατιωτικές. Οι επίμονες και μεθοδευμένες προσπάθειες των ρωσικών δυνάμεων να διαταράξουν και να καταστρέψουν την ενεργειακή υποδομή της χώρας αποτελούν μέρος της σκόπιμης και κυνικής στρατηγικής του Πούτιν. Στόχος του είναι να προκαλέσει ακόμη μεγαλύτερες κακουχίες και δοκιμασίες στους αλλοιούς Ουκρανούς πολίτες, άνδρες και γυναίκες, παιδιά και ηλικιωμένους, που παλεύουν για τη ζωή τους, την ίδια στιγμή που η χώρα τους παλεύει για την επιβίωσή της. Με τις επιθέσεις από drones κατά των δικτύων ηλεκ-

τρικής ενέργειας να είναι πλέον καθημερινό φαινόμενο, υπάρχει μια όλο και πιο επείγουσα ανθρωπιστική ανάγκη για ανταλλακτικά, γεννήτριες, εξοπλισμό για τη διατήρηση της λειτουργικότητας των ηλεκτρικών δικτύων, ώστε τα νοικοκυριά να συνεχίσουν να έχουν φως και θέρμανση.

Χαιρετίζουμε τις πρόσφατες ανακοινώσεις στην Αθήνα για σημαντικές επενδύσεις στον Κάθετο Διάδρομο από την Αλεξανδρούπολη προς τον Βορρά, οι οποίες θα συμβάλουν στην προσπάθεια των Ευρωπαίων για μεγαλύτερη ενεργειακή ασφάλεια και απεξάρτηση από το ρωσικό πετρέλαιο και αέριο. Ωστόσο, η υλοποίησή τους θα πάρει χρόνο και ο χρόνος πιέζει για τη στήριξη των γενναίων και αποφασισμένων στρατιωτών και

πολιτών της Ουκρανίας. Ως κυρίαρχες, φιλελεύθερες, δημοκρατικές χώρες της Ευρώπης, οφείλουμε να σταθούμε στο πλευρό εκείνων που μοιράζονται τις αξίες μας και χρειάζονται τη στήριξή μας. Οφείλουμε να κάνουμε ό,τι περνάει από το χέρι μας για να βοηθήσουμε την Ουκρανία να αποκρούσει αυτή τη βάρβαρη εισβολή, να βοηθήσουμε τις οικογένειες σε όλη τη χώρα να έχουν θέρμανση και ηλεκτρικό στα σπίτια τους φέτος τον χειμώνα. Ο αγώνας τους είναι και δικός μας αγώνας. Πρέπει να παραμείνουμε ενωμένοι.

Η κ. Λοράνς Οέρ είναι πρέσβειρα της Γαλλίας. Ο κ. Αντρέας Κιντλ είναι πρέσβης της Γερμανίας. Ο κ. Μάθιου Λοτζ είναι πρέσβης του Ηνωμένου Βασιλείου.

Ανοιχτά μέτωπα και στα μετόπισθεν

Τα σκάνδαλα διαφθοράς κλονίζουν το Κίεβο, την ώρα που στη Μόσχα η οικονομία πέζει υπό το βάρος του πολέμου. Ποιος θα λυγίσει πρώτος;

Ουκρανός βαδίζει στο βομβαρδισμένο Μίρνογκραντ, ανατολικά του Ποκρόφσκ, στην Ουκρανία, την προηγούμενη εβδομάδα. Ενδεχόμενη πτώση του Ποκρόφσκ θα ήταν εξέλιξη μεγάλης στρατηγικής σημασίας, αφού η πόλη διαδραματίζει καίριο ρόλο στον ανεφοδιασμό των ουκρανικών στρατευμάτων.

TYLER HICKS / THE NEW YORK TIMES

Φεβρουαρίου 2022, τρεις ημέρες πριν από τη ρωσική εισβολή, ο Βλαντιμίρ Πούτιν έθεσε με σαφήνεια τους όρους της Μόσχας, με κορυφαίο την αναστολή της προς ανατολάς διεύρυνσης του ΝΑΤΟ. Τότε, μάλιστα, είχε επιστήσει την προσοχή στον κίνδυνο εγκατάστασης πυραύλων Τόμαχοκ στην Ουκρανία, λέγοντας ότι θα μπορούν να φτάσουν στη Μόσχα σε λιγότερο από 35 λεπτά. Σήμερα, ο Τραμπ και οι σύμμαχοί του ταλαντεύονται αν πρέπει να στείλουν τέτοιου είδους πυραύλους στο Κίεβο. Τίποτα δεν δείχνει ότι το χάσμα μπορεί να γεφυρωθεί σύντομα.

Πολιτική βόμβα

Στο μεταξύ, ο Βολοντίμιρ Ζελένσκι έχει να αντιμετωπίσει μια άλλη, εσωτερικής προέλευσης πολιτική βόμβα. Την περασμένη Δευτέρα, το Ουκρανικό Γραφείο Αντιμετώπισης της Διαφθοράς (NABU) και το αρμόδιο γραφείο της Εισαγγελίας (SAPO) έδωσαν στη δημοσιότητα τα πορίσματα των ερευνών στο πλαίσιο της «Επιχείρησης Μίδας», που κράτησε 15 μήνες. Σύμφωνα με τις Αρχές, στενοί συνεργάτες του προέδρου εμπλέκονται σε κύκλωμα διαφθοράς, που ζημίωσε το κράτος κατά 100 εκατ. δολάρια, εισπράττοντας μίζες από προμηθευτές της κρατικής εταιρείας ατομικής ενέργειας Ενεργκοατόμ. Μεταξύ αυτών ήταν ο υπουργός Δικαιοσύνης Γκέρμαν Γκλουσένκο, που παραιτήθηκε μαζί με την υπουργό Ενέργειας. Ως εγκέφαλος του κυκλώματος κατονομάστηκε ο επιχειρηματίας Τιμούρ Μίνιτις, εταίρος στην εταιρεία κινηματογραφικών και τηλεοπτικών παραγωγών που ίδρυσε ο Ζελένσκι το 2003, την Kvartal 95.

Το μέγα σκάνδαλο αποδυναμώνει τον Ουκρανό πρόεδρο πρωτίστως στο εσωτερικό της χώρας του, αλλά και διεθνώς. Οι Ουκρανοί, που υποφέρουν από εκτεταμένα μπλάκ άουτ λόγω των ρωσικών βομβαρδισμών στο ενεργειακό τους δίκτυο, αναρωτιούνται για τις προσωπικές του ευθύνες. Πολύ περισσότερο, που μόλις τον περασμένο Ιούλιο ο Ζελένσκι είχε προσαπαθήσει να περιορίσει με νόμο την αυτονομία του NABU και του SAPO, πυροδοτώντας πρωτοφανείς για μια χώρα σε πόλεμο εθνικές επιβίωσης διαδηλώσεις εναντίον του, οι οποίες τον ανάγκασαν να αναδιπλωθεί.

Από την πλευρά τους, Αμερικανοί και Ευρωπαίοι θα αναρωτηθούν για την αποτελεσματικότητα της βοήθειας που παρέχουν στην Ουκρανία, όπου η Λερναία Ύδρα της διαφθοράς, παρά τις διακηρύξεις του Ζελένσκι, αποδεικνύεται εφτάψυχη. Αλλωστε, η τελευταία περίπτωση δεν ήταν η μοναδική. Το 2023 ο υπουργός Αμυνας Ολέξι Ρέζνικοφ απομακρύνθηκε μετά το μεγάλο σκάνδαλο με τις μίζες για τα σιτηρέσια του ουκρανικού στρατού, που τιμολογούνταν σε τριπλάσιες τιμές από εκείνες της αγοράς. Το επόμενο διάστημα αναμένονται τα πορίσματα του NABU και του SAPO για μια άλλη υπόθεση αγοράς κινεζικών αλεξίφαιρων γιλέκων σε παραφθοσκωμένες τιμές επί ημερών ενός άλλου υπουργού Αμυνας, του Ρουστέμ Ουμέροφ.

ΑΠΟΨΗ

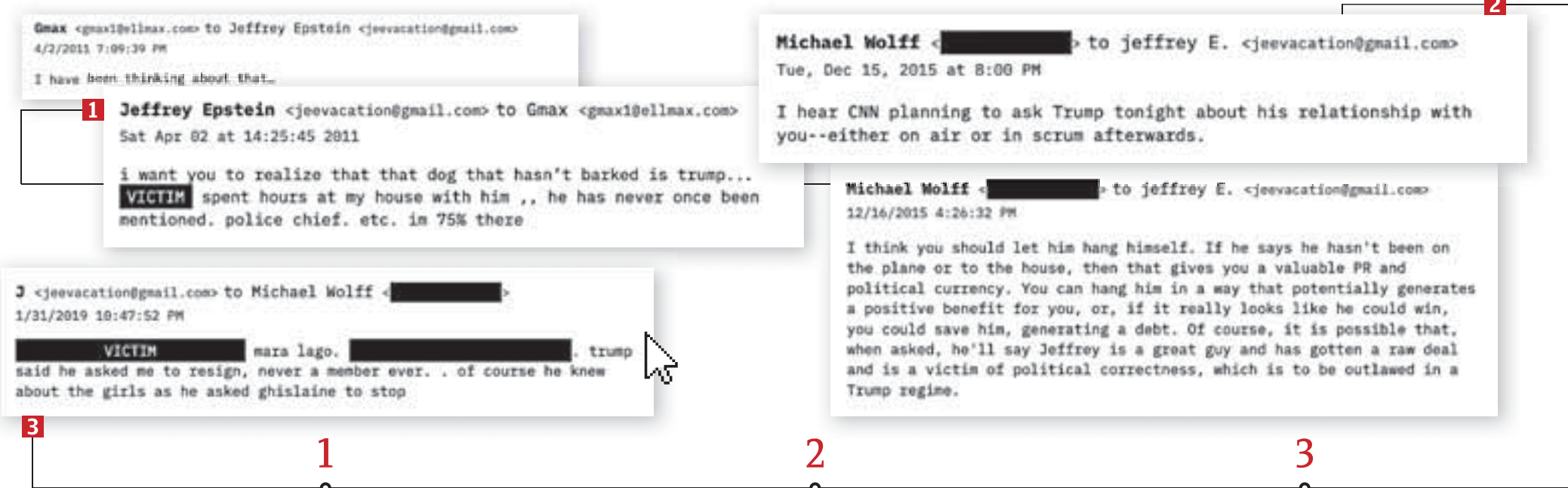
Γιατί πρέπει να συνεχίσουμε να στηρίζουμε την Ουκρανία

Των **ΛΟΡΑΝΣ ΟΕΡ, ΑΝΤΡΕΑΣ ΚΙΝΤΛ, ΜΑΘΙΟΥ ΛΟΤΖ**

Η εβδομάδα που τελειώνει είναι εβδομάδα μνήμης για όσους έπεσαν για την πατρίδα υπερασπιζόμενοι την ελευθερία και την ανεξαρτησία. Για τέταρτη συνεχή χρονιά, οι εκδηλώσεις μνήμης που διοργανώσαμε και στην Ελλάδα, είχαν μια ιδιαίτερη συναισθηματική φόρτιση λόγω του πολέμου που ξέσπασε στην Ουκρανία μετά την παράνομη ρωσική εισβολή τον Φεβρουάριο του 2022.

Στα σχεδόν τέσσερα χρόνια που ακολούθησαν αυτή τη βάρβαρη και απρόκλητη επίθεση, η προσοχή στράφηκε από τον ηρωικό αγώνα της Ουκρανίας να αποκρούσει την εισβολή και να αποκαταστήσει την κυριαρχία της

Τα e-mails που βάζουν τον Τραμπ στο κάδρο του σκανδάλου

Απρίλιος 2011

Ο Εποστάιν γράφει στην Γκισλέιν Μάξγουελ (συνεργό του η οποία «στρατολογούσε ανήλικες»): «Θέλω να συνειδητοποιήσεις ότι ο σκύλος που δεν έχει γαβγίσει ακόμη είναι ο Τραμπ. Το θύμα (σ.σ. διαγραμμένο όνομα) πέρασε ώρες στο σπίτι μου μαζί του... δεν έχει αναφερθεί ούτε μια φορά».

Δεκέμβριος 2015

«Μαθαίνω ότι το CNN σκοπεύει να ρωτήσει τον Τραμπ για τη σχέση σας», γράφει ο Γουльф στον Εποστάιν. «Νομίζω ότι πρέπει να τον αφήσεις να εκτεθεί. Αν πει ότι δεν έχει πάει στο σπίτι σου, τότε αυτό σου δίνει πολιτικό κεφάλαιο. Θα μπορούσες να τον σώσεις, δημιουργώντας του υποχρέωση απέναντί σου».

Ιανουάριος 2019

«Το θύμα (σ.σ. διαγραμμένο όνομα) στο Μαρ-α-Λάγκο... Ο Τραμπ είπε ότι μου ζήτησε να παρατηρήσω, δεν ήμουν ποτέ μέλος... Φυσικά γνώριζε για τα κορίτσια, αφού ζήτησε από τη Γκισλέιν να σταματήσει», γράφει ο Εποστάιν στον δημοσιογράφο και βιογράφο του Τραμπ, Μάικλ Γουльф.

Γραμματοκιβώτιο του τρόμου

Η αλληλογραφία Εποστάιν φοβίζει τον Λευκό Οίκο, που επιχειρεί να ανακαιτίσει περαιτέρω αποκαλύψεις

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

Δεν είχε προλάβει να βάλει την επιβλητική υπογραφή του κάτω από την επαναλειτούργια του αμερικανικού κράτους μετά 43 ολόκληρες ημέρες ο Ντόναλντ Τραμπ και το περιεχόμενο της ηλεκτρονικής αλληλογραφίας του αυτόχειρος διακινητή ανήλικων κοριτσιών Τζέφρι Εποστάιν άρχισε να κατακλύζει τα ΜΜΕ στις ΗΠΑ. «Φυσικά γνώριζε για τα κορίτσια», αναφέρει ο διαβόητος μαστροπός στον δημοσιογράφο και βιογράφο του Τραμπ, Μάικλ Γουльф. «Το θύμα (σ.σ. διαγραμμένο όνομα) πέρασε ώρες στο σπίτι μου μαζί του...», γράφει για τον Τραμπ ο μαστροπός σε e-mail προς την κρατούμενη σήμερα συνεργό του Γκισλέιν Μάξγουελ, η οποία διεκδικεί χάρη από τον Αμερικανό πρόεδρο. Το θύμα σημειωτέον ήταν η Βιρτζίνια Τζιούφρε, που έβαλε τέλος στη ζωή της πριν από λίγους μήνες και η οποία είχε επανειλημμένως δηλώσει ότι δεν είχε δει τον Τραμπ να επιδίδεται σε κάποια ανάρμοστη πράξη.

Στην πραγματικότητα, ο Αμερικανός πρόεδρος δεν κατηγορείται —προς το παρόν τουλάχιστον— για κάποιο αδίκημα. Ούτε υπάρχει κάποιο e-mail από ή προς τον Τραμπ, ο οποίος σπάνια χρησιμοποιεί ηλεκτρονικό ταχυδρομείο για τις επικοινωνίες του. Ο ίδιος εγκλείεται για τη στενή σχέση του με τον Εποστάιν, τη διάρκεια της και για την απροθυμία του να ρίξει περισσότερο φως στην υπόθεση, παρά τις προεκλογικές υποσχέσεις για διαφάνεια. Με βάση τα νέα στοιχεία ο Εποστάιν βρισκόταν στον πύργο Τραμπ στη Νέα Υόρκη μετά την πρώτη εκλογική του νίκη, το 2016, γεγονός που σημαίνει ότι οι δύο άνδρες είχαν συμφιλιωθεί, αφήνοντας πίσω την πρώτη κρίση στη σχέση τους το 2004 με αφορμή μια παραθαλάσσια έπαυλη στο Παλμ Μπιτς και τη δεύτερη, το 2007, όταν ο Τραμπ τον πέταξε έξω από το κλαμπ του στο Μαρ-α-Λάγκο λόγω της ανάρμοστης συμπεριφοράς του απέναντι στην ανήλικη κόρη ενός μέλους του. Παράλληλα, με βάση τα νέα e-mails ο Εποστάιν εμφανίζεται να περνάει την Ημέρα των Ευχαριστιών του 2017 με μια παρέα στην οποία συμμετέχει και ο Τραμπ. Συνεπώς, η σχέση τους κράτησε αρκετά περισσότερο από όσο διατεινόταν ο πρόεδρος των ΗΠΑ.

Αντιπερισπασμός

Στην πρώτη του αντίδραση ο Τραμπ προέβη σε αντιπερισπασμό ζητώντας έρευνα για τον πρώην πρόεδρο Μπιλ Κλίντον και τον πρώην πρόεδρο του Χάρβαρντ Λάρι Σάμερς, ο οποίος επίσης αναφέρεται στις επιστολές. «Ο Εποστάιν ήταν Δημοκρατικός και είναι το πρόβλημα των Δημοκρατικών, όχι

Διαδηλωτής κρατάει πλακάτ ζητώντας την αποδέσμευση των αρχείων του Εποστάιν καθώς Δημοκρατικοί βουλευτές παραχωρούν συνέντευξη Τύπου στα σκαλιά του Καπιτωλίου στην Ουάσινγκτον, την Τετάρτη. Πάντως, στη Γερουσία, όπου χρειάζονται 60 ψήφοι για να υλοποιηθεί το αίτημα των Δημοκρατικών, οι Ρεπουμπλικανοί κατέχουν 53 από τις 100 έδρες και το πιθανότερο είναι πως θα καταψηφιστεί.

των Ρεπουμπλικανών! Ρωτίστηκε τον Μπιλ Κλίντον, τον Ριντ Χόφμαν (σ.σ.: ιδρυτή του LinkedIn) και τον Λάρι Σάμερς για τον Εποστάιν, ξέρουν τα πάντα γι' αυτόν, μη σπαταλάτε τον χρόνο σας με τον Τραμπ. Εχω μια χώρα να κυβερνήσω!», διεκήρυξε.

Την επόμενη εβδομάδα, πολλοί Ρεπουμπλικανοί αναμένεται να συνταχθούν με τους Δημοκρατικούς και να ψηφίσουν στη Βουλή τη δημοσιοποίηση όλων των αρχείων Εποστάιν. Στη Γερουσία, ωστόσο, όπου χρειάζονται 60 ψήφοι για να υλοποιηθεί το αίτημα, οι Ρεπουμπλικανοί κατέχουν 53 από τις 100 έδρες και το πιθανότερο είναι πως θα καταψηφιστεί. Η ενόχληση του Λευκού Οίκου είναι τόσο μεγάλη, ώστε μέλη του Κογκρέσου από το Ρεπουμπλικανικό Κόμμα προσκαλούνται κατ' ιδίαν σε επαφές με στελέχη της κυβέρνησης προκειμένου να συνετιστούν και να μην υπερψηφίσουν την πρωτοβουλία των Δημοκρατικών. Το βασικό επιχείρημα είναι πως η χρονική συγκυρία είναι μάλλον δυσμενής για τους Ρεπουμπλικανούς: μετά τις πρόσφατες

εκλογικές ήττες στη Νέα Υόρκη, στο Νιου Τζέρσεϊ και στη Βιρτζίνια, καθώς και στην Καλιφόρνια για την επανακάραξη των εκλογικών περιφερειών που θα προσθέσει πέντε έδρες στους Δημοκρατικούς, δεν υπάρχει περιθώριο για δυσάρεστες ειδήσεις. Το 52% των πολιτών, εξάλλου, θεωρεί τον Τραμπ και τους Ρεπουμπλικανούς υπεύθυνους για το παρατεταμένο shutdown, την αναστολή λειτουργίας του κράτους με εκατομμύρια δημοσίους υπαλλήλους απλήρωτους, καθυστερήσεις πτήσεων και «πάγωμα» των δελτίων τροφίμων.

Με την ίδια συνταγή

Το σκάνδαλο, που επανήλθε στο προσκήνιο με τη δημοσιοποίηση των χιλιάδων ηλεκτρονικών επιστολών, δεν επέτρεψε στον πρόεδρο να πανηγυρίσει για την υποχώρηση των Δημοκρατικών να συναινέσουν τελικά στον τερματισμό του μακρύτερου shutdown στην ιστορία των ΗΠΑ. Ούτε έδωσε το δικαίωμα στους Ρεπουμπλικανούς να εκμεταλλευθούν τον εσωκομματικό διχασμό που προκάλεσε η εξέλιξη στους Δημοκρα-

τικούς, αφού η υπόθεση Εποστάιν είναι το θέμα που προκαλεί τη μεγαλύτερη πόλωση μέσα στο κίνημα MAGA (Make America Great Again). Η εκπρόσωπος Τύπου του Λευκού Οίκου Κάρολιν Λίβιτ έκανε λόγο για συκοφαντίες και επιχείρηση σπινωσής του προέδρου, κατά την προσφιλή τακτική του Τραμπ να αποδίδει σε «κυνήγι μαγισσών» οποιοδήποτε δυσάρεστο θέμα ανακύψει. Εσχάτως ο Τραμπ συνηθίζει να αποκαλεί το σκάνδαλο «φάρσα Εποστάιν», χρησιμοποιώντας τον ίδιο όρο (hoax) που χρησιμοποιούσε για τη φερόμενη συνεργασία του με τη Ρωσία κατά την προηγούμενη θητεία του. Η ακροδεξιά ακτιβίστρια Λόρα Λούμερ προειδοποίησε πρόσφατα ότι το σκάνδαλο Εποστάιν θα υπονομεύσει ολόκληρη την προεδρία Τραμπ, «όχι επειδή είναι ένοχος, αλλά επειδή είναι η νέα απάτη, ανάλογη της ρωσικής συνέργειας (σ.σ.: για την αλλοίωση του εκλογικού αποτελέσματος)».

Δεν αποκλείεται ένας από τους λόγους που ο Τραμπ θέλει να κλείσει το οδυνηρό κεφάλαιο να είναι οι χαρακτηρισμοί που χρησι-

μοποιεί ο αυτόχειρας μαστροπός εις βάρος του σε κάποιες από τις επίμαχες επιστολές: «βρωμιάρης, οριακά ψυχοπαθής, τρελός» είναι μερικά από τα επίθετα που χρησιμοποιεί ο Εποστάιν εναντίον του, ενώ σε άλλο σημείο γράφει ότι ο Τραμπ πάσχει από «πρώωρη άνοια και έχει φωτογραφηθεί με κορίτσια με μπικίνι στην κουζίνα μου».

Η υπόθεση Εποστάιν επανήλθε στο επίκεντρο επειδή ο πρόεδρος και τα βασικά στελέχη της κυβέρνησης, ο αντιπρόεδρος Τζέι Ντι Βαυς, η υπουργός Δικαιοσύνης Πάμ Μπόντι και ο διευθυντής του FBI Κας Πατέλ, υπαναχώρησαν από τις δεσμεύσεις τους να δώσουν στη δημοσιότητα τον φάκελο της έρευνας. Η βάση του MAGA, που έχει γαλουχηθεί με θεωρίες συνωμοσίας για κυκλώματα παιδόφιλων με πρωταγωνιστές τις ισχυρές ελίτ της χώρας, περιμενε με αγωνία την εφαρμογή της υποσχέσης. Ωστόσο, έξι μήνες μετά την ανάληψη της προεδρίας από τον Τραμπ η κυβέρνηση ανέκρουσε πρύμναν και απαγόρευσε τη δημοσιοποίηση των αρχείων. Η υπαναχώρηση προκάλεσε βαθύ ρήγμα στο εκλογικό ακροατήριο του κινήματος, με τη Μάρτζορι Τέιλορ Γκριν, μία από τις πιο πιστές βουλευτρίες, να εμφανίζεται τον τελευταίο καιρό πρόθυμη να συνεννοηθεί με τους Δημοκρατικούς σε μία από τις πλέον παράδοξες συμμοχίες. Η δημοσιοποίηση των αρχείων είναι το σωστό τόσο για τα θύματα όσο και για τη χώρα, πιστεύει η Ρεπουμπλικανή από την Τζόρτζια, που έγινε γνωστή στην Ελλάδα στη διάρκεια της πανδημίας λόγω της μάσκας της, στην οποία αναγραφόταν «Μολών λαβέ». «Κάθε όνομα, κάθε σελίδα, κάθε επαφή», πρέπει να δημοσιοποιηθεί έγγραφε χαρακτηριστικά σε ανάρτησή της στα σόσιαλ μίντια, αν κι έσπευσε να διευκρινίσει: «Οι Δημοκρατικοί προσπαθούν να παρουσιάσουν τον πρόεδρο Τραμπ ότι ενέχεται σε αυτές τις άθλιες πράξεις, αλλά τα ίδια τα θύματα επιμένουν πως ΟΧΙ!». Η υπόθεση Εποστάιν ήταν, άλλωστε, ένας από τους λόγους της σύγκρουσης Τραμπ με τον ιδιοκτήτη της Tesla και του Χ, Ελον Μασκ, ο οποίος υπήρξε βασικός χρηματοδότης του.

Η ατζέντα

Συνολικά το σκάνδαλο έχει μικρό αντίκτυπο στη δημοτικότητα του Τραμπ και παραμένει αντικείμενο συζητήσεως σε ακροδεξιούς, συνωμοσιολογικούς κύκλους, αλλά και σε εκείνους των Δημοκρατικών που προσπαθούν να το εκμεταλλευθούν για να δικάσουν τους Ρεπουμπλικανούς. Στο ευρύτερο εκλογικό σώμα το κόστος ζωής παραμένει αναμφίβολα το σημαντικότερο πρόβλημα.

Δεν χάθηκε η «νίκη»

Το σκάνδαλο δεν επέτρεψε στον Τραμπ να πανηγυρίσει για τον τερματισμό του μακρύτερου shutdown στην ιστορία των ΗΠΑ, την ώρα που το 52% των πολιτών τον θεωρεί υπεύθυνο για την αναστολή λειτουργίας του κράτους.

Αναπάντεχη «συμμαχία»

Η δημοσιοποίηση των αρχείων είναι το σωστό για τα θύματα και τη χώρα, λέει η Μάρτζορι Τέιλορ Γκριν, από τις πιο πιστές βουλευτρίες των Ρεπουμπλικανών, που εσχάτως εμφανίζεται πρόθυμη να συνεννοηθεί με τους Δημοκρατικούς.

Η μάχη πίσω από τη μονταζιέρα

Πάνω στο λάθος του BBC με τον Τραμπ συγκρούονται δύο κόσμοι. Θα επιζήσει το ιστορικό δίκτυο;

Του ΘΥΜΙΟΥ ΤΖΑΛΛΑ

Αν κάποιος έπεφτε τυχαία πάνω στο βίντεο όπου ο δημοσιογράφος Γκόρντον Ράινερ του Τέλεγκραφ εξηγεί πώς έγινε το μοντάζ του BBC στην ομιλία του Ντόναλντ Τραμπ, θα μπορούσε να υποθέσει ότι ήταν προϊόν τεχνητής νοημοσύνης με στόχο να πλήσει τον σταθμό. Η συρραφή των αποσπασμάτων είναι τόσο χονδροειδής, τόσο «όχι BBC», ώστε φαίνεται σαν κάποιος να το έκανε επίτηδες για να δείξει ότι η ναυαρχίδα των συστημικών media είναι τα πραγματικά fake news και όχι ο Τραμπ. Κι όμως, το μοντάζ έγινε.

Στην ομιλία του στις 6 Ιανουαρίου 2021 ο Τραμπ είπε: «Θα βαδίσουμε προς το Καπιτώλιο και θα επευφημήσουμε τους γενναίους γερουσιαστές και βουλευτές μας». Στην εκπομπή Panorama του BBC κρατήθηκε μόνο η πρώτη πρόταση και προστέθηκε μια άλλη που ειπώθηκε σε άλλο σημείο της ομιλίας, 54 λεπτά αργότερα. Έτσι, οι τηλεθεατές είδαν τον Τραμπ, μονταρισμένο, να λέει: «Θα βαδίσουμε προς το Καπιτώλιο και θα είμαι εκεί μαζί σας, και θα πολεμήσουμε, θα πολεμήσουμε σαν κολασμένοι, γιατί αν δεν πολεμήσετε σαν κολασμένοι, δεν θα έχετε πια χώρα».

Η «μονταζιέρα» δεν εξυπηρετεί απλώς την πολιτική αφήγηση του συντάκτη – το αφιέρωμα στα

γεγονότα του 2021 προβλήθηκε μία εβδομάδα πριν από τις αμερικανικές προεδρικές εκλογές, το φθινόπωρο του 2024. Εδώ το BBC (ο οργανισμός, αφού αυτές οι εκπομπές είναι συνεργασίες με εξωτερικές ομάδες παραγωγής και δεν φέρουν τη σφραγίδα συγκεκριμένων δημοσιογράφων, αλλά του σταθμού συνολικά) διαστρεβλώνει πλήρως αυτό που λέει ο Τραμπ. Τον βάζει να λέει το αντίθετο από αυτό που είπε. Αντί για γιορτινή διαδήλωση, άγριος πόλεμος.

Λάθη, και μάλιστα κραυγαλέα, το BBC έκανε πάντα και συχνά. Ο κατάλογος είναι μακρύς, και ενίοτε πέφτουν και κεφάλια. Το 2004 είχαν παραιτηθεί ο γενικός διευθυντής και ο πρόεδρος του για την κάλυψη της ιστορίας με τα όπλα μαζικής καταστροφής στο Ιράκ. Τώρα παραιτήθηκαν ο γενικός διευθυντής (Τιμ Ντέιβι) και η επικεφαλής των ειδήσεων (Ντέμπορα Τέρνερ).

Εδώ όμως φαίνεται σαν, με αφορμή μία πολύ κακή στιγμή του BBC, δύο γνώριμοι αντιπαλοί κόσμοι να συνεχίζουν έναν καβγά που μαίνεται σε άλλα μέτωπα. Όσοι καταγγέλλουν το BBC είναι κυρίως δεξιοί, με πρώτους και καλύτερους τους ορκισμένους εχθρούς του: τους λαϊκιστές του Reform, οι οποίοι καταλογίζουν στον ραδιοτηλεοπτικό φορέα ότι είναι ένα χρυσοπληρωμένο φε-

ρέφωνο των φιλελεύθερων ελίτ. Όσοι το υπερασπίζονται είναι κυρίως οι κεντροαριστεροί και φιλελεύθεροι, που λένε ότι το BBC είναι ένας θεσμός τον οποίο θέλουν να καταργήσουν οι λαϊκιστές, όπως το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ή η Ευρωπαϊκή Ένωση. Αντιστοίχως, έχουν οχηματιστεί και τα δύο στρατόπεδα στον βρετανικό τύπο. Από τη μία το δεξιό μέτωπο των Times, Telegraph και Daily Mail και από την άλλη ο Guardian και ο Independent. Αν αφουγκραστείς τη συζήτηση, δεν θα καταλάβεις αν τελικά μαλώνουν για το Brexit, τον Τραμπ ή το προσφυγικό.

Το ενδιαφέρον εδώ είναι ότι ακόμη και οι κατά συρροήν διακινητές ψευδών ειδήσεων κατηγορούν τώρα τους εχθρούς τους για fake news. Για τους λαϊκιστές, όμως, τα γεγονότα εξακολουθούν να είναι το έλασσον. «Ποτέ, μα ποτέ, μην παίρνετε τοις μετρητοίς όσα λέει ο Ντόναλντ Τραμπ, πάντοτε όμως να τον παίρνετε στα σοβαρά γιατί σε όσα λέει θίγει την ουσία», είπε πρόσφατα ο Νάιτζελ Φάρατζ. Αυτό ακριβώς έκανε το BBC στο Panorama. Είπε μία αληθινή ιστορία, αλλά άλλαξε τα γεγονότα. Ο Τραμπ πράγματι παρακίνησε το πλήθος στην εισβολή στο Καπιτώλιο λέγοντας ψέματα για νοθεία στις εκλογές. Εξάντλησε κάθε όριο πριν πει στους ταραξι-

ες να σταματήσουν και τους έδωσε χάρη όταν ήρθε στα πράγματα. Στη συγκεκριμένη ομιλία, είτε όταν παρακινούσε το ακροατήριο σε γιορτινή πορεία είτε όταν τους ζητούσε να πολεμήσουν άγρια, το επεκτημένο του ήταν το ίδιο: ότι θα χάσουν τη χώρα τους. Είναι εύκολο να εντοπίσεις το μοντάζ, δύσκολο όμως να καταλάβεις πού ξεκινάει ο ειρηνικός λόγος και πού αρχίζει η πολεμική ρητορική του Τραμπ. Αυτός είναι και ένας από τους λόγους που ο πρόεδρος του BBC Σαμίρ Σαχ, ενώ ήξερε από τις αρχές του χρόνου το θέμα, δέχθηκε αρχικά το επεκτημένο ότι το μοντάζ ήταν εντάξει αφού μετέφερε το γενικό κλίμα της ομιλίας.

Η πραγματική κρίση

Η καθυστερημένη αντίδραση του Σαχ (ζήτησε συγγνώμη στις αρχές της εβδομάδας) δείχνει πάντως και κάτι άλλο, βαθύτερο, που χαρακτηρίζει πια συνολικά το BBC. Τον φόβο του στιγματισμού του ως κάτι που δεν είναι. Το ζουμί της εσωτερικής έκθεσης που συντάξε ο δημοσιογράφος Μάικλ Πρέσκοτ και η οποία περιλάμβανε και το μοντάζ Τραμπ είναι ότι στο BBC υπάρχει μια θεμελιώδης, έμφυτη και συχνά μη συνειδητή αριστερή προκατάληψη σε μεγάλα θέματα (Μέση Ανατολή, προσφυγικό, ζητήματα φύλου). Όμως, η κύρια έγνοια των ανθρώπων του BBC δεν είναι να σπκώσουν

παντιέρες για την τρανς κοινότητα ή την Παλαιστίνη. Η ενστικτώδης αγωνία τους είναι να μη στιγματιστούν από τους πολεμικούς τους ως ένα έξαλλο Μέσο των ελίτ. Έτσι, τα επιτελικά στελέχη βάζουν φοβισμένα τις εκθέσεις στο συρτάρι, οι δημοσιογραφικές εκπομπές γίνονται άνευρες, όπου απλώς όλοι έχουν τον λόγο στο όνομα της αντικειμενικής ενημέρωσης.

Ο μέσος Βρετανός έχει μια σχέση αγάπης - μίσους για τον δημόσιο ραδιοτηλεοπτικό φορέα, κυρίως όμως αγάπης, σαν να είναι συγγενής του. Είναι ένας συλλογικός θεσμός, όπως το NHS ή η μοναρχία, τον οποίο οι Βρετανοί νιώθουν ότι έφτιαξαν όλοι μαζί. Το BBC προέκυψε, μάλιστα, ακριβώς τη στιγμή που το άστρο της αυτοκρατορίας έσβηνε, για να κρατήσει εκείνο ζωντανό τη λάμψη της χώρας ως παγκόσμιου πρωτοπόρου. Με δισεκατομμύρια ακροατές σε όλο τον κόσμο, εξακολουθεί να εκπέμπει σε live χρόνο σε μία επικράτεια όπου «ο ήλιος δεν δύει ποτέ», όπως κάποτε έλεγαν οι Βρετανοί για την αυτοκρατορία τους. Όπως και με τη μοναρχία, έτσι και με το BBC, όλοι προεξοφλούν το τέλος του, αλλά αυτό δεν έρχεται ποτέ.

Ο κ. Θύμιος Τζάλλας είναι δημοσιογράφος και εργάζεται σε think tank στο Λονδίνο.

Περαστικός έξω από το κεντρικό κτίριο του BBC. Το μεγαλύτερο δίκτυο στον κόσμο βρίσκεται σε βαθιά κρίση μετά την παραίτηση του γενικού διευθυντή Τιμ Ντέιβι και της επικεφαλής των ειδήσεων Ντέμπορα Τέρνερ. Αιτία ήταν η συρραφή αποσπασμάτων της ομιλίας του Τραμπ πριν από την εισβολή οπαδών του στο Καπιτώλιο το 2021, η οποία μεταδόθηκε το 2024.

ΑΠΟΨΗ

Πώς θα ήταν ένας κόσμος χωρίς το BBC;

Του ΚΕΒΙΝ ΦΕΔΕΡΣΤΟΥΝ

Σε έναν κόσμο όπου κυριαρχεί η πολιτική της «μετα-αλήθειας», οι ισχυρισμοί περί δημοσιογραφικής αμεροληψίας θα παραμένουν διαρκώς υπό αμφισβήτηση. Και μέσα σε μια ολόένα πιο ανταγωνιστική διεθνή αγορά, ο ρόλος της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης θα δοκιμάζεται συνεχώς, ιδίως από ιδιωτικούς μιντιακούς ομίλους που επιδιώκουν να εξοντώσουν τον ανταγωνισμό.

Την περασμένη εβδομάδα, οι συνέπειες αυτών των τάσεων έπληξαν το BBC στο Λονδίνο. Το BBC είναι το μεγαλύτερο δημόσιο ραδιοτηλεοπτικό δίκτυο στον κόσμο. Απευθύνεται σε περίπου 450 εκατομμύρια πολίτες κάθε εβδομάδα και μεταδίδει το πρόγραμμά του σε περισσότερες από 40 γλώσσες. Σε διεθνείς έρευνες, κατατάσσεται πρώτο σε εμπιστοσύνη και αξιοπιστία μεταξύ των παγκόσμιων μέσων ενημέρωσης. Ωστόσο, έχει περιέλθει σε κρίση, μετά τις παρατηρήσεις του γενικού διευθυντή και της διευθύντριας ειδήσεων του οργανισμού.

Η επεξεργασία της ομιλίας του Τραμπ ήταν, αναμφίβολα, δείγμα πολύ κακής δημοσιογραφικής πρακτικής. Όμως, τη στιγμή που μεταδόθηκε, το BBC δεν δέχθηκε ούτε μία καταγγελία. Και το συγκεκριμένο, ολιγόλεπτο απόσπασμα πρέπει να τοποθετηθεί στο σωστό πλαίσιο: το BBC εκπέμπει πάνω από 27.000 ώρες τηλεοπτικού προγράμματος κάθε χρόνο. Ωστόσο, το απόσπασμα με τον Τραμπ αξιοποιήθηκε ως στοιχείο ενός ευρύτερου αφηγήματος, σύμφωνα με το οποίο το BBC λειτουργεί μεροληπτικά, ευνοώντας αριστερές και «woke» θέσεις, καθώς και φιλοπαλαιστινιακές απόψεις. Η κλιμάκωση αυτών των επιθέσεων οδήγησε τελικά στην παραίτηση των δύο διευθυντών του.

Πολλοί εκτιμούν ότι οι επιθέσεις αυτές υποκινούνται είτε από ιδιωτικούς ομίλους που επιδιώκουν να αποδυναμώσουν το BBC, είτε από την επιθυμία να αναδιμορφωθεί το τοπίο της ενημέρωσης προς όφελος της λαϊκιστικής Δεξιάς. Ο πρώην πρωθυπουργός Μπό-

ρις Τζόνσον, για παράδειγμα, βρίσκεται στην πρώτη γραμμή αυτών των επιθέσεων εναντίον του BBC, κατηγορώντας το ότι δεν λέει την «αλήθεια» – ειρωνικό αν σκεφτεί κανείς ότι ο ίδιος είχε απολυθεί από την εφημερίδα όπου εργαζόταν στις Βρυξέλλες, επειδή δημο-

Μου έρχεται στον νου το τραγούδι της Κάρλι Σάιμον από τη δεκαετία του '60: «You don't know what you've got till it's gone» (Δεν ξέρεις τι έχεις, ώσπου να το χάσεις).

σίευε «ψευδείς» και επινοημένες ειδήσεις που δυσφημούσαν την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η χρηματοδότηση του BBC –για το οποίο κάθε τηλεθεατής στο Ηνωμένο Βασίλειο οφείλει να καταβάλλει

ετήσιο τέλος ύψους 200 ευρώ– έχει σχεδιαστεί ώστε να διασφαλίζει την πολιτική του ανεξαρτησία. Ωστόσο, αυτό το σύστημα τελών μοιάζει όλο και πιο παρωχημένο μέσα στο σύγχρονο μιντιακό τοπίο των Apple, Netflix και Disney.

Οι πολιτικές επιθέσεις της περασμένης εβδομάδας ενέτειναν αυτές τις πιέσεις, φέρνοντας το BBC στο επίκεντρο μιας πολιτικής σύγκρουσης. Μια τέτοια σύγκρουση ανάμεσα στην Αριστερά και στη Δεξιά γύρω από το BBC δεν μπορεί παρά να υπονομεύσει τις αξιώσεις του για ανεξαρτησία.

Το BBC έχει αξιοζήλευτη διεθνή φήμη. Για παράδειγμα, το 1975, ο Κωνσταντίνος Καραμανλής ζήτησε από έναν πρώην διευθυντή του BBC, τον σερ Χιου Γκριν, να εκπονήσει μια έκθεση για το πώς η τότε EIPT (μετέπειτα EPT) θα μπορούσε να υιοθετήσει το μοντέλο του. Οι περιπέτειες της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης στην Ελλάδα τα τελευταία 50 χρόνια αναδεικνύουν τις δυσκολίες της μεταφοράς του

παραδοσιακού μοντέλου του BBC σε ένα έντονα πολωμένο πολιτικά περιβάλλον.

Μήπως οι υποστηρικτές του BBC υπερεκτιμούν τις αρετές του; Αναμφίβολα, το BBC έχει αναπτυχθεί πάρα πολύ. Το «BBC America» δραστηριοποιείται σε μια ήδη κορεσμένη αγορά. Οι ραδιοφωνικοί σταθμοί του BBC που βρίσκονται διάσπαρτοι στη χώρα και τα περιφερειακά τηλεοπτικά του προγράμματα έχουν αποδυναμώσει τα τοπικά, μικρότερα, μέσα ενημέρωσης. Και όπως συμβαίνει με το Εθνικό Σύστημα Υγείας –είτε στο Ηνωμένο Βασίλειο είτε στην Ελλάδα– η οργανωτική του πολυπλοκότητα είναι τέτοια, που το καθιστά σχεδόν ακυβέρνητο.

Επιπλέον, η «αμεροληψία» είναι μια έννοια δύσκολη όχι μόνο να οριστεί, αλλά και να εφαρμοστεί στην πράξη. Στο δημοψήφισμα για το BREXIT το 2016, για παράδειγμα, το BBC επέμενε να παραχωρεί ίσο χρόνο σε οικονομολόγους που ήταν υπέρ ή κατά της παρα-

μονής στην Ε.Ε., παρότι πάνω από το 90% των ειδικών υποστήριζε ότι το Brexit θα καθιστούσε το Ηνωμένο Βασίλειο φτωχότερο. Το αποτέλεσμα ήταν μια τεχνητή εξίσωση ανάμεσα στα δύο στρατόπεδα.

Παρ' όλα αυτά, μου έρχεται στον νου το τραγούδι της Κάρλι Σάιμον από τη δεκαετία του 1960 «You don't know what you've got till it's gone» (Δεν ξέρεις τι έχεις, ώσπου να το χάσεις). Ένας κόσμος χωρίς το BBC θα ήταν τρομακτικός. Η αρχή της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης αξίζει να υπερασπίζεται παντού. Αλλά χρειάζομαστε μια ώριμη συζήτηση για το πώς μπορεί να προσαρμοστεί αυτό το μοντέλο σε έναν μεταβαλλόμενο κόσμο και για το πώς μπορεί να χωρέσει μια ποικιλία απόψεων μέσα σε συνθήκες βαθιών κοινωνικών αλλαγών. Οι επιθέσεις της περασμένης εβδομάδας δεν βοήθησαν προς αυτήν την κατεύθυνση.

Ο κ. Κέβιν Φέδερστοουν είναι ομότιμος καθηγητής στο London School of Economics.

Γκέραλντ Κνάους, πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας Σταθερότητας

Θα αποτύχουμε ξανά στο μεταναστευτικό

Το μόνο πράγμα που θα κάνει τη διαφορά είναι να εισέρχονται λιγότεροι άνθρωποι παράτυπα στην Ε.Ε. Και αυτό σημαίνει συμφωνίες με ασφαλείς τρίτες χώρες

Μετανάστες στις ακτές της Γκκραβελίν, στη βόρεια Γαλλία, περπατούν μέσα στο νερό για να επιβιβαστούν σε βάρκα με προορισμό τη Βρετανία, στις αρχές του μήνα. «Η πραγματική κατάσταση εκτάκτου ανάγκης είναι στο Ηνωμένο Βασίλειο», εξηγεί ο Γκέραλντ Κνάους. «Η απώλεια της αξιοπιστίας των ΗΠΑ αποτελεί ήδη στρατηγική καταστροφή για την Ευρώπη. Αν η Γερμανία χάσει και το Ηνωμένο Βασίλειο, θα ήταν μεγάλο πλήγμα».

Συνέντευξη στην **ΞΕΝΙΑ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

Αρχιτέκτονας της συμφωνίας Ε.Ε. - Τουρκίας, ο Γκέραλντ Κνάους, ιδρυτικός πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας Σταθερότητας (ESI), βρέθηκε πριν από λίγες ημέρες στην Αθήνα, προσκεκλημένος του Ιδρύματος Φρίντριχ Εμπερτ στη χώρα μας, για μια διάλεξη με θέμα «Η Γερμανία, η Ελλάδα και το μέλλον των ευρωπαϊκών συνόρων». Κατά τη γνώμη του, παρόμοιες συμφωνίες με ασφαλείς τρίτες χώρες πρέπει να συναφθούν ξανά. Στην κουβέντα μας, μάλιστα, αναφέρεται ακροθιγώς στην Αρμενία και στη Ρουάντα. Αυτήν τη φορά ωστόσο, σε αντίθεση με το 2015-2016, η κρίση δεν είναι τόσο μεταναστευτική, αλλά πολιτική, αφού η ευρωπαϊκή Ακροδεξιά αποδίδει κάθε κοινωνικό πρόβλημα στη μετανάστευση, η Ρωσία υποδαυλίζει τους φόβους αυτούς και τα συστημικά κόμματα δεν έχουν βρει μια πειστική απάντηση. Τέσσερα κράτη-μέλη της Ε.Ε. —ανάμεσά τους η Ελλάδα και η Κύπρος— αξιολογήθηκαν αυτήν την εβδομάδα ως «επιλέξιμα» από την Κομισιόν για πρόσβαση στη λεγόμενη «δεξαμενή αλληλεγγύης», όταν εφαρμοστεί το σύμφωνο μεταναστευσης και ασύλου, τον Ιούνιο του 2026. Την ίδια στιγμή, Πολωνία, Ουγγαρία και Σλοβακία αρνούνται να συνδράμουν τον μηχανισμό αυτό, είτε υποδεχόμενες πρόσφυγες είτε πληρώνοντας... για να μην το πράξουν. Γι' αυτό ο Κνάους θεωρεί ότι το ευρωπαϊκό σύμφωνο για τη μετανάστευση και το άσυλο, που αποφασίστηκε περυσί, θα αποτύχει, και από αυτό το ζήτημα αρχίζει η συζήτησή μας.

Η παραδοχή

Στη Γερμανία δόθηκε άσυλο σε 1,5 εκατομμύριο μουσουλμάνους. Δεν πρέπει να το αποφεύγουμε αυτό, ξέρετε, επειδή οι άνθρωποι το βλέπουν. Επομένως, θα πρέπει να πούμε, ναι, το κάναμε και ο λόγος ήταν ο πόλεμος στη Συρία.

— Θέλω να μου εξηγήσετε γιατί πιστεύετε ότι το ευρωπαϊκό σύμφωνο για τη μετανάστευση θα αποτύχει. Και ποιο είναι το δικό σας εναλλακτικό σχέδιο; — Τα γερμανικά κόμματα θεωρούν ότι δύο πράγματα θα αποτελέσουν τη λύση για την παράτυπη μετανάστευση τα επόμενα τρία χρόνια. Εγώ είμαι βέβαιος ότι θα αποτύχουν και τα δύο. Πρώτον, οι συνοριακοί έλεγχοι εντός της ζώνης Σένγκεν. Η Γερμανία τους εισήγαγε. Ήδη δεν λειτουργούν. Θέλω να πω, δεν έχουν αντίκτυπο. Επίσης αντίκεινται στο δικαίωμα της Ε.Ε. Έτσι θα αποτύχουν. Και το μεταναστευτικό σύμφωνο δεν θα λύσει τα δύο βασικά ερωτήματα. Το διακύβευμα, να λειτουργήσει καλύτερα το «Δουβλίνο», δεν πρόκειται να ικανοποιηθεί, απλώς τα επειδή δεν υπάρχουν κίνητρα. Η Ουγγαρία, η Ελλάδα και η Ιταλία δεν έχουν κανένα λόγο να δεχτούν περισσότερους ανθρώπους στο πλαίσιο του «Δουβλίνου». Δεν υπάρχει στην πραγματικότητα τίποτα στο πακέτο που θα το αλλά-

ξει αυτό. Και αν το «Δουβλίνο» δεν λειτουργήσει, τότε η αλληλεγγύη δεν θα λειτουργήσει. Γιατί να το κάνουν χώρες όπως η Αυστρία ή η Γερμανία ή η Σουηδία, στις οποίες ήδη παρέχεται περισσότερη προστασία ανά κάτοικο από ό,τι στην Ιταλία, στην Ελλάδα και στην Ισπανία; Γιατί να υποδεχθούν περισσότερους μετανάστες;

— Τότε γιατί παίζουμε αυτό το θέατρο στις Βρυξέλλες και υποθετούμε συμφωνίες που είναι αδύνατο να πετύχουν;

— Η δεύτερη αποτυχία του συμφώνου είναι να σταματήσει την παράτυπη μετανάστευση στην Ε.Ε. Αν δεν μπορείς να τους σταματήσεις στα εθνικά σύνορα, όπως δείχνει τώρα το γερμανικό πείραμα, και αν δεν μπορείς να τους διανείμεis με τέτοιο τρόπο ώστε να παραμείνουν εκεί όπου διανέμονται, το είδαμε αυτό ήδη το 2015-16... Τότε, το μόνο πράγμα που θα κάνει τη διαφορά είναι να εισέρχονται λιγότεροι άνθρωποι παράτυπα στην Ε.Ε. Και αυτό σημαίνει συμφωνίες με ασφαλείς τρίτες χώρες. Σε πολλούς ανθρώπους δεν αρέσει αυτή η ιδέα, ειδικά στην Αριστερά και στην Κεντροαριστερά. Παράλληλα, στην Κεντροδεξιά αρέσει η ιδέα των εθνικών ελέγχων ή των επιστροφών μεταναστών, επειδή ακούγεται σκληρή. Ούτε η Κεντροαριστερά όμως έχει εναλλακτική λύση στη λύση των ασφαλών τρίτων χωρών ούτε η Κεντροδεξιά προτείνει εφικτές λύσεις. Έτσι, διαπραγματεύονται εδώ και χρόνια για κάτι που στο τέλος, κάθε χώρα φροντίζει να διασφαλίσει τα δικά της συμφέροντα. Και έτσι δεν θα λειτουργήσει.

— Ωραία, πείτε μου εσείς τι προτείνετε...

— Μέσα στο επόμενο έτος θα πρέπει να στοχεύσουμε στην επίτευξη πέντε συμφωνιών με ασφαλείς τρίτες χώρες για τις πέντε κύριες οδούς παράτυπης μετανάστευσης. Και αν κοιτάξετε τον χάρτη του Frontex έχουμε: τη Δυτική Μεσόγειο προς την Ισπανία, την Κεντρική Μεσόγειο, με προορισμό την Ιταλία και την Ελλάδα από τη Λιβύη και την Τυνησία, την Ανατολική Μεσόγειο, που είναι βασικά από την Τουρκία, και τα ανατολικά σύνορα, που είναι από τη Λευκορωσία προς τις χώρες της Βαλτικής και την Πολωνία. Το πέμπτο είναι το κανάλι από την Ε.Ε. προς το Ηνωμένο Βασίλειο, το οποίο είναι καταστροφικό για την πολιτική του Ηνωμένου Βασιλείου και καταστροφικό για εμάς που θέλουμε το Ηνωμένο Βασίλειο ως αξιόπιστο σύμμαχο τα επόμενα δέκα χρόνια. Γιατί αν δεν λύσουμε αυτό το ζήτημα, θα χάσουμε το Ηνωμένο Βασίλειο από τον Τραπεζ.

«Το κλειδί είναι να έχουμε πολύ λίγες επιστροφές, πολύ λίγες απελάσεις και να ανοίξουμε μια νόμιμη οδό για τους ανθρώπους που χρειάζονται προστασία», τονίζει ο Γκέραλντ Κνάους.

— Εννοείτε ότι θα πέσει στα χέρια του ακροδεξιού ηγέτη Νάιτζελ Φάρατζ;

— Ναι. Σε κάθε μια από αυτές τις πέντε διαδρομές, πρέπει να πετύχουμε μια ημερομηνία αναστολής των παράτυπων ροών. Παράλληλα, πρέπει να βρεθεί μια χώρα που θα πει ότι από τώρα και στο εξής θα υποδέχεται τους πάντες. Η χώρα αυτή πρέπει να είναι μια ασφαλής τρίτη χώρα. Και πρέπει πρώτα από όλα να ξεκινήσουμε από το Ηνωμένο Βασίλειο, αυτόν τον χειμώνα. Χρειαζόμαστε τώρα λίγο πρόσθετο θάρρος από τους Ευρωπαίους ηγέτες, από τον Έλληνα πρωθυπουργό, τον Γερμανό καγκελάριο και τη Δανή πρωθυπουργό. Να βγουν και να πουν, π.χ., ότι μετά την 1η Δεκεμβρίου θα πάρουμε πίσω όλους τους παράτυπους μετανάστες που φτάνουν εκεί.

— Μα υπάρχει η συμφωνία 1 προς 1 μεταξύ Γαλλίας και Ηνωμένου Βασιλείου.

— Δεν λειτουργεί. Κανείς δεν παρατήρησε ότι άρχισε να εφαρμόζεται στις 6 Αυγούστου. Στον αντίποδα, η συμφωνία Ε.Ε. - Τουρκίας δημοσιοποιήθηκε, υπήρχε ένα μήνυμα ότι «τώρα κάτι συμβαίνει». Είχα πάει στη Μόρια και στα κέντρα υποδοχής στην Κω, ήταν απάισια. Αλλά το μόνο πράγμα που λειτουργήσε καλά το 2016 ήταν ότι εκείνη τη στιγμή, τον Μάρτιο, όταν είπαμε «τώρα κάτι είναι διαφορετικό» έγινε πιστευτό. Ο κόσμος σταμάτησε αμέσως να μπαίνει στις βάρκες, οι αριθμοί μειώθηκαν. Αυτό είναι το «κλειδί». Να έχουμε πολύ λίγες επιστροφές, πολύ λίγες απελάσεις και να ανοίξουμε αμέσως μια νόμιμη οδό για τους ανθρώπους που χρειάζονται προστασία, ώστε οι άνθρωποι να γνωρίζουν ότι υπάρχει εναλλακτική λύση.

— Το 2015 και 2016 είχατε εκπονήσει αυτή την πρόταση και την παρουσιάζατε σε Ευρωπαίους πολιτικούς. Το ίδιο κάνετε και τώρα; Κι αν ναι, ποια είναι η ανταπόκριση;

— Ο αγαπημένος μου Ευρωπαί-

ος πολιτικός είναι ο Ζαν Μονέ. Έγραψε αυτό το σπουδαίο βιβλίο, όπου λέει ότι για κάθε πραγματικά καινοτόμο ιδέα, η ιδέα πρέπει να είναι έτοιμη. Αλλά το πιο σημαντικό είναι ότι πρέπει να υπάρχει η αίσθηση της κρίσης, γιατί μόνο τότε κινητοποιούνται οι κορυφαίοι ηγέτες. Πρόκειται για κάτι που απευθύνεται σε υπουργούς ή πρωθυπουργούς, όπως η συμφωνία Ε.Ε. - Τουρκίας.

— Τότε, το 2015 είχατε συναντήσει την Ανγκελα Μέρκελ;

— Οχι, δεν συνάντησα τη Μέρκελ. Και αυτή είναι η μεγάλη παρεξήγηση. Συνάντησα τον Γερμανό πρέσβη στην Αγκυρα. Και μίλησα με το υπουργείο Εξωτερικών, συνάντησα όλους τους ανθρώπους. Και στη συνέχεια ο τότε αντικαγκελάριος Ζίγκμαρ Γκάμπριελ υποστήριξε την πρότασή μου. Συνάντησα τους συμβούλους της Μέρκελ. Αλλά το «κλειδί» στην πραγματικότητα δεν ήταν οι Γερμανοί: ήταν οι Τούρκοι και οι Ολλανδοί.

— Για να πειστούν;

— Ναι, επειδή οι Ολλανδοί ασκούσαν την προεδρία της Ε.Ε. και είπαν «ω, ναι, θέλουμε να το κάνουμε αυτό».

— Εννοείτε ότι τώρα δεν βρισκόμαστε ενώπιον μεταναστευτικής κρίσης;

— Η πραγματική κατάσταση εκτάκτου ανάγκης είναι στο Ηνωμένο Βασίλειο. Και το πραγματικό ενδιαφέρον είναι, νομίζω, σε μια χώρα όπως η Δανία, που ασκεί την προεδρία της Ε.Ε., να μη χάσει το Ηνωμένο Βασίλειο. Η απώλεια της αξιοπιστίας των ΗΠΑ αποτελεί ήδη στρατηγική καταστροφή για την Ευρώπη. Αν η Γερμανία χάσει και το Ηνωμένο Βασίλειο, θα ήταν μεγάλο πλήγμα. Λέω στους υπευθύνους χάραξης πολιτικής στην Ε.Ε. ότι αυτό που κάνουν τώρα στο μεταναστευτικό θα αποτύχει και θα δώσει περισσότερα επιχειρήματα στους εχθρούς της Ενώσεως σε μια στιγμή που, για πρώτη φορά από τη δεκαετία του 1940, οι ΗΠΑ βοηθούν ή θέλουν να βοηθήσουν τους εχθρούς της Ε.Ε. να κερδίσουν τις εκλογές.

— Οι αριθμοί είναι περιορισμένοι πάντως. Η κατάσταση εκτάκτου ανάγκης, όπως την περιγράφετε, είναι μάλλον πολιτική. Η επέλαση της AfD στη Γερμανία, του κόμματος της Μαρίν Λεπέν στη Γαλλία κ.λπ.

— Ξεκίνησαν με αυτή την εντελώς τρελή ιδέα ότι μια ελίτ στην Ευρώπη θέλει να αντικαταστήσει τον πληθυσμό μας, πως οι Γερμανοί θα εξαφανιστούν ή οι Βρετανοί θα εξαφανιστούν ή οι Γάλλοι θα εξαφανιστούν. Ένας Γάλλος ακροδεξιός εξτρεμιστής που ήταν απομονωμένος, ο Ρενό

Καμί, έγραψε τη «Μεγάλη αντι-κατάσταση», αλλά οι άνθρωποι που αντιλαμβάνονται τη δύναμη αυτής της ιδέας στη Γερμανία τη μετέφρασαν στα γερμανικά. Δημιούργησαν έναν εκδοτικό οίκο, τον Antaios, όπου εξέδωσαν όλη αυτή την ακροδεξιά βιβλιογραφία, ίδρυσαν ένα ινστιτούτο στη Σαξονία - Ανχαλτ, για να έχουν συναντήσεις όλοι αυτοί οι δικηγόροι και εμπειρογνώμονες από όλη τη Γερμανία. Σήμερα παρακολουθώ τον ηγέτη της AfD στη Σαξονία - Ανχαλτ να λέει: «Υπάρχει ένα νοσοκομείο που κλείνει. Ξέρετε, γιατί κλείνουν το νοσοκομείο; Επειδή δίνουν όλα αυτά τα χρήματα στους πρόσφυγες». Κάθε πρόβλημα το αποδίδουν στη μετανάστευση.

— Γιατί να μην καταρρίψουμε αυτόν τον μύθο; Όταν όμως ο ίδιος ο καγκελάριος βγαίνει στην τηλεόραση και μιλάει για την άλωση των πόλεων και λέει «ρωτήστε τις κόρες σας», όπως έκανε ο Μερτς...

— Είναι όντως ανόητο. Αλλά η πραγματικότητα είναι ότι στη Γερμανία αυξήθηκε ο αριθμός των μεταναστών. Δόθηκε άσυλο σε 1,5 εκατομμύριο μουσουλμάνους. Γιατί; Δεν πρέπει να το αποφεύγουμε αυτό, ξέρετε, επειδή οι άνθρωποι το βλέπουν. Το βλέπουν στα σχολεία. Επομένως, θα πρέπει να πούμε, ναι, το κάναμε αυτό και ο λόγος ήταν ο πόλεμος στη Συρία.

— Τι γίνεται με τις εσωτερικές διαμάχες στη γερμανική κυβέρνηση; Πιστεύετε ότι η Συρία είναι μια ασφαλής χώρα διότι ο ΥΠΕΣ Γιόχαν Βάντεφουλ είπε ότι πήγε εκεί και ότι οι συνθήκες είναι τρομερές...

— Αυτή η συζήτηση δείχνει πόσο εξύπνη έχει γίνει η Ακροδεξιά, γιατί μιλάμε για κάποιες εκατοντάδες εγκληματίες. Ίσως είναι μόνο 500. Αυτή η συζήτηση είναι εντελώς, προς το παρόν, υποθετική. Τη «σπίκωσαν» εκείνα τα μέσα ενημέρωσης στη Γερμανία που ενδιαφέρονται για μια ακροδεξιά συμμαχία της AfD με το κυβερνών χριστιανοδημοκρατικό CDU, και δεν είμαι σίγουρος για τα κίνητρα ορισμένων εξ αυτών.

— Πάντως όπως και η Ελλάδα, έτσι και η Γερμανία χρειάζεται τη μετανάστευση, για να λύσει το δημογραφικό της πρόβλημα, το ασφαλιστικό, τα κενά στην αγορά εργασίας...

— Ναι, αλλά αυτό δεν αποτελεί επιχείρημα υπέρ της παράτυπης μετανάστευσης, η οποία είναι θανατηφόρα και πολιτικός τοξικός. Αν οι ίδιοι άνθρωποι μπορούσαν να υποβάλουν αίτηση και να έρθουν, και αν είχαμε ταυτόχρονα ένα πρόγραμμα υποδοχής προσφύγων, τα πολιτικά δεδομένα θα άλλαζαν εντελώς.

Τα δεδομένα

Η παράτυπη μετανάστευση είναι πολιτικά τοξική. Αν οι ίδιοι άνθρωποι μπορούσαν να υποβάλουν αίτηση και να έρθουν, και αν είχαμε ταυτόχρονα ένα πρόγραμμα υποδοχής προσφύγων, τα πολιτικά δεδομένα θα άλλαζαν εντελώς.

«Ο Λεβαδειακός δεν θα γίνει ξανά ασανσέρ»

Η ομάδα της Βοιωτίας εντυπωσιάζει και ο προπονητής της Νίκος Παπαδόπουλος εξηγεί το μοντέλο που ακολουθείται

Του ΑΚΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Στα ποδοσφαιρικά ταξίδια, η Λιβαδειά έμοιαζε πάντα ο προορισμός που κάθε φιλάθλος όφειλε να επισκεφθεί τουλάχιστον μία φορά στη ζωή του.

Αφήνοντας πίσω την Αττική και συναντώντας τα πρώτα βαμβακοχώραφα στη Θήβα και στην Αλιάρτο, η προσμονή για το σμίξιμο των αισθήσεων, με τις εικόνες από τις πηγές της Κρύας και τις μυρωδιές από τις γειτονικές ταβέρνες, δοκίμαζε οπαδικές ανιδιοτέλειες και προθέσεις.

Η κατάληξη στο γήπεδο της πόλης, με όλο αυτό το τελετουργικό γεύσεων που προηγούνταν, ήταν τις περισσότερες φορές ένα φινάλε ιδανικό για όλους, πλην των γηπεδούκων με τις πράσινες εμφανίσεις. Αυτοί απλώς έπαιζαν καλά τον ρόλο του φιλόξενου οικοδεσπότη. Εκεί, στις αρχές Μαΐου, αποχαιρέτούσαν τα «σαλόνια» και έδιναν ραντεβού ακριβώς ένα χρόνο αργότερα για τους εθιμοτυπικούς πανηγυρισμούς της επιστροφής στη μεγάλη κατηγορία και για να υπενθυμίσουν στους αντιπάλους τον... προγραμματισμό για την κλασική πλέον εκδρομή.

Τον τελευταίο ενάμιση χρόνο, όμως, ο Λεβαδειακός έπαιψε να είναι ο κομπάρσος του πρωταθλήματος. Αρχισε να θυμίζει παραδοσιακές δυνάμεις της περιφέρειας από το παρελθόν, που κόντραραν στα ίσα τους μεγάλους και αποτε-

λούσαν τους ρυθμιστές του πρωταθλήματος.

Πέρυσι αποτέλεσε την ομάδα-έκπληξη της Super League 1 και φέτος συνεχίζει ακόμη πιο εντυπωσιακά, συνδυάζοντας αποτελέσματα με αγωνιστική αλλά και οργανωτική ορθότητα σε ό,τι αφορά τα πρότυπα λειτουργίας μιας ομάδας.

Υστερα από τις πρώτες δέκα αγωνιστικές βρίσκεται στην 4η θέση του βαθμολογικού πίνακα, επίτευγμα που αποτυπώνεται σε σαφή δείγματα μιας πορείας που μόνο τυχαία δεν είναι, καθώς οι ποδοσφαιριστές των «πρασίνων» βρίσκονται ανάμεσα στους κορυφαίους στις περισσότερες στατιστικές κατηγορίες της λίγκας. Και οι αριθμοί σχεδόν πάντα λένε την αλήθεια.

Τα ρεκόρ

Είναι αυτό το στοιχείο που κάνει τους Βοιωτούς να ξεχωρίζουν σε σχέση με τους επίσης ισόβαθμους Βολιώτες, οι οποίοι παρουσιάζουν μια εξίσου αξιόλογη εικόνα. Είναι και η απόδειξη πως οι επιλογές που έγιναν ήταν μελετημένες, με σχέδιο που ήταν ικανό να κάνει τη διαφορά.

Τα ρεκόρ που έχουν σημειώσει στην τρέχουσα αγωνιστική περίοδο είναι εντυπωσιακά αφού ο Λεβαδειακός παρουσιάζει την καλύτερη επίθεση στο πρωτάθλημα, έχοντας ήδη πετύχει 26 γκολ (2,6 ανά ματς), ξεπερνώντας κατά τρία τον πρωτοπόρο Ολυμπιακό.

“Μέχρι να φθάσει στα χέρια μου το όνομα ενός ποδοσφαιριστή για να κάνω την τελική αξιολόγηση, το report είναι εξονυχιστικό από δύο σκάουτερ και τον τεχνικό διευθυντή, οι οποίοι πρέπει να συμφωνούν ότι είναι σε θέση να προσφέρει.

Πέρα από όλα αυτά, όμως, το στυλ παιχνιδιού και η φιλοσοφία του είναι ίσως το πιο σημαντικό κομμάτι αυτής της προόδου. Ο φετινός Λεβαδειακός δεν αρέσκεται σε αυτό που έκαναν και κάνουν οι ομάδες του βεληνεκούς του, να ρίχνουν, δηλαδή, το βάρος τους στην άμυνα και να «χτυπούν» στις αντεπιθέσεις. Η ομάδα της Βοιωτίας παίζει κυριαρχικό ποδόσφαιρο με ποδοσφαιριστές που θέλουν να έχουν την μπάλα στα πόδια τους, να έχουν αξιοζήλευτο passing game και να κυριαρχούν σε ποσοστά κατοχής. Σε συνδυασμό με την ποιότητα κάποιων εξ

αυτών, όταν η μπάλα φθάσει στο επιθετικό τρίτο κομμάτι, τότε οι προσπάθειες επιβραβεύονται σε μεγάλο βαθμό.

Δεν είναι τυχαίο πως το ποσοστό κατοχής της ομάδας φθάνει στο 55,5% κατά μέσον όρο, όντας πίσω μόνο από τους πέντε «μεγάλους» (Ολυμπιακός, Παναθηναϊκός, ΑΕΚ, ΠΑΟΚ, Αρns), ενώ στις πάσες ανά λεπτό κατοχής έχει αναρριχηθεί στη 2η θέση.

Για όλα αυτά και ακόμη περισσότερα υπεύθυνος είναι ο Νίκος Παπαδόπουλος, ο προπονητής για τον οποίον ο Λεβαδειακός αποτέλεσε τη μεγαλύτερη δικαίωση στην καριέρα του και το σημείο αναφοράς στη μέχρι στιγμής διαδρομή του. Ο 54χρονος τεχνικός κατάφερε να αποβάλει από ένα μικρό κλαμπ τη νοοτροπία της σκοπιμότητας, κάνοντας πράξη το ελκυστικό ποδόσφαιρο, οποιαδήποτε αγωνιστική εκδοχή κι αν δοκίμασε. Διαθέτοντας ένα σύνολο με τον χαμηλότερο μέσο όρο ηλικίας (25,3 έτη) στη λίγκα και έναν κορμό που απαρτίζεται κυρίως από Έλληνες, έκανε τους παίκτες του να πιστέψουν στις δυνατότητές τους ώστε να εκμεταλλευθεί στο έπακρον τα ποιοτικά χαρακτηριστικά τους. Κι όλα αυτά έγιναν πραγματικότητα μολονότι πέρυσι τον Οκτώβριο ο ίδιος είχε υποβάλει την παραίτησή του από τον πάγκο, χωρίς, όμως, να γίνει αποδεκτή από τη διοίκηση. Στην πραγματικότητα ήταν αυτή η κίνηση που... γύρισε τον «διακό-

πτη» ώστε το ωραίο ποδόσφαιρο που έπαιζε η ομάδα να αποκτήσει ουσία.

Το σημείο καμπής

«Μέχρι τότε δεν παίρναμε τα αποτελέσματα. Είχαμε ένα ξεκίνημα κακό βαθμολογικά, που δεν ταίριαζε με την απόδοσή μας μέσα στο γήπεδο. Μετά από τόσο καιρό έχω καταλήξει στο συμπέρασμα πως ήταν κυρίως έλλειμμα αυτοπεποίθησης, το οποίο με τη σειρά του προκαλούσε λάθη, τα περισσότερα εκ των οποίων τα πληρώναμε και έπρεπε άμεσα να αρχίσουμε να τα μετριάσουμε. Σίγουρα κάτι έπρεπε να αλλάξει, γι' αυτό και πήρα αυτή την πρωτοβουλία», τονίζει στην «Κ» ο Έλληνας κόουτς και αρχιτέκτονας της επιτυχίας, ο οποίος από εκεί και μετά είδε το πλάνο του να δικαιώνεται πλήρως.

Για τον ίδιο, πάντως, το μεγαλύτερο μερίδιο της επιτυχίας το πιστώνεται η διοίκηση για τη στάση της εκείνο το χρονικό διάστημα, αλλά και για όλο το μοντέλο που εφαρμόσε. «Τότε ο ιδιοκτήτης έδειξε περισσότερη αφοσίωση στον αρχικό σχεδιασμό του, στήριξε κι εμένα, αλλά κυρίως τους ποδοσφαιριστές, και δικαιώθηκε».

Η εμπιστοσύνη από την πλευρά της διοίκησης είναι εμφανής στην καθημερινότητα της ομάδας. Όπως αναφέρει ο Νίκος Παπαδόπουλος, έχει εντυπωσιασθεί από το πώς χειρίζεται ο οργανισμός σημαντικά λειτουργικά θέματα:

«Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το πώς λειτουργεί το τμήμα σκάουτινγκ. Μέχρι να φθάσει στα χέρια μου το όνομα ενός ποδοσφαιριστή για να κάνω την τελική αξιολόγηση, το report είναι εξονυχιστικό από δύο σκάουτερ και τον τεχνικό διευθυντή, οι οποίοι πρέπει να συμφωνούν ότι είναι σε θέση να προσφέρει. Αλλά και από τη στιγμή που θα αποκτηθεί, ο τρόπος που τον διαχειριζόμαστε μειώνει στο ελάχιστο τις πιθανότητες να δείξει αυτά που δεν θέλουμε από εκείνον. Όταν ήρθε ο Οζμπολτ είχε αντιμετωπίσει προβλήματα προσαρμογής, κάτι που επηρέαζε την απόδοσή του. Πέρυσι δεν ήταν αυτό που περιμέναμε, όμως ο τρόπος που τον περιβάλαμε τον έφερε στα πραγματικά του στάνταρ».

Για τον προπονητή του Λεβαδειακού το κυριότερο είναι πως αυτό που γίνεται τώρα στη Λιβαδειά θα έχει και συνέχεια: «Είμαι βέβαιος. Ο ρόλος του κομπάρσου έχει τελειώσει γι' αυτή την ομάδα. Δεν πρόκειται να είναι ποτέ ξανά αυτό που αποκαλούμε “ασανσέρ”. Το οργανωτικό κομμάτι αποτελεί προτεραιότητα. Έχουν μπει οι σωστές βάσεις, έχει δημιουργηθεί ένα εξαιρετικό αθλητικό κέντρο και έχει βρεθεί ένα μοντέλο λειτουργίας, πάνω στο οποίο ο κάθε προπονητής μπορεί να χτίσει αυτά που θέλει. Με ή χωρίς τον Παπαδόπουλο στον πάγκο, η ομάδα έχει βρει πλέον τον δρόμο της».

ΑΠΟΦΕΙΣ

Πρωταθλητής μήνα Νοέμβριο; Δύσκολο!

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΔΗ

στην άποψη πως δύσκολα μπορεί να διατηρήσει τη σκήπτρα της η ομάδα του Καρσέδο. Από την ανησυχία, των φίλων της Ομόνοιας, είτε για την καθυστέρηση ολοκλήρωσης μεταγραφών, είτε για την αποχώρηση κάποιων βασικών παικτών και τη γενικότερη άποψη πως μία από τα ίδια των προηγούμενων χρόνων θα ήταν η φετινή περίοδος, στην άποψη των τελευταίων εβδομάδων, η οποία... ξεχειλίζει από σιγουριά για την κατάκτηση του τίτλου.

Το δικαιολογημένο μεγάλο ερωτηματικό για την ποιότητα και γενικότερα τις δυνατότητες του φετινού ΑΠΟΕΛ έχει μετατραπεί σε αισιοδοξία, συγκρατημένη έστω, για την προοπτική κατάκτησης του τίτλου, προοπτική την οποία μέχρι τώρα επι-

βεβαιώνει και η βαθμολογική συγκομιδή και θέση. Μέσα σε λίγους μήνες και δέκα αγωνιστικές, η εκτίμηση για το φετινό ΑΠΟΕΛ εκτός της πρώτης εξάδας, μετατράπηκε σε ΑΠΟΕΛ που ξέρει να κάνει πρωταθλητισμό... Αδίκη οι κάποιες την ΑΕΚ και τη δική της προοπτική για τον τίτλο; Και εδώ η απάντηση με βάση την πορεία και τη θέση της στη βαθμολογία επιβεβαιώνει την αισιοδοξία και όσοι βιάστηκαν να τη χαρακτηρίσουν και πάλι ομάδα looser άλλαξαν άποψη από την ικανότητα της να παίρνει αποτελέσματα, εντός και εκτός συνόρων... Υπάρχει κανείς που... τολμά να αφαιρέσει τον Άρη από τους διεκδικητές του φετινού τίτλου, έστω και αν δεν εντυπωσιάζει στον βαθμό που το έκανε στους πλείστους αγώνες των προηγούμενων χρόνων με τον Σπυρίδω στην πάγκο του; Όσοι απλώς δεν τον υπολόγισαν, στον βαθμό που θα έπρεπε το καλοκαίρι, άρχισαν ήδη να μιλούν για μια ομάδα λιγότερο μεν εντυπωσιακή αλλά πολύ πιο ικανή στο να παίρνει την ουσία.

Πιο απλά, ούτε με τρεις τίτλους πρωταθλητή, εάν ήταν εφικτό, δεν

θα μπορούσαμε να... ικανοποιήσουμε τις μέχρι τώρα εκτιμήσεις και προβλέψεις. Όχι γιατί απαραίτητα θα πέσουν όλες έξω, αλλά γιατί πολύ δύσκολο έως αδύνατο θα πρέπει να θεωρείται, να εκτιμήσουμε σωστά, με δείγμα δέκα αγωνιστικών, τον φετινό πρωταθλητή του ερχόμενου Μάη! Και γίνεται δυσκολότερο, από τη γενικότερη μέχρι στιγμής εικόνα, από την οποία αβίαστα προκύπτει το συμπέρασμα ως προς την ποιότητα των ομάδων που αυτή τη στιγμή συγκαταλέγονται στους βασικούς διεκδικητές του τίτλου και των μικρών διαφορών που παρουσιάζουν στις σχετικές συγκρίσεις.

Υπολογίστε, επίσης, συγκυρίες και απρόβλεπτους παράγοντες ως μέρος του παιχνιδιού που λέγεται ποδόσφαιρο. Τη μεταγραφική περίοδο Ιανουαρίου και τον παράγοντα τύχη και απλώς αφήστε το πρωτάθλημα να εξελιχθεί, με τις ενδείξεις να παραπέμπουν σε συναρπαστική συνέχεια. Και σίγουρα, χρόνος υπάρχει πολύς μέχρι να μπορέσουμε με ασφάλεια να εκτιμήσουμε, όχι απλώς τον φετινό πρωταθλητή αλλά έστω το πρώτο φαβορί!

Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

Από την άλλη, πιθανότατα να φούσκωσαν τα στήθια από περηφάνια, όσων πιστεύουν ότι η εγχώρια διατησία αξίζει της στήριξης και ότι μπορεί να φτάσει σ' ένα επιθυμητό επίπεδο.

Όντως, ο Φελλάς, έχοντας συγκεντρωμένη στο πρόσωπό του ολόκληρη την ποδοσφαιρική κοινωνία, κατάφερε να βγάλει το ντέρμπι αξιοπρεπώς, χωρίς να υποπέσει σε σημαντικά λάθη και κυρίως χωρίς να χάσει τον έλεγχο του αγώνα. Δεν ήταν υποτελής προς τους παίκτες, δεν σπαταλούσε τον χρόνο κάνοντας μεγάλες συζητήσεις μαζί τους, έτρεξε πολλά χιλιόμετρα και γενικώς ήταν κοντά στη δράση.

Τον βόλεψαν κιόλας οι φάσεις, που σχετίζονταν κυρίως με την εποπτεία του Var, μα αυτό σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να μετρήσει υποτιμητικά για τη συνολική εμφάνισή του. Σε γενικές γραμμές η διατησία του δεν ήταν επιπέδου Τσάμπιονς Λιγκ, αλλά δεν ήταν και καφενειακού επι-

Του Φελλά το ανάγνωσμα...

Η διατησία του Κωνσταντίνου Φελλά στο Ομόνοια- ΑΠΟΕΛ, ενδεχομένως να προκάλεσε αμικανία, σ' όσους εκτιμούν ότι οι Κύπριοι διατηπτες δεν είναι ικανοί να αποδώσουν σε τέτοιο επίπεδο.

Από την άλλη, πιθανότατα να φούσκωσαν τα στήθια από περηφάνια, όσων πιστεύουν ότι η εγχώρια διατησία αξίζει της στήριξης και ότι μπορεί να φτάσει σ' ένα επιθυμητό επίπεδο.

Όντως, ο Φελλάς, έχοντας συγκεντρωμένη στο πρόσωπό του ολόκληρη την ποδοσφαιρική κοινωνία, κατάφερε να βγάλει το ντέρμπι αξιοπρεπώς, χωρίς να υποπέσει σε σημαντικά λάθη και κυρίως χωρίς να χάσει τον έλεγχο του αγώνα. Δεν ήταν υποτελής προς τους παίκτες, δεν σπαταλούσε τον χρόνο κάνοντας μεγάλες συζητήσεις μαζί τους, έτρεξε πολλά χιλιόμετρα και γενικώς ήταν κοντά στη δράση.

Τον βόλεψαν κιόλας οι φάσεις, που σχετίζονταν κυρίως με την εποπτεία του Var, μα αυτό σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να μετρήσει υποτιμητικά για τη συνολική εμφάνισή του. Σε γενικές γραμμές η διατησία του δεν ήταν επιπέδου Τσάμπιονς Λιγκ, αλλά δεν ήταν και καφενειακού επι-

πέδου όπως μας συνηθίζουν κάποιοι συμπατριώτες συναδέλφοί του.

Από και πέρα, η παρουσία του Κύπριου διατηπτή δεν είναι και δεν μπορεί να γίνει αντιληπτή ως επικράτηση ή υποχώρηση της μιας προσέγγισης έναντι της άλλης. Δεν είναι δηλαδή ότι δικαιώθηκαν οι υπέρμαχοι των Κύπριων διατηπτών, ούτε και φυσικά διαψεύστηκαν οι θιασώτες της ξένης διατησίας. Κακά τα ψέματα, δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να καμουφλάρεται η αδυναμία των Κυπρίων ρεφόρι. Το πρόβλημα υφίσταται και όσοι κρυφτούν πίσω από την εμφάνιση σ' ένα ντέρμπι, μάλλον εθελουφλούν. Αντιστρόφως, η πλατιά μάζα των οπαδών που εναντιώνεται σ' ό,τι έχει να κάνει με την κυπριακή διατησία, καλό θα ήταν να κατανοήσει ότι το ποδόσφαιρό μας χρειάζεται τους εγχώριους διατηπτες.

Θα ήταν ωφέλιμο, η εμφάνιση του Φελλά να γίνει αντιληπτή ως μια εισαγωγή στη νέα εποχή και όχι απαραίτητα ένα ακόμη επεισόδιο του παρελθόντος. Η βελτίωση της κυπριακής διατησίας έρχεται μέσα από τη συνύπαρξη με τους ξένους διατηπτες-βαρίστες. Όσο νωρίτερα το καταλάβουμε, κυρίως οι αρμόδιοι της ΚΟΠ, άλλο τόσο θα ξαναδούμε ανάλογες διατησίες, γιατί όχι και από άλλους Φελλάδες.

Μεταβολές εβδομάδας		Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	Πετρέλαιο	€/ \$
	Χ.Α.Κ. 2,00%							
		0,67%	-0,07%	0,20%	1,30%	0,74%	-0,02%	0,61%

ΑΓΟΡΑ ΑΚΙΝΗΤΩΝ

Ισχυρές δυναμικές στον κλάδο το 1ο εξάμηνο

Ο κλάδος ακινήτων δοκιμάζεται και αντέχει. Αυτό διαφαίνεται από τα στοιχεία της Landbank Analytics, η οποία καταδεικνύει ότι καταγράφονται ισχυρές δυναμικές παγκύπρια στην αγορά κατά το πρώτο εξάμηνο του έτους, επιβεβαιώνοντας το έντονο επενδυτικό ενδιαφέρον. Η αγορά των οικιστικών ακινήτων αποδεικνύεται ο βασικός πυλώνας της αγοράς μεταχειρισμένων, με τις οικίες να καταγράφουν τη μεγαλύτερη συνολική αξία πωλήσεων. Η Λευκωσία βρίσκεται στην πρώτη γραμμή ζήτησης των επαγγελματιών ακινήτων. **Σελ. 4**

ΔΙΕΘΝΗ

Αδασμολόγητα μικροδέματα τέλος

Τέλος στο καθεστώς αδασμολόγητων εισαγωγών για τα μικροδέματα αξίας κάτω των 150 ευρώ –κατά κύριο λόγο από την Κίνα– που πλημμυρίζουν την κοινή αγορά, φιλοδοξεί ναβάλει η Ε.Ε., σε μια προσπάθεια να ξαναγράψει τους κανόνες στο ηλεκτρονικό εμπόριο. **Σελ. 9**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	2,85%	0,02%
Γερμανία	2,69%	0,04%
Γαλλία	3,45%	-0,01%
Ιταλία	3,42%	0,01%
Ισπανία	3,18%	0,01%
Ιρλανδία	2,93%	0,04%
Ελλάδα	3,30%	0,01%
Ην. Βασίλειο	4,61%	0,00%

Βαθμολογία από Οίκους Αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	A	Σταθερή
Fitch	A-	Σταθερή
Moody's	A3	Σταθερή
S&P	A-	Σταθερή
Scope Ratings	A-	Σταθερή

Παράγουν ισχυρά κέρδη οι τράπεζες

Το εννιάμηνο του 2025 κλείνει με πάνω από 750 εκατ. για τα τρία συστημικά ιδρύματα του νησιού

Παρά τις μειώσεις των επιτοκίων, τα κέρδη των κυπριακών τραπεζών διατηρούνται σε υψηλά επίπεδα το 2025, αν και δεν πλησιάζουν τα ιστορικά αποτελέσματα του 2023 και 2024. Στο εννιάμηνο του

έτους, οι τρεις συστημικές τράπεζες –Τράπεζα Κύπρου, Eurobank Limited και Alpha Bank Κύπρου– καταγράφουν συνολικά άνω των 750 εκατ. ευρώ καθαρά κέρδη. Η Τράπεζα Κύπρου παρουσίασε κέρ-

δη 353 εκατ. ευρώ, έναντι 401 εκατ. το 2024. Η Eurobank συνέβαλε με 370 εκατ. ευρώ σε επίπεδο Ομίλου, ποσό αυξημένο κατά 10,3% σε σχέση με πέρυσι. Η Alpha Bank Κύπρου, μαζί με την απορροφηθείσα

Astrobank, εκτιμάται ότι φτάνει τα 60 εκατ. ευρώ στο εννιάμηνο. Παρά τη μείωση των καθαρών εσόδων από τόκους, η ισχυρή καθαρή δανειοδότηση, τόσο εντός όσο και εκτός Κύπρου, προσφέρει σημαντι-

κή ώθηση. Επιπλέον, οι ασφαλιστικές δραστηριότητες των Ομίλων και οι πρόσφατες εξαγορές ενισχύουν τα μη επιτοκιακά έσοδα, συμβάλλοντας στη συγκράτηση της κερδοφορίας σε υψηλά επίπεδα. **Σελ. 3**

Πρόθυμο να μεταναστεύσει το 50% των νέων στην Ελλάδα

Σχεδόν ένας στους δύο νέους που ανήκει στην Gen Z δηλώνει πρόθυμος να μεταναστεύσει για να εργαστεί στο εξωτερικό. Μάλιστα, όσο υψηλότερο είναι το εκπαιδευτικό επίπεδο τόσο εντονότερο είναι το ενδιαφέρον για μετανάστευση. Η έρευνα του INE ΓΣΕΕ αποκαλύπτει μια μορφωμένη αλλά επισφαλή γενιά, που εργάζεται με χαμηλούς μισθούς και περιορισμένες προοπτικές, και μια οικονομία που αδυνατεί να αξιοποιήσει τους νέους στη γενέτειρά τους. **Σελ. 23**

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ ΟΔΗΓΟΙ

Μπαίνουν σε τάξη με ψηφιακή πλατφόρμα

Τη δημιουργία ψηφιακής πλατφόρμας εισηγείται η Αρχή Αδειών στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης του τομέα των επαγγελματιών ταξί που τροχοδρομείται. Η πλατφόρμα θα λειτουργεί ως εργαλείο εποπτείας, διαφάνειας και συλλογής δεδομένων με στόχο να συμβάλει στην καταπολέμηση της πειρατείας. **Σελ.6**

ΚΡΑΤΙΚΟ ΜΙΣΘΟΛΟΓΙΟ

Αυξάνεται εκ νέου λόγω ΑΤΑ

Ο Προϋπολογισμός του 2026 προβλέπει αύξηση των συνολικών δαπανών στα 13,7 δισ. και οι δαπάνες προσωπικού αναμένεται να αυξηθούν κατά 4,2%, φτάνοντας τα 3,7 δισ. Η συμφωνία για την ΑΤΑ με σταδιακή αύξηση της στο 100% από το 2027 και εντεύθεν διογκώνει εκ νέου το κρατικό μισθολόγιο. **Σελ. 5**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του ΤΖΕΪΜΙ ΜΑΚΓΚΙΒΕΡ / REUTERS

Η άρση του shutdown δεν διαλύει την ομίχλη

Η άρση του μακροβιότερου λοκ-άουτ στο αμερικανικό δημόσιο είναι προ των πυλών, που σημαίνει πως σύντομα θα δοθούν στη δημοσιότητα επίσημα οικονομικά στοιχεία. Η αισιοδοξία που ενέπνευσε η είδηση στα περισσότερα χρηματιστήρια είναι κατανόητη, αλλά ας μη φανταζόμαστε πως με την άρση του λοκ-άουτ θα έχουμε και πάλι διαιγνή εικόνα για την κατάσταση της αμερικανικής οικονομίας.

Επενδύτες και η ίδια η Federal Reserve αντέδρασαν με ανακούφιση, αλλά σύντομα θα αντιληφθούν πως τα τελευταία στοιχεία ίσως δεν είναι αξιόπιστα. Οικονομολόγοι της Morgan Stanley προβλέπουν πως τα στοιχεία του Σεπτεμβρίου για την αγορά εργασίας θα δημοσιευθούν μόνο λίγες ημέρες μετά την άρση του λοκ-άουτ. Θα περάσει πολύς καιρός

μέχρις ότου δοθούν στη δημοσιότητα τα στοιχεία του Οκτωβρίου, αλλά όταν δοθούν θα λείπει ένα καίριο στοιχείο: το ποσοστό της ανεργίας. Για πρώτη φορά μετά το 1948 η «έρευνα μεταξυ νοικοκυριών» από την οποία προκύπτουν τα στοιχεία για την ανεργία δεν πραγματοποιήθηκε τον περασμένο μήνα, αναφέρει η Κλαούντια Σαμ, κορυφαία οικονομολόγος στη New Century Advisors. Αυτή η έλλειψη μπορεί να επηρεάσει τις αποφάσεις που θα λάβει τον Δεκέμβριο η ομοσπονδιακή τράπεζα των ΗΠΑ σε ό,τι αφορά τα επίπεδα των επιτοκίων, καθώς ο πρόεδρος της Ζερόμ Πάουελ έχει καταστήσει σαφές πως η κατάσταση στην αγορά εργασίας έχει τελευταία βαρύνει στις αποφάσεις της περισσότερο από τον πληθωρισμό. Τα στοιχεία που θα έπρεπε να

έχει η Fed για την απασχόληση σίγουρα δεν θα παρουσιάζουν μια ρόδινη εικόνα. Κρίνοντας από τα στοιχεία του ιδιωτικού τομέα και τα λίγα στοιχεία που διαθέτει η κυβέρνηση, οι οικονομολόγοι της Goldman Sachs υπολογίζουν τώρα πως ο αριθμός των εργαζομένων μειώθηκε τον Οκτώβριο κατά 50.000 άτομα. Θα είναι η δεύτερη φορά που μειώνεται ο αριθμός των εργαζομένων σε μηνιαία βάση μετά τον Δεκέμβριο του 2020 και θα είναι η μεγαλύτερη μείωση που έχει καταγραφεί μέσα στα τελευταία πέντε και πλέον χρόνια.

Την περασμένη εβδομάδα, άλλωστε, έκθεση της εταιρείας Challenger, Gray & Christmas κατέδειξε πως τον Οκτώβριο ξεπέρασαν τις 150.000 οι απολύσεις που σχεδιάζουν οι αμερικανικές επιχειρήσεις. Είναι το

υψηλότερο επίπεδο που έχει καταγραφεί από το 2003. Η Fed, πάντως, ενδέχεται να «παγώσει» κάθε απόφασή της για μείωση των επιτοκίων για όσο δεν υπάρχουν πλήρη και αξιόπιστα στοιχεία για την απασχόληση. Εξίσου ασαφή θα είναι, άλλωστε, και όσα στοιχεία υπάρχουν για τον πληθωρισμό. Χρησιμοποιώντας ως ενδεικτική περίπτωση το λοκ-άουτ που μπήκε στο αμερικανικό δημόσιο το 2013, οικονομολόγοι της Morgan Stanley εκτιμούν πως τα στοιχεία για τον πληθωρισμό και τις καταναλωτικές δαπάνες του Οκτωβρίου δεν θα είναι διαθέσιμα εγκαίρως για τη συνεδρίαση της Fed στις 9 και 10 Δεκεμβρίου, πολλώ δε μάλλον βέβαια τα στοιχεία του Νοεμβρίου. Οι οικονομολόγοι της UBS είναι ακόμη πιο απαισιόδοξοι σχετικά με τα στοιχεία για τον

πληθωρισμό. Εκτιμούν πως τα στοιχεία για τον Οκτώβριο, που βάσει του αρχικού προγραμματισμού θα δίνονταν σήμερα στη δημοσιότητα, δεν θα δημοσιευθούν καθόλου καθώς το Γραφείο Στατιστικών Εργασίας παρέμεινε κλειστό όλο τον μήνα. Το χειρότερο είναι, όπως επισημαίνει η UBS, ότι τα στοιχεία του Οκτωβρίου χρησιμοποιούνται συνήθως ως βάση για κάποιους υπολογισμούς που επηρεάζουν και τους επόμενους μήνες, δηλαδή τον Νοέμβριο και τον Δεκέμβριο. Θεωρητικά θα μπορούσαν να διαστρεβλωθούν ακόμη και τα στοιχεία για τον πληθωρισμό τον Απρίλιο.

Στο μεταξύ, είναι πιθανόν να μη δοθούν στη δημοσιότητα πριν από την επόμενη συνεδρίαση της Fed ούτε καν τα στοιχεία για τις λιανικές πωλήσεις.

We accelerate what's possible

so you can

turn vision into value

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Ο μεγάλος χαμένος της ΑΤΑ

Και κάπου εδώ οι μεγαλοστομίες και φιλοδοξίες της κυβέρνησης σε σχέση με την ΑΤΑ φτάνουν σε ένα τέλος. Εκεί που η κυβέρνηση υποσχόταν ΑΤΑ για όλους, προκαλώντας τους απεργούς να το κάνουν μέχρι και πλακάτ στην τότε διαδήλωση διαμαρτυρίας, τελικά ΑΤΑ δεν θα πάρει ούτε ο κατώτατος μισθός. Ολοκληρώνεται η διαδικασία συνεπώς και στα θετικά να σημειώσουμε το τέλος της εκκενρότητας και τη συνέχιση ενός ομαλού εργασιακού περιβάλλοντος. Οι εργαζόμενοι, που δεν τους λες και νικητές της διαδικασίας, διασφάλισαν ότι σε 18 μήνες οι δικαιούχοι της ΑΤΑ θα λαμβάνουν το 100%. Η κυβέρνηση, που όπως είπαμε είναι ο μεγάλος χαμένος, δεν κατάφερε ούτε τα ελάχιστα σε σχέση με την αρχική της πρόθεση να επηρεάσει ένα μεγάλο ακροατήριο με θετικό τρόπο και να γίνει λαοφιλής. Τέλος, οι εργοδότες μπορούν να θεωρηθούν οι μεγάλοι νικητές αφού έχοντας να αντιμετωπίσουν ένα τσουνάμι απαιτήσεων που έφτανε μέχρι και την ΑΤΑ για όλους, κατάφεραν να δώσουν τα ελάχιστα και κυρίως να διασφαλίσουν ένα ομαλό περιβάλλον για τις επιχειρήσεις τους.

Ερχονται αναβαθμίσεις

Η κυπριακή οικονομία καταγράφει αξιοπρόσεκτες επιδόσεις σε μακροοικονομικό επίπεδο που επιτρέπει στην κυβέρνηση να πανηγυρίζει. Να πανηγυρίζει για κάτι που ποσώς δεν αφορά την πραγματική οικονομία και την κοινωνία που βιώνει μια δύσκολη καθημερινότητα. Ακόμα και έτσι όμως τα μακροοικονομικά έχουν την αξία τους και είναι το πρώτο πράγμα που κοιτάζει κάποιος που ενδιαφέρεται για την κυπριακή οικονομία. Αυτή τη διάσταση θα θέλαμε να υιοθετήσουν και οι οίκοι αξιολόγησης, οι οποίοι τις επόμενες μέρες πρόκειται να μας αξιολογήσουν. Θα αναμνησκουμε λοιπόν ότι, αφού αναγνωρίζουν τα πολύ θετικά επιτεύγματα, θα δώσουν αυτό που προβλέπεται για

Δεν ενσωματώνεται η ΑΤΑ στον κατώτατο μισθό και ως προσπάθησε ο Πρόεδρος να το παρουσιάσει ως μια κυβερνητική νίκη.

μια οικονομία που καταφέρνει σε αυτή τη συγκυρία να ικανοποιεί τους δείκτες χρέους του Μάαστριχτ. Γιατί αν δεν το πράξουν, τότε θα πρέπει να υποψιαστούμε ότι θεωρούν τις επιδόσεις παροδικές, κάτι που θα πρέπει να μας προβληματίσει.

Λείπει η ώθηση

Λίγο πολύ Ελλάδα και Κύπρος αποτελούν πλέον έναν ενιαίο τραπεζικό τομέα. Προκύπτει εξάλλου και από την ανάγνωση των αποτελεσμάτων ενιαίου, όπου σε μεγάλο βαθμό βλέπουμε τις ίδιες τάσεις. Σε γενικές γραμμές το ενδιάμεσο βρίσκεται τις τράπεζες με μειωμένα έσοδα τόκων και αυξημένες προβλέψεις επισφαλειών. Ως αποτέλεσμα η κερδοφορία είναι μειωμένη, αναγκάζοντας τις τράπεζες να τεθούν σε

αναζήτηση νέων εσόδων και νέων αγορών. Σύμμαχος σε αυτή την προσπάθεια η ισχυρή κεφαλαιοποίηση και η αυξημένη ρευστότητα. Όσον αφορά στις μετοχικές αξίες οι τιμές εξακολουθούν να συντηρούνται σε ελκυστικές αποτιμήσεις, αν και η δυναμική των προηγούμενων μηνών φαίνεται να υποχωρεί. Με εξαίρεση κάτι απρόβλεπτο, ο τραπεζικός τομέας αναμένεται να κρατηθεί σε στάση αναμονής.

Ζεστό καλώδιο

Οι εξελίξεις με το καλώδιο υποθαλάσσιου ηλεκτρικής διασύνδεσης είναι θετικές. Η πρόσφατη σύνοδος στην Αθήνα για τα ενεργειακά φαίνεται να προσδίδει νέα κινητικότητα στο έργο που για μήνες παρέμενε στα αζήτητα. Όπως προκύπτει από όσα μετα-

δίδονται, η έκπη σύνοδος της διατλαντικής συνεργασίας για την ενέργεια, προκάλεσε αμερικανικό και ισραηλινό ενδιαφέρον ως μέρος του ευρύτερου σχεδιασμού για την περιοχή συμπεριλαμβανομένης και της νοτιοανατολικής Ευρώπης. Όποια και να είναι η εξέλιξη, το καλώδιο δεν πρόκειται να δώσει λύσεις στα άμεσα πιεστικά ζητήματα, και άρα οι εσωτερικοί σχεδιασμοί εφόσον υπάρχουν θα πρέπει να συνεχιστούν.

Τυφλή διαφωνία αλλά και ουσία

Οι καθηγητές μέσης εκπαίδευσης δεν ανέχονται μύγα στο σπαθί τους και ως εκ τούτου θα απεργήσουν την ώρα και μέρα που θα ξεκινήσει η κοινοβουλευτική διαδικασία.

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Πρωτογενές δημοσιονομικό αποτέλεσμα

Δημοσιονομικό πλεόνασμα υπάρχει στην περίπτωση όπου τα δημόσια έσοδα είναι μεγαλύτερα από τις δημόσιες δαπάνες, ενώ δημοσιονομικό έλλειμμα στην περίπτωση όπου οι δημόσιες δαπάνες υπερτερούν των δημοσίων εσόδων. Αν στον υπολογισμό του δημοσιονομικού αποτελέσματος (πλεονάσματος ή ελλείμματος), εξαιρεθούν οι δαπάνες για τόκους που αφορούν εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους (σύνολο των οφειλών του δημόσιου τομέα, το οποίο εκφράζεται σε χρηματικές μονάδες), τότε προκύπτουν οι όροι πρωτογενές δημοσιονομικό πλεόνασμα και πρωτογενές δημοσιονομικό έλλειμμα.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών

Ο λόγος για το νέο σύστημα αξιολόγησης εκπαιδευτικών, με το οποίο η οργάνωσή τους διαφωνεί για όσες πρόνοιες έχουν διευκρινιστεί, ενώ σημειώνει ότι αρκετές δεν έχουν καθοριστεί και προφανώς δεν μπορεί να διαφωνήσει. Λέει όμως και κάτι σωστό που πρέπει να απασχολήσει τη Βουλή και αφορά στο κόστος της μεταρρύθμισης. Σύμφωνα με την ΟΕΛΜΕΚ, το συνολικό κόστος ανέρχεται σε περ. €13 εκατ. εκ των οποίων τα περ. €10 εκατ. θα δαπανηθούν για νέες θέσεις επιθεωρητών.

Ενας μακρύς περίπατος ή πολλοί σύντομοι;

Του ΣΙΜΑΡ ΜΠΑΤΖΑΣ

Μια νέα μελέτη δείχνει ότι οι μεγαλύτερες βόλτες μπορεί να έχουν περισσότερα οφέλη για την υγεία από το να μοιράζει κανείς τον ίδιο αριθμό βημάτων σε πολλές μικρές βόλτες.

Εκατοντάδες μελέτες έχουν δείξει ότι ο μεγαλύτερος αριθμός βημάτων συνδέεται με χαμηλότερο κίνδυνο άνοιας, διαβήτη τύπου 2 και άλλων προβλημάτων υγείας. Ωστόσο, ο τρόπος με τον οποίο είναι καλύτερο να κάνουμε αυτά τα βήματα παραμένει λιγότερο σαφές.

Η νέα ανάλυση, που δημοσιεύθηκε στο Annals of Internal Medicine, είναι από τις πρώτες που εξετάζουν αν η κατανομή των βημάτων μέσα στην ημέρα ή η συγκεντρωσή τους σε μία φορά συνδέεται με καλύτερα αποτελέσματα για την υγεία.

Η ανάλυση επικεντρώθηκε σε άτομα που έκαναν λιγότερα από 8.000 βήματα την ημέρα. Οι περισσότεροι συμμετέχοντες έκαναν κάτω από 5.000.

Τα πρώτα στοιχεία

Όσοι περπατούσαν τακτικά για περισσότερο από 15 λεπτά είχαν 80% μικρότερη πιθανότητα να πεθάνουν από οποιαδήποτε αιτία και σχεδόν 70% μικρότερη πιθανότητα να αναπτύξουν καρδιαγγειακή νόσο μέσα σε μια περίοδο περίπου δέκα ετών, σε σύγκριση με όσους μοίραζαν τα βήματά τους σε περιπάτους πέντε λεπτών ή λιγότερο. (Η μέση ηλικία των συμμετεχόντων ήταν 62 ετών, οπότε ο συνολικός κίνδυνος θανάτου ήταν εξαιρετικά χαμηλός: περίπου 4% στην ομάδα των πιο σύντομων περιπάτων και κάτω από 1% στην ομάδα των πιο μεγάλων.)

Αυτά τα δεδομένα δείχνουν μόνο μια συσχέτιση, δεν αποδεικνύουν ότι οι μεγαλύτεροι περιπάτοι είναι απαραίτητα πιο ωφέλιμοι από να κατανέμει κανείς τα βήματά του μέσα στην ημέρα.

Ορισμένα στοιχεία ωστόσο υποδηλώνουν ότι το σώμα χρειάζεται περισσότερο χρόνο και συνέπεια για να αξιοποιή-

Περισσότερο περπάτημα την ημέρα είναι εφικτό, τονίζουν οι ειδικοί, οι οποίοι συστήνουν να δοκιμάσει κάποιος να κατέβει μια στάση νωρίτερα από το λεωφορείο, να παρκάρει το αυτοκίνητο λίγο πιο μακριά από το γραφείο ή να συναντήσει φίλους για μία βόλτα.

Όσοι περπατούσαν τακτικά για περισσότερο από 15 λεπτά είχαν 80% μικρότερη πιθανότητα να πεθάνουν από οποιαδήποτε αιτία μέσα στη δεκαετία.

σει πλήρως τα οφέλη της άσκησης, όπως η βελτίωση της ρύθμισης του καρδιακού ρυθμού, επισημαίνει ο δρ Ρόμπερτ Γκέρ-

στεν, επικεφαλής του τμήματος καρδιαγγειακής ιατρικής στο Ιατρικό Κέντρο Beth Israel Deaconess, ο οποίος δεν συμμετείχε στη μελέτη. «Δεν λέμε ότι οι μικρότερες βόλτες δεν έχουν αποτέλεσμα», λέει ο Μπόρχα ντελ Πόζο Κρουζ, επιδημιολόγος στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο της Μαδρίτης, ο οποίος ηγήθηκε της μελέτης. «Αλλά φαίνεται ότι είναι πολύ καλύτερο να συγκεντρώνονται τα βήματα σε μεγαλύτερες διάρκειες», προσθέτει. Οι ερευνητές παρακολούθησαν περίπου 34.000 άτομα στο Ηνωμένο Βασίλειο για μία εβδομάδα, χρησιμοποιώντας επιταχυνσιόμετρα

για να μετρήσουν τα βήματά τους και να τους κατατάξουν σε ομάδες ανάλογα με τα μοτίβα περπατήματος. Οι ερευνητές ανέλυσαν τα δεδομένα έτσι ώστε ο συνολικός αριθμός βημάτων να είναι παρόμοιος σε όλες τις ομάδες.

Τα βήματα μετρήθηκαν ανεξαρτήτως δραστηριότητας: όσοι περπατούσαν για 15 λεπτά μπορεί να έκαναν μια βόλτα στο πάρκο, ενώ όσοι κινούνταν για μικρότερα χρονικά διαστήματα ίσως απλώς εκτελούσαν ελαφριές οικιακές εργασίες. Αφού έλαβαν υπόψη παράγοντες όπως η συνολική υγεία και ο τρόπος ζωής, οι ερευνητές δι-

Το ζητούμενο, σύμφωνα με τους ειδικούς, είναι να αυξάνεται σταδιακά η δραστηριότητα και να βρίσκονται ευκαιρίες για λίγο μεγαλύτερα διαστήματα κίνησης.

απίστωσαν ότι τα άτομα που μοίραζαν τα περισσότερα βήματά τους σε μικρές διαδρομές είχαν μεγαλύτερο κίνδυνο

να αναπτύξουν καρδιαγγειακές παθήσεις και να πεθάνουν από οποιαδήποτε αιτία μέσα στα επόμενα δέκα χρόνια, σε σύγκριση με όσους περπατούσαν σε πιο μακρές περιόδους. Η διαφορά ήταν ιδιαίτερα έντονη μεταξύ των ατόμων με καθιστικό τρόπο ζωής ή εκείνων που έκαναν λιγότερα από 5.000 βήματα την ημέρα, σημειώνει ο δρ Ντελ Πόζο Κρουζ.

Βέλτιστος τρόπος

Η μελέτη, ωστόσο, δεν προσφέρει τελικό συμπέρασμα σχετικά με τον βέλτιστο τρόπο περπατήματος. Οι ερευνητές έλαβαν υπόψη την αυτοαξιολόγηση της υγείας των συμμετεχόντων, αλλά είναι πιθανό όσοι έκαναν πιο μεγάλες βόλτες να ήταν εξ αρχής πιο υγιείς, επισημαίνει ο δρ Ρίσι Γουαντέρα, αναπληρωτής καθηγητής πολιτικής και διαχείρισης υγείας στη Σχολή Δημόσιας Υγείας Τ.Η. Chan του Χάρβαρντ, ο οποίος δεν συμμετείχε στη μελέτη.

Η μελέτη, επίσης, δεν έλαβε υπόψη το πόσο κατάλληλες για περπάτημα ήταν οι γειτονιές ή τη μυϊκή ενδυνάμωση των συμμετεχόντων. Επίσης, τα μοτίβα βημάτων βασίστηκαν σε μια μόνο εβδομάδα, η οποία μπορεί να μην αντικατοπτρίζει τις καθημερινές συνήθειες κάποιου, προσθέτει ο δρ Γουαντέρα.

Οι ειδικοί ωστόσο τονίζουν ότι αξίζει να προσπαθείτε να περπατάτε λίγο περισσότερο κάθε φορά, αν μπορείτε. Δοκιμάστε να κατεβαίνετε μια στάση νωρίτερα από το λεωφορείο, να παρκάρετε το αυτοκίνητό σας λίγο πιο μακριά από το γραφείο ή να συναντάτε τους φίλους σας για μια βόλτα.

«Το λίγο είναι καλύτερο από το καθόλου, και το περισσότερο είναι καλύτερο από το λίγο», λέει η Χάνα Αρεμ, επιδημιολόγος στο Ινστιτούτο Έρευνας Υγείας MedStar στην Ουάσινγκτον. «Το ζητούμενο είναι να αυξάνουμε σταδιακά τη δραστηριότητά μας και να βρίσκουμε ευκαιρίες για λίγο μεγαλύτερα διαστήματα κίνησης, που έχουν περισσότερα οφέλη για την υγεία», προσθέτει η δρ Αρεμ.

Ξεπέρασαν τα 750 εκατ. κέρδη οι τράπεζες

Κρατούνται υψηλά λόγω επιτοκίων, πιστωτικής επέκτασης και μη επιτοκιακών εσόδων, μέσω ασφαλειών

Τον ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Κρατούνται ψηλά τα κέρδη των τραπεζών παρά τις μειώσεις των επιτοκίων. Μπορεί τα οικονομικά αποτελέσματα στις κυπριακές τράπεζες να μην έχουν δυναμική να φτάσουν τα κέρδη του 2023 και 2024, αλλά τα κέρδη των δύο αυτών ετών μπορεί να κάνουν χρόνια για να καταγραφούν ξανά, γεγονός που και οι ίδιες γνώριζαν, τουλάχιστον για το 2025. Έτσι, στο εννεάμηνο του 2025 οι τρεις συστημικές τράπεζες της Κύπρου, η Τράπεζα Κύπρου, η Eurobank Limited και η Alpha Bank Κύπρου, ξεπέρασαν τα 750 εκατομμύρια ευρώ καθαρών κερδών, έναντι 953 εκατομμυρίων ευρώ καθαρών κερδών που είχαν καταγράψει το αντίστοιχο διάστημα του 2024. Με έναν αστερίσκο ωστόσο. Τα 953 εκατομμύρια ευρώ είναι στοιχεία που παρείχε η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου για όλα τα τραπεζικά ιδρύματα της Κύπρου, ωστόσο και αν υπήρχαν διαθέσιμα τα οικονομικά στοιχεία και των υπολοίπων τραπεζών για το εννιάμηνο του 2025, δύσκολα θα κάλυπταν ακόμα και τα 800 εκατ., πόσο μάλλον τα 953 εκατ. ευρώ.

Η Τράπεζα Κύπρου την Τρίτη που μας πέρασε παρουσίασε κέρδη εννεαμήνου στα 353 εκατομμύρια ευρώ, έναντι 401 εκατομμυρίων ευρώ που είχε παρουσιάσει στο αντίστοιχο διάστημα του 2024. Η Eurobank από την άλλη, αν και δεν προχωρά πλέον ειδικά οικονομικά αποτελέσματα για την κυπριακή της θυγατρική, την Eurobank Limited, έφερε κέρδη 370 εκατομμυρίων ευρώ στον Όμιλο. Σύμφωνα με τα δεδομένα,

ήταν αυξημένα σε σχέση με τα αποτελέσματα στο αντίστοιχο διάστημα του 2024 κατά 10,3%, άρα και ήταν στα 408 την προηγούμενη χρονιά. Πέρυσι, εξάλλου, είχε να προσθέσει τα κέρδη της Ελληνικής Τράπεζας και της Eurobank Κύπρου. Τέλος, η Alpha Bank Κύπρου μαζί με την Astrobank παρουσίασαν κέρδη ύψους 42 εκατ. ευρώ στο εξάμηνο του 2025 και όχι στο εννιάμηνο. Υποθέτουμε πως, αντιστοιχούν σε 60 εκατ. ευρώ το εννιάμηνο, δηλαδή περίπου 20 εκατ. το τρίμηνο, ποσά που είναι ρεαλιστικά για το μέγεθος της Alpha Bank Κύπρου που

Οι κυπριακές τράπεζες από ό,τι αποδεικνύεται θα κλείσουν το έτος με καθαρά έσοδα από τόκους μειωμένα σε σχέση με το 2023 και 2024 μεν, σεβαστά δε.

έχει το 10% πλέον του τραπεζικού μεριδίου του νησιού. Σημειώνεται πως, στο εξάμηνο του χρόνου η Astrobank που απορροφήθηκε από την Alpha Bank Κύπρου είχε παρουσιάσει κέρδη 14 εκατ. ευρώ και η Alpha Bank Κύπρου κέρδη 28 εκατ. ευρώ.

Οι κυπριακές τράπεζες από ό,τι αποδεικνύεται θα κλείσουν το έτος με καθαρά έσοδα από τόκους μειωμένα σε σχέση με το 2023 και 2024 μεν, σεβαστά δε. Μεγάλο αντίδοτο, τα έσοδα που προέρχονται από την καθαρή νέα δανειοδότηση των τραπε-

Μεγάλη ώθηση στα κέρδη προέρχεται από τις ασφαλιστικές δραστηριότητες του κάθε Ομίλου, με κινήσεις εξαγορών που έγιναν προ μηνών και άρχισαν να αποδίδουν.

ζών, η οποία φέτος καταγράφει δυνατές επιδόσεις και εντός και εκτός Κύπρου με ανοίγματα σε ξένες αγορές. Πρόσθετα, μεγάλη ώθηση στα κέρδη προέρχονται από τις ασφαλιστικές δραστηριότητες του κάθε Ομίλου, με κινήσεις εξαγορών που έγιναν προ μηνών και άρχισαν από ό,τι αποδεικνύεται να αποδίδουν στα μη επιτοκιακά τους έσοδα.

Επέκταση προς Ινδία

Στα επίπεδα των επιτοκίων δεν αναμένονται μεγάλες διαφοροποιήσεις, αφού η Ευρω-

παϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) έχει φτάσει τα επιτόκια στα επιθυμητά επίπεδα του πληθωρισμού. Οι τράπεζες έχουν σχεδιάσει, ήδη, τις επόμενες κινήσεις τους και έχουν στρέψει την προσοχή τους προς «Ανατολάς». Η Eurobank έχει προχωρήσει ήδη σε αιτήσεις για δημιουργία Γραφείων Αντιπροσωπείας στην Ινδία, ενώ έπονται σε Άμπου Ντάμπι, Ισραήλ και Σαουδική Αραβία. Η Τράπεζα Κύπρου επίσης έχει προχωρήσει σε αιτήσεις για δημιουργία Γραφείου Αντιπροσωπείας στην Ινδία, ενώ

σύμφωνα με πληροφορίες διερευνά αντίστοιχες κινήσεις και η Alpha Bank.

Ακόμα μπορεί να μην έχει δώσει δάνεια σε πελάτες που έχει προσελκύσει από Ινδία η Τράπεζα Κύπρου, αφού είναι ακόμα σε πολύ αρχικά στάδια, αλλά ο νέος δανεισμός που δόθηκε κατά το εννεάμηνο που έληξε στις 30 Σεπτεμβρίου 2025 ανήλθε σε 2,23 δισ. ευρώ, αυξημένος κατά 31% σε ετήσια βάση, αντανακλώντας αύξηση σε όλους τους επιχειρηματικούς τομείς, και προέρχεται κυρίως από δάνεια

στον τομέα διεθνών εργασιών και από δάνεια σε επιχειρήσεις. Όσον αφορά στον δανεισμό του 3ου τριμήνου στην Τράπεζα Κύπρου, αποτελείτο από δάνεια σε μεγάλες επιχειρήσεις ύψους 249 εκατ., δάνεια σε ιδιώτες (λιανικής τραπεζικής) ύψους 207 εκατ. (εκ των οποίων στεγαστικά δάνεια ύψους 136 εκατ.), δάνεια σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις ύψους 51 εκατ. και δάνεια στον τομέα διεθνών εργασιών ύψους 128 εκατ.

Σε επίπεδο Ομίλου στην Eurobank, τα δάνεια ενισχύθηκαν οργανικά κατά 3,3 δισ. το εννεάμηνο 2025, εκ των οποίων 2 δισ. στην Ελλάδα και 1,2 δισ. ευρώ στο εξωτερικό. Τα συνολικά υπόλοιπα χορηγήσεων (προ προβλέψεων) διαμορφώθηκαν σε 54,3 δισ. στις 30 Σεπτεμβρίου 2025, εκ των οποίων 36 δισ. στην Ελλάδα, 8,6 δισ. στην Κύπρο και 8,7 δισ. στη Βουλγαρία. Σε επίπεδο Ομίλου, τα επιχειρηματικά δάνεια ανήλθαν σε 32,6 δισ., τα στεγαστικά σε 12,9 δισ. και τα καταναλωτικά σε 4,8 δισ. ευρώ.

Σε ό,τι αφορά τα δάνεια, το χαρτοφυλάκιο Εξυπηρετούμενων Δανείων του Ομίλου της Alpha Bank ενισχύθηκε κατά 2,2%, ή 0,8 δισ. ευρώ στο γ' τρίμηνο και ανήλθε σε 35,7 δισ. ευρώ. Σε ετήσια βάση, τα Εξυπηρετούμενα Δάνεια αυξήθηκαν κατά 13%. Η καθαρή πιστωτική επέκταση στην Ελλάδα διαμορφώθηκε σε 0,7 δισ. το γ' τρίμηνο, ως αποτέλεσμα νέων εκταμιεύσεων κυρίως προς επιχειρήσεις. Το εννεάμηνο, η καθαρή πιστωτική επέκταση στην Ελλάδα ανήλθε σε 2,2 δισ. ευρώ.

Νέα θέση εργασίας Chief Executive Officer

Η νέα εποχή στη Cyta χρειάζεται ηγεσία με όραμα.

Αν έχεις το όραμα, την εμπειρία και την ηγετική πυξίδα για να καθοδηγήσεις τον Οργανισμό στη νέα ψηφιακή εποχή, αυτή είναι η ευκαιρία σου.

Για περισσότερες πληροφορίες και υποβολή αιτήσεων:

<https://www.cyta.com.cy/ceo-position>

Προθεσμία υποβολής αίτησης:
8 Δεκεμβρίου 2025 και ώρα 14:00

Ο κλάδος ακινήτων δοκιμάζεται και αντέχει

Ισχυρές δυναμικές παρατηρούνται κατά το πρώτο εξάμηνο επιβεβαιώνοντας το έντονο επενδυτικό ενδιαφέρον

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Ηαντοχή και η ευελιξία που επιδεικνύει η αγορά ακινήτων, προσφέροντας διαφοροποιημένες επιλογές σε ποικίλες κλίμακες τιμών, αντανακλούν μια φάση ωριμότητας και σταθερών προοπτικών για αγοραστές και επενδυτές. Η ανάλυση της Landbank Analytics επιβεβαιώνει τη δυναμική και την πολυμορφία της κυπριακής αγοράς. Όπως καταδεικνύεται από τα στοιχεία, η αγορά ακινήτων έχει εξελιχθεί σε μια αγορά πολλαπλών ταχυτήτων, όπου κάθε επαρχία έχει τη δική της, ξεχωριστή ταυτότητα. Από τη μία, η Λεμεσός διατηρεί τα πρωτεία στις υψηλές αξίες, αντανακλώντας τη θέση της ως ένα ισχυρό επιχειρηματικό και επενδυτικό κέντρο. Από την άλλη, σε Λευκωσία, Λάρνακα και Πάφο, τα διαμερίσματα κυριαρχούν σε αριθ-

Η αγορά των οικιστικών ακινήτων αποδεικνύεται ο βασικός πυλώνας της αγοράς μεταχειρισμένων, με τις οικίες να καταγράφουν τη μεγαλύτερη συνολική αξία πωλήσεων, φτάνοντας τα €190 εκατ.

μό πωλήσεων λόγω αυξημένης ζήτησης τόσο για προσιτή, μόνιμη στέγη όσο και για ελκυστικές επενδυτικές τοποθετήσεις. Μέσα από την ανάλυση της Landbank Analytics αποτυπώνονται ζωντανές κοινωνικοοικονομικές τάσεις που διαμορφώνουν την αγορά, τονίζει ο διευθύνων σύμβουλος του Ομίλου Landbank, Ανδρέας Χριστοφορίδης. Όπως υποστηρίζει, η ανθεκτικότητα και η προσαρμοστικότητα που επιδεικνύει ο τομέας, προσφέροντας πολλαπλές επιλογές σε διαφορετικά επίπεδα τιμών, σηματοδοτεί μια περίοδο ωριμότητας και σταθερών ευκαιριών για αγοραστές και επενδυτές.

Τα οικιστικά

Η αγορά των οικιστικών ακινήτων αποδεικνύεται ο βασικός πυλώνας της αγοράς μεταχειρισμένων, με τις οικίες να καταγράφουν τη μεγαλύτερη συνολική αξία πωλήσεων, φτάνοντας τα €190,3 εκατ. Η ζήτηση για αγορά μεταχειρισμένης οικίας μεταφράστηκε σε 552 ξεχωριστές πράξεις το πρώτο εξάμηνο του έτους.

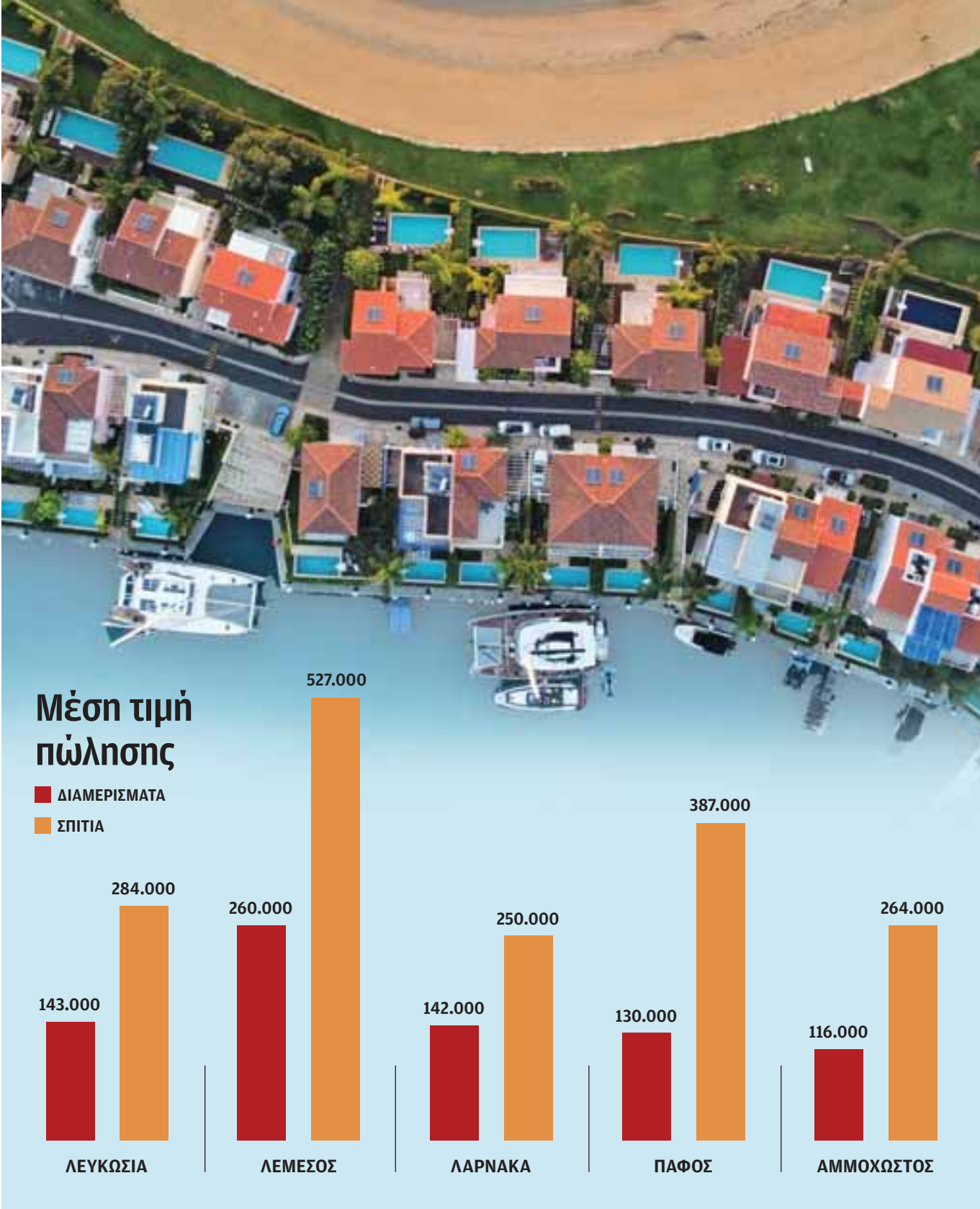
Ελαφρώς χαμηλότερη είναι η συνολική αξία των διαμερισμάτων, η οποία διαμορφώθηκε σε €185 εκατ. τα οποία έχουν σαφώς μεγαλύτερο όγκο συναλλαγών. Συγκεκριμένα, πραγματοποιήθηκαν 1.162 πωλήσεις διαμερισμάτων, αριθμός υπερδιπλάσιος σε σύγκριση με τις οικίες. Αυτό το στοιχείο υποδηλώνει μια ιδιαίτερα έντονη δραστηριότητα στη συγκεκριμένη κατηγορία, η οποία οφείλεται στην υψηλή ζήτηση για πιο προσιτές οικονομικά κατοικίες.

Όπως συμβαίνει και με την αγορά καινούργιων ακινήτων, οι δύο αυτές κατηγορίες αποτελούν την ατμοσφαιρική της αγοράς μεταχειρισμένων, προσελκύοντας το μεγαλύτερο μέρος του επενδυτικού ενδιαφέροντος και επιβεβαιώνοντας τη σταθερή αξία της στέγης για τους αγοραστές.

Η Landbank Analytics επισημαίνει ότι η εικόνα της κυπριακής αγοράς παρουσιάζει σημαντικές διαφοροποιήσεις από επαρχία σε επαρχία, με τις οικίες και τα διαμερίσματα να καταγράφουν διαφορετικές δυναμικές τόσο στον αριθμό των πωλήσεων όσο και στις μέσες τιμές τους.

Οι αγοραστές

Στην πρωτεύουσα, τα διαμερίσματα κυριαρχούν στις προτι-

Η Λευκωσία πρωταγωνιστής στα επαγγελματικά

Σημαντικές επιδόσεις καταγράφηκαν το εξάμηνο παγκύπρια και στην αγορά επαγγελματικών ακινήτων. Σύμφωνα με την Landbank Analytics, οι συναλλαγές που αφορούσαν γραφεία και καταστήματα έφτασαν σε αξία στα €29,8 εκατ. Συνολικά, πραγματοποιήθηκαν παγκύπρια 128 πωλήσεις καταστημάτων αξίας €19,2 εκατ. και 51 πωλήσεις γραφείων αξίας €10,6 εκατ.

Στη Λευκωσία έχουν καταγραφεί 30 πωλήσεις γραφείων το πρώτο εξάμηνο του έτους και στη Λεμεσό 13 πωλήσεις. Οι δύο αυτές επαρχίες συγκεντρώνουν τον μεγαλύτερο όγκο συναλλαγών, γεγονός που αντικατοπτρίζει την κυρίαρχη τους θέση ως επιχειρηματικά κέντρα. Στον

Αυξημένη ζήτηση για σύγχρονους επαγγελματικούς χώρους λόγω της εισροής ξένων εταιρειών.

αντίποδα οι επαρχίες Πάφου και Λάρνακας έχουν πολύ μικρό όγκο πωλήσεων γραφείων (3 και 5 αντίστοιχα), ενώ στην ελεύθερη επαρχία Αμμοχώστου δεν καταγράφηκε καμία πώληση. Παρά το γεγονός ότι η Λευκωσία συγκεντρώνει τον μεγαλύτερο όγκο σε επίπεδο μέσων τιμών, η Λεμεσός παρουσιάζει με διαφορά την υψηλότερη μέση

τιμή γραφείου καθώς ανήλθε σε €303.000. Αντίθετα, η Λάρνακα είχε την πιο προσιτή μέση τιμή στις €120.000. Στη Λευκωσία η μέση τιμή αγοράς γραφείου ήταν €182.000 και στην Πάφο €212.000.

Η αγορά καταστημάτων καταγράφει περισσότερες συναλλαγές σε σύγκριση με αυτή των γραφείων. Κατά το πρώτο εξάμηνο του 2025 καταγράφηκαν 53 πωλήσεις καταστημάτων στη Λευκωσία, 31 στη Λεμεσό, 25 στην Πάφο, 13 στην Λάρνακα και έξι στην ελεύθερη επαρχία Αμμοχώστου. Οι μέσες τιμές πωλήσεων των καταστημάτων είναι πιο συγκεντρωμένες σε σύγκριση με αυτές των γραφείων δεδομένου ότι η υψηλότερη μέση τιμή, που κατα-

γράφηκε στη Λεμεσό ήταν €166.000, ενώ η χαμηλότερη μέση τιμή, η οποία καταγράφηκε στη Λάρνακα ήταν €129.000. Στο μεσοδιάστημα βρίσκονταν οι επαρχίες Πάφου με μέση τιμή πώλησης €163.000 και Λευκωσίας με €135.000. Για σκοπούς καταγραφής σημειώνεται ότι η μέση τιμή πώλησης των έξι καταστημάτων στην ελεύθερη επαρχία Αμμοχώστου ήταν περίπου €202.000.

Η αγορά των εμπορικών και επαγγελματικών ακινήτων παραμένει ένας πυλώνας της κυπριακής αγοράς, που διαγράφει μια ενδιαφέρουσα πορεία τα τελευταία χρόνια, προσθέτει ο διευθύνων σύμβουλος του Ομίλου Landbank.

€130.000. Στον αντίποδα, οι μεταχειρισμένες οικίες εμφάνισαν τη δεύτερη υψηλότερη μέση τιμή μετά τη Λεμεσό, φτάνοντας τις €387.000, αν και με μικρότερο αριθμό συναλλαγών (90 πωλήσεις). Στην ελεύθερη επαρχία Αμμοχώστου, η κίνηση ήταν πιο περιορισμένη, αλλά με σαφή προτίμηση στα διαμερίσματα. Καταγράφηκαν 80 πωλήσεις διαμερισμάτων το εξάμηνο του 2025 με τη χαμηλότερη μέση τιμή μετά την Πάφο, στις €116.000. Οι κατοικίες ακολούθησαν με 51 πωλήσεις και μέση τιμή στις €264.000.

Η αγορά γης

Ισχυρές δυναμικές ανέπτυξε κατά το πρώτο εξάμηνο του

2025 και η αγορά γης σύμφωνα με την ανάλυση της Landbank Analytics. Οι συναλλαγές που αφορούσαν οικοπέδα και χωράφια ξεπέρασαν σε αξία τα €360,4 εκατ. το πρώτο εξάμηνο του έτους παγκύπρια. Συνολικά, πραγματοποιήθηκαν 1.130 συναλλαγές αγοραπωλησίας γης, επιβεβαιώνοντας το έντονο επενδυτικό ενδιαφέρον που υπάρχει.

Τα οικοπέδα κυριαρχούν σε όγκο συναλλαγών, ενώ τα χωράφια καταγράφουν εντυπωσιακά υψηλότερη μέση αξία ανά πώληση. Ειδικότερα, οι 794 πωλήσεις οικοπέδων άγγιξαν σε αξία τα €189,9 εκατ. και οι 336 πωλήσεις χωραφίων τα €170,5 εκατ. το πρώτο εξάμηνο του έτους παγκύπρια. Η μέση αξία πώλησης

για τα χωράφια υπολογίζεται περίπου σε €507.000 και η μέση αξία για οικοπέδα κυμαίνεται περίπου στις €240.000.

Αυτή η διαφορά οφείλεται στο γεγονός ότι οι πωλήσεις χωραφίων αφορούν εκτάσεις πολύ μεγαλύτερου εμβαδού, είτε τεμάχια που βρίσκονται σε στρατηγικές θέσεις με σημαντική επενδυτική ή αναπτυξιακή προοπτική. Οι συναλλαγές που αφορούν οικοπέδα προορίζονται ως επί το πλείστον για την κάλυψη παραδοσιακών οικιστικών αναγκών, εν αντιθέσει με αυτές των χωραφίων που πιθανόν να αντικατοπτρίζουν μεγαλύτερες, στρατηγικού χαρακτήρα επενδύσεις.

Τα οικοπέδα κυριαρχούν σε όγκο συναλλαγών, ωστόσο τα χωράφια παρουσιάζουν κατά μέσο όρο σημαντικά υψηλότερες τιμές πώλησης, κατέχοντας μάλιστα την πρώτη θέση μέσης αξίας στην κτηματαγορά της πρωτεύουσας. Ειδικότερα το πρώτο εξάμηνο του 2025 καταγράφηκαν 341 πωλήσεις οικοπέδων, στην επαρχία Λευκωσίας, αριθμός που τα καθιστά τη δεύτερη πιο δημοφιλή κατηγορία ακινήτων μετά τα διαμερίσματα, ενώ οι πωλήσεις χωραφίων ανήλθαν στις 83. Η εικόνα αντιστρέφεται πλήρως όταν εξετάζεται η μέση αξία κάθε συναλλαγής. Συγκεκριμένα, η μέση τιμή πώλησης για τα χωράφια ανήλθε στα €364.000 και είναι η υψηλότερη μέση τιμή από όλες τις κατηγορίες ακινήτων στη Λευκωσία, ξεπερνώντας ακόμη και τις κατοικίες (€284.000). Αντίθετα η μέση τιμή πώλησης των οικοπέδων διαμορφώθηκε στις €220.000.

Αναφορικά με τη Λεμεσό, οι πωλήσεις οικοπέδων έφθασαν τις 191 και ήταν η δεύτερη πιο εμπορική κατηγορία το πρώτο εξάμηνο μετά τα διαμερίσματα (201 πωλήσεις). Παρόλα αυτά, η μέση αξία των 90 πωλήσεων χωραφίων έφθασε τις €688.000 και ήταν υπερδιπλάσια της μέσης αξίας των οικοπέδων που ξεπέρασε τις €305.000. Στην πόλη του Ζήνωνα, ο όγκος των συναλλαγών για γη καθοδηγείται ξεκάθαρα από τα οικοπέδα, τα οποία κατέγραψαν σχεδόν τριπλάσιο αριθμό πωλήσεων σε σχέση με τα χωράφια. Στην επαρχία Λάρνακας, καταγράφηκαν 173 πωλήσεις οικοπέδων και ήταν η δεύτερη πιο δημοφιλή κατηγορία ακινήτων, μετά τα διαμερίσματα. Οι πωλήσεις χωραφίων το πρώτο μισό του 2025 ήταν 64 και η μέση τιμή πώλησής τους ανήλθε στα €416.000, η υψηλότερη μέση τιμή σε όλη την αγορά της Λάρνακας. Η μέση τιμή πώλησης των οικοπέδων διαμορφώθηκε στα €205.000.

Στην Πάφο πραγματοποιήθηκαν συνολικά 123 συναλλαγές οικοπέδων και χωραφίων. Ειδικότερα η μέση αξία πώλησης των 46 χωραφίων ανήλθε σε €847.000, ενώ η μέση τιμή πώλησης των οικοπέδων διαμορφώθηκε στα €252.000.

Η αγορά στην ελεύθερη επαρχία Αμμοχώστου διαφοροποιείται πλήρως από τις υπόλοιπες επαρχίες, παρουσιάζοντας μια εντελώς αντίστροφη εικόνα. Τα χωράφια είναι ο απόλυτος κυρίαρχος της αγοράς γης, υπερτερώντας συντριπτικά των οικοπέδων τόσο σε αριθμό συναλλαγών όσο και σε συνολική αξία, διατηρώντας παράλληλα μια πολύ υψηλή μέση τιμή πώλησης. Συνολικά πωλήθηκαν 53 χωράφια το πρώτο εξάμηνο του 2025 και μόλις 12 οικοπέδα. Η μέση τιμή των χωραφίων ήταν €241.000. και των οικοπέδων €135.000.

Η Πάφος και η Λεμεσός οδηγούν την κούρσα στην αγορά υψηλής αξίας, ενώ η Αμμόχωστος παρουσιάζει μια μοναδική ιδιαιτερότητα, όπου η αγορά γης αφορά σχεδόν αποκλειστικά αγορά χωραφίων, κυρίως για τουριστική εκμετάλλευση ή αγροτική ανάπτυξη, σημειώνει ο κ. Χριστοφορίδης.

Η ΑΤΑ στο 100% θα φουσκώσει και άλλο το μισθολόγιο

Θα αποδοθεί στο 80% την 1/1/2026, στο 90% την 1/7/2026 και στην ολότητά της από το 1/7/2027

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Βάσει Προϋπολογισμού του 2026 οι συνολικές δαπάνες, περιλαμβανομένων των αποπληρωμών δανείων, τόκων και επενδύσεων, αναμένεται να παρουσιάσουν αύξηση σε σχέση με τον εγκεκριμένο Προϋπολογισμό του 2025 και προϋπολογίζονται στα 13,7 δισ. ευρώ, σε σύγκριση με 12,9 δισ. ευρώ το 2025. Οι δαπάνες προσωπικού δε, περιλαμβανομένων των συντάξεων και των φιλοδωρημάτων υπολογίζεται να αυξηθούν κατά περίπου 4,2% και να ανέλθουν στα 3,7 δισ. ευρώ για το 2026, σε σύγκριση με 3,6 δισ. ευρώ για το 2025.

Την Πέμπτη που μας πέρασε, μετά από πολύμηνες συζητήσεις, η κυβέρνηση μαζί με τους εργοδότες και τις συντεχνίες επιτέλους συμφώνησε το νέο πλαίσιο της Αυτόματης Τιμηριθμικής Αναπροσαρμογής (ΑΤΑ). Πρακτικά, μέχρι το 2027 η ΑΤΑ θα παραχωρείται κατά 100% σε όσους ήδη την απολάμβαναν, συν 55.000 εργαζόμενους που βρίσκονται στα επίπεδα του κατώτατου μισθού. Ποσοστιαία, από το 43% του εργατικού δυναμικού της Κύπρου που απολάμβανε ΑΤΑ, από αρχές του 2026 θα απολαμβάνουν λίγο κάτω από το 50%.

Αναλυτικότερα, η ΑΤΑ θα αποδοθεί στο 80% την 1/1/2026, στο 90% την 1/7/2026 και στο 100% την 1/7/2027. Από εκεί και πέρα η ΑΤΑ θα αποδίδεται στο 100% κάθε Ιούλιο. Για την απόδοση της ΑΤΑ θα λαμβάνεται πλέον υπόψη ο μέσος όρος του ρυθμού ανάπτυξης του προηγούμενου έτους, ο οποίος πρέπει να είναι θετικός. Επίσης, θα υπάρχει πλαφόν στην απόδο-

Από το 43% του εργατικού δυναμικού της Κύπρου που απολάμβανε ΑΤΑ, από αρχές του 2026 θα απολαμβάνουν λίγο κάτω από το 50%.

ση της ΑΤΑ για πληθωρισμό μέχρι 4%. Αν ο πληθωρισμός είναι πάνω από 4%, η ΑΤΑ θα αποδίδεται μόνο μέχρι το 4%.

Όπως γίνεται αντιληπτό, λοιπόν, πέραν του ιδιωτικού τομέα που η εργοδοσία θα καλεστεί να διαχειριστεί το όποιο κόστος προκύπτει με ενέργειες που δεν αφορούν τον φορολογούμενο πολίτη, αναπόφευκτα ανεβαίνει το κρα-

τικό μισθολόγιο, κάτι που αφορά τον φορολογούμενο πολίτη. Από εκεί που αποδίδεται η ΑΤΑ στο 66,7%, από αρχές του χρόνου θα πάει στο 80% και σταδιακά στο 100%. Το κρατικό μισθολόγιο για ακόμα μία φορά θα δεχθεί αύξηση, η οποία μπορεί να μην είναι απαγορευτική, ωστόσο είναι αποφάσεις που επηρεάζουν την οικονομία από εδώ και πέρα και είναι και αποφάσεις που δεν αναιρούνται. Μέσα σε αυτή την εξίσωση οι υψηλόμισθοι θα δουν τους μισθούς τους να ανεβαίνουν ακόμα περισσότερο, αναιρώντας πρακτικά τη φιλοσοφία της ΑΤΑ, δηλαδή την ενδυνάμωση της δυνατότητας του πολίτη να αγοράσει κάτι το οποίο ακριβύνει και τον βοηθούν για να το αγοράσει.

Σύμφωνα με την Ενδιάμεση Έκθεση 2025 του Δημοσιονομικού Συμβουλίου Κύπρου, «οι υπεσχημένες αυξήσεις στο μισθολόγιο συνεπάγονται πως το κόστος μισθολογίου θα συγκρατηθεί στο 12% του ΑΕΠ για το 2025 και στο 11,9% του ΑΕΠ για το 2026». Ταυτόχρονα, σημειώνεται πως, προβλέπεται αύξηση απολαβών στη Γενική Κυβέρνηση κατά 193 εκατ. ευρώ για το 2026 σε σχέση με το 2025, αύξηση που αντιστοιχεί σε 4,6% και στη συνέχεια προβλέ-

Προβλέπεται αύξηση απολαβών στη Γενική Κυβέρνηση κατά 193 εκατ. ευρώ για το 2026 σε σχέση με το 2025, αύξηση που αντιστοιχεί σε 4,6% και στη συνέχεια προβλέπεται πως ο ρυθμός αύξησης θα παραμείνει σταθερός ετήσια στο 4,9% μέχρι το 2028.

πεται πως ο ρυθμός αύξησης θα παραμείνει σταθερός ετήσια στα 4,9% μέχρι το 2028.

Πέρα από το γεγονός ότι οι ρυθμοί αύξησης στις δαπάνες είναι υψηλότεροι των αντίστοιχων ρυθμών του ΑΕΠ και του πληθωρισμού, είναι επίσης υψηλότεροι από τον εκτιμώμενο ρυθμό αύξησης των εσόδων, από το 2026 και μετά. «Πέρα, όμως, από τα πιο πάνω δεδομένα, επαναλαμβάνουμε πως επιπλέον αυξήσεις από τις προαναφερθείσες, συνεπάγονται αυτόματα και επιδείνωση της υπέρβασης δαπανών σε σχέση με τις υποχρεώσεις της Δημοκρατίας. Ως εκ τούτου, συνιστάται προσοχή στις αποφάσεις που θα ληφθούν, τόσο για την ΑΤΑ, όσο και για προσλήψεις (αυτές που επηρεάζουν την αύξηση του κρατικού μισθολογίου), ιδίως αν ληφθεί υπόψη η αναπόφευκτη αύξηση των δαπανών που σχετίζονται με τα δραματικά γεγονότα του Ιουλίου 2025. Στη βάση των τελευταίων δύο Προϋπολογισμών, προκύπτει πως οι ανελαστικές δαπάνες κα-

ταγράφουν αύξηση μέχρι και το 2027, και αν δεν προκύψει αναθεώρηση στον Προϋπολογισμό 2026 και ΜΔΠ 2026-2028, θα φτάσουν το 90% των συνολικών δαπανών», κατέληξε το Συμβούλιο.

Πόσοι παίρνουν ΑΤΑ;

Πόσοι είναι αυτοί όμως που παίρνουν ΑΤΑ στην Κύπρο; Σύμφωνα με στοιχεία που έχουν ενώπιόν τους οι συντεχνίες, ΑΤΑ στην Κύπρο απολαμβάνουν 75.000 εργαζόμενοι του δημόσιου τομέα, του ευρύτερου δημόσιου όπως ημικρατικοί και οι εργαζόμενοι στην τοπική αυτοδιοίκηση.

Στον ιδιωτικό τομέα απολαμβάνουν 93.000 εργαζόμενοι, από βιομηχανίες όπως την οικοδομική, την ξενοδοχειακή, τους αντιπροσώπους των αυτοκινητοβιομηχανιών στην Κύπρο, από ιδιωτικά νοσηλευτήρια, από ιδιωτικά σχολεία και άλλους κλάδους που κυρίως καλύπτονται από συλλογικές συμβάσεις.

Το συνολικό εργατικό δυναμικό στην Κύπρο αποτελείται από

470.000 μισθωτούς και από περίπου 50.000 αυτοαπασχολούμενους.

Αξίζει να σημειωθεί πως, για το θέμα του κατώτατου μισθού, συμφωνήθηκε ότι θα διασυνδέεται ο εθνικός κατώτατος μισθός με την ΑΤΑ, μέσω της ενσωμάτωσής ποσού που αντιστοιχεί στο εκάστοτε τιμαριθμικό επίδομα των δύο προηγούμενων ετών. Το ζήτημα της απόδοσης του κατώτατου μισθού θα συζητηθεί εκ νέου το 2028. Άρα, στους παραπάνω 75.000 και 93.000, θα προστεθούν και άλλοι 55.000.

Στο 3,6% ο ρυθμός ανάπτυξης

Ο ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ, εποχικά προσαρμοσμένος, κατά το τρίτο τρίμηνο του 2025 είναι θετικός και υπολογίζεται σε 3,6% σε σύγκριση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2024. Ο θετικός ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ σύμφωνα με τη Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου οφείλεται κυρίως στους τομείς: «Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο, Επισκευή μηχανοκινήτων οχημάτων», «Ενημέρωση και Επικοινωνίες», «Ξενοδοχεία και Εστιατόρια».

Κάθε μπαταρία μετράει

Το αποτύπωμα της ανακύκλωσης και ο ρόλος της Α.Φ.Η.Σ. Κύπρου

Η ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ μπαταριών δεν είναι ακόμα μία «πράσινη» τάση. Είναι ασπίδα για την υγεία, το περιβάλλον και την επόμενη γενιά. Με πάνω από 1.000 τόνους μπαταριών να έχουν συλλεχθεί από το 2007, ένα δίκτυο 6.000 σημείων συλλογής και στρατηγική που επενδύει στην εκπαίδευση, στην αξιοπιστία και στη διαφάνεια, η Α.Φ.Η.Σ. Κύπρου μετατρέπει μια μικρή καθημερινή πράξη σε κίνηση με τεράστιο αντίκτυπο. Η Marketing & Public Relations Officer της Α.Φ.Η.Σ. Κύπρου, Έλενα Βιολάρη, μιλάει για τις προκλήσεις, τη δυσπιστία που σταδιακά υποχωρεί, και την ανακύκλωση που από μια «καλή συνήθεια» μετατρέπεται σε κοινωνικό αντανακλαστικό με σημαντικό αντίκτυπο.

- **Κυρία Βιολάρη, ας ξεκινήσουμε από τα βασικά. Γιατί είναι τόσο κρίσιμη σήμερα η ανακύκλωση μπαταριών;**

- Η ανακύκλωση των μπαταριών δεν είναι μια τυπική «πράσινη» συνήθεια, απλά για να λέμε ότι κάνουμε ανακύκλωση. Είναι πρωτίστως ζήτημα δημόσιας υγείας και περιβαλλοντικής προστασίας. Εάν μια μπαταρία καταλήξει στα σκουπίδια, οι τοξικές ουσίες που περιέχει - κυρίως βαρέα μέταλλα - διαρρέουν στο έδαφος. Από εκεί περνούν στον υδροφόρο ορίζοντα, μετά στις καλλιέργειες και εν τέλει στον άνθρωπο μέσω της τροφικής αλυσίδας. Το πρόβλημα δεν είναι στιγμιαίο αλλά συσσωρευτικό. Τα βαρέα μέταλλα δεν διαλύονται εύκολα από τον οργανισμό - συσσωρεύονται στους ιστούς, κάτι που ονομάζουμε βιοσυσσώρευση, και όταν ξεπεραστεί ένα όριο, εγκυμονούν σοβαρούς κινδύνους για την υγεία. Η επιστημονική κοινότητα τα συνδέει με νευρολογικές και αιματολογικές διαταραχές, νεφρική δυσλειτουργία, ακόμη και καρκινογενέσεις. Άρα, όταν ανακυκλώνουμε μπαταρίες, δεν κάνουμε απλώς μια οικολογική επιλογή. Κυρίως προστατεύουμε το έδαφος, το νερό και την υγεία μας. Επίσης εξοικονομούμε πρώτες ύλες που διαφορετικά θα εξορυσσόνταν ξανά, περιορίζουμε τον όγκο απορριμμάτων στις χωματερές και μειώνουμε την ενεργειακή σπατάλη. Είναι μια μικρή κίνηση με τεράστιο οικολογικό και κοινωνικό αποτύπωμα.

- **Ποιος είναι ο ρόλος της Α.Φ.Η.Σ. Κύπρου σε αυτή τη διαδικασία; Πώς ακριβώς λειτουργεί η ανακύκλωση των μπαταριών;**

- Η Α.Φ.Η.Σ. ιδρύθηκε το 2007 με πρωτοβουλία του ΚΕΒΕ, ώστε να καλύψει τη νομική υποχρέωση των εισαγωγέων και επιχειρήσεων που διαθέτουν μπαταρίες στην κυπριακή αγορά, βάσει ευρωπαϊκών οδηγιών. Ο ρόλος μας είναι να αναλαμβάνουμε για λογαριασμό τους την ορθή, περιβαλλοντικά ασφαλή διαχείριση των χρησιμοποιούμενων μπαταριών - συγκεκριμένα των φορητών μπαταριών ξηρού τύπου μέχρι 2 κιλά, επαναφορτιζόμενων ή μιας χρήσης. Στην πράξη, συλλέγουμε τις μπαταρίες από όλη την Κύπρο, τις μεταφέρουμε σε αδειοδοτημένη μονάδα στο νησί για προσωρινή διαλογή και αποθήκευση και, μόλις συγκεντρωθεί επαρκής ποσότητα, εξάγονται σε πιστοποιημένη μονάδα στην Ελλάδα. Εκεί, μέσα από εξειδικευμένες διαδικασίες, ανακτώνται πολύτιμα υλικά που μπορούν να επανεκταχθούν στην παραγωγή νέων μπαταριών ή άλλων ηλεκτρικών και ηλεκτρονικών προϊόντων. Αυτό είναι το κυκλικό μοντέλο στην πράξη: τίποτα δεν πάει χαμένο, όλα ξαναμπαίνουν στην αλυσίδα.

- **Πόσα σημεία συλλογής μπαταριών υπάρχουν σήμερα στην Κύπρο; Υπάρχει κάποιο συγκεκριμένο πλάνο για το πώς επιλέγονται αυτά τα σημεία;**

- Επιλέγουμε χώρους όπου ο πολίτης περνά καθημερινά. Δεν θέλουμε να του δυσκολεύουμε τη ζωή. Θέλουμε την ανακύκλωση στην καθημερινότητά του, στον δρόμο του,

Η Marketing & Public Relations Officer της Α.Φ.Η.Σ. Κύπρου, Έλενα Βιολάρη.

το γυμναστήριο, το σούπερ μάρκετ, τη δουλειά του. Με μια απλή κίνηση - να πάρεις μαζί σου τις μπαταρίες όταν φεύγεις από το σπίτι - έχεις ήδη κάνει τη διαφορά. Παράλληλα, οποιαδήποτε επιχείρηση μπορεί να φιλοξενήσει κάδο με ελάχιστο κόστος, εάν θέλει να ενισχύσει ενεργά αυτή την αλυσίδα ευθύνης.

- **Πόσο εύκολο είναι σήμερα η πρόσβαση των πολιτών σε σημεία συλλογής;**

- Πλέον, πολύ εύκολη. Έχουμε ξεπεράσει τα 6.000 σημεία συλλογής σε όλη την Κύπρο - σε υπεραγορές, περίπτερα, σχολεία, δημόσια κτίρια, στρατόπεδα, εταιρείες, κοινότοτες, Παντού. Κάποιο σίγουρα βρίσκεται στον δρόμο σας.

- **Πόσες μπαταρίες έχουν συλλεχθεί από την ίδρυση της Α.Φ.Η.Σ. Κύπρου μέχρι σήμερα;**

- Η εικόνα είναι πραγματικά ενθαρρυντική.

Από την ίδρυση της Α.Φ.Η.Σ. μέχρι σήμερα, έχουμε συλλέξει περίπου 1.003.445 κιλά μπαταριών - χίλιους τόνους υλικού που δεν κατέληξε στη γη, στο νερό και τελικά στον άνθρωπο. Είναι ένας αριθμός που δείχνει προσπάθεια, μια δυναμική και την εξέλιξη κουλτούρας. Και είμαστε πολύ περήφανοι που συμβάλλουμε σ' αυτή την αλλαγή νοοτροπίας.

- **Πώς αξιολογείτε τη συμμετοχή πολιτών και επιχειρήσεων; Υπάρχει ωριμότητα σήμερα σε σχέση με πριν;**

- Η διαφορά σε σχέση με μια δεκαετία πριν είναι πολύ μεγάλη. Η συμμετοχή αυξάνεται σταθερά, ο κόσμος είναι πιο ευαισθητοποιημένος, πιο ενημερωμένος και πιο δεκτικός. Υπάρχει ενδιαφέρον και διάθεση, και αυτό φαίνεται και από τις επιχειρήσεις που εντάσσονται στο δίκτυό μας. Φυσικά, η περιβαλλοντική κουλτούρα δεν χτίζεται από τη μια μέρα στην άλλη, αλλά πλέον

βλέπουμε ότι δεν μιλάμε στο κενό, υπάρχει ακροατήριο και συχνά υπάρχει κατανόηση.

- **Υπάρχουν εμπόδια σε αυτή την προσπάθεια;**

- Το μεγαλύτερο εμπόδιο είναι η δυσπιστία. Κάποιοι ρωτούν «πού πάνε οι μπαταρίες τελικά; ανακυκλώνονται όντως; τι γίνεται μετά;». Και το θεωρώ απολύτως φυσιολογικό και υγιές να ρωτάει κανείς. Η αλήθεια είναι ότι στην Κύπρο δεν υπάρχει ακόμη μονάδα επεξεργασίας μπαταριών, γι' αυτό και οι ποσότητες στέλνονται στο εξωτερικό. Αυτό όμως που εγγυάται η Α.Φ.Η.Σ. είναι διαφάνεια και αξιοπιστία: οι μπαταρίες πηγαίνουν αποκλειστικά σε πιστοποιημένες, ευρωπαϊκών προδιαγραφών μονάδες. Ξέρουμε ακριβώς τη διαδρομή, παρακολουθούμε τη διαδικασία, τηρούμε πρωτόκολλα. Χρειάζεται χρόνος για να διαφανεί αυτή η εμπιστοσύνη, ειδικά για μια διαδικασία με μεγάλο μέρος της να συμβαίνει εκτός Κύπρου, αλλά σταδιακά χτίζεται αυτή τη σχέση. Είμαστε αρκετά αισιόδοχοι γι' αυτό.

- **Ποια είναι η επόμενη μέρα για την Α.Φ.Η.Σ.; Πού επενδύετε περισσότερο;**

- Επενδύουμε σταθερά στην εκπαίδευση, στην παρουσία και στη συνέπεια. Επισκευάζουμε συνεχώς την ψηφιακή μας παρουσία, παράγουμε περιεχόμενο που ενημερώνει χωρίς να κουράζει, ακόμη το feedback και προσαρμόζομαστε. Βγαίνουμε περισσότερο στην κοινωνία, με δράσεις και εκδηλώσεις, θέλοντας να κάνουμε την ανακύκλωση μέρος της καθημερινότητας, όχι μια αποσπασματική πράξη. Ιδιαίτερη έμφαση δίνουμε στα παιδιά και τους νέους. Συνεργαζόμαστε με σχολεία, κάνουμε διαδραστικές παρουσιάσεις, εκπαιδευτικά παιχνίδια, δημιουργούμε οπτικό υλικό, γιατί η πραγματική αλλαγή ξεκινά από τις μικρές ηλικίες. Αν ένα παιδί μάθει σήμερα ότι μια μπαταρία δεν πρέπει να πετιέται στα σκουπίδια και να ανακυκλώνεται μέχρι να ενηλικιωθεί θα έχει εμπειρωθεί σε βαθμό που δεν θα διανοείται καν άλλη επιλογή. Θα έχει γίνει βίωμα, θα περάσει πλέον στην κουλτούρα του. Κι εμείς με τη σειρά μας θα είμαστε εδώ να υπενθυμίζουμε, με συνέπεια αλλά και δημιουργικό τρόπο, ότι κάθε μπαταρία μετράει.

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Προχωρά η προσπάθεια των αρμόδιων αρχών για τη μεταρρύθμιση του τομέα των επαγγελματιών ταξί. Η Αρχή Αδειών που υπάγεται στο υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων, αναγνωρίζει ότι σε μια εποχή όπου όλα γύρω μας αλλάζουν με ταχύτητα, ο τομέας των επαγγελματικών μεταφορών φαίνεται να έχει μείνει πίσω. Η Αρχή καταρτίζει τις τελικές εισηγήσεις και προτάσεις της για την ολοκληρωτική αναμόρφωση του τομέα με επίκεντρο την τεχνολογία. Όπως είχε γράψει η «Κ», το υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων προσανατολίζεται σε κατάρτιση στρατηγικής με επίκεντρο την επανεξέταση της χορήγησης νέων αδειών ανά επαρχία, τη ρύθμιση των κομίστρων, την αυστηρότερη εποπτεία και την εφαρμογή της νομοθεσίας. Ως εκ τούτου, το αρμόδιο υπουργείο ζήτησε εισηγήσεις για το ζήτημα της μεταρρύθμισης του κλάδου των επαγγελματιών οδηγών ταξί από τους αρμόδιους και εμπλεκόμενους φορείς που είναι η Αρχή Αδειών και το Τμήμα Οδικών Μεταφορών (ΤΟΜ). Όπως πληροφορούμαστε, η Αρχή σκοπεύει να καταθέσει τις εισηγήσεις της περί τα τέλη του μήνα ώστε να αρχίσει η διαβού-

Χρειάζεται μια ενιαία, καλά σχεδιασμένη μεταρρύθμιση, που θα επαναπροσδιορίσει τον ρόλο και τη λειτουργία του τομέα – Πρώτα πρέπει να γίνει η μεταρρύθμιση και μετά να συζητηθούν οι νέες άδειες, τονίζει η Αρχή.

λευση με τους επαγγελματικούς φορείς του κλάδου, με στόχο μια εκ βάθρων αναδιάρθρωση του συστήματος.

Δυο εισηγήσεις

Σε δυο σημαντικές εισηγήσεις που αναμένεται να αποτελέσουν τη βάση της μεταρρύθμισης κατέληξε η Αρχή Αδειών. Η πρώτη εισήγηση αφορά τη δημιουργία ψηφιακής πλατφόρμας η οποία θα τεθεί υπό κρατικό έλεγχο, και στην οποία θα συμμετέχουν όλοι οι επαγγελματίες του κλάδου ιδιοκτήτες ταξί και λοιποί μεταφορείς.

Η πλατφόρμα αυτή δεν θα χρησιμοποιείται για κρατήσεις, αλλά θα λειτουργεί ως εργαλείο εποπτείας, διαφάνειας και συλλογής δεδομένων. Παράλληλα, θα συμβάλει καθοριστικά στην καταπολέμηση της πειρατείας, ένα από τα πιο σοβαρά προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα ο τομέας.

Η δεύτερη εισήγηση της Αρ-

χής βασίζεται στην επένδυση στην εκπαίδευση και τον επαγγελματισμό. Πιο συγκεκριμένα, όπως ανέφερε στην «Κ» η πρόεδρος της Αρχής Δέσποινα Αμερικάνου, κρίνεται επιτακτική η καθιέρωση υποχρεωτικής συνεχούς επαγγελματικής εκπαίδευσης για όλους τους επαγγελματίες του χώρου. Η διά βίου επιμόρφωση των οδηγών προτείνεται ως θεμελιώδες μέτρο για την ουσιαστική αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό του επαγγέλματος.

Η Αρχή προτείνει τη δημιουργία μονάδων εκπαίδευσης και σεμιναρίων, μέσα από τα οποία οι επαγγελματίες θα έχουν τη δυνατότητα να ανανεώνουν τις γνώσεις τους και να προσαρ-

μόζονται στις νέες τεχνολογικές και κοινωνικές απαιτήσεις.

Η εκπαίδευση δεν θα λειτουργεί απλώς ως τυπική υποχρέωση, αλλά ως εργαλείο αναβάθμισης της ποιότητας των υπηρεσιών, βελτίωσης της ασφάλειας και ενίσχυσης της εικόνας του επαγγελματία οδηγού.

Τα επόμενα βήματα

Μέχρι το τέλος Νοεμβρίου, η Αρχή Αδειών αναμένεται να καταθέσει επίσημα τις εισηγήσεις της στον υπουργό Μεταφορών, ανοίγοντας τον δρόμο για τη διαβούλευση με τους εμπλεκόμενους φορείς.

Στόχος είναι να τεθούν οι βάσεις για ένα σύγχρονο, διαφανές και αποτελεσματικό πλαίσιο λει-

τουργίας που θα ανταποκρίνεται στις ανάγκες της κοινωνίας και της οικονομίας.

Η μεταρρύθμιση που δρομολογείται δεν αφορά μόνο τους κανονισμούς και τις άδειες, αλλά μια ολιστική αλλαγή νοοτροπίας.

Η αξιοποίηση της τεχνολογίας, η συνεχής εκπαίδευση και η συνεργασία μεταξύ κρατών και επαγγελματιών μπορούν να αποτελέσουν τα θεμέλια ενός νέου μοντέλου λειτουργίας, ενός κλάδου πιο σύγχρονου, πιο δικαίου και πιο αποτελεσματικού, τονίζει η Αρχή Αδειών.

Σύμφωνα με το αρμόδιο υπουργείο, ο χρονικός ορίζοντας υλοποίησης της μεταρρύθμισης του κλάδου είναι ο Απρίλιος του 2026, καθώς πρόθεση των αρμο-

Ολικό λίφτινγκ με επίκεντρο την τεχνολογία στα ταξί

Τέλος του Νοέμβρη καταθέτει τις εισηγήσεις της η Αρχή Αδειών και ξεκινά η διαβούλευση με τους αρμόδιους φορείς

Στόχος να δημιουργηθεί ψηφιακή πλατφόρμα που θα βάζει σε τάξη τον τομέα των επαγγελματιών οδηγών ταξί.

δίων αρχών είναι να προλάβουν την καλοκαιρινή τουριστική σεζόν και τις βουλευτικές εκλογές του Μαΐου.

Τα προβλήματα

Η μεταπόληση αδειών έναντι δεκάδων χιλιάδων ευρώ, η απουσία ταξιμέτρων, η αναρχία στα αεροδρόμια και η ασυδοσία στην τιμολόγηση, αποτελούν τα κυριότερα προβλήματα του τομέα. Την ίδια ώρα, η πειρατεία και η παράνομη μεταφορά επιβατών, η ανισοκατανομή αδειών, η έλλειψη προσωπικού, αποτελούν ζητήματα που χρονίζουν στον κλάδο.

Πρωταρχικής σημασίας ζήτημα αποτελεί η ρύθμιση της χορήγησης αδειών ανά επαρχία. Μελέτες καταδεικνύουν ότι κάποιες περιοχές, όπως η Πάφος, έχουν σοβαρή έλλειψη ταξί, ενώ άλλες, όπως η Λεμεσός ή η Λάρνακα, παραμένουν αυτοεξυπηρετούμενες.

Βασικές προτεραιότητες της υπό μελέτη μεταρρύθμισης στον τομέα αποτελούν η καθιέρωση ενιαίων κομίστρων μέσω ταξιμέτρων, η υποχρεωτική χρήση τερματικών POS (Point of Sale), καθώς και η επιβολή αυστηρών ελέγχων για την τήρησή τους. Η τρέχουσα κατάσταση χαρακτηρίζεται από χαοτική τιμολόγηση, απουσία ταξιμέτρων και επιλεκτική αποδοχή ή απόρριψη πληρωμών με κάρτα.

Παράλληλα, η νέα στρατηγική που θα παρουσιάσει το αρμόδιο υπουργείο σε συνεργασία με την Αρχή Αδειών και το ΤΟΜ θα περιλαμβάνει την εισαγωγή ειδικών αδειών για επαγγελματίες οδηγούς που εξυπηρετούν ξενοδοχεία ή άτομα με αναπηρίες. Επιπλέον, εξετάζεται η επανέναρξη της συζήτησης σχετικά με τη ρύθμιση των βαν, των αγροτικών ταξί και των πλατφορμών τύπου Bolt, μεταξύ άλλων.

Σε σχέση με το ζήτημα της έλλειψης επαγγελματιών οδηγών, το υπουργείο εξετάζει την πιθανότητα προσέλκυσης εργαζομένων από τρίτες χώρες, προκειμένου να καλυφθούν οι αυξημένες ανάγκες του κλάδου.

Οι μελέτες των Frederick και Deloitte επιβεβαίωσαν τα συγκεκριμένα προβλήματα, τονίζοντας ότι απαιτούνται σημαντικές τομές και μακροπρόθεσμη αντιμετώπιση.

Η Αρχή Αδειών επισημαίνει ότι οι αλλαγές δεν μπορούν να γίνουν αποσπασματικά· χρειάζεται μια ενιαία, καλά σχεδιασμένη μεταρρύθμιση, που θα επαναπροσδιορίσει τον ρόλο και τη λειτουργία του τομέα.

«Πρώτα πρέπει να γίνει η μεταρρύθμιση και μετά να συζητηθούν οι νέες άδειες», ανέφερε χαρακτηριστικά η κ. Αμερικάνου, υπογραμμίζοντας ότι η διαδικασία πρέπει να βασιστεί στη συνεργασία Αρχής, ΤΟΜ και υπουργείου Μεταφορών.

Υψηλές πτήσεις για τον χειμερινό τουρισμό στην Ελλάδα

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Αύξηση αφίξεων από το εξωτερικό, που προσγγίζει το 12% φέτος τον χειμώνα, δείχνουν τα στοιχεία από τον προγραμματισμό θέσεων των μεγάλων ξένων και ελληνικών αεροπορικών εταιρειών. Ισχυροποιούνται έτσι οι εκτιμήσεις αφενός για μία νέα χρονιά-ρεκόρ κατά το 2025 και αφετέρου για ένα δυνατό ξεκίνημα του 2026.

Συνολικά για την περίοδο Νοεμβρίου 2025 - Μαρτίου 2026 οι αεροπορικές εταιρείες έχουν αυξήσει τις διαθέσιμες θέσεις για πτήσεις προς την Ελλάδα κατά 11,8%. Μάλιστα η αύξηση αυτή της δυναμικότητας έρχεται μετά και την αντίστοιχη αύξηση που σημείωσε ο εισερχόμενος τουρισμός την περίοδο του χειμώνα που μας πέρασε. Τα δεδομένα αυτά προκύπτουν από τα επικαιροποιημένα κατά το προηγούμενο εικοσιτετράωρο στοιχεία του Airdata Tracker του Ινστιτούτου του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων.

Ο προγραμματισμός που κάνουν οι αεροπορικές εταιρείες προκύπτει από τα συστήματα κρατήσεων τους, αλλά και τις εκτιμήσεις για τη δυναμική των προορισμών.

Η αύξηση των θέσεων από τις Ηνωμένες Πολιτείες είναι της τάξης του 8,2%, από τη Γερμανία 9,8%, από το Ηνωμένο

Αναμένεται 12% αύξηση των αφίξεων από το εξωτερικό την περίοδο Νοεμβρίου 2025 - Μαρτίου 2026.

Βασίλειο 4% και από τη Γαλλία 11%. Πρόκειται για αγορές από τις οποίες η Ελλάδα έλκει πολύ μεγάλο αριθμό επισκεπτών. Ωστόσο, φέτος τον χειμώνα δυναμική προσδίδουν οι αγορές της Ισπανίας, της Πολωνίας και του Ισραήλ.

Συγκεκριμένα, ο προγραμματισμός αεροπορικών θέσεων

Οι αεροπορικές εταιρείες έχουν αυξήσει τις διαθέσιμες θέσεις για πτήσεις προς την Ελλάδα κατά 11,8%. Για την Αθήνα οι προγραμματισμένες θέσεις αυξήθηκαν σε 5,125 εκατομμύρια από 4,607 εκατομμύρια το αντίστοιχο περυσινό διάστημα.

από την Ισπανία δείχνει άνοδο 37,9% σε σύγκριση με το αντίστοιχο περυσινό διάστημα. Στις πτήσεις από το Ισραήλ η αύξηση είναι 27,3% και από την Πολωνία 44,7%.

Όσον αφορά στο ποιοι ελληνικοί προορισμοί βλέπουν τη μεγαλύτερη αύξηση, προηγείται σε απόλυτους αριθμούς η Αθήνα με 5,125 εκατομμύρια προγραμματισμένες θέσεις για την περίοδο Νοεμβρίου - Μαρτίου από 4,607 εκατομμύρια το αντίστοιχο περυσινό διάστημα. Πρόκειται για ποσοστιαία αύξηση 10,5%, ενώ και η Θεσσαλονίκη καταγράφει άνοδο 10,1%. Τη μεγαλύτερη δυναμική, όμως, δείχνει το Ηράκλειο της Κρήτης, όπου φέτος τον χειμώνα έχουν προγραμματιστεί 76,3% περισσότερες θέσεις. Αλλά και η Ρόδος και τα Χανιά καταγράφουν αύξηση 38,1% και 45,7% αντιστοίχως, ενώ στην Κέρκυρα η άνοδος είναι της τάξης του 44,5%.

Πολύ μεγάλη είναι η αύξηση που αναμένεται και στη Σαντορίνη (+97,3%), ωστόσο σχετίζε-

ται με την επιστροφή της στην κανονικότητα μετά το πλήθος ακυρώσεων πτήσεων στις αρχές της τρέχουσας χρονιάς εξαιτίας της παρατεταμένης σεισμικής ακολουθίας που παρατηρήθηκε. Όσον αφορά τη χρονική διαφορά της απόδοσης του φετινού χειμώνα, η μεγαλύτερη συκέντρωση θέσεων εμφανίζεται τον Μάρτιο.

Οι παραπάνω εξελίξεις εκλαμβάνονται ως περαιτέρω ενίσχυση της τάσης για διακοπές city break, των Ευρωπαίων κυρίως αλλά όχι μόνον, στην Ελλάδα, αλλά και παράτασης της κυρίας τουριστικής περιόδου, σημειώνουν κύκλοι της αγοράς. Ερχονται δε μετά την προ μηνός έρευνα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Τουρισμού (ETC) που κατέγραψε πολύ μεγάλη αύξηση τις πρόθεσης των Ευρωπαίων για ταξίδια σε χώρες της Μεσογείου. Οι πιο επιφυλακτικοί, πάντως, συνιστούν υπομονή προκειμένου να διαπιστωθεί ότι η διαβλέπουσα ισχυρή ζήτηση θα επιβεβαιωθεί στην πράξη.

Εξασφάλισε το 50%+1 μετοχή της ΕΧΑΕ η Euronext

Το ελάχιστο ποσοστό αποδοχής έχει ήδη καλυφθεί

Της **ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΑΛΗ**

Το ελάχιστο ποσοστό αποδοχής της δημόσιας πρότασης της Euronext για την ΕΧΑΕ έχει ήδη καλυφθεί, ωστόσο η προσήλωση του πανευρωπαϊκού φορέα παραμένει στην επίτευξη ενός ποσοστού τουλάχιστον 90%, κάτι που θα το καθορίσουν σε μεγάλο βαθμό οι προθέσεις των ιδιωτών επενδυτών και κάποιων μεγάλων funds.

Ειδικότερα, το ποσοστό αποδοχής, το οποίο περίπου πριν από μία εβδομάδα μειώθηκε από 67% σε 50% συν μία μετοχή επί των δικαιωμάτων ψήφου, έχει ξεπεραστεί, τρεις ημέρες πριν από τη λήξη της δημόσιας πρότασης τη Δευτέρα 17 Νοεμβρίου, σύμφωνα με πολύ καλά ενημερωμένες πηγές της αγοράς.

Η ανταπόκριση από Έλληνες και ξένους θεσμικούς στη δημόσια πρόταση είναι μεγάλη, ωστόσο το ενδιαφέρον των ιδιωτών επενδυτών έχει έως τώρα κινηθεί σε χαμηλούς ρυθμούς, σύμφωνα με τις ίδιες πηγές, γεγονός που διαμορφώνει το ποσοστό αποδοχής κάτω από το 60%. Αγνωστο παραμένει

επίσης εάν κάποια funds που έχουν χτίσει το τελευταίο διάστημα θέσεις στην ΕΧΑΕ αποδεχθούν την πρόταση έστω και την τελευταία στιγμή.

Η Euronext συνεχίζει να στοχεύει στην επίτευξη τελικής αποδοχής άνω του 90%, προκειμένου να προχωρήσει σε

Ο στόχος του 90% θα κριθεί από τις προθέσεις ιδιωτών επενδυτών και κάποιων μεγάλων funds.

squeeze-out (άσκηση δικαιώματος εξαγοράς), το οποίο ενδέχεται να διαρκέσει έως τα μέσα Φεβρουαρίου 2026 και στη διαγραφή της μετοχής της ΕΧΑΕ από το Χρηματιστήριο. Πηγές της Euronext είχαν επισημάνει τις προηγούμενες ημέρες ότι οι μέτοχοι που δεν θα αποδεχθούν την πρόταση θα «χάσουν», συνεπώς το «στοίχημα» αυτή τη στιγμή είναι να «πειστούν» όσοι έχουν μείνει εκτός να πουν «ναι» στο εγχείρημα

Η ανταπόκριση από Έλληνες και ξένους θεσμικούς στη δημόσια πρόταση είναι μεγάλη, ωστόσο το ενδιαφέρον των ιδιωτών επενδυτών έχει έως τώρα κινηθεί σε χαμηλούς ρυθμούς, γεγονός που διαμορφώνει το ποσοστό της αποδοχής κάτω από 60%.

κατά τις δύο ημέρες που απομένουν μέχρι τη λήξη της διαδικασίας.

Σημειώνεται ότι οι μέτοχοι της ΕΧΑΕ έχουν τρεις επιλογές. Η πρώτη είναι να αποδεχθούν την πρόταση ανταλλαγής (20 μετοχές ΕΧΑΕ για 1 της Euronext), η δεύτερη είναι να πουλήσουν τις μετοχές τους χρηματιστηριακά και η τρίτη είναι, αν δεν την αποδεχθούν, να κρατήσουν τις μετοχές που έχουν οι οποίες θα αποζημιωθούν με 5,98 ευρώ ανά μετοχή.

Σύμφωνα με κύκλους της Euronext, εάν το ποσοστό αποδοχής της δημόσιας πρότασης υπερβεί το 90%, τότε οι μέτοχοι που δεν αποδεχθούν τη δημόσια πρόταση θα πρέπει να έχουν υπόψη τους τα εξής σημεία.

Πρώτον, οι τοποθετήσεις που θα απομείνουν θα υποστούν αμέσως έκπτωση λόγω έλλειψης ρευστότητας στην αγορά, καθιστώντας την πώληση για μετρητά αρκετά πιο περίπλοκη. Και δεύτερον, το squeeze out

προσφέρει εναλλακτική λύση σε μετρητά, όμως καθώς αυτή θα πραγματοποιηθεί στα 5,98 ευρώ ανά μετοχή, δηλαδή με έκπτωση 7% σε σχέση με την τιμή προσφοράς και περίπου 5% σε σχέση με την τρέχουσα τιμή, οι μέτοχοι θα υποστούν ζημία σε σύγκριση με το αν προσέφεραν τις μετοχές τους ή απλώς τις πουλούσαν στην αγορά.

Εάν ωστόσο η Euronext δεν ξεπεράσει το 90%, οι μέτοχοι της ΕΧΑΕ θα παραμείνουν εγκλωβισμένοι σε μια εταιρεία

που θα χαρακτηρίζεται από έλλειψη ρευστότητας για τουλάχιστον ένα έτος ή και περισσότερο και η οποία θα πρέπει να πραγματοποιήσει σημαντικές επενδύσεις το επόμενο διάστημα, ειδικά στο σκέλος της τεχνολογίας. Αυτό θα έχει αποτέλεσμα πιθανότατα τη μείωση των μερισμάτων ώστε να χρηματοδοτήσει τις επενδύσεις αυτές, γεγονός το οποίο θα οδηγήσει και σε μείωση τιμής της μετοχής σε σχέση με την τρέχουσα τιμή προσφοράς.

Μένουμε ασφαλείς σε κάθε χώρο εργασίας με τη σύσταση Επιτροπών Ασφάλειας!

Η διαβούλευση μεταξύ εργοδότη και εργοδοτούμενων κατά τη διαδικασία εκτίμησης των επαγγελματικών κινδύνων και εφαρμογής προστατευτικών μέτρων, συμβάλλει στην πρόληψη των εργατικών ατυχημάτων και των επαγγελματικών ασθενειών.

Όραμά μας: Μηδέν Θανατηφόρα Εργατικά Ατυχήματα!

Περισσότερα στην ιστοσελίδα του Τμήματος Επιθεώρησης Εργασίας:

ΤΑ ΑΝΤΙΒΙΟΤΙΚΑ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΠΑΥΣΙΠΟΝΑ

ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΣΟΥ ΤΟΝ ΓΙΑΤΡΟ ΣΟΥ

antibiotics-awareness.cy

Μια γενιά με το διαβατήριο στο χέρι

Το 46% της Gen Z σκέφτεται να εργαστεί στο εξωτερικό για καλύτερους μισθούς και προοπτικές

Της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

Μια γενιά υψηλών προσόντων, τα οποία όμως δεν τους είναι πάντα χρήσιμα για την εργασία, χωρίς προοπτική για το μέλλον, που πιστεύει ότι η γενιά των γονέων τους έζησε σε καλύτερες συνθήκες και που στις παρούσες συνθήκες θεωρεί πως είναι πολύ δύσκολο, εάν όχι αδύνατο να κάνει οικογένεια, με αποτέλεσμα να δηλώνει έτοιμη να φύγει από τη χώρα, σκιαγραφεί η πρώτη, μεγάλης κλίμακας, πανελλαδική έρευνα για την Gen Z. Η έρευνα αφορά τους γεννηθέντες μεταξύ 1997 και 2012, τη γενιά δηλαδή που βρίσκεται ακριβώς στο μεταίχμιο της μετάβασης από την εκπαίδευση στην εργασία, τη διεξήγαγε το INE ΓΣΕΕ σε συνεργασία με την Alco σε 1.500 εργαζομένους αυτής της ηλικιακής κατηγορίας, και φέρνει στο φως πολύ κρίσιμα –και ανησυχητικά– χαρακτηριστικά τόσο της νέας γενιάς όσο και της εικόνας που έχει για την εγχώρια αγορά εργασίας. Η νέα έρευνα του INE ΓΣΕΕ αποκαλύπτει μια μορφωμένη, αλλά επισφαλή γενιά, που εργάζεται με χαμηλούς μισθούς και περιορισμένες προοπτικές, αναδεικνύοντας την αδυναμία της ελληνικής αγοράς εργασίας να αξιοποιήσει και να συγκρατήσει το δυναμικό της Generation Z. Γι’ αυτόν τον λόγο σχεδόν ένας στους δύο νέους είναι «με το διαβατήριο στο χέρι»,

παρότι τα σημερινά δεδομένα της ελληνικής αγοράς εργασίας έχουν βελτιωθεί αριθμητικά σε σχέση με το παρελθόν. Μάλιστα, όσο υψηλότερο είναι το εκπαιδευτικό επίπεδο των νέων τόσο εντονότερο είναι το ενδιαφέρον τους για εργασία στο εξωτερικό. Για παράδειγμα, το 46% των νέων με μεταπτυχιακό ή διδακτορικό δηλώνει πρόθυμο να εργαστεί τα επόμενα χρόνια στο εξωτερικό, ενώ και ένα 20% δεν το αποκλείει. Ακόμη υψηλότερο είναι το ποσοστό των νέων με επαγγελματική εκπαίδευση, καθώς το 56% επιθυμεί να εργαστεί στο εξωτερικό. Στον αντίποδα, νέοι απόφοιτοι της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε ποσοστό 46% δηλώνουν τη διαφωνία τους με μια πιθανή απασχόληση στο εξωτερικό. Βέβαια, η νέα γενιά εργαζομένων προτάσσει και τα ποιοτικά χαρακτηριστικά, κι εκεί φαίνεται πως η ποιότητα της εργασίας παραμένει χαμηλή, με αποτέλεσμα οι εργαζόμενοι να βιώνουν ανασφάλεια, χαμηλούς μισθούς και περιορισμένες προοπτικές. Σε τίτλους, οι έξι θεματικές περιοχές στις οποίες χωρίζεται η έρευνα δείχνουν νέους που ζουν με τους γονείς τους, δεν καλύπτουν τα έξοδά τους, έχουν πίστη στις τεχνολογικές δεξιότητές τους, παρότι διαπιστώνουν, πολλές φορές στην πράξη, ότι δεν τους καλύπτει η τεχνι-

κή - επαγγελματική εκπαίδευση. Αισθάνονται εξουθένωση και διαπιστώνουν επιδείνωση της σωματικής και της ψυχικής υγείας τους, προτιμούν την εργασιακή ποιότητα από την οικονομική εξασφάλιση, όμως θα δέχονταν να εργαστούν «μαύρα» αν αυτό οδηγούσε σε υψηλότε-

Όσο υψηλότερο είναι το εκπαιδευτικό επίπεδο των νέων, τόσο εντονότερο είναι το ενδιαφέρον τους για εργασία στο εξωτερικό.

ρες αποδοχές. Δεν έχουν καμία εμπιστοσύνη στους κρατικούς θεσμούς, επιθυμούν όμως τη συλλογική δράση, παρότι δεν συμμετέχουν ενεργά στις απεργιακές κινητοποιήσεις. Και, τέλος, θεωρούν αδύνατη τη δημιουργία οικογένειας και δεν απορρίπτουν μια προοπτική εγκατάλειψης της χώρας.

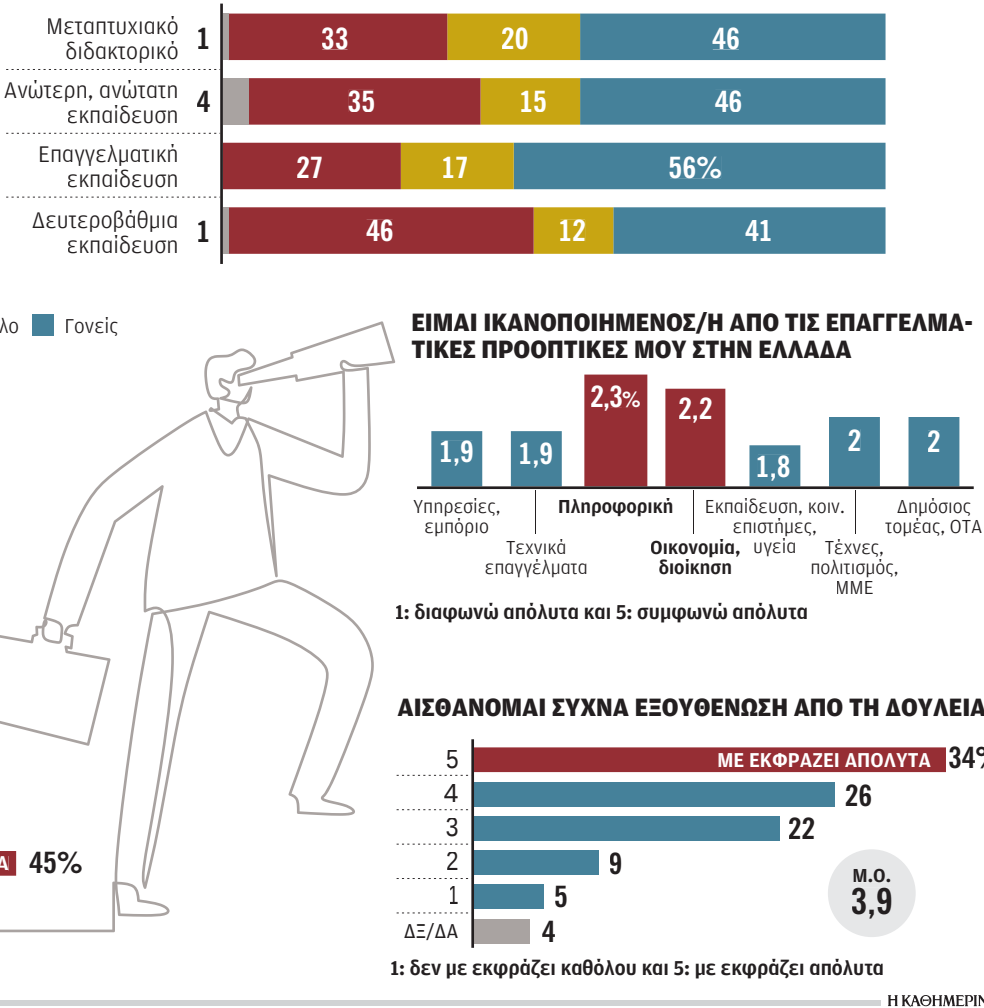
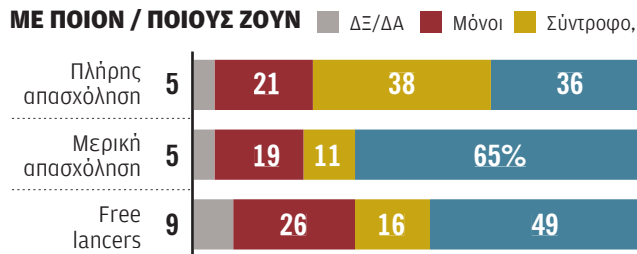
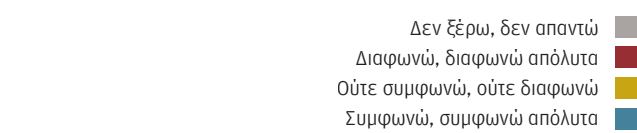
Ζουν με τους γονείς τους Σταχυολογώντας κάποια από τα ευρήματα της έρευνας διαπιστώνουμε ότι μόλις το 20% των νέων εργαζομένων ζει μόνο τους. Το 45% εξακολουθεί να ζει με την οικογένειά του, ενώ

αυτό το ποσοστό γι’ αυτούς που εργάζονται με μερική απασχόληση ανεβαίνει στο 65%, και το 30% με φίλο ή σύντροφο. Μόλις το 30% συμβάλλει οικονομικά στο ενοίκιο ή στα έξοδα στέγασης. Και πώς να γίνει αλλιώς, όταν το 70% δηλώνει ότι τα εισοδήματά του δεν επαρκούν για τις βασικές ανάγκες και το 62% αναγνωρίζει οικονομική εξάρτηση από τους γονείς.

Χαμηλές αποδοχές Υψηλά ποσοστά ανεργίας που πλησιάζουν στο 18%-19%, χαμηλά ποσοστά απασχόλησης, από τα χαμηλότερα της Ευρώπης, αλλά και χαμηλές αποδοχές, ακριβά προϊόντα, απλησίαστη στέγη και ανεπαρκές κοινωνικό κράτος περιορίζουν και μεταθέτουν χρονικά την οικονομική αυτονομία των νέων, και μαζί τους καθυστερεί και η μετάβαση στη δημιουργία οικογένειας. Είναι χαρακτηριστικό ότι, με βάση τα επίσημα στοιχεία της Eurostat, η απασχόληση για την ηλικιακή ομάδα μέχρι τα 29 διαμορφώνεται στο 36,4%. Στην Ελλάδα δουλεύει ένας στους τρεις νέους, όταν κατά μέσον όρο στην Ευρώπη δουλεύει ένας στους δύο. Παράλληλα, από τους 846.475 νέους έως και 30 ετών που εμφανίζονται στα μητρώα της εφορίας, οι 343.251 δηλώνουν εισοδήματα έως μόλις 5.000 ευρώ και οι 287.589 εισοδήματα από

5.000 έως 10.000 ευρώ. Υπάρχουν και 154.027 οι οποίοι δηλώνουν εισοδήματα από 10.000 έως 15.000 ευρώ, αλλά και ακόμη 37.460 που εμφανίζουν ετήσιες αποδοχές από 15.000 έως 20.000 ευρώ. Πάνω από 20.000 ευρώ είναι πολύ λίγοι: περίπου 20.000 άτομα σε όλη τη χώρα. Την ίδια στιγμή, η ταχύτητα στις ανατιμήσεις σε τρόφιμα και υπηρεσίες ηλεκτρικού ρεύματος είναι πολύ μεγαλύτερη από την ταχύτητα μεταβολής του εισοδήματος. Μέσα σε μόλις ένα μήνα, τον περασμένο Οκτώβριο, η τιμή του μοσχαρίσιου κρέατος ακριβυνε κατά 5,3%, του αρνιού κατά 3,4% και των φρούτων κατά 3,6%. Ακόμη ακριβότερα έγιναν τον Οκτώβριο τα ενοίκια κατά 0,4% αλλά και το ηλεκτρικό ρεύμα κατά 2%. Η πίεση της απόδοσης, τα διευρυμένα ωράρια και η μειωμένη συλλογική προστασία οδηγούν σε διάχυτο burnout και ψυχική κόπωση. Έτσι, η ψυχική υγεία προηγείται της οικονομικής ασφάλειας από το 70%, ενώ για το 73% η εργασία οφείλει να έχει νόημα και πέρα από την αμοιβή. Ένα 47% θεωρεί την εργασία πηγή ταυτότητας και αυτοεκτίμησης. Η θετική ισορροπία ζωής–εργασίας καταγράφεται ιδιαίτερα χαμηλά στο 21% και η συνολική ικανοποίηση από την εργασία κυμαίνεται στο 35%, ενώ άγχος – στρες δηλώνει ότι αντιμετωπίζει το 53%.

Θα με ενδιέφερε να εργαστώ στο εξωτερικό τα επόμενα χρόνια

Το επόμενο brain drain θα γράφει το όνομα της Gen Z

Το **χάσμα** που υπάρχει ανάμεσα στην εκπαίδευση και στην αγορά εργασίας, η οποία παραμένει χαμηλής οργανωσιακής και τεχνολογικής πυκνότητας, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να αξιοποιήσει τις γνώσεις, τις ψυφιακές δεξιότητες και τη δημιουργικότητα των νέων αποφοίτων, επιτείνει την ανασφάλεια των νέων. Σύμφωνα με τη μελέτη της ΓΣΕΕ, η αποσύνδεση της απασχόλησης από τη γνώση οδηγεί στη διπλή παγίδα της υποαπασχόλησης και της απογοήτευσης: η Generation Z είναι η πιο μορφωμένη αλλά και η λιγότερο ενταγμένη γενιά στην παραγωγή υψηλής προστιθέμενης αξίας. Έτσι, 38% των ερωτηθέντων δηλώνουν ότι η εργασία τους δεν σχετίζεται με τις σπουδές ή την κατάρτισή τους, 49% εκτιμούν πως η εκπαίδευσή τους δεν τους προετοίμασε επαρκώς για την αγορά εργασίας και την ίδια στιγμή σε ποσοστό 65% το-

νίζουν ότι αισθάνονται μεγάλη επάρκεια σε ό,τι αφορά τις αναγκαίες ψηφιακές δεξιότητες για την εργασία τους. **Ψυχική κόπωση** Η Generation Z εισέρχεται σε έναν κόσμο εργασίας όπου η πίεση της απόδοσης, τα διευρυμένα ωράρια και η μειωμένη συλλογική προστασία οδηγούν σε διάχυτο burnout και ψυχική κόπωση. Έτσι, το 62% δηλώνει ότι η εργασία επηρεάζει αρνητικά την προσωπική του ζωή και το 60% ότι βιώνει εξουθένωση στην εργασία του, ενώ το 46% αισθάνεται ότι η δουλειά του επιβαρύνει την υγεία ή τον ύπνο του. Σε ποσοστό 44% οι νέοι θα ήταν πρόθυμοι να αλλάξουν εργασία εφόσον αυτή δεν θα τους εξέφραζε, ακόμη και αν αυτό σήμαινε την απώλεια εισοδήματος και, παράλληλα, το 65% δηλώνει ότι θα αποδεχόταν άτυπη-μαύρη εργασία εάν δεν υπήρχε άλλη

επιλογή. Όπως εξηγεί μιλώντας στην «Κ» ο γενικός διευθυντής του INE ΓΣΕΕ Χρήστος Γούλας, δεν είναι απίθανο, το επόμενο brain drain να γράφει το όνομα της Gen Z. Η νέα γενιά εργαζομένων στην Ελλάδα βιώνει

Η νέα γενιά εργαζομένων στην Ελλάδα είναι η πιο μορφωμένη και ταυτόχρονα η πιο επισφαλής.

ένα παράδοξο: είναι η πιο μορφωμένη και ταυτόχρονα η πιο επισφαλής, επισημαίνει, εκτιμώντας ότι η αδυναμία οικονομικής αυτονομίας που φαίνεται από την έρευνα, δεν είναι επιλογή αλλά αναγκαστική συνθήκη. «Σε μια αγορά με περιορισμένες δυνατότητες εξέλιξης, η Gen Z

βιώνει το αδιέξοδο μιας “εργασιακής ενπληκρίωσης χωρίς προοπτική”, με αποτέλεσμα το 72% των νέων να λέει ότι δεν διαβλέπει επαγγελματικό μέλλον στην Ελλάδα και σχεδόν ένας στους δύο σκέφτεται να εργαστεί στο εξωτερικό», επισημαίνει ο κ. Γούλας. Και συμπληρώνει ότι η πρόθεση αυτή απορρέει από την αίσθηση πως το ταλέντο και η δημιουργικότητά τους δεν αξιοποιούνται. Όταν η αγορά δεν προσφέρει σταθερότητα, αξιοπρεπείς αμοιβές και περιβάλλον που ενθαρρύνει την πρωτοβουλία, οι νέοι δηλώνουν ότι αναζητούν αλλού τις συνθήκες που θα τους επιτρέψουν να ζήσουν και να εξελιχθούν, εξηγεί ο γενικός διευθυντής του INE.

Οικονομική απώλεια Όσο για τις συνέπειες του brain drain, αυτές, σύμφωνα με τον κ. Γούλα, είναι πολλαπλές: – Οικονομικά, συνεπάγεται

απώλεια καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού και επιβράδυνση της παραγωγικής ανάπτυξης. – Κοινωνικά, οδηγεί σε δημογραφική συρρίκνωση και αποδυνάμωση των δεσμών συνوكής, καθώς η καθυστέρηση στη δημιουργία οικογένειας και η απομάκρυνση νέων ανθρώπων διαβρώνουν τον κοινωνικό ιστό. – Και τέλος, σε επίπεδο ποιότητας της εργασίας, η ανακύκλωση επισφαλών θέσεων συντηρεί έναν φαύλο κύκλο χαμηλών μισθών και αδύναμων θεσμών προστασίας. «Η ελληνική οικονομία δεν αντέχει άλλη απώλεια νέου εργατικού δυναμικού και η ανάπτυξη περνάει μέσα από τη μετάβαση σε ένα παραγωγικό υπόδειγμα που θα επενδύει στη γνώση, στην ποιοτική εργασία και στις αξιοπρεπείς αμοιβές», καταλήγει.

ΑΠΟΨΗ Δίκοπο μαχαίρι η μετανάστευση

Του **ΠΑΝΟΥ ΤΣΑΚΑΟΓΛΟΥ***

Η έρευνα του INE-ΓΣΕΕ για την Generation Z περιέχει πολλά και ενδιαφέροντα ευρήματα. Οι έρευνες αυτές έχουν μεγάλη χρησιμότητα από τη σκοπιά του σχεδιασμού πολιτικών όταν επαναλαμβάνονται σε τακτά χρονικά διαστήματα. Για παράδειγμα, το εύρημα ότι το 63% των ερωτηθέντων (εργαζόμενοι έως 29 ετών) δηλώνει ότι τα χρήματα που κερδίζει από την εργασία του είναι «πάντα» ή «κάποιες φορές» επαρκή για την κάλυψη των βασικών αναγκών του έχει πολύ διαφορετικές συνέπειες αν σε προηγούμενη έρευνα το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 30% (άρα είμαστε στον σωστό δρόμο) ή 90% (άρα έχουν προειδοποιητικά καμπανάκια). Επομένως θα ήταν ευχής έργον αν είχαμε διαθέσιμες παρόμοιες έρευνες στο μέλλον. Θα ήθελα να σταθώ σε πέντε ευρήματα της έρευνας. Το 38% του δείγματος δηλώνει ότι η εκπαίδευση ή κατάρτιση που έλαβε έχει «καθόλου» ή «λίγη» σχέση με την απασχόλησή του. Ενδιαφέρον προκαλεί το ότι υψηλά ποσοστά καταγράφονται και μεταξύ αποφοίτων σε τομείς με μεγάλη ζήτηση στην αγορά εργασίας (Πληροφορική, 28%) ή πολύ υψηλές εξειδικεύσεις (Υγεία, 22%). Ταυτόχρονα, περίπου οι μισοί ερωτώμενοι δηλώνουν ότι η εκπαίδευση που έλαβαν δεν τους προετοίμασε για

Περίπου οι μισοί ερωτώμενοι δηλώνουν ότι η εκπαίδευση που έλαβαν δεν τους προετοίμασε για την αγορά εργασίας.

την αγορά εργασίας. Προφανώς αυτά δείχνουν ότι υπάρχει πρόβλημα στη σύνδεση εκπαιδευτικού συστήματος και αγοράς εργασίας. Από την άλλη πλευρά, τα ευρήματα δεν είναι και τόσο αναπάντεχα, αν ληφθεί υπόψη ότι το 75% του δείγματος είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (και, μάλιστα, το 32% κάτοχοι μεταπτυχιακού ή διδακτορικού). Σχεδόν καμία οικονομία διεθνώς δεν διαθέτει θέσεις εργασίας για τόσο πολλούς αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ιδιαίτερα θετικό είναι το ότι η συντριπτική πλειονότητα του δείγματος δηλώνει πρόθυμη να βελτιώσει το ανθρώπινο κεφάλαιό της μέσω κατάλληλης κατάρτισης, κάτι που θα έχει θετικές επιπτώσεις στην παραγωγικότητα και στον μισθό της. Από την άλλη πλευρά, το 55% του δείγματος δηλώνει απολύτως ή αρκετά ικανοποιημένο με τις ψηφιακές του δεξιότητες, κάτι που δεν συνάδει με τα αποτελέσματα διεθνών συγκριτικών μελετών σε αυτό το πεδίο. Κάτι λιγότερο από το 50% του δείγματος θα ενδιαφερόταν πολύ ή αρκετά να βρει απασχόληση στο εξωτερικό (το ίδιο ακριβώς ποσοστό δεν είναι ικανοποιημένο από τις επαγγελματικές προοπτικές του στην Ελλάδα). Αυτού του είδους η μετανάστευση είναι δίκοπο μαχαίρι από κοινωνική σκοπιά. Μερικά χρόνια εργασίας στο εξωτερικό και κατόπιν επιστροφή στην Ελλάδα είναι κάτι θετικό τόσο για τους συγκεκριμένους εργαζομένους, γιατί αποκτούν σημαντικές εμπειρίες που συνθέτουν συμβάλλουν στην άνοδο της παραγωγικότητάς τους, όσο και για την οικονομία μας γενικότερα. Όμως, μόνιμη εγκατάσταση στο εξωτερικό συνεπάγεται απώλεια ανθρώπινου κεφαλαίου και, συνακόλουθα, της δημόσιας επένδυσης σε αυτό.

* Ο κ. Πάνος Τσακλόγλου είναι καθηγητής Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Η Ευρώπη σχεδιάζει δασμούς στα μικρά δέματα από το 2026

Στο στόχαστρο οι εισαγωγές από Temu και Shein – Στηρίζει η Ελλάδα

Τέλος στο καθεστώς αδαμομολόγων εισαγωγών για τα μικροδέματα αξίας κάτω των 150 ευρώ – κατά κύριο λόγο από την Κίνα –, που πλημμυρίζουν την κοινή αγορά, φιλοδοξεί ναβάλει η Ε.Ε., σε μια προσπάθεια να εξαγράψει τους κανόνες στο ηλεκτρονικό εμπόριο.

Με την Κομισιόν να κρούει τον κώδωνα του κινδύνου για τα φθηνά και ενίοτε μη ασφαλή προϊόντα που κατακλύζουν την Ε.Ε. και τη Γαλλία να πιέζει για πιο επιθετικό χρονοδιάγραμμα, το όριο των 150 ευρώ αναμένεται να καταρριφθεί πλήρως από το επόμενο έτος. Από τις αρχές του 2026, κάθε δέμα, ανεξαρτήτως αξίας, θα περνάει από «τελωνιακό έλεγχο και θα κρενώνεται τους αντίστοιχους δασμούς. Σε επιστολή του προς τους υπουργούς Οικονομικών της Ε.Ε., ο επι-

τους Οικονομικούς της Ε.Ε., ο Σχη-
ματισμός Εμπορίου Μάρσας Σέφ-
κοβιτς πρότεινε την κατάργηση
του ορίου «de minimis», όπως
λέγεται, από το πρώτο τρίμηνα
του 2026, δύο χρόνια νωρίτερα
δηλαδή από το 2028, όπως προέ-
βλεπε το αρχικό πλάνο. «Αυτό το
χρονοδιάγραμμα είναι ασυμβίβασ-
το με τον επείγοντα χαρακτήρα
της κατάστασης και με τα κοινά
μας συμφέροντα», διαμήνυσε.
Το θέμα συζητήσαν εκτενώς οι
υπουργοί Οικονομικών που συ-
ναντήθηκαν στις Βρυξέλλες για
το Eurogroup και το ECOFIN, στις
12 και 13 Νοεμβρίου. Ο υπουρ-
γός Εθνικής Οικονομίας και Οικ-
ονομικών Κυριάκος Πιερρακά-
κης, μετά τις συνεδριάσεις, ήταν
εξεκάθαρτος: «Η Ελλάδα στηρίζει
πλήρως την πρόταση της Επι-

Κατά το πρώτο εξάμηνο του 2025 η Shein είχε κατά μέσον όρο 145 εκατ. μηνιαίους ενεργούς χρήστες στην Ε.Ε. και η Temu 115 εκατ., σύμφωνα με τα δικά τους στοιχεία. Και για τις δύο πλατφόρμες, αυτό είναι περίπου 12% περισσότερο από ό,τι το προηγούμενο εξάμηνο.

τροπής για την κατάργηση του ελάχιστου ποσού των 150 ευρώ, επιτρεπτότας έτσι τη δυνατότητα επιβολής δασμών σε δέματα χαμηλής αξίας που προέρχονται από τρίτες χώρες έναντι των συνόρων της Ε.Ε. Η πολιτική αυτή είναι εξαιρετικά σημαντική για τη διαφάνεια του ηλεκτρονικού εμπορίου, για την προστασία των Ευρωπαίων καταναλωτών και για τη δημιουργία ισότιμων όρων ανταγωνισμού για τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις. Η Ελλάδα στήριζε πλήρως τη θέση της Γαλλίας να εφαρμοστεί το μέτρο αυτό, ζητώντας την άμεση εφαρμογή σε ακόμη πιο πρώιμο χρονοδιάγραμμα, από τις αρχές του 2026».

Το νέο μέτρο αναμένεται να κλείσει κενά που εκμεταλλεύθη-

καν συστηματικά για την αποφυγή των τελωνειακών δασμών κολοσσοί ηλεκτρονικού εμπορίου, όπως οι Temu και Shein. Θα μειώσει επίσης τις ευκαιρίες για απάτη και θα ενισχύσει την ακεραιότητα και τη διαφάνεια του εμπορίου εντός της εσωτερικής αγοράς. Ο νέος κανόνας θα αρχίσει να εφαρμόζεται πλήρως μόλις τεθεί σε λειτουργία ο τελωνειακός κόμβος δεδομένων της Ε.Ε. –η προτεινόμενη κεντρική πλατφόρμα της Ε.Ε. για την αλληλεπίδραση με τα τελωνεία και την ενίσχυση των ελέγχων–, ο οποίος θα λειτουργήσει ως κινητήρια δύναμη του νέου συστήματος. Λόγω των επείγουστων χαρακτηριστήρια της κατάστασης, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο

εξέφρασε ευρεία πολιτική υποστήριξη για την εφαρμογή μιας απλής, προσωρινής λύσης επιβολής τελωνειακών δασμών σε μικρά εμπορεύματα ήδη από το επόμενο έτος.

Τα προϊόντα γρήγορης μόδας και άλλα φθηνά προϊόντα από την Κίνα πλημυρίζουν τα τελευταία χρόνια την Ευρώπη. Για τις Αρχές, αυτό αποτελεί έναν τεράστιο πονοκέφαλο από πλευράς εφοδιαστικής και κανονιστικής φύσεως. Το 2024, περίπου 4,6 δις. είδη χαμηλής αξίας εισήχθησαν στην Ε.Ε., σύμφωνα με έκθεση που δημοσιεύθηκε τον Φεβρουάριο από την Εκτελεστική Επιτροπή της Ε.Ε. Αυτός ο αριθμός είναι διπλάσιος από αυτόν του 2023 και υπερτριπλάσιος από εκείνον του 2022. Από αυτά τα 12 εκατ. δέματα την ημέρα, το 91% προέρχεται από την Κίνα. Η Shein και η Temu ειδικότερα έχουν στοχοποιηθεί για απομυθώσεις, επιθετικό μάρκετινγκ, κακές συνθήκες εργασίας, αλλά και μη ασφαλή προϊόντα. Κατά το πρώτο εξάμηνο του 2025 η Shein είχε κατά μέσον όρο 145 εκατ. μηνιαίους ενεργούς χρήστες στην Ε.Ε. και η Temu 115 εκατ., σύμφωνα με τα δικά τους στοιχεία. Και για τις δύο πλατφόρμες, αυτό είναι περίπου 12% περισσότερο από ό,τι το προηγούμενο εξάμηνο. Πέρα από τα ζητήματα βιωσιμότητας, οι αρχές προστασίας των καταναλωτών και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχουν επανειλημμένα προειδοποιήσει ότι πωλώνουν μη ασφαλή προϊόντα που δεν πληρούν τα πρότυπα της Ε.Ε.

Η Pfizer πουλάει το μερίδιό της στην BioNTech

Η αμερικανική πολυεθνική φαρμακοβιομηχανία Pfizer σχεδιάζει να πουλήσει όσο από το μεριδίό της διατηρούσε έως τώρα στην BioNTech SE. Πρόκειται για ό,τι έχει απομείνει απίαι εξαιρετικά επιτυχημένη συνεργασία ανάμεσα στους δύο εταιρείους κατά την πανδημία, όταν οι δύο εταιρείες συνεργάστηκαν για την κατασκευή των δόσεων πλέον εμβολίων κατά του κορωνοϊού, καθώς αυτή απέφερε πολλά δισεκατομμύρια δολάρια και στις δύο εταιρείες. Τώρα η Pfizer σχεδιάζει να πουλήσει μετοχές και πιστοποιητικά που αντιστοιχούν σε μετοχές σε τιμές κυμαινόμενες από 108 έως 111,70 δολ. ανά μετοχή. Στην ανώτερη τιμή της το υπό πώληση μερίδιο θα πρέπει να αποφέρει στην Pfizer 508 εκατ. δολ. Την είδηση αναφέρει το Bloomberg, σύμφωνα με το οποίο οι δύο φαρμακοβιομηχανίες απέφυγαν να τη σχολιάσουν, αλλά η είδηση προκάλεσε υποχώρηση των μετοχών της Pfizer κατά περίπου 0,2%, ενώ η BioNTech σημείωσε απώση 3,6%.

Οι δύο εταιρείες ένωσαν τις δυνάμεις τους το 2020 για να αναπτύξουν τα δισήματα πλέον εμβόλια κατά του κορωνοϊού και να κλείσουν συμφωνίες δισεκατομμυρίων για την προσφορά των εμβολίων σε ΗΠΑ, Ε.Ε. και πολλές ευρωπαϊκές κυβερνήσεις, όταν η πανδημία βρισκόταν στην κορύφωσή της. Οι μετοχές της BioNTech που έχει στο χαρτοφυλάκιό της η Pfizer ήταν μέρος της συμφωνίας ανάμεσα τους. Οι δύο εταιρείες εξακολουθούν να διατη-

ρούν στενή σχέση συνεργασίας πάνω στις διάφορες μορφές των εμβολίων κατά του κορωνοϊού που βασίζονται στην τεχνολογία mRNA της BioNTech και εξακολουθούν να μοιράζονται τα κέρδη από αυτά. Προκειμένου να αναπληρώσει τα κέρδη που έχει χάσει καθώς έχουν μειωθεί οι πωλήσεις των εμβολίων κατά του κορωνοϊού, ο φαρμακευτικός κολοσσός συμφώνησε να εξαγοράσει τη νεοφυή Metsera που παράγει σκευά-

Οι δύο εταιρείες
ένωσαν τις δυνάμεις
τους το 2020 για να
αναπτύξουν εμβόλια
κατά του κορωνοϊού.

σματα κατά της παχυσαρκίας. Έχει προηγηθεί ένας πραγματικός πόλεμος προσφορών για την εν λόγω εταιρεία που έφτασε να εκτοξεύσει το κόστος της τελικής συμφωνίας στα 10 δις.

Σε ό,τι αφορά το έτερο σκέλος της συμμαχίας, την BioNTech, από τη στιγμή που η πανδημία κηρύχθηκε επισήμως λήξασα, έχει επιστρέψει στον κατ' εξοχήν τομέα της που είναι τα φάρμακα για θεραπείες κατά του καρκίνου.

Τώρα όμως επιστρατεύει στις σχετικές έρευνές της τα ιλιγγιώδη ποσά που συγκέντρωσε στη διάρκεια της πανδημίας. Παράλληλα έκλεισε συμφωνία αξίας 11,1 δισ. δολ. με την Bristol-Myers Squibb Co.

Η ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΕΙ:

Το Black Friday οι προσφορές φωνάζουν. Άκου τη λογική σου.

- ✓ Μην ψωνίζεις υπό πίεση
- ✓ Σύγκρινε πριν αγοράσεις
- ✓ Αγόρασε σύμφωνα με το πορτοφόλι σου

ΥΠΗΡΕΣΙΑ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ
Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ
ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

**Γρήγορο
και αξιόπιστο
διαδίκτυο...**
σε κάθε γωνιά της Κύπρου!

Οι **κοινότητες** ενδυναμώνονται.
Οι **πολίτες** συνδέονται.
Η Κύπρος αλλάζει, **ψηφιακά**.

Μάθετε περισσότερα

Κύπρος — το σύριο

Ευρωπαϊκή Ένωση

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

THE

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

XOPHΓOZ:
PORSCHE

MY PENGUIN FRIEND (2/11)

DAWN OF WAR (3/11)

BRIDGE OF SPIES (3/11)

WAVES (10/11)

BREATH OF LIFE (10/11)

SCOTT AND SID (17/11)

FORD & FERRARI (23/11)

ARTHUR THE KING (29/11)

LAST BREATH (30/11)

ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΑ ΣΤΙΣ 9 ΤΟ ΒΡΑΔΥ

Το Κανάλι Διατίθεται:

Θέση 101 Θέση 49

www.mesimvria.com

Ανθεκτικές στους δασμούς οι αναδυόμενες οικονομίες

Έχουν συνάψει εμπορικές συμμαχίες, εκτελούν συναλλαγές στα νομίσματά τους

Καθώς παγιώνονται οι ρωγμές που έχει ανοίξει ο Ντόναλντ Τραμπ στο παγκόσμιο εμπορικό σύστημα, καθίσταται όλο και περισσότερο σαφές πως όσες χώρες βάλλονται από την πολιτική του έχουν αναπτύξει μηχανισμούς, έχουν καλλιεργήσει συμμαχίες και έχουν επινοήσει εναλλακτικές ώστε να αντέξουν στους δασμούς. Πολλώ δε μάλλον όταν πρόκειται για αναδυόμενες οικονομίες, πολλές από τις οποίες έχουν συσπειρωθεί στη συμμαχία των λεγόμενων BRICS που έχει, μεταξύ άλλων, στόχο να περιορίσει την παντοδυναμία του δολαρίου.

Σύμφωνα με έκθεση της Verisk Maplecroft, συμβουλευτικής επί θεμάτων ανάληψης ρίσκου, οι περισσότερες από τις μεγάλες αναδυόμενες οικονομίες έχουν συνάψει εμπορικές συμφωνίες μεταξύ τους και έχουν επινοήσει μηχανισμούς με τους οποίους κατορθώνουν να αντιπαρέλθουν τους δασμούς του Τραμπ. Αφού μελέτησε τις αντοχές των 20 μεγαλύτερων αναδυόμενων οικονομιών εξετάζοντάς τις με σειρά μετρήσεων, από τα επίπεδα χρέους μέχρι τον βαθμό εξάρτησής τους από τις εξαγωγές τους, η εν λόγω εταιρεία διαπίστωσε πως κατορθώνουν

να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά την αστάθεια στο εμπόριο και να διαμορφώνουν άμεσα τις κατάλληλες γεωπολιτικές συμμαχίες. Ειδικότερα, η Βραζιλία και η Νότιος Αφρική έχουν αναπτύξει στενούς δεσμούς με άλλους εμπορικούς εταίρους που θα τις θωρακίσουν για τα επόμενα χρόνια. Όπως τονίζει η εν λόγω έκθεση, «οι περισσότερες χώρες που είναι βιομηχανικά κέντρα βρίσκονται σήμερα σε πολύ καλύτερη κατάσταση από όσο μπορεί να φανταστεί κανείς και μπορούν να αντιμετωπίσουν την καταιγίδα των δασμών ιδιαίτερα όταν προέρχεται από τις ΗΠΑ ακόμη και αν κορυφωθεί εις το έπακρον».

Παράλληλα, άλλωστε, η Βραζιλία όπως και η Αργεντινή και η Χιλή έχουν συμφωνήσει να εκτελούν εμπορικές συναλλαγές στα εθνικά νομίσματά τους και να περιορίζουν τη χρήση του δολαρίου στις εξωτερικές τους σχέσεις, ενώ έχουν κλείσει συμφωνίες για συναλλαγές στα νομίσματά τους και με την Τράπεζα της Κίνας. Η έκθεση τονίζει, επίσης, πως «σχεδόν όλες οι αναδυόμενες οικονομίες και γενικότερα η παγκόσμια αγορά έχουν επίγνωση ότι είμαστε όλοι αναγκασμένοι να έχουμε συναλ-

Η Βραζιλία, η Αργεντινή και η Χιλή έχουν συμφωνήσει να εκτελούν εμπορικές συναλλαγές στα εθνικά νομίσματά τους και να περιορίσουν τη χρήση του δολαρίου στις εξωτερικές τους σχέσεις, ενώ έχουν κλείσει συμφωνίες για συναλλαγές στα νομίσματά τους και με την Τράπεζα της Κίνας.

Σύμφωνα με έκθεση, το Μεξικό και το Βιετνάμ είναι οι δύο χώρες με τη μεγαλύτερη εξάρτηση από τις ΗΠΑ, χωρίς να έχουν επαρκή προστασία.

λαγές με τις ΗΠΑ και την Κίνα, αλλά δεν πρέπει να έχουμε υπερβολική εξάρτηση από καμία εκ των δύο, γι' αυτό και χρειάζομαστε μια τρίτη αγορά». Επισημαίνει, έτσι, πως έχει διευκολύνει την αναζήτηση των χωρών αυτών για εναλλακτικές το γεγονός ότι εδώ και χρόνια αυξάνονται οι εμπορικές σχέσεις ανάμεσα στις χώρες BRICS. Αναφέρεται στις χώρες της συμμαχίας Βραζιλίας,

Ρωσίας, Ινδίας, Κίνας και Νοτίου Αφρικής, που διευρύνθηκε προ διετίας και πλέον περιλαμβάνει το Ιράν, τα Αραβικά Εμιράτα, την Αργεντινή και την Αίγυπτο. Εξάλλου στην αναζήτησή της για πρώτες ύλες, η Κίνα έχει ενθαρρύνει κρατικές εταιρείες που εδώ και χρόνια χρηματοδοτούν σχέδια εξόρυξης και επεξεργασίας λιθίου και χαλκού σε Χιλή, Βολιβία και Περού.

Η ίδια έκθεση κάνει ιδιαίτερη αναφορά στην Κίνα για την οποία τονίζει πως «αν και είναι ιδιαίτερος εκτεθειμένη στις γεωπολιτικές εντάσεις με τις ΗΠΑ, είναι τόσο περικρατωμένη που είναι σχεδόν αδύνατο να βρεθεί αντίγραφο της σε άλλη χώρα». Επικαλείται μάλιστα το εύρος και την ποικιλία των αγορών που έχει διασφαλίσει η Κίνα για τις εξαγωγές της, όπως και το ανεξάντλητο ανθρώπινο κεφάλαιο της.

Είναι, ωστόσο, γεγονός ότι τα τελευταία στοιχεία που αφορούν τον Οκτώβριο και δόθηκαν στη δημοσιότητα μέσα στην εβδομάδα καταδεικνύουν πως οι εξαγωγές της Κίνας καταγράφουν τη μεγαλύτερη μείωση από τον Φεβρουάριο, από τον τελευταίο μήνα δηλαδή προτού ο Ντόναλντ Τραμπ επιστρέψει στον Λευκό Οίκο. Σύμφωνα με την έκθεση της Verisk Maplecroft, το Μεξικό αλλά και το Βιετνάμ είναι οι δύο χώρες που έχουν τη μεγαλύτερη εξάρτηση από τις εμπορικές τους σχέσεις με τις ΗΠΑ χωρίς να έχουν επαρκή προστασία. Εφαρμόζουν, ωστόσο, σταδιακά πολιτικές με τις οποίες βελτιώνουν τις υποδομές τους και αναβαθμίζουν την πολιτική σταθερότητα στο εσωτερικό τους και αρχίζουν να αυξάνουν τις αντοχές τους.

Ειδικότερα, το Βιετνάμ έχει

βρεθεί στο στόχαστρο της κυβερνήσεως Τραμπ αφενός επειδή πολλές αμερικανικές επιχειρήσεις που είχαν μονάδες παραγωγής στην Κίνα τις έχουν μεταφέρει στο Βιετνάμ για να αποφύγουν τους δασμούς και αφετέρου επειδή η χώρα διατηρεί πολύ στενούς δεσμούς με την Κίνα και δύσκολα μπορεί να αποσυνδεθεί η παραγωγή του από την παραγωγή κινεζικών βιομηχανιών. Από την αρχή της δεύτερης θητείας του Τραμπ, σύμβουλοί του, όπως ο Πίτερ Ναβάρο για το εμπόριο και ο εκπρόσωπος Εμπορίου Τζέιμσον Γκρίερ, έχουν επανειλημμένως επικαλεστεί το έλλειμμα των 124 δισ. δολ από το διμερές εμπόριο των ΗΠΑ με το Βιετνάμ και το κατηγορούν ότι προσφέρει έξοδο διαφυγής στα κινεζικά προϊόντα ώστε να παρακάμπτουν τους δασμούς.

Τα τσιπ της Nvidia φτάνουν στην Κίνα παρά τους κανόνες Τραμπ για τις εξαγωγές

Μπορεί ο Ντόναλντ Τραμπ να επαναλαμβάνει τακτικά ότι δεν θέλει να πουλάει η Nvidia τους πλέον προηγμένους μικροεπεξεργαστές της στην Κίνα, αλλά ένα πλέγμα από συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων έχει αποτελέσει το όχημα για να τους προμηθεύεται η δεύτερη οικονομία στον κόσμο και μάλιστα κατά τρόπο πλήρως σύμφωνο με τους κανόνες του Αμερικανού προέδρου. Αυτή τη στιγμή ένα φορτίο από 2.300 τέτοιους μικροεπεξεργαστές ετοιμάζεται να μεταφερθεί από την Τζακάρτα της Ινδονησίας στο Πεκίνο. Για τη μεταφορά των μικροεπεξεργαστών της Nvidia άλλοτε μεσολαβούν μεσάζοντες, άλλοτε νοικιάζεται υπολογιστική δύναμη και μεταφέρονται δεδομένα στην Κίνα συχνά με βαλίτσες γεμάτες σκληρούς δίσκους και άλλοτε με πολλούς άλλους τρόπους.

Όπως αναφέρει σχετικό ρεπορτάζ της Wall Street Journal, δεν υπάρχει καμία ένδειξη πως

Το πλέγμα συμφωνιών μεταξύ επιχειρήσεων και η διαδρομή τους μέσω Τζακάρτας.

αυτές οι συμφωνίες, μία εκ των οποίων είναι και η συμφωνία με την Τζακάρτα, παραβιάζουν τη νομοθεσία των ΗΠΑ. Ωστόσο πρώην και νυν στελέχη των υπηρεσιών εθνικής ασφάλειας των ΗΠΑ ζητούν να επανεξετασθούν αυτές οι συμφωνίες, ενώ την ίδια στιγμή η Nvidia και άλλες εταιρείες τεχνολογίας υποστηρίζουν πως πρέπει να μειωθούν οι έλεγχοι και επιμένουν ότι είναι προς το συμφέρον των ΗΠΑ να παραμένει όλος ο κόσμος συνδεδεμένος και ουσιαστικά εξαρτημένος από την αμερικανική τεχνολογία. Σε ό,τι αφορά τη συμφωνία της Τζακάρτας, η WSJ διαπίστωσε πως η μεταφορά των μικροεπεξεργαστών γίνεται σε τέσσερα βή-

Φορτίο από 2.300 μικροεπεξεργαστές της Nvidia ετοιμάζεται να μεταφερθεί από την Τζακάρτα της Ινδονησίας στο Πεκίνο.

ματα. Πρώτα απ' όλα η μητρική εταιρεία ενός εκ των εταίρων της Nvidia, της Aivres που έχει έδρα στη Silicon Valley, ανήκει κατά το ένα τρίτο στην Inspur

που είναι κινεζική. Η Inspur βρίσκεται μεν από το 2023 στη μαύρη λίστα της Ουάσινγκτον και δεν μπορεί η Nvidia να συνεργαστεί μαζί της, αλλά δεν ισχύει το ίδιο

για την Aivres. Έτσι οι δύο εταιρείες συνεργάζονται στενά.

Η Aivres, στο μεταξύ, έχει συνάψει συμφωνία από το 2024 με την ινδονησιακή εταιρεία τηλεπικοινωνιών Indosat Ooredoo Hutchison, κοινοπραξία της εταιρείας τηλεπικοινωνιών του Κατάρ Ooredoo και της CK Hutchison του Χονγκ Κονγκ. Η Indosat έχει αγοράσει 32 σέρβερ GB200 της Nvidia από την Aivres έναντι περίπου 100 εκατ. δολ. Κάθε ένας από αυτούς τους σέρβερ περιέχει 72 προηγμένους μικροεπεξεργαστές της Nvidia. Όμως η Indosat αγόρασε τους σέρβερ μόνον όταν διασφάλισε έναν πελάτη με τη βοήθεια της Aivres.

Ο πελάτης αυτός είναι η νεοφυής τεχνητής νοημοσύνης INF Tech που έχει έδρα στη Σαγκάη. Την έχει ιδρύσει ο Κι Γιουνά, καθηγητής και επικεφαλής του Ινστιτούτου Τεχνητής Νοημοσύνης στο φημισμένο Πανεπιστήμιο Φουτάν της Σαγκάης. Εκπρόσωποι του εν

λόγω πανεπιστημίου παρευρέθησαν στις σχετικές διαπραγματεύσεις και τελικά η INF Tech υπέγραψε συμβόλαιο. Σύμφωνα με πηγές που μίλησαν στη WSJ, τον περασμένο μήνα παραδόθηκαν οι σέρβερ και εγκαταστάθηκαν, και όταν θα είναι λειτουργικοί θα χρησιμοποιηθούν για να βοηθήσουν την INF να εκπαιδεύσει στελέχη στις εφαρμογές της τεχνητής νοημοσύνης, στον χρηματοπιστωτικό τομέα αλλά και στην επιστημονική έρευνα, όπως π.χ. στην ανακάλυψη φαρμάκων.

Όπως επισημαίνουν νομικοί που εντρυφούν στους κανόνες και στους ελέγχους των εξαγωγών, όσο η κινεζική εταιρεία δεν χρησιμοποιεί τους μικροεπεξεργαστές για να βοηθήσει τις ένοπλες δυνάμεις της Κίνας ή για την κατασκευή όπλων μαζικής καταστροφής, όλη αυτή η διαδικασία είναι πλήρως σύμφωνη με τους κανόνες περί εξαγωγών που έχει θεσπίσει η κυβερνήση Τραμπ.

Ανάκαμψη στον ορίζοντα της Ευρώπης, αλλά οι κίνδυνοι παραμένουν

Τα σοβαρότερα οικονομικά προβλήματα της Ευρώπης είναι λίγο-πολύ γνωστά. Ενα μοντέλο που βασίζεται στην αμερικανική προστασία, στην κινεζική ζητηση, στη ρωσική ενέργεια και στους κανόνες της παγκοσμιοποίησης δεν μπορεί να ανθήσει σε έναν κόσμο όπου η Αμερική γίνεται εωστροφής, η Κίνα μετατρέπεται σε ανταγωνιστή, η Ρωσία ξεκινάει πόλεμο και η παγκοσμιοποίηση πλύνεται. Η ήπικρος γεννάει και η αναδυόμενη Ακροδεξιά θέλει να περιορίσει τη μετανάστευση.

Ωστόσο αναμένεται μια μικρή ανάκαμψη τις οικονομίας το 2026. Κατ' αρχάς ο αντίκτυπος της πανδημίας λειτουργεί προς όφελος της Ευρώπης, σύμφωνα με τον Economist. Ο ρυθμός

Η οικονομική στάση ΗΠΑ και Κίνας θα συνεχίσει να προβληματίζει την ευρωπαϊκή οικονομία.

ανάπτυξης των μισθών έχει επιταχυνθεί σημαντικά ακόμη και σε σύγκριση με τις τιμές, κι όμως τα νοικοκυριά διστάζουν να ξοδέψουν αποταμιεύοντας επιπλέον 3% του εισοδήματός τους σε σύγκριση με τη χρονιά πριν από την πανδημία. Οι καταναλωτές θα ξοδέψουν ξανά με μεγαλύτερη ελευθερία όσο μειώνεται η οικονομική αβεβαιότητα.

Η κανονικοποίηση της αύ-

ξησης των μισθών και του πληθωρισμού θα επιτρέψει στην ΕΚΤ να διατηρήσει τα επιτόκια σε χαμηλό επίπεδο ή ακόμα και να τα μειώσει περαιτέρω αν χρειαστεί. Αυτό όχι μόνο θα ωθήσει τις επιχειρήσεις να επενδύσουν, ιδίως σε κοστοβόρους τομείς όπως οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και τα δίκτυα ηλεκτροδότησης, αλλά και θα τονώσει τον πολύπαθο τομέα των κατασκευών.

Δεύτερον, θετική συνεισφορά θα έχει η άμυνα. Ο πόλεμος στην Ουκρανία και οι ανησυχίες περί εγκατάληψης από τις ΗΠΑ προκάλεσαν την ανάγκη επανεξοπλισμού της ηπείρου. Μετά την προσαρμογή των δημοσιονομικών κανόνων, η Γερμανία επιτρέπει πια αμυντικές δαπά-

νες χωρίς όριο. Επίσης, η Ε.Ε. θα αξιοποιήσει τα «παγμένα» περιουσιακά στοιχεία της Ρωσίας που βρίσκονται σε ευρωπαϊκούς λογαριασμούς για την ενίσχυση της Ουκρανίας. Τέλος, τα δημοσιονομικά όρια της Ε.Ε. για το έλλειμμα έχουν χαλαρώσει, ώστε να δώσουν στις χώρες περιθώριο επενδύσεων στην άμυνα.

Η πολιτική ένταση με τις ΗΠΑ σπρώχνει τις ευρωπαϊκές χώρες να αγοράζουν περισσότερο από Ευρωπαίους προμηθευτές. Αυτό αναμένεται να τονώσει τη ζήτηση και να υποχρεώσει τις εταιρείες να επενδύσουν. Εργοστάσια που κατασκευάζουν εξαρτήματα αυτοκινήτων και τρένα αναβαθμίζονται για να παράγουν στρατιωτικό εξοπλισμό. Η αυξανόμενη δημοφιλία των αμυντικών

startups ανάμεσα στους ιδρυτές, στους επενδυτές και στους νέους αποφοίτους πανεπιστημίων θα βοηθήσει ακόμη περισσότερο. Μάλιστα υπολογίζεται ότι οι αυξημένες δαπάνες στον αμυντικό τομέα μπορεί να οδηγήσουν σε προσθήκη 500.000 νέων θέσεων.

Βέβαια, η δημοσιονομική γενναιοδωρία δεν κατανέμεται ίσα. Ενώ ο Νότος ξοδεύει πιο ελεύθερα, η μεγάλη δημοσιονομική ανησυχία εξακολουθεί να είναι η Γαλλία. Η χώρα έχει ένα τεράστιο έλλειμμα περίπου 5% του ΑΕΠ, το οποίο δυσκολεύεται να μειώσει. Ωστόσο, παρότι τα μεγάλα ελλείμματα δημιουργούν τον κίνδυνο μιας δημοσιονομικής κρίσης, τουλάχιστον στηρίζουν την ανάπτυξη. Στις άλλες μεγά-

λες χώρες του Νότου, στην Ιταλία και στην Ισπανία, τα κονδύλια του Ταμείου Ανάκαμψης θα τονώσουν τις δαπάνες του 2026 και θα αποτρέψουν μια ταχύτερη επιβράδυνση στην Ιταλία, ενώ η υψηλή μετανάστευση συνεχίζει να υποστηρίζει την ισπανική οικονομία.

Η οικονομική στάση των δύο παγκόσμιων υπερδυνάμεων, των ΗΠΑ και της Κίνας, θα συνεχίσει να προβληματίζει την ευρωπαϊκή οικονομία. Ωστόσο, το 2026 δεν θα αποτελεί πια σοκ. Η κρίση στη γερμανική βιομηχανία θα διέρχεται πια το όγδοο έτος της. Επίσης, η αυξανόμενη απειλή από τον κινεζικό ανταγωνισμό είναι πλέον ένα μόνιμο στοιχείο, στο οποίο η ευρωπαϊκή οικονομία σταδιακά προσαρμόζεται.

Τρία μεγάλα deals για επενδύσεις έργων τεχνητής νοημοσύνης

Καινοτόμα αλλά και πολύπλοκα χρηματοδοτικά εργαλεία λόγω ρίσκου στον κλάδο

Η **φρενίτιδα** της τεχνητής νοημοσύνης (AI) δημιουργεί τεράστια ανάγκη για υποδομές, ωθώντας τους γίγαντες της τεχνολογίας να αναζητήσουν πρωτοφανή χρηματοδότηση από τη Wall Street που απαντά με καινοτόμα, αλλά μερικές φορές επικίνδυνα, χρηματοδοτικά εργαλεία. Οι ανάγκες σε κεφάλαια είναι τόσο μεγάλες, που ακόμη και οι ισχυρότεροι παίκτες στον τομέα της τεχνολογίας –όπως οι Meta, OpenAI και xAI– αναγκάζονται να εντάξουν ελκυστικούς όρους στα «ντιλ» που συνάπτουν, προκειμένου να απαλλαγούν από τον κίνδυνο και να διασφαλίσουν την απαραίτητη χρηματοδότηση. Προς το παρόν οι τράπεζες και οι διαχειριστές κεφαλαίων εκδίδουν μεγάλες επιταγές, πολλοί είναι εκείνοι ωστόσο που ανησυχούν για το πώς θα αποδώσουν οι περίπλοκες συμφωνίες που υπογράφονται σήμερα, όταν ηρεμήσει η «τρέλα» της τεχνητής νοημοσύνης.

Η Meta –που είδε τη χρηματιστηριακή της αξία να μειώνεται κατά περίπου 300 δισ. δολάρια σε λίγες ημέρες, αφού του ο CEO της εταιρείας Μάρκ Ζούκερμπεργκ προειδοποίησε για υψηλότερες δαπάνες στον τομέα– χρειάστηκε οικονομική μαεστρία για να κατασκευάσει το γιγάντιο κέντρο δεδομένων Hyperion στη Λουιζιάνα, καθώς ήδη βαρύνεται με μεγάλο δανεισμό. Η λύση βρέθηκε σε μια χρηματοδότηση «Φρανκενστάιν» όπως ονομάστηκε, η οποία συνδυάζει στοιχεία ιδιωτικών κεφαλαίων, χρηματοδότησης έργων και ομολόγων. Πιο συγκεκριμένα, η διαχειρίστρια κεφαλαίων Blue Owl Capital επένδυσε 3 δισ. δολάρια για ένα μερίδιο ιδιωτικών κεφαλαίων 80% στην κοινοπραξία Beignet Investor. Η τελευταία εξασφάλισε επιπλέον 27 δισ. δολάρια μέσω έκδοσης ομολόγων, μέρος των οποίων αγοράστηκε από την εταιρεία διαχειρίσις επενδύσεων Pimco. Ο κολοσσός του Ζούκερμπεργκ συμφώνησε να καταβάλλει ενοίκιο για τη χρήση του κέντρου δεδομένων, διατηρεί ωστόσο τη δυνατότητα να τερματίζει τη μίσθωση κάθε

Για τη χρηματοδότηση της ανάπτυξης των κέντρων δεδομένων Stargate χρειάστηκε να εμπλακούν περισσότερα από 30 χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, από παγκόσμιες τράπεζες όπως η BNP Paribas μέχρι περιφερειακούς παίκτες.

Οι λύσεις «Φρανκενστάιν» της Meta και «Jacquard» των OpenAI, Oracle, SoftBank, καθώς και το νέο χρηματοδοτικό «όχημα» του Ελον Μασκ.

τέσσερα χρόνια. Σε αντάλλαγμα, η Meta παρείχε μια ασυνήθιστη εγγύηση: αν τερματίσει τη μίσθωση, θα αποζημιώσει τους επενδυτές (Blue Owl και ομολογιούχους) για τυχόν απώλειες που θα προκύψουν από την πώληση του κέντρου.

Αξιοσημείωτη λόγω της τεράστιας κλίμακας της είναι και η συνεργασία για τα κέντρα δεδομένων Stargate μεταξύ της κατασκευάστριας του ChatGPT, OpenAI, της Oracle και της SoftBank. Το έργο, ύψους 38 δισ. δολαρίων, περιλαμβάνει δύο κέντρα δεδομένων που κατασκευάζει η Vantage Data Centers. Η Oracle έχει υπογράψει 15ετή μίσθωση, αλλά ο τελικός χρήστης

είναι η OpenAI που έχει υπογράψει συμφωνία 300 δισ. δολαρίων με την Oracle. Δεδομένου ότι η OpenAI είναι μια νεοφυής εταιρεία και η Oracle έχει χαμηλή πιστοληπτική αξιολόγηση για τεχνολογικό κολοσσό, η χρηματοδότηση –που ονομάστηκε Jacquard– πραγματοποιείται μέσω δανείων, εξασφαλισμένων από τα ίδια τα κέντρα δεδομένων. Σε αντίστοιχα έργα εμπλέκονται συνήθως λιγότερες από δώδεκα τράπεζες, το Jacquard όμως περιλαμβάνει περισσότερα από 30 χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, από παγκόσμιες τράπεζες όπως η BNP Paribas μέχρι περιφερειακούς παίκτες.

Ο Ελον Μασκ τέλος αναζητά κεφάλαια για την xAI, τη startup που ελπίζει να ξεπεράσει την OpenAI, διεκδικώντας 18 δισ. δολάρια για την αγορά των 300.000 μικροτσιπ που απαιτούνται για το κέντρο δεδομένων Colossus 2. Για να χρηματοδοτήσει το σχέδιό του, ο σύμμαχος του Μασκ, Αντόνιο Γκράσιας, χρησιμοποίησε τη Valor Equity Partners για να δημιουργήσει ένα χρηματοδοτικό «όχημα», το Valor Compute

Infrastructure. Αυτό το όχημα δεσμεύτηκε να αγοράσει ιδιωτικά κεφάλαια, ενώ θα δανειζόταν δισεκατομμύρια περισσότερα σε χρέος από ιδιωτικά πιστωτικά κεφάλαια, όλα για την αγορά τσιπ από τη Nvidia. Η συμφωνία θα μπορούσε να ανέλθει σε 7,5 δισ. δολάρια σε ίδια κεφάλαια και 12,5 δισ. δολάρια σε χρέος, το οποίο προσφέρεται στους επενδυτές με υψηλό επιτόκιο 10,5%. Οι αποδόσεις των ιδίων κεφαλαίων θα εξαρτηθούν σε μεγάλο βαθμό από τη μελλοντική αξία των τσιπ, δημιουργώντας ανησυχίες, λόγω της κυκλικής σχέσης μεταξύ της Nvidia και των πελατών της.

Τα τρία αυτά megadeal δείχνουν ότι η χρηματοδότηση της AI είναι πλέον μια περίπλοκη υπόθεση τεράστιας κλίμακας, αλλά η επιτυχία της εξαρτάται από τη μακροπρόθεσμη επιτυχία μιας τεχνολογίας που βρίσκεται ακόμη στα σπάργανα. Η εξάρτηση των συμφωνιών από τη διαρκώς αυξανόμενη αξία των τσιπ τροφοδοτεί φόβους για τη δημιουργία μιας νέας χρηματιστηριακής φούσκας, αυτή τη φορά στον κλάδο της AI.

Σε τροχιά ανόδου η αγορά παιχνιδιών

Οι **πωλήσεις** παιχνιδιών έχουν αυξηθεί για πρώτη φορά μετά την πανδημία, καθώς οι μεγάλες εταιρείες του κλάδου επιχειρούν να προσελκύσουν τόσο παιδιά, όσο και ενήλικους. Οι πωλήσεις τους αυξήθηκαν λοιπόν κατά 6% στον χρόνο έως τον Σεπτέμβριο σε σύγκριση με την ίδια περίοδο πέρυσι, σύμφωνα με την εταιρεία ερευνών Circana.

Οι κυκλοφορίες ταινιών όπως το «Lilo & Stitch» της Disney, αθλήματα όπως η Formula, αλλά και η δημοτικότητα εμπορικών σημάτων όπως η Lego έχουν ενισχύσει μεταξύ άλλων τις πωλήσεις. Με τους ενήλικους να βρίσκονται πίσω από το ένα τρίτο των πωλήσεων, πολλοί κατασκευαστές και πωλητές ποντάρουν πλέον σε ένα συγκεκριμένο εύρος προϊόντων που διαφορετικές γενιές θέλουν να συλλέξουν και να αξιοποιήσουν. «Προϊόντα που πουλάνε αυτή τη στιγμή, όπως τα Lego και τα Pokemon, είναι αυτά που έχουν αυτή τη διαγενεακή απήχηση», δήλωσε η Μελίσα Σάιμοντς, διευθύντρια στο βρετανικό τμήμα της Circana που παρακολουθεί τις πωλήσεις παιχνιδιών. «Είναι μια πραγματικά δύσκολη ισορροπία και κάποιοι δεν θα μπορέσουν να την πετύχουν».

Κάποιοι θα επικεντρωθούν μόνο στην αγορά της προσχολικής ηλικίας και κάποιοι στους ενήλικους. Αλλά το πραγματικό στοίχημα είναι να επιτευχθεί η ισορροπία μεταξύ των δύο ηλικιακών ομάδων».

Οι πωλήσεις παιχνιδιών εκτοξεύθηκαν κατά τη διάρκεια της πανδημίας, καθώς περισσότερες οικογένειες περνούσαν χρόνο στο σπίτι κατά

Αυξήθηκαν οι πωλήσεις για πρώτη φορά μετά την πανδημία.

τη διάρκεια των lockdowns, είχαν μειωθεί ωστόσο σημαντικά από το 2021 μέχρι φέτος. Το εντυπωσιακό είναι ότι πλέον έχει ενισχυθεί ιδιαίτερα η αγορά παιδιών - ενήλικων (kidult market), η οποία αφορά παιχνίδια και επιτραπέζια για άτομα άνω των 12 ετών, καθώς οι ενήλικοι αγοράζουν ολοένα και περισσότερο παιχνίδια για τον εαυτό τους, για λόγους νοσταλγίας, επειδή είναι μανιώδεις συλλέκτες ή απλά ως μία ψυχολογική αντίδραση στις απαιτήσεις της σύγχρονης ζωής.

«Προϊόντα που πουλάνε αυτή τη στιγμή, όπως τα Lego και τα Pokemon, είναι αυτά που έχουν αυτή τη διαγενεακή απήχηση», δήλωσε η Μελίσα Σάιμοντς, διευθύντρια στο βρετανικό τμήμα της Circana που παρακολουθεί τις πωλήσεις παιχνιδιών.

Η ABN Amro εξαγοράζει την NIBC Bank

Η **ABN Amro Bank** συμφώνησε να εξαγοράσει την NIBC Bank από την Blackstone αντί περίπου 960 εκατ. ευρώ, στη μεγαλύτερη εξαγορά που έχει πραγματοποιήσει η ολλανδική τράπεζα από την επανεισαγωγή της στο χρηματιστήριο, πριν από μία δεκαετία. Η συμφωνία αναμένεται να αποφέρει απόδοση περίπου 18% έως το 2029 επί του κεφαλαίου που επενδύει η ABN Amro και θα αυξήσει το μερίδιό της στη λιανική τραπεζική της χώρας, καθώς και στις αγορές αποταμιεύσεων της Γερμανίας και του Βελγίου.

«Η Ολλανδία είναι η εθνική αγορά μας, οπότε όταν υπάρχει ευκαιρία να αναπτυχθούμε και να επεκτείνουμε την παρουσία μας στην αγορά μας, σε δραστηριότητες που γνωρίζουμε καλά, την αξιοποιούμε», δήλωσε η διευθύνουσα σύμβουλος Μαργκερίτ Μπεράρ.

Η μετοχή της ABN Amro, που έχει σημειώσει άνοδο 88% φέτος, υπεραποδίδοντας έναντι του +56% του δείκτη αναφοράς Stoxx Europe 600 Banks Index, αντέδρασε ανοδικά.

Οι συγχωνεύσεις και εξαγορές στον ευρωπαϊκό τραπεζικό τομέα εντείνονται, σε ένα περιβάλλον μείωσης των επιτοκίων. Η εξαγορά της NIBC είναι η πρώτη υπό την ηγεσία της Μπεράρ, η οποία ανέλαβε τα

Η NIBC ιδρύθηκε το 1945 και επικεντρώνεται κυρίως στην ολλανδική αγορά.

Συμφωνία με την Blackstone, στα 960 εκατ. ευρώ το τίμημα.

νία τον Απρίλιο με την υποσχέση να αυξήσει την κερδοφορία και να μειώσει το κόστος της τράπεζας.

Η NIBC, η οποία ιδρύθηκε το 1945, επικεντρώνεται κυρίως στην ολλανδική αγορά. Ειδικεύεται σε ενυπόθηκα δάνεια, προϊόντα αποταμιεύσης,

εμπορικά ακίνητα και δάνεια για ψηφιακές υποδομές.

Η Blackstone συμφώνησε να εξαγοράσει την NIBC σε μια συμφωνία αξίας περίπου 1 δισ. ευρώ το 2020 και με βάση το Bloomberg, είχε διερευνήσει τις επιλογές της για μια πώληση το 2023. Η NIBC ανακοίνωσε ότι έχει μειώσει τον κίνδυνο κατά το τελευταίο έτος, κυρίως με την πώληση των επιχειρήσεων ναυτιλίας, χρηματοδοτικής μίσθωσης εξοπλισμού και χρηματοδότησης αυτοκινήτων.

«Σε μια ευρωπαϊκή αγορά που βρίσκεται σε φάση ενοποι-

σης, η ένταξη μας στην ABN Amro θα μας δώσει το μέγεθος και τις δυνατότητες να ενισχύσουμε την προσφορά μας προς τους πελάτες», δήλωσε ο Νικ Τζου, διευθύνων σύμβουλος της NIBC, σε σχετική ανακοίνωση.

Η συμφωνία με την NIBC θα μειώσει τον δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας CET1 της ABN Amro κατά περίπου 70 μονάδες βάσης, ανέφερε η τράπεζα. Η ABN επανεκτίμησε επίσης τη στρατηγική της για τα ενυπόθηκα δάνεια. Θα διακόψει τη λειτουργία της μάρκας Moneyou, αφήνοντας χώρο για την πιθανή ένταξη του brand ενυπόθηκων δανείων της NIBC.

Οι οικονομικοί όροι της συμφωνίας φαίνονται «λογικοί», αν και ο αντίκτυπος στον δείκτη CET1 της τράπεζας «ενδέχεται να απογοητεύσει ορισμένες προδοκίες σχετικά με την απόδοση κεφαλαίου», ανέφερε ο αναλυτής της Keefe Bruyette & Woods, Χάρι Σιβακουμαράν.

Η τράπεζα χρησιμοποίησε το πλεόνασμα κεφαλαίου για να επαναγοράσει ίδιες μετοχές της ύψους 250 εκατ. ευρώ κατά το τρίμηνο και δήλωσε ότι θα «αξιολογήσει το ενδεχόμενο περαιτέρω διανομών». Η συμφωνία με την NIBC αναμένεται να ολοκληρωθεί το δεύτερο εξάμηνο του επόμενου έτους.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η Νο1
ενημερωτική
εφαρμογή
στην Κύπρο

Μείντε ενημερωμένοι!

Κατεβάστε την εφαρμογή της Καθημερινής Κύπρου στο κινητό σας

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΤΕΛΩΝΕΙΟ ΛΕΜΕΣΟΥ

ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΠΛΕΙΣΤΗΡΙΑΣΜΟΣ

Την Πέμπτη 20/11/2025 στις 9.00 π.μ. θα διεξαχθεί στην Αποθήκη Δημοσίου του Τελωνείου Λεμεσού Δημοσίου Πλειστηριασμός.

Όλα τα εμπορεύματα που θα πωληθούν περιλαμβάνονται στην γνωστοποίηση του Αν. Διευθυντή του Τμήματος Τελωνείων που δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας Αρ.5592 ημερομηνίας 07 Νοεμβρίου 2025. Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να βρουν την εν λόγω γνωστοποίηση και στην ιστοσελίδα του τμήματος Τελωνείων www.mof.gov.cy/ce.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επιθεωρήσουν τα εμπορεύματα στην Αποθήκη του Τελωνείου Λεμεσού που βρίσκεται στο Λιμάνι Λεμεσού, αποθήκη αρ.2, καθώς και στις Αποθήκες Προσωρινής Εναπόθεσης στις 17, 18 και 19 Νοεμβρίου 2025 μεταξύ των ωρών 9.00 π.μ. - 1.00 μ.μ. Για περισσότερες πληροφορίες οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να αποστεινούνται στους αρμόδιους λειτουργούς του τμήματος (τηλ. 25802438, 25802522, 25802486).

Με τιμή άνω των 2 εκατ. το 2,3% των προς πώληση κατοικιών

Πρόκειται για ένα από τα υψηλότερα ποσοστά σε ολόκληρη την Ευρώπη

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΞΑΝΟΓΛΟΥ**

Εδραίνει τη θέση της στην πανευρωπαϊκή λίστα των αγορών με τις περισσότερες πολυτελείς κατοικίες η Ελλάδα, δείγμα της αύξησης των επενδύσεων που γίνονται στον τομέα αυτόν προκειμένου να καλυφθεί η όλο και υψηλότερη ζήτηση, κυρίως από το εξωτερικό. Σύμφωνα με έρευνα της eXp Greece, το 2,3% του συνόλου των πωλούμενων κατοικιών στην Ελλάδα, ή 6.856 επί συνόλου 300.019 κατοικιών, αφορά ακίνητα με ζητούμενη τιμή πώλησης από 2 εκατ. ευρώ και πάνω.

Πρόκειται για επίδοση που κατατάσσει την Ελλάδα υψηλότερα (αναλογικά) σε σχέση με άλλες χώρες της Ευρώπης, όπως η Ιταλία, όπου το 0,9% των πωλούμενων κατοικιών κοστίζει πάνω από 2 εκατ. ευρώ, αλλά και η Γαλλία, όπου το σχετικό ποσοστό διαμορφώνεται σε 1,4%.

Από την άλλη πλευρά, οι χώρες της Ιβηρικής Χερσονήσου συνεχίζουν να ηγούνται της αγοράς πολυτελών κατοικιών, καθώς στη μεν Ισπανία το 3,8% των πωλούμενων κατοικιών είναι αξίας άνω των 2 εκατ. ευρώ, στη δε Πορτογαλία διαμορφώνεται ακόμα υψηλότερα, σε 4,7%.

Στην Ελλάδα, η Μύκονος συνεχίζει να αποτελεί τη «Μέκκα» των πολυτελών ακινήτων, καθώς πάνω από το 1/3 των πωλούμενων κατοικιών κοστίζει πάνω από 2 εκατ. ευρώ. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα στοιχεία του Spitogatos.gr, για λογαριασμό της eXp Greece, το 36,4%, ή 420 κατοικίες επί συνόλου 1.155 πωλούμενων ακινήτων, στοιχίζει τουλάχιστον 2 εκατ. ευρώ.

Πρόκειται για μια σαφή διαφοροποίηση σε σχέση με την υπόλοιπη χώρα, που καταδεικνύει όχι μόνο τον χαρακτήρα

Οι περιοχές με τη μεγαλύτερη και τη μικρότερη συγκέντρωση πολυτελών κατοικιών

ΠΗΓΗ: eXp Greece

Σήμερα στην Ελλάδα 6.856 κατοικίες επί συνόλου 300.019 πωλούνται με ζητούμενη τιμή άνω των 2 εκατ. ευρώ.

της τοπικής αγοράς κατοικίας και του κοινού στο οποίο απευθύνεται, αλλά και τη σημαντική αύξηση των τιμών που έχει σημειωθεί τα τελευταία χρόνια, ιδίως την περίοδο από το 2019 έως και το 2023, καθώς έκτοτε έχει αρχίσει να παρατηρείται σταθεροποίηση των αξιών.

Στη δεύτερη θέση των περιοχών με την υψηλότερη συγκέντρωση πολυτελών κατοικιών βρίσκεται το νησί των Σπετσών, επίσης γνωστό για τον κοσμοπολίτικο και πολυ-

	Συνολικός αριθμός αγγελιών πωλούμενων κατοικιών	Συνολικός αριθμός αγγελιών κατοικιών αξίας άνω των 2 εκατ. ευρώ	Ποσοστό επί του συνόλου
Μύκονος	1.155	420	36,4%
Σπέτσες	190	33	17,4%
Σκιάθος	78	12	15,4%
Παξοί (και Αντίπαξοι)	44	6	13,6%
Κέρκυρα	2.147	152	7,1%
Σαντορίνη	587	35	6%
Αττική	135.170	4.206	3,1%
Κρήτη	9.562	296	3,1%
Κεφαλονιά	737	17	2,3%
Χαλκιδική	10.074	224	2,2%
Πειραιάς	7.458	52	0,7%
Θεσσαλονίκη	22.608	60	0,3%
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	300.091	6.856	2,3%

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

τελή χαρακτήρα του. Ένας επιπλέον παράγοντας που συντηρεί τις τιμές σε υψηλό επίπεδο είναι και το σημαντικό έλλειμμα προσφοράς λόγω των περιορισμών δόμησης που ισχύουν. Στο πλαίσιο αυτό, το 17,4% των πωλούμενων κατοικιών, ή 33 επί συνόλου 190, κοστολογείται άνω των 2 εκατ. ευρώ.

Την πρώτη πεντάδα συμπληρώνουν η Σκιάθος με 15,4%, οι Παξοί με 13,6% και η Κέρκυρα με 7,1%, ενώ στην Αττική, ακόμα και με τον όγκο των νέων επενδύσεων, το σχετικό ποσοστό των πολυτελών κατοικιών δεν ξεπερνά το 3,1%, όντας όμως οι περισσότερες πανελλαδικά, 4.206 ακίνητα επί συνόλου 135.170.

Αντιθέτως, σε Πειραιά και Θεσσαλονίκη τα αντίστοιχα ποσοστά δεν ξεπερνούν το 0,7% και το 0,3%. Όπως ανα-

φέρει ο κ. Ανταμ Ντέι, επικεφαλής της eXp για την Ευρώπη και το Ην. Βασίλειο, «η Ελλάδα συνεχίζει να αποτελεί έναν από τους πιο δημοφιλείς προορισμούς για τους ξένους επενδυτές πολυτελών ακινήτων, ειδικά μεταξύ εκείνων που προέρχονται από το Ην. Βασίλειο και τις ΗΠΑ κι επιθυμούν να συνδυάσουν μακροχρόνια σταθερότητα και ποιοτικό τρόπο ζωής. Πολλοί αγοραστές από το Ην. Βασίλειο εξακολουθούν να ερευνούν αγορές του εξωτερικού για την εγκατάστασή τους, μετά τις αυξήσεις στη φορολογία και τα μειωμένα κίνητρα για επενδυτές που ψηφίστηκαν. Επίσης, το βασικότερο κίνητρο για τους εύπορους επενδυτές από τις ΗΠΑ είναι οι πολιτικές αντιπαραθέσεις και διαφωνίες και η οικονομική αβεβαιότητα».

Μειωμένος ΕΝΦΙΑ το 2026 για πάνω από ένα εκατ. ιδιοκτήτες

Του **ΠΡΟΚΟΠΗ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ**

Σημαντικές αλλαγές φέρνει ο νέος ΕΝΦΙΑ από το 2026, καθώς περισσότερο από ένα εκατομμύριο ιδιοκτήτες ακινήτων σε μικρούς οικισμούς, πολίτες με πολύ χαμηλά εισοδήματα, καθώς και όσοι έχουν ασφαλίσει τα σπίτια τους έναντι φυσικών καταστροφών, θα δουν σημαντικά μειωμένους λογαριασμούς, με τις εκπτώσεις να φτάνουν ή και να ξεπερνούν το 50%. Αντιθέτως, αυξημένα ποσά θα κληθούν να καταβάλουν όσοι απέκτησαν ακίνητα μέσα στο 2025 ή προχώρησαν σε τακτοποίηση αυθαιρέτων, καθώς τα νέα αυτά ακίνητα θα υπολογιστούν για πρώτη φορά στο εκκαθαριστικό του 2026.

Από το 2026 καθιερώνεται ειδική έκπτωση για τους ιδιοκτήτες που διατηρούν την κύρια κατοικία τους σε οικισμούς με πληθυσμό έως 1.700 κατοίκους, εκτός της Περιφέρειας Αττικής (πλην της Περιφερειακής Ενότητας Νήσων). Για τους φορολογούμενους αυτούς ο ΕΝΦΙΑ θα μειωθεί κατά 50% το 2026 και θα μνησioneτεί πλήρως από το 2027. Η έκπτωση θα ισχύει εφόσον πληρούνται δύο προϋποθέσεις: • Αφορά αποκλειστικά την κύρια κατοικία και τα εμπράγματα δικαιώματα σε αυτή (πλήρης κυριότητα, ψιλή κυριότητα ή επικαρπία). • Η συνολική φορολογητέα αξία της κατοικίας (με βάση την πλήρη κυριότητα) δεν υπερβαίνει τις 400.000 ευρώ.

Επί της ουσίας, η μείωση αφορά μόνο την κύρια κατοικία. Άλλα ακίνητα, όπως εξοχικά, οικόπεδα ή κατοικίες υψηλής αξίας άνω των 400.000 ευρώ, δεν θα επωφεληθούν από τη ρύθμιση. Το μέτρο αφορά περισσότερους από 1.000.000 οικισμούς σε όλη τη χώρα –παιρνωτική και νησιωτική Ελλάδα– όπου κατοικούν περίπου 2,1 εκατ. πολίτες. Η έκπτωση μπορεί να ξεπεράσει το 50%, καθώς όσοι έχουν ασφαλίσει την κύρια κατοικία τους έναντι φυσικών καταστροφών θα λάβουν επιπλέον μείωση 20%. Παράλληλα, οι φορολογούμενοι που ήδη επωφελούνταν από τη μείωση 50% του ΕΝΦΙΑ λόγω εισοδηματικών ή περιουσιακών κριτηρίων, θα

Ο συνολικός λογαριασμός του ΕΝΦΙΑ για το 2026, ύψους περίπου 2,3 δισ. ευρώ, θα αποσταλεί σε περισσότερους από 7 εκατομμύρια ιδιοκτήτες ακινήτων στις αρχές Μαρτίου 2026.

δουν περαιτέρω ελάφρυνση στον νέο λογαριασμό.

Ο συνολικός λογαριασμός του ΕΝΦΙΑ για το 2026, ύψους περίπου 2,3 δισ. ευρώ, θα αποσταλεί σε περισσότερους από 7 εκατομμύρια ιδιοκτήτες ακινήτων στις αρχές Μαρτίου 2026. Η εξόφληση θα γίνει σε 12 μηνιαίες δόσεις. Οι περισσότεροι ιδιοκτήτες θα διαπιστώσουν ότι θα πληρώσουν το ίδιο ποσό που κατέβαλαν φέτος. Όσοι όμως εντός του 2025 απέκτησαν ακίνητα ή εμπράγματα δικαιώματα σε ακίνητα θα δουν τον λογαριασμό να αυξάνεται ή θα κληθούν να πληρώσουν για πρώτη φορά ΕΝΦΙΑ, ενώ περίπου 400.000 ιδιοκτήτες θα κερδίσουν έκπτωση 10% έως 20% στον φόρο για τις κατοικίες τους οι οποίες είναι ασφαλισμένες για φυσικές καταστροφές (σεισμό, πυρκαγιά και πλημμύρα).

Ο φόρος θα είναι στο μισό για τους ιδιοκτήτες ακινήτων, που το συνολικό φορολογητέο οικογενειακό εισόδημα τελευταίου φορολογικού έτους δεν υπερβαίνει τις 9.000 ευρώ, προσαυξημένο κατά 1.000 ευρώ για τον ή τη σύζυγο ή συμβιούντα και κάθε εξαρτώμενο μέλος, το σύνολο της εμφανείας των κτισμάτων δεν υπερβαίνει τα 150 τ.μ. και η συνολική αξία της ακίνητης περιουσίας δεν υπερβαίνει το ποσό των 85.000 ευρώ για τον άγαμο και των 150.000 ευρώ για τον έγγαμο. Επίσης, δεν θα πληρώσουν ούτε ένα ευρώ φόρο τα νοικοκυριά με τρία εξαρτώμενα τέκνα και άνω, καθώς και όσοι έχουν ποσοστό αναπηρίας άνω του 80%.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ ΑΝΔΡΕΟΥ**

Πωλητής και αγοραστής: Όταν δύο κόσμοι ενώνονται

Η αγορά και η πώληση οικιστικών μονάδων στην Κύπρο πάντα ήταν και παραμένει μια από τις σημαντικότερες οικονομικές δραστηριότητες, τόσο για ιδιώτες όσο και για επενδυτές. Είτε κάποιος αποφασίζει να διαθέσει το σπίτι του προς πώληση, είτε αναζητά το κατάλληλο σπίτι για αγορά, υπάρχουν βασικές παράμετροι που πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη. Και παρόλο που εκ πρώτης όψεως υπάρχουν όλες οι συνθήκες για να ισχυριστούμε πως πωλητής και αγοραστής προέρχονται από δύο εντελώς διαφορετικούς κόσμους, εντούτοις όχι μόνο αυτοί οι κόσμοι σμίγουν για να γίνει η συναλλαγή, αλλά στην πορεία και σε κάποια φάση της ζωής τους οι ρόλοι θα αντιστραφούν, εφόσον ο αγοραστής θα γίνει πωλητής και ο πωλητής αγοραστής.

Και οι δύο ρόλοι είναι εξίσου σημαντικοί: χωρίς πωλητή δεν υπάρχει προϊόν για να αγοράσει ο αγοραστής, και χωρίς αγοραστή δεν υπάρχει άτομο να αγοράσει το προϊόν άμα είναι διαθέσιμο.

Αρχίζουμε από τον πωλητή. Από την ώρα που ένας ιδιοκτήτης αποφασίζει πως θέλει να διαθέσει το σπίτι του προς πώληση, πρέπει να ακολουθήσει μια διαδικασία • έναν οδικό χάρτη για να ευκολύνει όσο μπορεί τον εαυτό του.

Το πρώτο πράγμα είναι η σωστή αποτίμηση της αξίας του σπιτιού του, η οποία είναι καθοριστική. Πολλοί πωλητές τείνουν να υπερτιμούν το ακίνητό τους λόγω συναισθηματικής αξίας ή επειδή συγκρίνουν με τιμές άλλων ακινήτων χωρίς να λαμβάνουν υπόψη διαφοροποιητικούς παράγοντες. Η συνεργασία με έμπειρο, επιστημονικά καταρτισμένο εκτιμητή ακινήτων βοηθά στην έκδοση μιας αντικειμενικής εκτίμησης που αντανακλά τις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς, την τοποθεσία, την ηλικία του ακινήτου, τα γενικά και ειδικά χαρακτηριστικά του και τυχόν βελτιώσεις που απαιτούνται για να έρθει όσο πιο κοντά στις σημερινές απαιτήσεις της αγοράς. Οποιαδήποτε άλλη προσέγγιση έχει ψηλό βαθμό επικινδυνότητας για κατάληξη σε λανθασμένη αποτίμηση, που αν είναι υψηλή θα αφήσει το ακίνητο στα αζήτητα ή αν είναι υπερβολικά χαμηλή θα οδηγήσει σε ζημιά.

Το δεύτερο πράγμα είναι να έχει διαθέσιμα όλα τα απαιτούμενα νομικά έγγραφα που θα χρειαστούν για ολοκλήρωση της συναλλαγής. Για παράδειγμα, αν το ακίνητο έχει τίτλο ιδιοκτησίας, τότε θα πρέπει να βεβαιωθεί πως αυτός είναι εκσυγχρονισμένος. Δεν μπορεί κάποιος να θέλει να πουλήσει ένα σπίτι και να παρου-

σάζει ένα αντίγραφο τίτλου του 2003, ενώ ζούμε στο 2025! Πρέπει να φροντίσει να πάρει ένα αντίγραφο που εκδίδεται σήμερα. Αν δεν υπάρχει τίτλος τότε να ετοιμάσει ένα φάκελο με όλα τα έγγραφα που να αποδεικνύουν έκδοση όλων των απαιτούμενων αδειών, αγορά, κατοχή και το πού βρίσκεται η διαδικασία έκδοσης τίτλου. Αν υπάρχει υποθήκη, βεβαίωση από την τράπεζα ότι με την πώληση θα μπορεί να ελευθερωθεί το ακίνητο για μεταβίβαση. Επιπλέον, εκεί και όπου απαιτείται, πιστοποιητικό ενεργειακής απόδοσης. Αν υπάρχουν κάποιες παραβάσεις που εμποδίζουν την έκδοση πιστοποιητικού τελικής έγκρισης θα πρέπει να καταγραφούν για να τύχουν αξιολόγησης από τον υποψήφιο αγοραστή.

Ελλείψει στα έγγραφα μπορεί να καθυστερήσουν την πώληση ή να αποθαρρύνουν δυνητικούς αγοραστές.

Το τρίτο πράγμα είναι η καλή παρουσίαση του ακινήτου. Το είπαμε πολλές φορές: η πρώτη εντύπωση είναι καθοριστική. Μικρές αισθητικές παρεμβάσεις, όπως φρεσκάρισμα των τοίχων, καθαρισμός, επισκευή μικροζημιών και τακτοποίηση των εξωτερικών χώρων, μπορούν να αυξήσουν την ελκυστικότητα του ακινήτου. Μια επαγγελματική

φωτογράφιση και η σωστή προβολή σε διαδικτυακές πλατφόρμες βοηθά – πάντοτε με τη σωστή πληροφόρηση/ περιγραφή.

Το τέταρτο έχει να κάνει με τη διαφάνεια και την ειλικρίνεια. Αποτελούν αρετές. Ο πωλητής πρέπει να γνωστοποιεί εξ αρχής τυχόν προβλήματα που δεν επέλυσε ή κάποιες εκκρεμότητες. Να εξηγήσει δε, ότι όλα αυτά αντικατοπτρίζονται και στην τιμή που ζητά.

Το πέμπτο έχει να κάνει με τη ρεαλιστική προσέγγιση στη διαπραγμάτευση. Η διαπραγμάτευση είναι αναμενόμενη σε κάθε αγοραπωλησία. Ο πωλητής οφείλει να έχει από πριν καθορίσει το χαμηλότερο όριο του και να είναι διατεθειμένος να δείξει ανάλογη ευελιξία για να πετύχει τη σύγκλιση.

Τέλος, το έκτο έχει να κάνει με την επιλογή σωστών επαγγελματιών. Ο επαγγελματίας εκτιμητής θα καθορίσει την αντικειμενική αγοραία αξία, ο αδειούχος κτηματομεσίτης μπορεί να βοηθήσει στην προβολή, στην εξεύρεση ενδιαφερόμενων αγοραστών και στη διακρίση των επισκέψεων. Ο δικηγόρος διασφαλίζει τη νομιμότητα της συμφωνίας και την προετοιμασία των συμβολαίων.

Συγκρίνετε τα πιο πάνω με το σενάριο να καταλήξετε σε μια «αξία γενικής εκτίμησης

του 2021» που γράφει ο τίτλος σας, την επιλογή ενός κτηματομεσίτη που απαιτεί προμήθεια 5% με μόνη προσπάθεια αυτήν ενός τηλεφωνήματος και εσάς να κάνετε όλη τη δουλειά και ένα «απλό» γενικευμένο συμβόλαιο τραβηγμένο από ένα συρτάρι με επιχείρημα το ότι «οι δικηγόροι απλά θέλουν να χρεώνουν»... Νομίζω ότι κάτι δεν θα πάει και τόσο καλά...!

Πάμε να δούμε τώρα τον αγοραστή.

Το πρώτο πράγμα που πρέπει να κάνει είναι να καθορίσει τον πραγματικό προϋπολογισμό του. Πρέπει να ξέρει τις οικονομικές του δυνατότητες. Πρέπει να συνυπολογίσει μεταβιβαστικά τέλη ή ΦΠΑ ανάλογα με το τι θα ισχύσει, επαγγελματικές αμοιβές, μελλοντικό κόστος συντήρησης, επίπλωση κ.λπ. Αν απαιτείται δανεισμός θα πρέπει να εξασφαλιστεί μια προέγκριση για το ποσό που θα χρειαστεί και να γνωρίζει τις βασικές πτυχές της χρηματοδότησης.

Το δεύτερο πράγμα είναι ο έλεγχος του τίτλου και της νομιμότητας. Μέσω του δικηγόρου του θα πρέπει να επιβεβαιώσει την ύπαρξη καθαρού τίτλου, ότι δηλαδή δεν βαρύνεται με υποθήκες ή δεσμεύσεις. Θα πρέπει να δει τις σχετικές άδειες που υπάρχουν και να εξετάσει τυ-

χόν εκκρεμότητες για αυθαίρετες επεκτάσεις ή παραβάσεις. Επιβάλλεται για αποφυγή δυσάρεστων εκπλήξεων.

Το τρίτο είναι αντικειμενική αξιολόγηση της αξίας. Όπως και ο πωλητής, έτσι και ο αγοραστής θα πρέπει να γνωρίζει ότι κινείται σε σωστά πλαίσια αγοράς. Αν θα έχει δανεισμό, αυτό θα το κάνει ο εκτιμητής που θα ορίσει η τράπεζα. Αν όχι, τότε θα πρέπει αυτός να ορίσει κάποιον.

Το τέταρτο είναι η σωστή αξιολόγηση της τοποθεσίας, των υποδομών και του ίδιου του σπιτιού: αν το όλο πακέτο του κάνει ή τι συμβιβασμούς θα πρέπει να επωμιστεί αν θα προχωρήσει.

Το πέμπτο είναι η διαπραγμάτευση. Είναι απόλυτα θεμιτή η προσφορά χαμηλότερου ποσού από το ζητούμενο, αλλά θα πρέπει να είναι τεκμηριωμένη. Δεν μπορεί να πετά ένα νούμερο εκτός πλαισίων και αν κάτσει έκασε. Στο κάτω-κάτω η αντιμετώπιση της κατάστασης από μέρος του δείχνει και τη σοβαρότητά του. Κανένας δεν έχει χρόνο για χάσιμο.

Με τη σωστή διαχείριση εκτέλεσης επιτυγχάνεται η σύγκλιση και η συμφωνία.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Ένα ζευγάρι ζει τον έρωτά του σε ένα μικρό FIAT, κάπου στην ύπαιθρο της Τοσκάνης. Ένας άγνωστος βγαίνει από τις σκιές οπλισμένος με Μπερέτα 0,22 -σε κάποιες περιπτώσεις και με μαχαίρι- και δίνει αιματηρό τέλος στο ρομαντικό ραβτεβού. Αυτή η σκηνή -σε γενικές γραμμές- επαναλήφθηκε οκτώ φορές από το 1968 έως το 1985. Οκτώ διπλοί φόννοι. Δεκαέξι θύματα. Όμως ο δράστης; Είναι ένα πρόσωπο ή περισσότερα; Ενεργεί μόνος του ή έχει συνεργούς;

Βιέρι Αντριάνι, δικηγόρος συγγενών θυμάτων του «τέρατος»

Ο δράκος της Φλωρεντίας

Η μίνι σειρά του Netflix για τους 16 φόνους, πάντα τις νύχτες με πανσέληνο, με θύματα ζευγάρια

Της **ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΣΚΑΡΑΚΗ**

«**Προκάλεσε** το έντονο ενδιαφέρον και την περιέργειά μου, χωρίς ίχνος δυσπιστίας». Αυτή ήταν η πρώτη αντίδραση του Βιέρι Αντριάνι όταν έμαθε ότι το Netflix θα παρουσίαζε μια υπόθεση που τον αφορά άμεσα. Για περισσότερο από 30 χρόνια, ο Ιταλός δικηγόρος παρακολουθεί στενά, εκπροσωπώντας τους συγγενείς ενός ζεύγους Γάλλων που δολοφονήθηκαν το 1985 στα δυτικά της Φλωρεντίας, την πορεία των ερευνών για τον κατά συρροήν δράστη μιας σειράς φρικτών εγκλημάτων στην περιοχή.

“
Ιστορική
ακρίβεια

Το σημαντικό
για μένα ήταν
να μην υπο-
κύψουν στον
πειρασμό να
δημιουργή-
σουν «φαντα-
στικά τέρατα»
ή εναλλακτι-
κές αλήθειες.

Το ζευγάρι των Γάλλων ήταν δύο από τα δεκαέξι άτομα που δολοφονήθηκαν σε δασώδεις περιοχές περίξ της Φλωρεντίας μεταξύ 1968 και 1985. Αυτοί οι φόννοι τώρα μεταφέρθηκαν στη μικρή οθόνη μέσα από τη νέα αστυνομική μίνι σειρά της δημοφιλούς streaming υπηρεσίας με τίτλο «Το τέρας της Φλωρεντίας» (ονομασία που αποδόθηκε στον δολοφόνο από τα ιταλικά μίντια της εποχής). Ο κατά συρροήν δολοφόνος στόχευε σε ζευγάρια που αναζητούσαν διακριτικότητας στην εξοχή και το χαρακτηριστικό του ήταν επίσης ότι δρούσε νύχτες με πανσέληνο.

Στα τέσσερα επεισόδια, που γνώρισαν αμέσως επιτυχία παγκοσμίως σκαρφαλώνοντας στην κορυφή των προτιμήσεων των συνδρομητών, εξετάζονται οι συνολικά οκτώ ανεξίτηλες διηγήσεις του σκοτεινού παρελθόν μιας οικογένειας, όπου σε κάθε επεισόδιο η αφήγηση γίνεται με την οπτι-

κή ενός διαφορετικού υπόπτου.

Οι δημιουργοί της σειράς, Στέφανο Σολίμα («Suburra», «Sicario», «ZeroZeroZero») και Λεονάρντο Φάζολι («Gomorra», «ZeroZeroZero»), εξασφάλισαν μια αρκετά πιστή αναπαράσταση της ιστορίας, που χαρακτηρίζεται από δραματική ένταση.

«Μετά την κυκλοφορία διαφόρων ντοκιμαντέρ, αρκετά από τα οποία κρίθηκαν επιφανειακά, ήταν θετικό το γεγονός ότι μια τέτοια παραγωγή επιχειρούσε να ανασυνθέσει την υπόθεση με αφηγηματικό τρόπο, αλλά βασισμένο στην πραγματική χρονολογία των όσων συνέβησαν», λέει ο Αντριάνι στην «Κ». «Το σημαντικό για μένα ήταν να τηρηθεί η ιστορική ακολουθία των ερευνών και να μην υποκύψουν στον πειρασμό να δημιουργήσουν “φανταστικά τέρατα” ή εναλλακτικές αλήθειες».

Ετσι έγινε, καθώς οι συντελεστές της σειράς επέλεξαν να ξεκινήσουν την αφήγηση από την αρχή, λόγω της πολυπλοκότητας της υπόθεσης, που δεν έχει ακόμη λυθεί. «Με εντυπωσίασε η χρονολογική συνέπεια: από το πρώτο ερευνητικό νήμα, τη λεγόμενη “σαρδηνική γραμμή”, έως τη βήμα προς βήμα εξέλιξη των ερευνών. (σ.σ. Η “σαρδηνική γραμμή” χρησιμοποιείται εδώ μεταφορικά για να περιγράψει τη σαφή, συνεπή και μεθοδική ροή της αφήγησης, όπως η πραγματική γλωσσική γραμμή οριοθετεί ξεκάθαρα γλωσσικά χαρακτηριστικά ανά περιοχή. Με άλλα λόγια, δηλώνει την πιστή και σταδιακή εξέλιξη της έρευνας χωρίς «ανακατέματα» ή κυρίαρχες επιβολές.) Δεν πρόκειται για ιδεο-

Για «σεβαστή και αναγκαία προσέγγιση» των δημιουργών προς την υπόθεση κάνει λόγο ο δικηγόρος Βιέρι Αντριάνι, εκπρόσωπος των συγγενών της Ναντίν Μοριό και του Ζαν-Μισέλ Κραβείσβιλι.

λογική επιλογή, αλλά για πίστη στην ιστορική πραγματικότητα», εξηγεί ο δικηγόρος από τη Φλωρεντία, ο οποίος παρακολούθησε όλα τα επεισόδια λίγο μετά την προβολή τους στο Netflix. «Εκτίμωσα επίσης την ισορροπία με την οποία παρουσιάζονται διαφορετικές οπτικές χωρίς να επιβάλλεται καμία ως κυρίαρχη».

Δικασμός

Πρόκειται για ένα από τα πλέον διαβόητα εγκλήματα στην Ιταλία, που απασχόλησαν για χρόνια τα μίντια, καθώς κανείς δεν γνώριζε τι ήταν αλήθεια και τι όχι. Σύμφωνα με ιταλικά Μέσα, όπως το τοπικό πρακτορείο και οι εφημερίδες La Nazione και Il Fatto Quotidiano, τα στοιχεία αμφισβητούνταν συχνά και οι καταδίκες προκάλεσαν αντιπαράθεσεις. Αίνιγμα, μάλιστα, παραμένει ποιοι συμμετείχαν στα εγκλήματα, με εκτιμήσεις για τουλάχιστον τρία άτομα. Το πολύπλοκο ιταλικό νομικό σύστημα και οι αντιφατικές πληροφορίες άφησαν περιθώρια για εικασίες

σχετικά με τα όπλα και πιθανές παρεκτροπές στις δικαστικές διαδικασίες.

Λίγες υποθέσεις έχουν συγχλόνισει τη χώρα όσο αυτή του λεγόμενου «τέρατος», ενώ παράλληλα τα περιστατικά έδωσαν χώρο στην παραπληροφόρηση: ψευδείς ειδήσεις και φημολογίες, συχνά δημιουργημένες επί τούτω, διασπείρονταν γρήγορα δημιουργώντας παράλογα ρεύματα, που υπονόμιζαν ακόμη και πραγματικές ειδήσεις ή λογικές εκτιμήσεις.

Σε αυτό το πλαίσιο, η νέα σειρά μυθοπλασίας της πλατφόρμας εμπνέεται από τα πραγματικά περιστατικά, ωστόσο ορισμένα στοιχεία παραποιούνται ή δραματοποιούνται για λόγους αφηγηματικής έντασης. Δεν επιδιώκει να δώσει οριστικές απαντήσεις για το μυστήριο του «τέρατος της Φλωρεντίας», αλλά αφηγείται την ιστορία από την οπτική διαφορετικών εμπλεκόμενων προσώπων, χωρίς να γνωρίζουμε με ακρίβεια τι ειπώθηκε στις συνομιλίες τους.

«Τα επεισόδια αποδίδουν με συνέπεια την πορεία των ερευνών και το κλίμα της εποχής, χωρίς να αλλοιώνουν τη χρονική αλληλουχία. Για παράδειγμα, είναι σωστό που ο Πατσιάνι εμφανίζεται μόνο στο τέλος, καθώς η μορφή του προκύπτει μετά το κλείσιμο της σαρδηνικής υπόθεσης. Αν τον είχαν εισαγάγει νωρίτερα, θα ήταν ιστορικό λάθος», σημειώνει ο Αντριάνι, προσθέτοντας πως «ναι, υπάρχουν λίγες ανακρίβειες στο σενάριο (σ.σ. όπως ότι ο βασικός επιθεωρητής ήταν άνδρας και όχι γυναίκα που βλέπουμε στη σειρά),

όμως αυτές δεν αλλάζουν την ουσία». Όπως σχολιάζει ο ίδιος, η δραματοποίηση, όταν υπηρετεί την κατανόηση μιας σύνθετης και πολυεπίπεδης ιστορίας, «δεν παραποιεί την αλήθεια: αντιθέτως, δίνει ζωή στα πρόσωπα».

Σέβεται τα θύματα

Εκτός από τα εγκλήματα, η σειρά δίνει έμφαση και στο κοινωνικό πλαίσιο της εποχής. Σέβεται, όμως, τα θύματα; «Τη θεωρώ μια σεβαστή και αναγκαία προσέγγιση. Το να αφηγηθεί κανείς τη “σαρδηνική γραμμή” σημαίνει επίσης να φωτίσει έναν ολόκληρο κόσμο, έναν ανθρώπινο και οικογενειακό ιστό που συχνά παραμελήθηκε, αλλά αποτέλεσε αναπόσπαστο μέρος της αφήγησης». Ο Βιέρι Αντριάνι, που εκπροσωπεί νομικά τους συγγενείς των θυμάτων Ναντίν Μοριό και Ζαν-Μισέλ Κραβείσβιλι, γνωρίζει σε βάθος κάθε εξέλιξη. «Η μετρημένη αναβίωση αυτού του πλαισίου δεν μειώνει τον σεβασμό προς τη μνήμη των θυμάτων. Οι διαφορετικές απόψεις σχετικά με την προσέγγιση της σειράς φαίνεται να πηγάζουν κυρίως από διαφορές στην αισθητική ή στον τρόπο που κάθε θεατής αντιλαμβάνεται το περιεχόμενό της», επισημαίνει ο δικηγόρος.

Παρ' όλα αυτά, «Το τέρας της Φλωρεντίας» φαίνεται να έχει καθηλώσει το κοινό, που εξακολουθεί να παρακολουθεί με αγωνία την εξέλιξη του αστυνομικού θρίλερ. «Το πιο σημαντικό είναι ο θεατής να κατανοήσει ότι δεν πρόκειται για μια δικαστική απόφαση, αλλά πλησιάζει την αλήθεια».

“
Η εξέλιξη
των ερευνών

Με εντυπωσίασε η χρονολογική συνέπεια: από το πρώτο ερευνητικό νήμα, τη λεγόμενη «σαρδηνική γραμμή», έως τη βήμα προς βήμα εξέλιξη των ερευνών.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

16-22.11.25

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakis@kathimerini.com.cy

ΧΟΡΟΣ

Στιγμές

Η Χλόη Μπέλλου, στο πλαίσιο του Διεθνούς Φεστιβάλ Λευκωσίας, παρουσιάζει την παράσταση «Στιγμές», εμπνευσμένη από την ποίηση του Κώστα Μόντη, συνδυάζοντας χορό, ζωντανή μουσική, φωνή και εικόνα σε μια πολυαισθητηριακή εμπειρία. Η παράσταση «Στιγμές» υπερβαίνει τα όρια της παραδοσιακής χορογραφίας και καλεί το κοινό να ανακαλύψει προσωπικά νοήματα μέσα από την εμπειρία. Επικεντρώνεται στην καταπύηση της προσωπικής και κοινωνικής ελευθερίας και στις σκοτεινές πτυχές της ανθρώπινης ύπαρξης, ενώ ταυτόχρονα διανέμεται από ελπίδα και αναγέννηση. Στη σκηνή συμμετέχει το Φωνητικό Σύνολο Ωδείου Musica Mundana υπό τη διεύθυνση της Γιάννας Θαλασσινού. Σάββατο 22 Νοεμβρίου, 8:30 μ.μ. Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας, Μουσείο 4, Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλέφωνο 22797979.**

ΜΟΥΣΙΚΗ

Premiere 3

Στις συναυλίες Premiere 3, η Σ.Ο.Κ. καλωσορίζει τον Paul Goodwin, έναν από τους πιο πολυαξιδείς μαέστρους της εποχής μας, και διεθνώς αναγνωρισμένο εμπειρογνώμονα στην ιστορικά ενημερωμένη ερμηνεία. Ο Goodwin θα διευθύνει ένα άκρως ενδιαφέρον πρόγραμμα με έργα της οικογένειας Bach και του Haydn. Τρεις εξαιρετικοί μουσικοί της Συμφωνικής Ορχήστρας Κύπρου θα εμφανιστούν ως σολίστ. Ο βιολιστής Sorin Alexandru Horlea θα ερμηνεύσει το λαμπρό Κοντσέρτο για βιολί σε Mi μείζονα, BWV 1042 του Johann Sebastian Bach – ένα ζωντανό και δεξιοτεχνικό έργο με ιταλικές επιρροές, ιδιαίτερα από

το ύφος του Vivaldi. Ο κορυφαίος ομπούτσας της Ορχήστρας Simeon Spasov μαζί με τον βιολονίστα Κωνσταντίνο Αναστασιάδη θα ερμηνεύσουν το εκφραστικό Διπλό κοντσέρτο για όμποε και βιολί σε Ρε ελάσσονα, BWV 1060 του Bach όπου ξεδιπλώνεται ένας πλούσιος και απολαυστικός μουσικός διάλογος μεταξύ των δύο σολίστ. Συναυλίες: Λευκωσία: Τετάρτη 19 Νοεμβρίου, Θέατρο Παλλάς, Γωνία Ρηγαίνης και Αρσινόης (Πύλη Πάφου) και Λάρνακα: Πέμπτη 20 Νοεμβρίου, Δημοτικό Θέατρο Γ. Λυκούργου, Λεωνίδα Κιούπη, Λάρνακα, ώρα έναρξης συναυλιών 8:30 μ.μ. **Πληροφορίες 22463144, www.cyso.org.cy**

ΘΕΑΤΡΟ

Εγκλημα στο Οριεντ Εξπρές

Το έργο της Άγκαθα Κρίστι 'Εγκλημα στο 'Οριεντ Εξπρές', σε θεατρική διασκευή του Κεν Λούντβιχ και σε σκηνοθεσία του Τάκη Τζαμαργιά παρουσιάζει στην Κεντρική Σκηνή του ΘΟΚ, για πρώτη φορά στην Κύπρο. Μετά την επιτυχή εξκίνηση μιας υπόθεσης, ο διάσημος Βέλγος ντετέκτιβ Ηρακλής Πουαρό ξεκινά το ταξίδι της επιστροφής του από την Κωνσταντινούπολη στο Λονδίνο, επιβαίνοντας στο πολυτελές τρένο 'Οριεντ Εξπρές'. Όταν μια σφοδρή χιονοθύελλα αναγκάζει το τρένο να ακινητοποιηθεί, το ταξίδι σκιάζεται από έναν φόνο.... Μια σκοτεινή, γριφώδης και παράλληλα κωμική σκηνική σύνθεση, που αναδεικνύει τη διαχρονική αμφοισημία ανάμεσα στην αλήθεια και το ψέμα, ανά-

μεσα στην παγίδα του φαίνεσθαι και την αποκάλυψη του είναι. Στους ρόλους του θύματος, των πολλαπλών υπόπτων και του μοναδικού ενόχου, δεκατρείς εξαιρετικοί ηθοποιοί, γνωστοί πρωταγωνιστές αλλά και νέοι. Τον θρυλικό Πουαρό ερμηνεύει ο Νεοκλής Νεοκλέους. Παίζουν: Κοραλία Καραντή, Αννίτα Σαντοριναίου, Αλέξανδρος Παρίσης, Σωτήρης Μεσάνας, Άννα Γιαγκιώζη, Πάνος Μακρής, Αντωνία Χαραλάμπους, Μαρία Μαμουρίη, Κωνσταντίνος Γαβριήλ, Νικόλας Κουρουζίδης, Αντώνης Παρχαρίδης, Σταύρος Πατσιάς. Τακτικές παραστάσεις κάθε Παρασκευή και Σάββατο στις 8:00 μ.μ. και Κυριακή στις 6:00 μ.μ. **Πληροφορίες τηλέφωνο 77772717, www.thoc.org.cy**

ΕΚΘΕΣΗ

Papiers: Fountain of Desires

Η έκθεση «Papiers – Fountain of Desires» στην Isnotgallery, σε επιμέλεια Άντρου Ευσταθίου, συγκεντρώνει έργα σε χαρτί δεκαεπτά καλλιτεχνών, διαφορετικών γενεών και εικαστικών προσεγγίσεων. Τα έργα της έκθεσης συνθέτουν ένα μωσαϊκό δημιουργιών που εκτείνεται από θεμελιώδεις καλλιτέχνες της κυπριακής και ελληνικής εικαστικής σκηνής, έως καινοτόμους δημιουργούς πολλών και διαφορετικών γενεών, και φτάνει στη νέα γενιά που συνειδητά επιμένει στο χαρτί ως πεδίο πειραματισμού και έκφρασης. Το χαρτί είναι ο τόπος και ο χρόνος όπου η προεργασία, το μέτρημα, η προετοιμασία και η ιδέα σταδιακά μετατρέπονται σε πράξη. Έτσι, η διαδικασία γίνεται το έργο αυτό καθαυτό. Η γραφή μετατρέπεται σε ένα διάλογο μεταξύ καλλιτέχνη, πρακτικής και κοινού. Τα έργα σε χαρτί φέρνουν μια ειλικρίνεια γιατί το συγκεκριμένο υλικό είναι ελευθερία. Η ελευθερία της αρχής. Εκεί που όλα είναι ακόμα δυνατά. Εγκαίνια Παρασκευή, 14 Νοεμβρίου, ώρα 7:30 μ.μ. Διάρκεια: έως 31 Νοεμβρίου. Isnotgallery, Οδυσσέως 11, παλιά πόλη, Λευκωσία. **Πληροφορίες www.isnotgallery.com**

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Λόχμες

Η Γκαλερί Marginalia παρουσιάζει την έκθεση «Λόχμες» της Ελληνίδας εικαστικού Άλκας Παπούλα. Όπως σημειώνει η ίδια η ζωγράφος: «Τοπία και Τόποι. Τόποι ως μεταμορφώσεις. Γιατί ένα τοπίο μπορεί να είναι πράγματι τοπίο, δηλαδή εκτός. Μπορεί όμως να είναι και η μεταμόρφωση μιας εμπειρίας από ένα σημείο, έναν χώρο που κάποτε κατοικήθηκε, που τώρα μπορεί να μην υπάρχει, όμως τα σημάδια του, εντός, είναι σαν κρυμμένα μέσα στις λόχμες της μνήμης μνημόματα, που λένε ότι αυτό το εκτός με κατοικεί ακόμη. [...] Λόχμες είναι πυκνές συστάδες κλαδιών, φυλλωμάτων και θάμνων. Γκαλερί Marginalia, Αρх. Κυπριανού 15 Δ, Ε, Στρόβολος. Διάρκεια έως 6 Δεκεμβρίου. **Πληροφορίες τηλέφωνο 99657080, www.marginaliagallery.com**

ΜΟΝΟΚΑ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΛΑΚΑΣΑ

Ο Ίψεν στη χώρα του Airbnb

Σε μια παραλιακή νορβηγική πόλη, ο τόπος ζει από τον τουρισμό που φέρνουν τα δημοτικά ιαματικά λουτρά, τα οποία ο δήμαρχος της πόλης, Πέτερ Στόκμαν, περιγράφει ως την «πιο διακεκριμένη πηγή της ζωής στην πόλη». Πατρός στα λουτρά είναι ο Τόμας Στόκμαν, αδελφός του δημάρχου. Υστερα από κάποια περιστατικά τουριστών που νόσπσαν, ο Τόμας Στόκμαν ερευνά τα νερά και η έρευνα δείχνει ότι είναι μολυσμένα. Δεν έχει καμία αμφιβολία για το τι θα πράξει: Θα αποκαλύψει την αλήθεια, καθώς άλλωστε προσδοκά ότι το δημοτικό συμβούλιο (λέγε με Πέτερ Στόκμαν) και οι συντοπίτες του θα κατανοήσουν το πρόβλημα και θα αποφασίσουν να καθαρίσουν τα μολυσμένα νερά. Ο καθαρισμός όμως κοστίζει εκατομμύρια, αναγκαστικά τα λουτρά θα κλείσουν για μεγάλο διάστημα, συν τον χρόνο που θα χρειαστεί για να πειστούν οι τουρίστες να επιστρέψουν. Με δύο λέξεις, οικονομική καταστροφή. Πρόκειται για την υπόθεση του «Εκθρόυ του λαού», που έγραψε ο Νορβηγός Χένρικ Ίψεν το 1882. Και δεν είναι spoiler να αποκαλύψω πώς αντιδρούν ο τοπικός Τύπος, οι επιχειρηματίες της περιοχής, το δημοτικό συμβούλιο και ποιος είναι «ο εκθρόος του λαού».

Η ιστορία είναι εντυπωσιακά επίκαιρη,

Την ώρα που η λειψυδρία χτυπάει κόκκινο και το Airbnb επιδεινώνει το πρόβλημα στέγης, επαρκούν οι υποδομές της χώρας για να υποστηρίξουν τα «ρεκόρ τουριστικών αφίξεων»;

ιδίως για τη χώρα μας, όπου ο τουρισμός είναι η ατμομηχανή της οικονομίας. Τι είδους τουρισμό θέλουμε, και κατ' επέκταση οικονομική ανάπτυξη; Μας ενδιαφέρουν μόνο τα ποσοτικά ρεκόρ ή η ποιότητα του τουρισμού; Συνδυαστικά με τα παραπάνω, σε μια εποχή που η λειψυδρία στην Ελλά-

δα έχει χτυπήσει κόκκινο και το Airbnb επιδεινώνει το ήδη οξύ πρόβλημα στέγης, επαρκούν οι υποδομές της χώρας για να υποστηρίξουν τα «ρεκόρ τουριστικών αφίξεων»; Πόσο οικοδόμηση αντέχουν τα νησιά μας; Ο διεθνώς αναγνωρισμένος σκηνοθέτης και καλλιτεχνικός διευθυντής της

βερολινέζικης Σαουμπίνε, Τόμας Οστερμάγερ, παρουσιάζει στο Θέατρο Κνωσός τη δική του εκδοχή του «Εκθρόυ του λαού» με Έλληνες ηθοποιούς. Πρόκειται για διασκευή του έργου του Ίψεν, η οποία έχει παρουσιαστεί από το 2012 σε πάνω από 30 χώρες.

Σε μια παράσταση με χάσματα ρυθμού και σκηνικές αστοχίες (ο «Εκθρόος» προπληκίζεται επί δύο λεπτά με χρωματισμένες υδατίνες μπάλες, που πιτσιλίσαν τους θεατές), το ιδιαίτερο στοιχείο της διασκευής είναι η Παράβαση: η ομιλία του γιατρού στο δημοτικό συμβούλιο (δήμο, θεατές) για να υποστηρίξει ότι πρέπει να κλείσουν τα λουτρά και να καθαριστούν για το καλό όλων. Η Παράβαση ερμηνεύεται παραληρηματικά (δείχνοντας αβαθή οργή) και σε αυτήν ο Οστερμάγερ προχωράει σε καταγγελία των πάντων (της λειτουργίας της δημοκρατίας, των επιπτώσεων των σόσιαλ μίντια, του Τύπου, της επιχειρηματικότητας) με κορωνίδα το σύστημα που συνθλίβει τον άνθρωπο. Ακυρώνεται έτσι η ιδέα του σκηνοθέτη να αφήσει σε αμφιβολία τον θεατή: Τελικά ο γιάτρος φεύγει από την πόλη ή δέχεται τη συμβιβαστική πρόταση του δημάρχου-αδελφού του, με όποιο όφελος μπορεί να έχει από αυτό το βόλεμα;

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Ο Ανθρωπος Ελέφαντας

Το Σατιρικό Θέατρο και η Audere Productions παρουσιάζουν το συγκλονιστικό έργο «Ο Ανθρωπος Ελέφαντας» του Bernard Pomerance σε μετάφραση και διασκευή Φρίζου Μασούρα και σκηνοθεσία Ανδρέα Κυριάκου. Πρόκειται για την αληθινή ιστορία του Μέρρικ, ενός σοβαρά παραμορφωμένου άντρα που έζησε στο Βικτωριανό Λονδίνο το 1880 και έγινε σύμβολο της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Γνωστός ως «ο Ανθρωπος Ελέφαντας», ο Τζον Μέρικ, είναι μια παραμορφωμένη μάζα από οστά και σάρκα, πέρα από κάθε ανθρώπινο μέτρο. Ο «ιδιοκτήτης» του τον κακοποιεί συστηματικά και τον εκμεταλλεύεται για να βγάζει λεφτά, εκθέτοντάς τον σε πανηγύρια ως «τέρας», μπροστά στο έντρομο από το θέαμα πλήθος... Η πρώτη παρουσίαση του έργου «Ο Ανθρωπος Ελέφαντας», θα πραγματοποιηθεί στο Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας στις 21 Νοεμβρίου, στο πλαίσιο του Διεθνούς Φεστιβάλ Λευκωσίας 2025. Παίζουν: Χριστόδουλος Μαρτάς, Βασίλης Μιχαήλ, Πέννυ Φοινίρη, Πολυξένη Σάββα, Ελένη Ζαντή, Αντρέας Γεωργίου, Γεωργία Νικολάου, Γιώργος Λίζος, Μαρία Χαρά Τρούσα. Μουσικοί επί σκηνής: Κωνσταντίνος Ευαγγελίδης, Κατερίνα Δεσποτή, Χρίστίνη Καραβά. Παραστάσεις κάθε Σάββατο στις 8:00 μμ και Κυριακή στις 6:30 μ.μ. **Πληροφορίες/Εισιτήρια 22312940, 22421609 και www.satirikotheatro.com**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Μια σιωπηλή φίλη για την Ιλντικο Ενιέντι

Λίγες ημέρες μετά τη λήξη του 66ου Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης οι εσωτερικές «εγγραφές» με στιγμές, εικόνες, πλάνα, διεκδικούν μια θέση, έστω και προσωρινή.

Το αθόρυβο πέρασμα της τόσο ξεχωριστής –μοναδικής, κατά κάποιον τρόπο– Ιλντικο Ενιέντι ανήκει σε αυτά με τα οποία αν «συναντηθείς» είναι αδύνατον να τα προσπεράσεις. Η 69χρονη σκηνοθέτις από την Ουγγαρία, που μας συστήθηκε με το αλυσμόνητο «Η ψυχή και το σώμα» (Χρυσή Αρκτος στο Βερολίνο, 2017), περνάει εύκολα απαρατήρητη έτσι όπως είναι μικροκαμωμένη, απλά ντυμένη και μακιγιαριστή (με γυαλιά και αλογουρά). Οχι όμως και οι ταινίες της, για τις οποίες απαιτείται, εκ των πραγμάτων και εξ αρχής, «μια κατάθεση γενναιοδωρίας εκ μέρους του θεατή» (δικά της λόγια). Η λεπτότητα της παρατήρησης και η διείσδυση σε «άγνωστα» σύμφωνα προσδιορίζουν τη δουλειά της. Αλληγορία, ρεαλισμός, όνειρο, υπέρβαση, πραγματικότητα, ο ρόλος της φύσης/φυτών και των ζώων, που εμφανίζονται ενίοτε με εξανθρωπισμένες ιδιότητες στη φιλμογραφία της, συνθέτουν τον, ιδιόσυστασιακό ψυχικά και πνευματικά, κόσμο της Ενιέντι.

Κοντεύουν οκτώ χρόνια από τότε που προβλήθηκε στις αίθουσες «Η ψυχή και το σώμα». Δύο άγνωστοι μεταξύ τους εργαζόμενοι σε ένα σφαγείο συνειδητοποιούν, μέσα από διάφορα συμβάντα, ότι κάθε βράδυ βλέπουν το ίδιο όνειρο, στο οποίο είναι μεταμορφωμένοι σε ελάφια.

Στο φετινό Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης παρουσίασε την καινούργια ταινία της, με τίτλο «Σιωπηλή φίλη» («Silent friend»), που εκτυλίσσεται σε τρεις διαφορετικές χρονικές περιόδους. Κοινός πρωταγωνιστής, ένα γιγάντιο δέντρο γκίνγκο μπλόμπα (παράγει το «βότανο της μνήμης») που βρίσκεται στον βοτανικό κήπο μιας γερμανικής πόλης. Το δέντρο αυτό μετράρεται σε σύμβολο αιωνιότητας και σιωπηλό παρατηρητή της ανθρώπινης ιστορίας: το 1908, μια νεαρή γυναίκα αγωνίζεται να εισαχθεί στη σχολή βοτανικής ενός γερμανικού πανεπιστημίου, αλλά βρίσκει μπροστά της τα ανυπερβλήτα εμπόδια του φύλου της· το 1972, μια άλλη κοπέλα μελετά τις αισθήσεις των φυτών, με τη βοήθεια συμφοιτητή της, σε ένα πεδίο όπου η επιστήμη εμπλέκεται με την αρανή επιθυμία· το 2020, ένας διάσημος Ασιάτης νευροεπιστήμονας, αποκλεισμένος λόγω COVID στο γερμανικό πανεπιστήμιο, αναζητά τις αθέατες συνδέσεις ανάμεσα στη φύση και στον άνθρωπο. Η Ενιέντι είπε ότι επέλεξε τις τρεις συγκεκριμένες ημερομηνίες ως τρεις περιόδους «που άλλαξαν την ανθρώπινη αντίληψη για το τι σημαίνει πραγματικότητα».

Δεν θα υπεισέλθουμε σε εξηγήσεις. Σημασία έχει η επικοινωνία που εδραιώνεται στην ταινία της ανάμεσα στον άνθρωπο και στα φυτά. Και αυτό δεν αφορά μόνο όσους έχουν ειδική επαφή με κήπους (προσωπικά, καμιά). Η Ενιέντι μιλάει –και εδώ– για τα παράλληλα σύμφωνα με τα οποία συγκατοικούμε, είτε το γνωρίζουμε είτε όχι, είτε το επιθυμούμε είτε όχι. Μας προσφέρει, με τον τρόπο της, μια εξ αρχής θέση του κόσμου, όπως συμβαίνει με τα βρέφη, δημιουργώντας ένα ηχοτόπιο που θα μπορούσε να αποδίξει την εσωτερική ζωή της φύσης· τη γονιμοποίηση ενός σπόρου, τον ήχο από την αντίδραση ενός φυτού σε εξωτερική «εισβολή». Η σιωπή που επικρατεί είναι «σαν μια μορφή προσευχής» (όπως παρατήρησε θεατής σε συζήτηση με τη σκηνοθέτιδα) ή μια ενδόμυχη συνομιλία με ό,τι μας αιφνιδιάζει, χωρίς όμως να προκαλεί αγωνία. Ένα «άγνωστο» καθοισμαστικό, μια αισθητηριακή εμπειρία που ανοίγει υπόγειες διαδρομές, διακλαδώνεται σε ρίζες, κυκλώνει το εφήμερο αλλά και το αιώνιο του χρόνου.

«Θεωρείτε πως ο κινηματογράφος μπορεί να δώσει ελπίδα;» την είκαρωτάσει σε συνέντευξή μας (8/12/2022). «Ο,τι δημιουργείται χωρίς την πίεση να είναι χρήσιμο, είναι ελπιδοφόρο», απάντησε.

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ο στιχουργός Οδυσσεάς Ιωάννου έρχεται στην 4η Διεθνή Έκθεση Βιβλίου της Λεμεσού και με την ευκαιρία αυτή μιλάει στην «Κ» για το τραγούδι σήμερα, τον στίχο και πώς οι ταχύτητες της εποχής μας επηρεάζουν τη μουσική παραγωγή. Ο κ. Ιωάννου αναφέρει χαρακτηριστικά για τη γρηγοράδα του καιρού μας: «Τον ίδιο χρόνο και κόπο βάζω κι ως γνωρίζω πως αυτό που γράφω οι περισσότεροι θα το ξεπετάξουν και δεν θα το αφήσουν να αναπνεύσει. Δεν τους αδικώ, το κάνω κι εγώ, μας το έχει επιβάλει η εποχή, δυστυχώς». Σχετικά με το πολιτικό και το λαϊκό τραγούδι λέει πως ο κατακερματισμός του κοινού βιώματος και του κοινού πάθους ανάγκασαν τους σημερινούς δημιουργούς να απευθυνθούν στον καθένα με χωριστά και όχι σε συλλογικά ακροατήρια.

–Κυρία Ιωάννου, έχετε αυτοχαρακτηριστεί ως γραφιάς, αυτή η ιδιότητα αντικατοπτρίζει τον δημιουργό Οδυσσέα Ιωάννου, δεν σας αδικεί;

—Όχι, δεν νομίζω. Είμαι κάποιος που γράφει. Σε διαφορετικούς κώδικες, αλλά αυτό κάνω. Είναι ένας χαρακτηρισμός που τον έδωσα όταν μου ζήτησαν να αυτοπροσδιοριστώ με μία λέξη. Δεν βρήκα κάτι άλλο που να είναι πιο περιεκτικό και πιο κοντά στην πραγματικότητα.

—Πώς οι νέοι ρυθμοί της ζωής μας επηρεάζουν τη μουσική διεργασία, από τον στίχο έως τη διάχυση ενός κομματιού;

—Οι ρυθμοί μας είναι τρελοί
πια και δεν δίνουμε σε τίποτα τον
χρόνο που χρειάζεται. Στην πραγ-
ματικότητα, από εμάς κλέβουμε
τον χρόνο, όχι από τα πράγματα.
Νομίζουμε ότι μπορούμε να βρι-
σκόμαστε σε δύο μέρη ταυτόχρο-

«Ο κατακερματισμός του κοινού βιώματος και του κοινού πάθους ανάγκασαν τους σημερινούς δημιουργούς να απευθυνθούν στον καθένα μας χωριστά και όχι σε συλλογικά ακροατήρια».

να και στην ουσία δεν είμαστε πουθενά. Αυτό δεν έχει αλλάξει κάτι στον τρόπο που γράφω. Τον ίδιο χρόνο και κόπο βάζω κι ασ γνωρίζω πως αυτό που γράφω οι περισσότεροι θα το ξεπετάξουν και δεν θα το αφήσουν να αναπνεύσει. Δεν τους αδικώ, το κάνω κι εγώ, μας το έχει επιβάλει η εποχή, δυστυχώς.

—Εσείς χρειάζεστε χρονική απόσταση για να γράψετε ή αρκεί ένα γεγονός που θα πυροδοτήσει τους στίχους;

—Ναι, χρειάζομαι κάποια απόσταση, δεν γράφω εν θερμώ. Εν θερμώ γίνεσαι άδικος και υπερβολικός. Δεν παραγνωρίζω τη δύναμη που έχει η καταγραφή του πάθους την στιγμή που συμβαίνει, απλώς εγώ δεν λειτουργώ έτσι.

— Έχουν λείψει στην εποχή μας οι μεγάλοι συνθέτες και οι φωνές που εξέφραζαν ολόκληρες κοινωνίες ή συλλογικά πάθη;

—Η κάθε εποχή καλύπτει τα κε-
νά της και γεννάει αυτό που έχει
ανάγκη. Δεν φταίει η υποχώρηση
των μεγάλων συνθετών για την
έλλειψη τραγουδιών που να εκ-
φράζουν μεγάλες συλλογικότη-
τες, «φταίνει» οι συλλογικότητες
που δεν υπάρχουν. Δεν μπορείς
να ζητάς από κάποιον να γράψει

ένα όμορφο soundtrack για μια ταινία που δεν έχει γυριστεί.

–Υπάρχει στις μέρες μας στιβαρό πολιτικό ή αμιγώς λαϊκό τραγούδι, τόσο σε μελωδία όσο και σε επίπεδο στίχων;

— Πάντα υπάρχει και είναι άδικο να το συγκρίνουμε με το παλαιότερο. Φυσικά το ελληνικό τραγούδι ευλογήθηκε από τη συνύπαρξη τεράστιων μεγεθών σε λίγες δεκαετίες, δεν είναι εύκολο να βγουν

μαζεμένοι πάλι τέτοιοι συνθέτες
με πραγματικά θηριώδες ταλέντο,
αλλά μην ξεχνάμε πως και αυτοί οι
ίδιοι «ευλογήθηκαν» να γράψουν
τα τραγούδια τους σε συγκριές
που ευνοούσαν τα μεγάλα τραγού-
δια που εξέφραζαν κοινό βίωμα
και κοινές ιστορίες. Δεν υπάρχουν
σήμερα αυτά. Ο κατακερματισμός
του κοινού βιώματος και του κοι-
νού πάθους ανάγκασαν τους σημε-
ρινούς δημιουργούς να απευθυν-
θούν στον καθένα με χωριστά
και όχι σε συλλογικά ακροατήρια.

—Η κυριαρχία της τραπ στις νεότερες ηλικίες εξηγείται με κάποιο τρόπο; Λείπει από το ελληνικό τραγουδί η αισθητική;

—Δεν την παρακολουθώ ιδιαίτερα, δεν θεωρώ πάντως πως τα μέλλον του τραγουδιού μας είναι να υποβαθμίσουμε τόσο πολύ το χάρισμα της μελωδίας χάριν ενός οργισμένου στιχογραφικού «ξεμπουκώματος». Καταλαβαίνω απόλυτα την ανάγκη μιας τέτοιας έκφρασης αλλά η χρειάζομαι τη μελωδία. Όπως χρειάζομαι και τον ελλειπτικό λόγο—όχι τον θολοποιητικό—αλλά και το τραγούδι που θα μιλήσει για τις κοινές μας αγάπες και όχι για τους κοινούς μας εχθρούς.

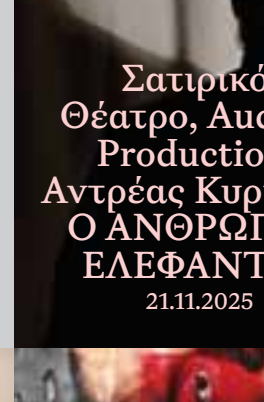
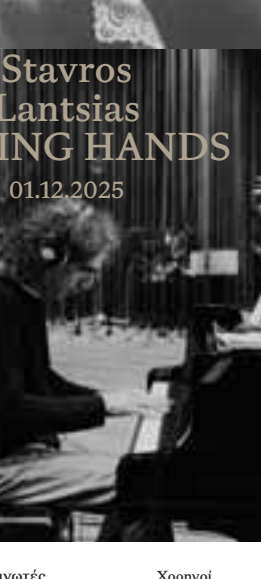
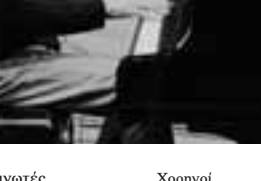
–Ποια γραμμή χωρίζει τον στί-

χο ενός τραγουδιού από εκείνον
ενός ποιήματος;

–Υπάρχει συνταγή για ένα ωραίο τραγούδι;

—Εκ του αποτελέσματος μόνο μπορείς να μιλήσεις, σπάνια του προβλέψεις. Είναι εκείνες οι φορές που κοιμηθούν όλα μεταξύ τους. Τα λόγια, η μουσική, η ερμηνεία, η εννοχίστρωση αλλά —πολύ σημαντικό— και η συγκυρία μέσα στην οποία γράφτηκαν. Υπάρχει μία στοιχειώδης αντικειμενική αξιολογική εκτίμηση ενός τραγουδιού — που υπερβαίνει εποχές και συγκυρίες — αλλά από την άλλη δεν γίνεται να το αποκόψεις από την εποχή που γράφτηκε.

 (Σαης) Σάββας Χρυσόστομου ΣΣΙΟΣ 18.11.2025	Nicosia International Festival 2025 14.09-30.12.2025 	 Σατιρικό Θέατρο, Audere Productions Αντρέας Κυριάκου Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΛΕΦΑΝΤΑΣ 21.11.2025
Chloe Bellou STIGMES 22.11.2025 	Δημήτρης Μεσημέρης TIK TAK 25.11.2025 	 Anna Fo AND/DNA 29.11.2025
Stavros Lantsias WAVING HANDS 01.12.2025 	Πάνος Βλάχος ΜΕ ΧΩΡΙΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 02.12.2025 	Κλείτος Κλείτου Ειρήνη Πελαγία Η ΓΙΑΓΙΑ ΜΟΥ Η ΚΥΡΙΑΚΟΥ του Αντρέα Νικολαΐδη 04.12.2025

Διοργανωτές

Διεύθυνση Εκπαίδευσης
και Θρησκευμάτων
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
και ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Χορηγοί

more.com

opap
CYPRUS
part of allwyn

Χορηγοί Επικοινωνίας

A man with a purple eye and a newspaper hat. The man is looking directly at the camera with a slight smirk. He has a purple bruise on his right eye and is wearing a hat made of rolled-up newspapers. The background is a solid blue color.

A stylized logo consisting of a central black circle with eight white lines radiating outwards, resembling a star or a flower.

Διεθνές Φεστιβάλ
Λευκωσίας Nicosia International
Festival

Η Δέλτα παρουσιάζει Λάρκου Παναγιώτης ΤΡΕΛΑΝΤΩΝΗΣ της Π.Σ. Δέλτα

16, 23.11.2025

Δημοτικό Θέατρο
Λευκωσίας

Εισιτήρια | Tickets

A square QR code located in the bottom right corner of the poster, next to the text "Εισιτήρια | Tickets".

Διοργανωτές

Logos of the organizing bodies: the Municipality of Nicosia (Δήμος Λευκωσίας) and the Nicosia City Council (Νομικό Συμβούλιο Λευκωσίας).

Χορηγοί

Logo of the Cyprus Public Transport Authority (Cypriot Public Transport Authority).

Logo of the Cyprus Public Transport Authority (Cypriot Public Transport Authority).

Logo of the Cyprus Public Transport Authority (Cypriot Public Transport Authority).

more.com

Χορηγός Επικοινωνίας

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

wizguide

Logo of the Cyprus Public Transport Authority (Cypriot Public Transport Authority).

Logo of the Cyprus Public Transport Authority (Cypriot Public Transport Authority).

Logo of the Cyprus Public Transport Authority (Cypriot Public Transport Authority).

travelhouse

Logo of the Cyprus Public Transport Authority (Cypriot Public Transport Authority).

Logo of the Cyprus Public Transport Authority (Cypriot Public Transport Authority).

“
Το θέατρο με έχει μαλακώσει. Παλιά ήμουνα πολύ άκαμπτος και σκληρός με τον εαυτό μου. Και αυτό δεν ωφελεί. Σε αφήνει με μια κενότητα και μια συνεχόμενη πίκρα.

“
Δεν διεκδικώ χώρο στο θέατρο γιατί πιστεύω ότι ο χώρος θα βρεθεί. Και το πιστεύω βαθύτερα αυτό. Πως όταν έχεις κάτι να πεις κάποια στιγμή θα βρεθεί και ο χώρος.

“
Χρειάζεται να περνάς κρίσεις, για να εξελισσεσαι. Να μπορείς να πιάσεις τα σημεία των καιρών και δεν εννοώ μόνο πολιτικά αλλά και το πού πάνε οι άνθρωποι

“
Υπάρχει ένα σύστημα που πολλές φορές αποφασίζει βίαια ότι αυτό είναι θέατρο και το άλλο δεν είναι. Για μένα το θέατρο είναι πληθυντικός αριθμός. Δεν υπάρχει ένα θέατρο. Και είμαι κάθετος σ' αυτό.

 Το έργο της Άγκαθα Κρίστι Έγκλημα στο Όριεντ Εξπρές, σε θεατρική διασκευή του Κεν Λούντβικ και σε σκηνοθεσία του Τάκη Τζαμαργιά παρουσιάζει στην Κεντρική Σκηνή του ΘΟΚ ο ΘΟΚ, για πρώτη φορά στην Κύπρο. Τακτικές παραστάσεις κάθε Παρασκευή και Σάββατο στις 8:00 μ.μ. και Κυριακή στις 6:00 μ.μ. Πληροφορίες τηλέφωνο 77772717, www.thoc.org.cy

Συνέντευξη **ΣΤΗΝ ΕΛΕΝΗ ΞΕΝΟΥ**

Συμφωνήσαμε μεσημεριανό στον Ματθαίο, του αρέσει εκεί, τον γοητεύει η παλιά πόλη. Δύο το μεσημέρι έξω από τον ΘΟΚ, καταφθάνει από το μάθημα πιλάτες λαχανιασμένος, είναι Δευτέρα και έχει ρεπό, βάζει ζώνη ασφαλείας και ξεκινάμε. Στη διαδρομή μου λέει πόσο αγαπάει τη Λευκωσία, μέχρι και στην αρχιτεκτονική ασυμφωνία της βρίσκει κάτι ελκυστικό, δεν είμαι σίγουρη ότι συμφωνώ, μου αρέσει ωστόσο που το βλέμμα του έχει στίθα παιδικότητας, ορθάνοικτα μάτια έτοιμα σε κάθε στροφή να εκπλαγούν. Στον Ματθαίο καθόμαστε έξω, έχει ωραίο ήλιο και δροσερό αεράκι, παραγγέλνουμε, φακές εγώ, αρνάκι με πατάτες εκείνος και ξεμπερδεύουμε με τα διαδικαστικά. «Δέω για αρχή να φανταστούμε πως στην παρέα μας προστίθεται η Άγκαθα Κρίστι», του λέω, γέλαει, του αρέσει που αρχίζουμε παιχνιδιάρικα. «Τι θα θέλατε να κουβεντιάσετε μαζί της;». Παίρνει μια ελιά, τη βάζει στο στόμα, φτύνει το κουκούτσι και σκέφτεται. Και μέχρι να σκεφτεί αρπάζω την ευκαιρία να σας πω πως απέναντί μου έχω τον Έλληνα σκηνοθέτη Τάκη Τζαμαργιά, ο οποίος σκηνοθετεί στον ΘΟΚ το «Έγκλημα στο Όριεντ Εξπρές» της Άγκαθα Κρίστι. Αυτή όμως είναι μόνο η αφορμή της συνάντησής μας. Ο πραγματικός λόγος είναι πως πρόκειται για ένα σκηνοθέτη που πάντα κρατά μια διακριτική και συγκρατημένη στάση και αυτό το λογαριάζω σαν ένα «χάρισμα» που, ειδικά στις μέρες μας, αξίζει προσοχής.

Τετράγωνα μυαλά

Λοιπόν τι θα ρωτούσατε την Άγκαθα Κρίστι; «Έχω τόσο δέος γι' αυτούς τους ανθρώπους που αν ερχόταν εδώ δεν ξέρω αν θα είχα τη δύναμη να αρθρώσω κάτι. Θα τη φοβόμουν». Μ' αρέσει η παραδοχή του, αφιλόριστη και αυθεντική. Μου προτείνει να διαβάσω την αυτοβιογραφία της, «φοβερή ζωή, με βάθος, όχι επιφανειακή μοντερνιά» τονίζει. Και στο «Έγκλημα στο Όριεντ Εξπρές» τι σας συναρπάζει; «Είναι σαν θέατρο μέσα στο θέατρο, αυτή είναι η δύναμη του συγκεκριμένου κειμένου, οι ηθοποιοί καλούνται να παίξουν τους “ηθοποιούς”. Είναι όλο ένα ψέμα που όμως δεν θέλει ψευτιά. Θέλει το πώς υπερασπίζομαι το ψέμα μου. Και επίσης θέτει το ζήτημα της έννομης τάξης, της θεσμικής δικαιοσύνης έναντι της αυτοδικίας». Έκπληκτο ωστόσο τον αφήνει η μαεστρία του Πουαρώ. «Είναι ένα μυαλό με απίστευτη ταχύτητα φωτός. Ιδιοφυία» λέει. Τέτοια μυαλά τον συνεπαίρνουν, ίσως επειδή ο ίδιος είναι του πάθους και της εξωστρέφειας και νιώθει πως του λείπει ο μηχανισμός της τετράγωνης λογικής. Δεν σας φοβίζουν την ίδια ώρα; «Ναι και βέβαια με φοβίζουν αλλά αυτό δεν αναιρεί την συναρπαστικότητα τους. Με τρελαίνει που ο Πουαρώ φτιάχνεται στο να αποκαλύπτει το έγκλημα και που το κάνει εξαιτίας μιας δικής του εσωτερικής ανάγκης να αποκαταστήσει το σφάλμα. Το βρίσκω φοβερό».

Κάτι προς μετατόπιση

Η κουβέντα μας παρασύρεται αλλού, είναι αυτή η οικειότητα που χτίζεται πάνω από ένα στρωμένο τραπέζι και ευνοεί τον αυθορμητισμό και από το πόσο καλό είναι το αρνάκι γυρνάμε απενοχοποιημένα στην αγωνία του να πετύχει η παράσταση. Πότε νιώθετε ότι πέτυχε μια παράστασή σας; «Θέλω να τη βλέπω και να αισθάνομαι πως είναι σύμφωνη με ό,τι με συνιστά. Όταν δεν είμαι εγώ –και έχω κάνει παραστάσεις που δεν ήμουνα– δεν νιώθω καλά». Τι πήγε λάθος και δεν ήσασταν εσείς; «Πολλές φορές από μια προσπάθεια να εκσυγχρονιστώ, από μια αγωνία μήπως είμαι παλιός, μήπως και δεν πάνω τα σημεία των καιρών, το παθαίνω. Τώρα πα

Ο Έλληνας σκηνοθέτης Τάκης Τζαμαργιάς λατρεύει την παλιά Λευκωσία και βρίσκει μέσα στις αντιθέσεις και αντιφάσεις της κάτι ιδιαίτερα θελκτικό.

ΤΑΚΗΣ ΤΖΑΜΑΡΓΙΑΣ

Το θέατρο είναι πληθυντικός αριθμός

Ο Έλληνας σκηνοθέτης πιστεύει στον λαϊκό χαρακτήρα του θεάτρου και στις μαγικές του στιγμές

όμως το ελέγχω. Ξέρω πως εκείνο που μετράει είναι η αλήθεια μου». Σε μια παλιά συνέντευξη είπατε ότι στο θέατρο σας ενδιαφέρει η συγγνώμη και η αγάπη. «Ναι, θέλω ο θεατής να φεύγει με μια αίσθηση θετικής, ότι μοιράστηκε κάτι ζωντανό, να νιώθει ότι κάτι τον συντάραξε, κάτι κουνήθηκε, κάτι να πηγαίνει προς μετατόπιση. Αυτό με μαγεύει». Νιώθετε ότι λιγοστεύουν στις μέρες μας οι παραστάσεις που μαγεύουν; «Νομίζω ζούμε σε μια εποχή του κακώς εννοούμενου πειραματισμού. Αναμφισβήτητα υπάρχουν μεταμοντέρνες προσπάθειες πολύ σημαντικές αλλά οι απομιμήσεις δεν έχουν ψυχούλα μέσα, τους λείπει το στοιχείο της έμπνευσης. Μήπως φταίει που μεγαλώνουμε; «Κι εγώ πολλές φορές αναρωτιέμαι. Από την άλλη όμως υπάρχει και ένα σύστημα που πολλές φορές αποφασίζει βίαια ότι αυτό είναι θέατρο και το άλλο δεν είναι. Κι εγώ είμαι απόλυτα κάθετος σ' αυτό: Το θέατρο είναι πληθυντικός αριθμός. Δεν υπάρχει ένα θέατρο. Το θέατρο πρέπει να είναι ανοικτών τάσεων και κατευθύνσεων». Εσάς τι εξακολουθεί να σας διαμορφώνει ως σκηνοθέτη; «Οι θεατές. Πηγαίνω στις παρα-

στάσεις μου μόνο και μόνο για να παρατηρώ τους θεατές. Βλέπω πράγματα που νόμιζα ότι είναι συγκλονιστικά να τα περνάνε στο έτοι και άλλα που δεν τα έχω φωτίσει, το πώς τα φωτίζει το μάτι τους. Κι αυτό είναι εκπληκτικό. Κάτι γίνεται εκείνη την ώρα στην επικοινωνία. Κάτι γεννιέται. Να σου πω κάτι; Εγώ πιστεύω στον λαϊκό χαρακτήρα του θεάτρου, ότι πρέπει να είμαστε ανοικτοί να μπει κόσμος και όχι να δημιουργείται μια κλίκα που ακόμα και από τον τρόπο που μιλάει πετάνει έξω όλους τους άλλους».

Λαθραία επιβίωση

Τα πιάτα εξαφανίζονται από το τραπέζι, η Αθηνά ρωτά αν θέλουμε καφέ, παραγγέλνουμε δύο σκέτους. Έχουμε ξεχάσει πού μείναμε, δεν έχει ωστόσο σημασία. Βλέπω στις σημειώσεις μου πως κάποτε τον ρώτησαν τι τίτλο θα έβαζε στη διαδρομή του και εκείνος απάντησε «λάθε βιώσας» – απόφθεγμα του Επικούρου – που σημαίνει ζήσε κρυφά, στην αφάνεια, απαρατήρητος. Του το

θυμίζω και ζητώ περισσότερα. «Δύσκολο να στο εξηγήσω. Νιώθω λες και επιβιώνω στο παραπέντε. Μου είναι όμως πολύ ισχυρό μέσα μου και με βάζει σε μια διερκή αναζήτηση το γεγονός ότι επιβιώνω λάθρα. Είναι δύσκολο να μιν είσαι μέσα στα πράγματα και όμως να σε φωνάζουν και να σε θυμούνται και να σε καλούν χωρίς καν να το τολμήσεις από μόνος σου. Ανέκαθεν είχα μεγάλες φοβίες, προτιμούσα να κινούμαι χαμηλόφωνα, ήσυχα». Και γιατί νομίζετε ότι σας καλούσαν; «Ίσως γιατί τα κινητρά μου έχουν μια αθωότητα. Και ξέρεις γιατί; Γιατί είμαι πολύ καλός θεατής. Όταν πηγαίνω στο θέατρο έχω ακριβώς την ίδια λειτουργία και την ίδια προσδοκία με την οποία πηγαίνα πάντα. Για εμένα το θέατρο είναι γιορτή, χαίρομαι, βάζω τα καλά μου». Όταν λέτε αθωότητα πώς την εννοείτε; «Παθιάζομαι όπως κάνουν τα παιδιά, τόσο απλά. Το θέατρο εμπεριέχει αυτή την αθωότητα. Αυτό που μπορεί να βγει σε μια στιγμή και να την κρατήσει για πάντα. Για όλη σου τη ζωή. Εγώ μια στιγμή

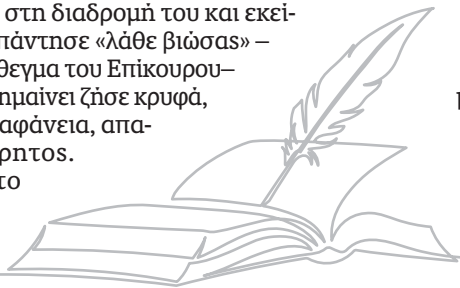
θυμάμαι τη Λαμπέτη, μια στιγμή την Παζινού, στιγμές μοναδικές που νομίζεις πως σου αλλάζουν τον κόσμο σου». Μου περιγράφει μια παράσταση της Σάρα Κέιν όπου στο τέλος οι πρωταγωνιστές, ενώ δεν είχαν ούτε χέρια, ούτε πόδια και ήταν μόνο το σώμα στην απόλυτη βία, υπήρξε τέτοια τρυφερότητα στο βλέμμα τους που όταν έφυγε από το θέατρο σε όλη τη διαδρομή προς το σπίτι έκλαιγε. Σπουδαία λέξη η τρυφερότητα, του λέω, συμφωνεί και ομολογεί πως τώρα ο ίδιος βρίσκεται σε μια φάση επαναπροσδιορισμού.

Παρουσίες, απουσίες

Τι προϋποθέτει ο επαναπροσδιορισμός; «Χρειάζεται να περνάς κρίσεις, για να εξελισσεσαι. Να μπορείς να πιάσεις τα σημεία των καιρών και δεν εννοώ μόνο πολιτικά αλλά και το πού πάνε οι άνθρωποι». Παρατηρείτε πολύ τους ανθρώπους; «Ναι πολύ. Και κάνω επαφή. “Κλέβω” πολλά πράγματα από το πώς μιλάνε, πώς σκέφτονται. Και με τους ηθοποιούς μου αυτό κάνω, με ενδιαφέρει πώς σκέφτεται ο καθένας τους. Είμαι ανοικτός σαν άνθρωπος. Το λάθρα που σου είπα πριν έχει να κάνει με το πόσο νιώθω μέσα στο επάγγελμα όχι με το πόσο ανοικτός είμαι». Δεν νιώθετε μέσα στο επάγγελμα; «Δεν διεκδικώ χώρο, αυτό εννοώ, γιατί πιστεύω ότι ο χώρος θα βρεθεί. Και το πιστεύω βαθύτερα αυτό, πως όταν έχεις κάτι να πεις κάποια στιγμή θα βρεθεί και ο χώρος. Εγώ δεν είχα ανθρώπους που με έσπρωξαν. Ό,τι έχει γίνει στη διαδρομή μου, έγινε κομματάκι-κομματάκι από μια ομάδα που είχα στο Κερατσίνι και η οποία είναι η παρακαταθήκη μου. Από τις 7 το απόγευμα μπαίναμε και βγαίναμε 4 τη νύχτα. Δεν έχω ζήσει άλλα πράγματα, ήμουνα πολύ δοσμένος στο θέατρο. Γι' αυτό τώρα έχω λαχτάρα για εγγόνι. Έχω τύψεις μάλλον για το γιο μου που δεν ήμουν πολύ παρών». Όλοι έχουμε τις ρωγμές μας έτσι δεν είναι; «Το σημαντικό είναι να τις εντοπίζουμε και να κάνουμε κάτι μ' αυτές όχι μόνο εκτονωτικά». Ο επαναπροσδιορισμός πού σας πάει τώρα; Σε κάτι πιο βαθύ, πιο ουσιαστικό. Νομίζω πως είμαι πιο γαλήνιος μέσα μου. Έχω βαθύνει πιο πολύ στις σχέσεις μου με τα ζωά, έχω πολύ αγάπη, με ηρεμεί το ζώο, μπορώ να αποφορτιστώ εντελώς παρατηρώντας τα. Το θέατρο σας έχει μαλακώσει; «Ναι, με έχει τρυφερέψει. Παλιά ήμουνα πολύ άκαμπτος και σκληρός με τον εαυτό μου. Και αυτό δεν ωφελεί σωστά; Καθόλου. Σε αφήνει με μια κενότητα και μια συνεχόμενη πίκρα».

Οι σιδερωμένες κουρτίνες

Συνειδητοποιώ πως το μαγειρείο έχει αδειάσει. Ζητώ τον λογαριασμό. Μια τελευταία ερώτηση του λέω, περιμένει να την ακούσει. Ζητώ μια εικόνα από τα παιδικά του χρόνια που τον έχει καθορίσει. «Τα παιδικά μας χρόνια συνειδητά ή μη είναι το σημείο αναφοράς μας» απαντά και συνεχίζει: «Πολλές φορές σκέφτομαι πως θα ήταν αλλιώς η πορεία μου, αν δεν είχε πεθάνει η μάνα μου, αν δεν είχα πεθάνει η μάνα μου στα 12 μου χρόνια. Θυμάμαι πως μέναμε σε ένα σπίτι που είχε ένα μικρό δωμάτιο και μια κουζίνα και κάποια στιγμή η μάνα μου κατάφερε να νοικιάσει ένα τριάρι για να μετακομίσουμε εκεί, το λαχταρούσε σε όλη της τη ζωή να πάμε κάπου καλύτερα, τόσο που πριν ακόμα πάμε πήγε και έβαλε τις κουρτίνες. Τη χτύπησε όμως ο καρκίνος και σε τρεις μήνες πέθανε και δεν πήγαμε ποτέ στο νέο σπίτι. Όταν αργότερα πήγα με τον πατέρα μου και είδα τις κουρτίνες συγκλονίστηκα. Κρέμονταν εκεί άψογα σιδερωμένες αλλά η μάνα μου δεν ήταν στη ζωή. Αυτή η εικόνα με σημάδεψε. Είναι τρομερό άμα το δεις μέσα στο μέγεθός του και έξω από αυτό». Γνώφω καταφατικά και την ίδια ώρα μετανιώνω που δεν ήταν αυτή η αρχή της κουβέντας μας...

Συνύπαρξη και επικοινωνία επί σκηνής

Ο Γιώργος Ευαγόρου και ο Ιζέλ Σεΐλανι μιλούν στην «Κ» για την παράσταση «Το Νησί», σε σκηνοθεσία Αχιλλέα Γραμματικόπουλου

«Οι αλήθειες είναι καταγεγραμμένες, ο καθένας τις αντιλαμβάνεται και τις επεξεργάζεται όπως μονάχα ο ίδιος ξέρει. Το μεγάλο θέμα είναι να μην έρθει στον χώρο του θεάτρου προκατειλημμένος και με πάγιες στερεωμένες απόψεις» λέει ο Γιώργος Ευαγόρου για το αν είναι εύκολο να ειπωθούν ιστορικές αλήθειες στο θέατρο.

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

«**Το Νησί**» είναι η καινούργια παραγωγή της ΕΘΑΑ, σε συνεργασία με την Point To Contemporary Theater και την παράσταση σκηνοθετεί ο Αχιλλέας Γραμματικόπουλος. Το κείμενο είναι των Αχιλλέα Γραμματικόπουλου και Μιχάλη Κολοκοτρώνη και το έργο είναι εμπνευσμένο από το «The Island» του Athol Fugard. «Το Νησί» εστιάζει στο συλλογικό τραύμα της σύγχρονης κυπριακής κοινωνίας, φωτίζοντας τις δύο όψεις μιας διαιρεμένης ταυτότητας και αναδεικνύει τη βία που υπέστησαν άνθρωποι λόγω της πίστης ή της καταγωγής τους. Επί σκηνής βρίσκονται οι ηθοποιοί Γιώργος Ευαγόρου και Ιζέλ Σεΐλανι, οι οποίοι μιλούν στην «Κ» για το έργο, τον «Άλλο» και για το αν λέγονται αλήθειες στο θεατρικό σανίδι.

–Υποθέτω πως δεν θα γίνει μάθημα ιστορίας... είναι εύκολο μέσα από τη θεατρική συνθήκη να ειπωθούν δύσκολες αλήθειες;

Γιώργος Ευαγόρου: Σίγουρα με αυτό το έργο δεν κάνουμε διδακτισμό, δεν κουνάμε το δάχτυλο και λέμε θυμάστε τι έγινε, τι έπρεπε να γίνει και πώς είναι γραμμένη η ιστορία. Ακόμα και η ίδια η ιστορία γράφεται πάντοτε από τη μεριά του νικητή ή του χαμένου, με κρυμμένες αλήθειες και αρκετά γεγονότα που μπορεί να μη συνέβησαν ακριβώς όπως είχαν συμβεί. Μέσα από τη θεατρική συνθήκη όπως την ονομάζετε εσείς, εγώ θα έλεγα από μία ζωντανή πράξη όπου συν-κινούνται ταυτόχρονα θεατές και ερμηνευτές, λέμε την ιστορία μέσω αναπαραστάσης των συνθηκών και των συναισθημάτων που διαδραματίστηκαν την εποχή εκείνη, την ημερομηνία εκείνη στο συγκεκριμένο χώρο. Οι αλήθειες είναι καταγεγραμμένες, ο καθένας τις αντιλαμβάνεται και τις επεξεργάζεται όπως μονάχα ο ίδιος ξέρει. Το μεγάλο θέμα είναι να μην έρθει στον χώρο του θεάτρου προκατειλημμένος και με πάγιες στερεωμένες απόψεις. Εμείς λέμε την ιστορία με ουδέτερη χροιά δεν παίρνουμε θέση, πώς θα αντιληφθεί ο θεατής και τι θα αποκομίσει εναπόκειται στον ίδιο.

Ιζέλ Σεΐλανι: Πιστεύω ότι το θέατρο πρέπει να δείχνει την αλήθεια. Επιλέγω να λέω «να δείχνει» αντί «λέω», επειδή η αλήθεια έχει να κάνει πολύ με την προοπτική. Για τις ίδιες πράξεις, οι άνθρωποι μπορεί να έχουν διαφορετικές απόψεις και η νίκη κάποιου μπορεί να θεωρηθεί ως ήττα του άλλου. Ενώ το θέατρο, πάντα απ'

όλα, στοχεύει στο να φέρει μια νέα προοπτική, με διαφορετική εστίαση σε μια πράξη. Λειτουργεί σαν καθρέφτης για να δείξει την κρυμμένη αλήθεια πέρα από όλη τη διδακθείσα και μαθημένη ιστορία. Οι τέχνες, όρα από την πολιτική δήλωση, φέρνουν την ανθρωπιστική αντίληψη που οδηγεί το κοινό σε μια κατανόηση μέσω της καρδιάς, όχι μόνο με το μυαλό. Για να εκφράσουν τη δύσκολη αλήθεια, οι καλλιτέχνες πρέπει να είναι γενναίοι και πιστεύω ότι είμαστε.

–Η παράσταση λέτε δεν αναζητεί τη «θέση», αλλά την παρατήρηση... πόσο λείπει η θέαση της άλλης πλευράς και του Άλλου;

Γ.Ε.: Νομίζω ότι δεν λείπει καμιά θέση, είναι γκριζο σημείο που βρίσκεται μπροστά μας, μέσα μας, και προσπαθούμε να βρούμε το χαμένο κομμάτι του παζλ.

Ι.Σ.: Η παρατήρηση και η προοπτική αποτελούν ένα εντυπωσιακό μέρος της εμπειρίας για το κοινό. Επειδή θα γίνουν μάρτυρες μιας διαδικασίας όπου η έντονη μεταμόρφωση των χαρακτήρων μάς οδηγεί και μας κάνει να νιώθουμε ότι τελικά παραδεχόμαστε ότι η ανθρωπότητα είναι μία. Ο άνθρωπος είναι άνθρωπος. Επομένως, είναι πολύ σημαντικό να βλέπουμε και να δημιουργούμε ενσυναίσθηση για το κοινό σε όλη τη διάρκεια της παράστασης.

«**Αγωνίζομαι** μέσα από την τέχνη μου και αγωνίζομαι για να ευαισθητοποιήσω τις κοινωνίες, ώστε να αντιμετωπίσουν το μεταπολεμικό τραύμα» λέει ο ηθοποιός Ιζέλ Σεΐλανι.

χωρισμός και μια επιβαλλόμενη πραγματικότητα «δίνεται» στους Κύπριους εδώ και πολλά χρόνια. Οι άνθρωποι αισθάνονται ανασφαλεις μερικές φορές λόγω του μεταπολεμικού τραύματος, αλλά

αυτό δεν σημαίνει ότι οι άνθρωποι δεν θέλουν να ζήσουν μαζί. Όταν υπάρχει ένας αρουραίος στο σπίτι σου, δεν καις το σπίτι σου. Οι άνθρωποι γενικά έχουν πάντα την τάση να προχωρούν,

ρίπτωση που είσαι έξω από κάτω. Γιατί όποιος έχει καρδιά μπορεί να δει έναν άνθρωπο απλώς ως άνθρωπο. Σκεφτείτε τα παιδιά. Δεν ξέρουν τους άλλους, δεν ξέρουν τη γλώσσα, δεν ξέρουν τη θρησκεία... Βλέπουν τον άνθρωπο ως άνθρωπο. Γιατί μια αγνή καρδιά βλέπει πρώτα τον άνθρωπο ως άνθρωπο, όχι τον άλλον. Δείτε τις μητέρες: μια απώλεια είναι απώλεια για κάθε μητέρα. Και χρειάζεται μόνο μια αγνή καρδιά και ένα αντικειμενικό μυαλό για να μη βλέπεις κάποιον ως «άλλο». Μερικές φορές νιώθω «άλλος» στο νότο επειδή μιλάω τουρκικά, αλλά νιώθω και «άλλος» στο βορρά επειδή με βλέπουν ως ένα άτομο που προσπαθεί σκληρά να μάθει ελληνικά για να σπάσει το γλωσσικό φράγμα για να επικοινωνήσει με τους ανθρώπους. Στον καπιταλιστικό κόσμο όπου όλη η Μεσόγειος ζει τη μετανάστευση, μαζικές μετακινήσεις και ανθρώπους που υποφέρουν από πολέμους. Το «άλλος» δεν είναι τρόπος να ορίσουμε ένα άτομο... Το «άλλος» είναι μια πολιτική δήλωση που επινοήθηκε από τα καπιταλιστικά καθεστώτα για να προσπαθήσουν να μειώσουν την αξία των ανθρώπων, να ατιμάσουν και να νιώσουν μεγαλύτερο κατά κάποιο τρόπο για την εγωιστική ναρκισσιστική αντίληψή τους.

–Η γλωσσική ιδιαιτερότητα της

παράστασης, με ελάχιστα μέρη να μην είναι μεταφρασμένα, σε τι στοχεύει;

Γ.Ε.: Ο λόγος που δεν έχουν μεταφραστεί, και ο λόγος που δεν υπάρχουν υπέρτιτλοι (θα υπάρχουν μόνο σε μερικές παραστάσεις) είναι για να νιώσουμε τα συναισθήματα και του ενός ήρωα και του άλλου χωρίς να καταλαβαίνουμε τη γλώσσα. Πρέπει να νιώσει ο θεατής το ίδιο συναίσθημα που νιώθει ένας φυλακισμένος μαζί με το συγκρατούμενό του. Δεν καταλαβαίνει τη γλώσσα, δεν μπορεί να αντιληφθεί τι θέλει να πει ο συγκρατούμενός του, πρέπει να συγκεντρωθεί και να καταλάβει το νόημα του αποσπόμενου όλου αυτού του μονολόγου as πούμε, που ακούγεται στο ίδιο κελί μαζί του. Αν μεταφραζόταν ή αν παρουσιαζόταν με υπέρτιτλους δεν θα έχει κανένα νόημα αυτή η παράσταση.

Ι.Σ.: Η παράσταση σχεδιάστηκε πρώτα απ' όλα από τους θεατρικούς συγγραφείς και τον σκηνοθέτη με τρόπο που να αγγίζει την καρδιά του κοινού. Η γλώσσα είναι μελωδία, μπορεί να παίξει σε διαφορετικούς ρυθμούς και συχνοτήτες και νότες. Αλλά το θέατρο ως τέχνη μιλάει κυρίως και πιο αποτελεσματικά με σωπή, παύσεις, πράξεις... Ο καθηγητής μου στη δραματική σχολή έλεγε «στη μουσική υπάρχουν και παύσεις» που σημαίνει ότι υπάρχουν βαθύτερα νοήματα, όταν η γλώσσα σταματά. Το θέατρο δεν είναι μόνο μια τέχνη ποιητικής, είναι μια τέχνη έκφρασης με όλη την ανάσα, τον χτύπο της καρδιάς, τα γέλια και τα δάκρυα... Η γλώσσα είναι σημαντική, αλλά σέβομαι τον σκηνοθέτη μας [σ.σ. Αχιλλέα Γραμματικόπουλου] για τη σοφή επιλογή του στη γλώσσα της παράστασης, επειδή καταφέρνει να δημιουργήσει αισθητικά και πολιτικά επίπεδα στην καλλιτεχνική διαδικασία με όλες τις λεπτομέρεις επιλογές του. Υπάρχουν πολύ σάφεις και εντυπωσιακοί λόγοι, στόχοι σε όλες τις γλωσσικές επιλογές του σκηνοθέτη.

Πληροφορίες: «Το Νησί», σκηνοθεσία Αχιλλέα Γραμματικόπουλου. Επί σκηνής: Γιώργος Ευαγόρου, Ιζέλ Σεΐλανι. Φωνή Αγγλου ανακριτή: Δημήτρης Δημητρίου, φωνή επικουρικού αστυνομικού: Cagdas Polilli. Παραστάσεις: 20, 21, 24, 27, 28 Νοεμβρίου και 1 Δεκεμβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. 16, 23, 30 Νοεμβρίου, ώρα 6:30 μ.μ. WhereHaus 612, Ιωάννη Κουσουλίδη 5, Παλλουριώτισσα, Λευκωσία. Κατάλληλο για άτομα 15 ετών και άνω. Πληροφορίες: τηλέφωνο 25877827.

Οι άνθρωποι έχουν πάντα την τάση να προχωρούν

–Γιατί νομίζετε πως είναι δύσκολη η συνύπαρξη σήμερα;

Γ.Ε.: Δεν είναι δύσκολη καμιά συνύπαρξη. Υπάρχουν κάποια πράγματα που έχουν εδραιωθεί μέσα μας από μικρά παιδιά, διδασκόμενοι μία ιστορία που ποτέ δεν ψάξαμε πραγματικά. Είναι μία ιστορία καταγεγραμμένη, αληθινή ιστορία, αλλά δεν ψάξαμε οι ίδιοι να δούμε τι απ' αυτό μας κάνει να μένουμε πίσω στη συνύπαρξη. Μην ξεχνάμε ότι αυτές οι συνθήκες, συνθήκες πολέμου, εμπόλεμες, μεταπολεμικές, συμβαίνουν για τα οφέλη των μεγάλων, το θέμα είναι ποιοι την πληρώνουν. Το να συνυπάρχεις με έναν άνθρωπο ανεξαρτήτως χρώματος, θρησκείας, εθνικότητας κτλ., είναι δικό μας θέμα, που πρέπει εμείς οι ίδιοι να το ψάξουμε, με όλες τις δικλίδες ασφαλείας που μας έχουν εμπλουτίσει τα τελευταία χρόνια.

Γιώργος Ευαγόρου: «Αν είναι καθαρή η θέση μας, αν είναι καθαρά τα επουλωμένα τραύματα των πληγών, τότε η κάθε συνέντευξη δεν είναι παρά μόνο η ένδειξη της απόφασής μας».

Ι.Σ.: Να ζούμε μαζί, με ποιον...; Αν εννοείτε Τουρκοκύπριους και Ελληνοκύπριους μαζί, αυτή δεν είναι η αλήθεια. Οι άνθρωποι ζουν ήδη μαζί. Ο κόσμος είναι ένα μεγάλο μείγμα ανθρώπων. Στην Κύπρο, πολλές διαφορετικές θρησκείες, γλώσσες, εθνικότητες ζουν σε αρμονία. Στην πραγματικότητα, ένας πολιτικός δια-

να συγχωρούν, να ξεχνούν και να αντιμετωπίζουν...

–Εσείς ήλθατε αντιμέτωποι με τα δικά σας τραύματα ή θέσεις και πώς τα αντιμετωπίσατε;

Γ.Ε.: Όλα ξεκινούν από τη διπαιδαγώγηση, όλα ξεκινούν με τη δουλειά που κάνεις μέσα σου, όλα ξεκινούν στο πόσο επηρεάζσαι, πόσο αφήνεις να επηρεαστείς και πώς το μετατρέπεις αυτό μέσα σου. Κάθε άνθρωπος έχει την ελευθερία να ενεργήσει και να πράξει με τα δικά του θέλω, αλλά να υπάρχει κάποιο υπόβαθρο. Το τραύμα ή η θέση αποφασίζεται καθαρά από εμάς τρωμένων των αναλογιών, και λαμβάνοντας τις συνέπειες. Αλλά, αν είναι καθαρή η θέση μας, αν είναι καθαρά τα επουλωμένα τραύματα των πληγών, τότε η κάθε συνέπεια δεν είναι παρά μό-

νο η ένδειξη της απόφασής μας.

Ι.Σ.: Ως ηθοποιός που έχει αφιέρώσει τη ζωή του στο θέατρο, μπορώ εύλογα να πω ότι για μένα δεν θα υπάρξει ποτέ ένας «άλλος». Δεν αφήνω τον εαυτό μου να νιώθει φόβο ή απόσταση από καμία κοινότητα ή κανένα άτομο. Αγωνίζομαι μέσα από την τέχνη μου και αγωνίζομαι για να ευαισθητοποιήσω τις κοινωνίες, ώστε να αντιμετωπίσουν το μεταπολεμικό τραύμα. Εκπροσωπώ μια γενιά στην οποία το μεταπολεμικό τραύμα μεταφέρεται ως πολιτιστική κληρονομιά, αλλά νιώθω δυνατός και δεν νιώθω μόνος που εργάζομαι μέσα από μια προοπτική που υποστηρίζει την αδελφότητα ανθρώπων από οποιαδήποτε γλώσσα, οποιαδήποτε θρησκεία... Πιστεύω στην ειρήνη στην καρδιά, στην ειρήνη στο νησί.

MATIEΣ ΚΟΣΜΟ
ΣΤΟΝ

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

ΛΟΝΔΙΝΟ

Ερως θριαμβευτής

Το έργο του Καραβάτζο «Ερως θριαμβευτής» θα βρίσκεται από τις 26 Νοεμβρίου στο Λονδίνο στην Πινακοθήκη Γουάλας (έως 12 Απριλίου). Δεν έχει ποτέ παρουσιαστεί στη Βρετανία και ανήκει στις συλλογές της Gemaeldegalerie του Βερολίνου. Παρουσιάζεται μαζί με δύο ρωμαϊκά γλυπτά, με τα οποία αποτελούσε πριν από 400 χρόνια μέρος της συλλογής του μαρκησίου Βιντσέντσο Τζουστινιάνι (1564-1637).

ΒΟΣΤΩΝΗ

Γουίνσλοου Χόμερ

Οι περίφημες υδατογραφίες του Γουίνσλοου Χόμερ (1836-1910) παρουσιάζονται στο Μουσείο Καλών Τεχνών της Βοστώνης (έως 19 Ιανουαρίου 2026). Η κοινή έκθεση των υδατογραφιών του συμβαίνει έπειτα από 50 χρόνια και δίνει τη δυνατότητα σε μια νέα γενιά να εκτεθεί στο φως της αμερικανικής ζωής του 19ου αιώνα. Ο Χόμερ υπήρξε σπουδαίος στυλίστας και εκπροσώπησε το ήθος της Αμερικής επί δεκαετίες.

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Λουίζ Μπουρζουά

Στην γκαλερί Hauser & Wirth (22η οδός) παρουσιάζεται έκθεση με έργα της γλύπτριας Λουίζ Μπουρζουά (1911-2010). Με τίτλο «Gathering Wool», η έκθεση διερευνά τη σχέση της Μπουρζουά με την αφαίρεση μέσα από την παρουσίαση γλυπτών της τελευταίας περιόδου, ανάγλυφων και έργων σε χαρτί. Μια εξαιρετική ευκαιρία για να δει κανείς όψεις έργου μιας μεγάλης μορφής που δούλεψε ασταμάτητα επί επτά δεκαετίες.

ΕΚΔΟΣΗ

Παρίσι, για πάντα!

Ενα βιβλίο που μιλάει για το πρώτο Παρίσι, μέσα από τη συμβίωση φύσης και άστεως, είναι το βιβλίο του φωτογράφου και συγγραφέα Μισέλ Αρνό (Michel Arnaud) με τίτλο «Forever Paris». Μιλώντας για την πόλη που θα είναι βιώσιμη και ευχάριστη, ο συγγραφέας ανοίγει μέσα από τις φωτογραφίες του ένα από τα πιο σημαντικά ζητήματα του σύγχρονου αστικού πολιτισμού: το μέλλον των πόλεων.

ΑΜΒΟΥΡΓΟ

Αντερς Ζορν

Η Πινακοθήκη του Αμβούργου ρίχνει τους προβολείς της στον Σουηδό ζωγράφο Αντερς Ζορν (1860-1920), ο οποίος στην εποχή του ήταν διάσημος και περιζήτητος (έως 25/1). Γύρω στο 1900 ήταν στο απόγειο της φήμης του και απέκτησε κοινό και στις ΗΠΑ, όπου ζωγράφιζε μέλη της υψηλής κοινωνίας και δύο προέδρους. Στη Σουηδία θεωρείται ένας από τους κορυφαίους καλλιτέχνες της εικαστικής ιστορίας της χώρας.

Το ιστορικό παλίμψηστο της Πράγας

Εμβλημα του μοντερνισμού της Τσεχίας, το πρώην ξενοδοχείο Ιντερκοντινένταλ ξαναγεννήθηκε και θέτει σημαντικά και σύνθετα ερωτήματα για το παρόν και το μέλλον της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς από την περίοδο του κομμουνισμού.

Χτισμένο ανάμεσα το 1968 και το 1974, το κτίριο είναι δείγμα μπρουταλιστικής αρχιτεκτονικής και υπήρξε το πρώτο διεθνές ξενοδοχείο πέντε αστέρων στην παλιά Τσεχοσλοβακία. Αν και η ανέγερσή του συνέπεσε με τη σοβιετική καταστολή της Άνοιξης της Πράγας, το ξενοδοχείο ήταν η πρώτη αμερικανική επένδυση στο ανατολικό μπλοκ, μια νησίδα ευημερίας και σύμβολο καλής ζωής, που, όμως, δεν ανταποκρίθηκε, λόγω πολιτικών συνθηκών, στις προσδοκίες.

Σήμερα, το κτίριο αυτό πλήρως ανακαινισμένο και εμπλουτισμένο με νέες προσθήκες, έργο των TaK Architects, λειτουργεί και πάλι ως ξενοδοχείο υψηλών προδιαγραφών (Fairmont Golden Prague). Σχεδιασμένο αρχικά από τον σημαντικό Τσέχο αρχιτέκτονα Κάρελ Φίλζακ (1917-2000), η ανέγερσή του τότε Ιντερκοντινένταλ είχε βασιστεί στην πρόσκληση πολλών ταλαντούχων συνδημιουργών, σχεδιαστών και καλλιτεχνών.

Με τα χρόνια εξέπεσε και περιήλθε σε κακή κατάσταση, κακοποιήθηκε κατά τη δεκαετία του 1990 με μια κακή παρέμβαση, αλλά ευτυχώς δεν καταδι-

Το **Ιντερκοντινένταλ** της Πράγας αποκαταστάθηκε και λειτουργεί εκ νέου ως ξενοδοχείο άλλου ομίλου.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Τι δουλειά έχουν πέντε σύγχρονοι βάρδοι στη Σκανδιναβία;

Είναι οι Curious Bards. Παράξενοι βάρδοι. «Αλλά και περιεργοί την ίδια στιγμή», με διορθώνει ο κύριος Γκρι. «Με την έννοια ότι η περιέργεια και η ανησυχία τους οδηγούν σε εξερευνήσεις και ταξίδια». Οι Παράξενοι (ή Περιεργοί) Βάρδοι σχηματίστηκαν το 2014. Είναι ένα σύνολο πέντε μουσικών τους οποίους ενώνει η αγάπη για την κελτική μουσική παράδοση.

Στα δύο προηγούμενα άλμπουμ τους («Extradition» και «Indiscretion») – όλα από την Harmonia Mundi) παρουσίασαν το απόσταγμα της ενδελεχούς μουσικολογικής έρευνάς τους πάνω στην έντεχνη και λαϊκή μουσική παράδοση της Σκωτίας και της Ιρλανδίας, με έμφαση στην παραγωγή του δεκάτου ογδόου αιώνα.

Το αποτέλεσμα ήταν έξοχο. Χρησιμοποιώντας σπάνια όργανα εποχής, και με στέρεη και ευρεία παιδεία στην «πρώιμη μουσική» (early music), οι πέντε σύγχρονοι αυτοί βάρδοι αναβιώνουν έναν κόσμο, όπως συμβαίνει συχνά με ένα μουσικό πρότζεκτ το οποίο υπερβαίνει τους περιορισμούς της εποχής που καλύπτει, ακούγεται περίεργα σύγχρονο, όσο και πιστό στην εποχή και στον τόπο που το γέννησε.

Τώρα, με το νέο τους άλμπουμ, το «Sublimation. Songs and dances from 18th-century Scandinavia», στρέφονται στη σκανδιναβική χερσόνησο, την ίδια χρονική περίοδο και πάλι, και πιο συγκεκριμένα στη Νορβηγία και στη Σουηδία. Μαζί τους συμπράττει

Στο «**Sublimation: Songs and dances from 18th-century Scandinavia**» η Ελληνίδα μεσόφωνος Ηλέκτρα Πλατιοπούλου συμπράττει με τους Curious Bards.

και η εξαιρετική Ελληνίδα –Θεσσαλονικιά, για την ακρίβεια– μεσόφωνος Ηλέκτρα Πλατιοπούλου. Η τελευταία ακούγεται κυρίως στις πιο αργές στιγμές του άλμπουμ, με μπαλάντες και τραγούδια που χαρακτηρίζονται από την υποβλητικότητα του παγωμένου υπερ-Βορρά. Ουσιαστικά, το άλμπουμ είναι μια συνεχής εναλλαγή μεταξύ των χορευτικών, ρυθμικών κομματιών που ξεσπώνουν και των ατμοσφαιρικών τραγουδιών, στα οποία η ανθρώπινη φωνή διαλύει το παραμικρό ίχνος πάγου και ρίχνει φως στις ατελείωτες νύχτες του σκανδιναβικού χειμώνα.

Ο κύριος Γκρι στέκεται στον τίτλο του άλμπουμ: Sublimation. Εξάχνιση, εξάγνιση – και βέβαια,

ανύψωση. Ο όρος όμως δεν έχει μία μόνο έννοια. Στη χημεία σημαίνει την άμεση μεταλλαγή μιας ουσίας από στερεή σε αέριο δίκως να περάσει από το στάδιο της υγροποίησης.

Υπάρχει πάντως και η παράμετρος της ψυχολογίας: ένας μηχανισμός άμυνας μέσα από τον οποίο ένα άτομο αποκρούει ή ανακατευθύνει ροπές και τάσεις που παραινούνται σε παράκλιση από τις νόρμες. Όπως όταν ο θυμός εκτονώνεται μέσα από τη σωματική άσκηση ή η θλίψη μέσα από την τέχνη. Είναι αυτό ακριβώς που κατορθώνουν οι Curious Bards μέσα από τους σκανδιναβικούς πάγους και τις νύχτες τους: ο ξηρός πάγος γίνεται αέρινος· η θλίψη της νύχτας ένα ανέερο πέταγμα.

Sublimation
Songs and dances
from 18th-century
Scandinavia
The Curious Bards
Ilektra
Platiopoulou
Harmonia Mundi

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

Η Μπιρκ στο ΟΑΚΑ, στην τελετή έναρξης των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας, το 2004. Το μελωδικό «ξωτικό» από την Ισλανδία που πλημμύρισε το αθηναϊκό στάδιο με το φόρεμα της Σοφίας Κοκοσαλάκη, τότε πλησίαζε τα σαράντα...

Εξήντα

Ποιος το περίμενε πως η Μπιρκ θα γινόταν εξήντα χρόνων; Κανείς δεν πίστευε πως είχε συγκεκριμένη ηλικία. Ήταν, ταυτόχρονα, κορίτσι, τελώνιο από την Ισλανδία, μπτέρα, ηλικιωμένη μάγισσα. Πρώτη φορά την είδα στο MTV το '90. Τραγουδούσε το «Sick For Toys», μαζί με τους Sugarcubes. Όταν έφυγε από την μπάντα, θύμωσα πολύ. Δεν την άκουγα για πολλά χρόνια. Παρ' όλα αυτά, την είδα στον Λυκαβηττό το '95. Νομίζω πως τραγουδούσε ξυπόλυτη, φορώντας ένα γαλάζιο φόρεμα. Είχα παρακολουθήσει τη συναυλία μ' ένα ψαροκόκαλο κολλημένο στον λαιμό μου από το μεσημεριανό. Την είδα ξανά στην ταινία του Τρίερ, αδιαφόρησα για την εμφάνισή της στην τελετή έναρξης των Ολυμπιακών Αγώνων, δεν πήρα χαμπάρι πως ήρθε ξανά το 2008. Όμως, τα τελευταία χρόνια την ακούω συνέχεια: όταν περπατάω τη νύχτα, όταν είμαι στο μετρό, όταν κάνει πολύ κρύο ή πολλή ζέστη, όταν ερωτεύομαι ή όταν δεν νιώθω τίποτα. Με αφορμή τα γενέθλιά της (21/11/1965), τον πρόσφατο λάιβ της δίσκο «Comucoria» και τη συνεργασία της με την Ισπανίδα σταρ Rosalía, ιδού μια επιλογή από δέκα τραγούδια, όσα τα προσωπικά της άλμπουμ. Ένα τραγούδι από κάθε δίσκο της.

Come To Me

Debut, 1993

Οι στίχοι της Μπιρκ είναι τόσο απλοί, σχεδόν αφελείς, με καθώς η μελωδία αναπτύσσεται, αποκτούν μια απόκοσμη διάσταση μέσα από τη φωνή της: «Σε αγαπώ. Σε λατρεύω. Θα σε φροντίσω. Θα σε προστατεύσω. Το κτίριο καίγεται. Πήδα και θα σε πάσω». Πράγματα δηλαδή που συμβαίνουν μόνο στα τραγούδια και όχι στην κανονική ζωή. Καμιά φορά φοβάμαι πως αγαπάμε περισσότερο τα τραγούδια από τους ίδιους τους ανθρώπους. Από το πρώτο της άλμπουμ που ήταν η διακήρυξη της ανεξαρτησίας της και της μοναδικότητάς της.

Headphones

Post, 1995

Είναι αλήθεια, τα ακουστικά μάς έσωσαν τη ζωή. Θα μπορούσε να πει κανείς, μάλιστα, πως μας έσωσαν από τη ζωή. Όταν έγραψε η Μπιρκ το «Headphones», που ακούγεται σαν κύτταρα καθώς πολλαπλασιάζονται μέσα στο σώμα του τραγουδιού, οι κασέτες ήταν ο μόνος φορητός τρόπος για ν' ακούμε μουσική. Μια νύχτα, η Μπιρκ έκανε ντους, βούρτισε τα δόντια της, φόρεσε πιτζάμες και ξάπλωσε στο κρεβάτι με τ' ακουστικά στα αυτιά. Ένας φίλος της είχε στείλει μια συλλογή με κομ-

μάτια. Το γουόκμαν ξεκίνησε να ξετυλίγει την κασέτα. Και το τραγούδι γράφτηκε.

Unravel

Homogenic, 1997

Το καλύτερο τραγούδι που έχει γράψει, από τον καλύτερο δίσκο που έχει ηχογραφήσει. Το τραγούδι που διαμόρφωσε τον ήχο των Radiohead, το κομμάτι που μπορείς να ακούς για μέρες στο ριπίτ, αφού είναι αδύνατον να δραπετεύσεις από τον ιστό του: «Πρέπει να φτιάξουμε νέα αγάπη». Η πρόβα του «Unravel» στο νεοϋορκέζικο λοφτ της Μπιρκ είναι ένα από τα πιο ωραία βίντεο που υπάρχουν στο YouTube. Μ' ένα λευκό φόρεμα, μπροστά στους εκπληκτικούς παρευρισκόμενους, χωρίς μικρόφωνο, μόνο καρδιά.

Cocoon

Vespertine, 2001

Το έγραψε όταν γνώρισε τον Μάθιου Μπάρνεϊ. Εζησαν μαζί μια δεκαετία, απέκτησαν μια κόρη, αλλά το τέλος δεν ήταν καλό. Όταν χώρισαν, η Μπιρκ έγραψε μερικά σκληρά τραγούδια για τον ίδιο ακριβώς άνθρωπο. Δεν είναι περίεργο όταν συμβαίνει αυτό; Αντιφατικό, σχεδόν συγκινητικά ανθρώπινο. Πάντως, εδώ βρίσκεται στην αρχή της σχέση της με τον Αμερικανό γλύπτη και η αγάπη τους είναι ακόμα σαν κουκούλι, καθώς τα μπιτ του τραγουδιού υφαίνουν κάτι που πρόκειται να ξηλωθεί.

Show Me Forgiveness

Medulla, 2004

Δεν έχει διάρκεια παραπάνω από δύο λεπτά. Οι στίχοι δεν είναι παραπάνω από τριάντα λέξεις. Δεν είναι τραγούδι. Είναι κάτι σαν προσευχή. Και η Μπιρκ, τραγουδώντας a cappella, δεν είναι λιγότερο από όλα: «Η ντροπή είναι ατέλειωτη. Έχασα την πίστη στον εαυτό μου. Συγχώρεσέ με».

Pneumonia

Volta, 2006

Είναι μεσάνυχτα και πετυχαίνω μια λάιβ εκδοχή του «Pneumonia» στο YouTube. Η Μπιρκ τραγουδάει μπροστά από ένα σύνολο πνευμάτων. Εννέα κοπέλες, όρθιες πάνω στη σκηνή, επαναλαμβάνουν σε παραλλαγές ένα μοτίβο από τέσσερις νότες που ωστόσο προκαλούν τον ίλιγγο ενός λαβύρινθου, επειδή χάνεις τον προσανατολισμό σου μέσα σ' αυτές και δεν μπορείς να βρεις την έξοδο. Μπροστά τους, ένα μικρό κορίτσι με χρυσό φόρεμα, μαύρες σκιές στα βλέφαρα, κοντό μαύρο μαλλί. Είναι πλέον σαράντα χρόνων: «Τα πνευμόνια σου θρηνούν, κορίτσι».

Mutual Core

Biophilia, 2011

«Οι τεκτονικές πλάκες στο στήθος μου». Με αυτόν τον στίχο ξεκινάει το «Mutual Core» που έχει για κουπλέ μια μελωδία, ήρεμη και υπνωτιστική, παιγμένη σε εκκλησιαστικό όργανο, προτού οδηγηθεί σ' ένα ρεφρέν τέκνο, les και το τραγούδι, εκείνη τη στιγμή, με μάρτυρες τα αυτιά μας, σπάζει σε δυο κομμάτια. Ή μήπως έχει συμβεί το ακριβώς αντίθετο; Μια τελευταία προσπάθεια να ενώσουμε τις ηπιέσεις μας, να τα δώσουμε όλα, όπως λέει και η ίδια. Ανέλπιστα, βέβαια.

History of Touches

Vulnicura, 2015

Η Μπιρκ θέλει να αντικαταστήσει το άγγιγμα, αυτή τη γεωλογία χαδιών που είχε στοιβαχτεί στην κοινή της ζωή με τον Μάθιου Μπάρνεϊ, με το «History of Touches», μα το μόνο που καταφέρνει είναι να φτιάξει ένα αρχείο πόνου. Το τραγούδι σαν νεγκatif της ιστορίας των αγγιγμάτων του ζευγαριού που τελικά χώρισε το '13. Ένα μικρό τραγούδι από ένα μικρό άλμπουμ: «Every single fuck we had together». Μερικοί στίχοι δεν χρειάζεται να μεταφράζονται.

Tabula Rasa

Utopia, 2017

Η Μπιρκ καθαρίζει το σπίτι, πλένει τα πιάτα, συμμαζεύει το χάος για να έρθει η κόρη της και να βρει τα πάντα τακτοποιημένα, ενώ ψιθυρίζει: «Καθαρό πιάτο, έκλειψέ το φως». Όσο πιο προσωπική γίνεται, τόσο μεγαλύτερη ευθύτητα αποκτάει το τραγούδι, καταλήγοντας να μιλάει αποκλειστικά για εμάς. Ο άντρας της την απάτη κι εμείς δεν ξέρουμε αν είμαστε η Μπιρκ ή ο άντρας της. Η εξομολόγηση είναι ενοχλητική όταν ο εξομολογούμενος δεν έχει το ένστικτο να μετατρέψει τον καημό του σε κάτι που ξεφεύγει από μια γνωστική λίστα. Αλλά αυτό δεν είναι το κρίσιμο στοιχείο που ξεχωρίζει τους καλούς δημιουργούς από τους υπόλοιπους;

Her Mother's House

Fossora, 2022

Στο τελευταίο της άλμπουμ, η Μπιρκ τραγουδάει μαζί με την τότε εικοσάχρονη κόρη της, les και παρακολουθούμε τη συνέχεια του «Tabula Rasa». Καθώς όλα έχουν ενηλικιωθεί και έχουν κοπάσει, αποκαλύπτεται το προφανές. Το σπίτι της μπτέρας σου είναι η φωνή της: «Όσο σε αγαπάω, τόσο σε απελευθερώνω».

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ «Διόραμα»

τχ. 62 (Σεπτέμβριος-Οκτώβριος 2025)

Κυκλοφόρησε το διμηνιαίο περιοδικό Τεχνών και Πολιτισμού «Διόραμα» με πλούσια ύλη και αυτή τη φορά, θεραπεύοντας διά των εργασιών που φιλοξενεί όλες τις εκφάνσεις του πολιτισμού. Το νέο τεύχος κυκλοφορεί με ένθετη φωτογραφία ψηφιδωτού του ψηφιδογράφου Γεώργιου Κεπόλα - και το εξώφυλλο του περιοδικού είναι έργο του Κεπόλα, εμπνευσμένο από τη φρίκη του πολέμου, τους χιλιάδες νεκρούς και τις καταστροφές στη Μέση Ανατολή. Στην πλούσια ύλη περιλαμβάνονται ενδιαφέροντα κείμενα για τη λογοτεχνία, συνεντεύξεις (Γιωγιά Ατζολετιάκη, Γεώργιος Κεπόλας), κείμενο για τον μουσικό δρο Μάριο Ιωάννου Ηλία. Στις σελίδες του περιοδικού επίσης το αναγνωστικό κοινό θα βρει μελέτες και άρθρα για την αρχιτεκτονική, το θέατρο, τον κινηματογράφο, με τον Άγι Παϊκό να συνεχίζει τα ενδιαφέροντα αφιερώματα στην ιστορία του κινηματογράφου, αλλά βιβλιοπαρουσιάσεις και βιβλιοκρισίες, καθώς και τις μόνιμες στήλες, όπως της Αγγέλας Χριστοφίδου «Στους δρόμους της Ευρωπαϊκής Ενώσεως», του Θεοδόση Παλαρινού «Απάνθισμα με άρωμα κυπριακό». Το «Διόραμα» είναι διαθέσιμο στα μεγάλα βιβλιοπωλεία και από τον εκδότη του, Ανδρέα Χατζηρωμά.

500 ΛΕΞΕΙΣ

με τη

ΛΗΔΑ ΡΟΥΜΑΝΗ

Έχει σπουδάσει κοινωνική και οργανωτική ψυχολογία στην Αγγλία και εργάζεται στον χώρο της μουσικής παραγωγής και του καλλιτεχνικού management. Είναι στιχουργός και έχει συνεργαστεί με σημαντικούς συνθέτες και ερμηνευτές. Η «Πόρτα ανοικτή» είναι η πρώτη της ποιητική συλλογή και κυκλοφόρησε πρόσφατα από τις εκδόσεις Καστανιώτη.

Επιμέλεια: ΤΑΣΟΥΛΑ ΕΠΤΑΚΟΙΛΗ

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;

Το «Περί Θεού» (Καστανιώτης), μια συζήτηση του Νόρμαν Μέλερ με τον Μάικλ Λέον, και τα «Ρήματα» (Αγρα) του Παντελή Μπουκάλα, τα οποία ξαναδιαβάζω.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;

Ότι την περίοδο της ποτοαπαγόρευσης στην Αμερική τα σαρλουν που πουλούσαν φθηνά οινόπνευματώδη ποτά λέγονταν «τυφλά γουρούνια» και σέρβιραν συχνά «μπόμπες» -ουίσκι ή τζιν- που παρασκευάζονταν σε μπανιέρες και απευθύνονταν σε κατώτερα λαϊκά στρώματα. Είναι από το τελευταίο βιβλίο της Σώτης Τριανταφύλλου, που εμπεριέχει αυτόν τον όρο στον τίτλο του.

Βρήκατε ποτέ τον μπελά σας επειδή διαβάσατε ένα βιβλίο;

Οχι ως «της μετα-μεταπολίτευσης χαμένη γενιά», Gen X, δηλαδή αφροντία, μονοτονικό σύστημα, ελευθερία στις επιλογές. Ευχή και κατάρρα.

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη.

Πρωί, στο ξεκίνημα της μέρας. Καφές ζεστός. Ανοικτό παράθυρο. Κινητό απενεργοποιημένο. Για μένα είναι καθημερινή πρακτική πριν σιδηποτέ άλλο στην ημέρα. Αν δεν διαβάσω έστω είκοσι σελίδες, νιώθω ότι δεν μπορώ να λειτουργήσω.

Υπάρχουν κάποια είδη λογοτεχνίας που προτιμάτε και άλλα που αποφεύγετε;

Λατρεύω τα ιστορικά μυθιστορήματα, γιατί μαζί με τη μυθοπλασία έχεις την ευκαιρία να μπεις σε μια ιστορική περίοδο και να θυμηθείς γεγονότα ή και να μάθεις πράγματα που δεν ήξερες. Αγαπώ όλο και περισσότερο την ιαπωνική λογοτεχνία. Τρελαίνομαι διαβάζοντας λαογραφικά και ηθογραφικά στοιχεία. Άλλος κόσμος. Συγκινούμαι σπάνια με βιβλία επιστημονικής φαντασίας και είμαι «δύσκολη» με την αστυνομική λογοτεχνία - αν κι εκεί βρίσκω συχνά αριστουργήματα.

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί

περισσότερο σε ένα βιβλίο;

Το να μην μπορώ να σταματήσω να το διαβάζω, να βουτώ στο σύμπαν του και να μην υπάρχει τίποτε άλλο όσο διαρκεί η ανάγνωση. Πολλές φορές, όταν ένα βιβλίο με «ρουφάει» ξεκινάμαι τόσο πολύ, που ξεχνάω τι μέρα είναι, ακόμη και τι έχω να κάνω.

Υπάρχει κάποιο αγαπημένο βιβλίο που θα θέλατε να γίνει ταινία;

Θα πω το πρώτο που σκέφτηκα: η «Νίκη» του Χρήστου Χωμενίδη (Πατάκη).

Πού συναντώνται, σε τι διαφέρουν η ποίηση και η στιχουργική;

Η ρίζα είναι ίδια, ιδίως όταν ένα τραγούδι ξεκινάει από τον στιχουργό και ο συνθέτης μελοποιεί τον στίχο. Η απεύθυνση όμως είναι διαφορετική. Στο τραγούδι οφείλεις να ακολουθήσεις ένα μέτρο, αναζητάς ένα «σύνθημα» για να πετύχεις μια κορύφωση στο ρεφρέν και έχεις δύο βασικούς συνεργούς: τον συνθέτη και τον ερμηνευτή. Οπότε ο λόγος έχει μια σύμπραξη, η οποία μπορεί να βοηθήσει πολύ την ανάδειξη του νοήματος - ή, αντιθέτως, να τη «σμυπότάρει». Στην ποίηση έχεις ελευθερία στη ροή του λόγου, επιλέγεις αν θέλεις συγκεκριμένο μέτρο ή ρίμες και ξέρεις επίσης ότι ο αναγνώστης μπορεί να διαβάξει το ποίημα σε δικό του χρόνο, με τη συγκέντρωση που βρίσκει και στον χρόνο που θέλει. Επίσης ένα τραγούδι είναι πολύ πιο εύκολα προσβάσιμο στο κοινό -μπορείς ακόμη και να πέσεις πάνω του αντί να επιλέξεις να το ακούσεις- από ένα ποίημα που θεωρείται πιο δυσνόητο και λιγότερο κατανοητό είδος τέχνης. Για να καταλήξω, είναι τόσο ίδιες και τόσο διαφορετικές λειτουργίες.

«Πόρτα ανοικτή»: Σε ποιους, σε τι (ανθρώπους, καταστάσεις, συναισθήματα);

Στη ζωή. Δηλαδή στους ανθρώπους, στα συναισθήματα, στις εμπειρίες, στις ευκαιρίες, στη συμπίεση, στην αλήθεια σου, στην αποδοχή, στο λάθος, στο πάθος, στην αγάπη, στη δημιουργία, στο ταξίδι, στις χαρές και στις λύπες.

Των **ΓΙΩΤΑΣ ΜΥΡΤΣΙΩΤΗ**
και **ΕΛΕΝΗΣ ΣΑΜΠΑΝΗ**

«**Δεν θέλω** να ζω αυτό που μπορώ. Θέλω να ζω αυτό που ονειρεύομαι. Έναν κόσμο όπου θα συνυπάρχουμε και θα σεβόμαστε ο ένας τον άλλο. Κι αυτός ο κόσμος δεν υπάρχει στις Σέρρες». Ο διάλογος ανάμεσα στον Οδυσσέα και στη μητέρα του στον σιδηροδρομικό σταθμό Θεσσαλονίκης, λίγο πριν η αμαξοστοιχία αναχωρήσει για την Αθήνα, σηματοδοτεί τη ρήξη με το παρελθόν και τη φυγή για μια νέα αρχή, μακριά από την κλειστή, συντηρητική κοινωνία της πόλης του. Μόνο που για να φτιάξει τελικά τον κόσμο που ονειρεύεται, επιστρέφει στον γενέθλιο τόπο.

Ο Γιώργος Καπουτζίδης επέλεξε τη δική του πόλη για να τιτλοφορήσει την τηλεοπτική σειρά «Σέρρες» και να ξετυλίξει εκεί την προσωπική οδύσσεια του ομοφυλόφιλου πρωταγωνιστή, την πολυπλοκότητα των σχέσεων, τον αγώνα για την αποδοχή των σεξουαλικών προτιμήσεων, για να φθάσει στην ουσία που δεν είναι τίποτα άλλο από το ερώτημα: «Μπορούμε να είμαστε ο εαυτός μας και να μας αγαπάνε».

Στα τραπέζακια της πλατείας Ελευθερίας, οι Σερραίοι απολαμβάνοντας τον καφέ μπορεί να σχολιάζουν τις τολμηρές ερωτικές σκηνές ή τους συμπολίτες τους που εμφανίζονται στη σειρά ως κομπάρσοι, ακραίες φωνές συντηρητισμού όμως δεν έχουν ακουστεί. Αντίθετα, η προβολή της πόλης αποτελεί αφορμή για μια καταβύθιση στην αυτογνωσία της σύγχρονης επαρχιακής μεγαλούπολης. Η «Κ» απευθύνθηκε σε Σερραίους που αφουγκράζονται την κοινωνία, για να διερευνήσει πώς αποδέχονται μια σειρά που βγάζει εκτός συνόρων μέσα από το διεθνές συνδρομικό κανάλι την οπτική της ελληνικής επαρχίας στην ομοφυλοφιλία, στις προκαταλήψεις και τις συνέπειες του σεξουαλικού προσανατολισμού.

«Σε μια χώρα που έχει υποφέρει από γραφικότητες με γεγονότα ασέβειας προς την τέχνη, όπου μπερδεύουμε την καλλιτεχνική οπτική με την καθημερινότητα, με πιο πρόσφατη την αποκαθήςωση έργων τέχνης στην Πινακοθήκη, η κοινωνία των Σερρών δείχνει ανεκτικότητα», μας λέει ο καλλιτεχνικός διευθυντής του ΔΗΠΕΘΕ Σερρών, Γιώργος Ανδρέου. Είναι κοινώς αποδεκτό πως αυτό οφείλεται και στον Γιώργο Καπουτζίδη.

«Οφελος για την πόλη»

Ο δημοσιογράφος και συγγραφέας Βασίλης Τζανακάκης δεν έχει δει τη σειρά, δέχθηκε όμως αρκετά τηλεφωνήματα από φίλους και γνωστούς που ζουν εκτός Σερρών. «“Τι γίνεται στην πόλη σας, Βασίλη; Είναι αλήθεια όλα αυτά που διαδραματίζονται στις “Σέρρες”;» με ρωτούν. Τους εξηγώ πως δεν πρόκειται για πραγματικά γεγονότα, αλλά για μυθοπλασία μέσα από την οποία ο δημιουργός, με τη δική του εκφορά λόγου και εικόνας, εκφράζει την άποψή του».

Ποια είναι όμως η δική του άποψη; «Είμαι ανοιχτός σε κάθε δημιουργία, σε οτιδήποτε έχει σχέση με την ελευθερία του ατόμου να ασχολείται και να διαθέτει τον εαυτό του όπως θέλει, αρκεί να μη φτάνει στα άκρα. Και μόνο που η πόλη βγαίνει προς τα έξω είναι προς όφελός της». Ο Καπουτζίδης, συνεχίζει, είναι «προικισμένο άτομο, ανοιχτό μυαλό, που δεν διαστάζει να εκφράσει την άποψή του. Ωραιοποιεί “τας Σέρρας”, αλλά δεν μπορούσε να κάνει διαφορετικά. Η πόλη όμως που ζω, πνίγει τη δημιουργία», επισημαίνει. Και εξηγεί: «Όπως όλες οι επαρχίες, έτσι και οι Σέρρες είναι επικίνδυνες γι’ αυτούς που έχουν όνειρα και φτερά. Διαθέτουν περισσότερα νύχια που ξεοκίζουν τα φτερά. Επειδή είναι κλειστές κοινωνίες, δεν αποδέχονται το διαφορετικό. Αμα ξεχωρίσεις, αν δεν σε κάνουν “νούμερο”, σε αποκλείουν. Επί 34 χρόνια κυκλοφορούσα το περιοδικό “Γιατί”. Όταν διέκοψα τη λειτουργία του πανηγυρικά το 2009, πάνω από 40 άτομα μου χτύπησαν την πλάτη περιλπύοντά με λέγοντας πως το αγόραζαν από τα περίπτερα. Μα, τα τελευταία χρόνια, ένα περίπτερο το διέθετε και, από τα 10 τεύχη, πουλούσε ένα. Μα-

Τι λένε στις Σέρρας για τις «Σέρρες»;

Οι Σερραίοι μιλούν για την επιτυχημένη
τηλεοπτική σειρά του Γιώργου Καπουτζίδη

Πατέρας και γιος στις «Σέρρες» έρχονται κοντά μέσα από την απώλεια αλλά και την αποδοχή. Παράλληλα «τρέχουν» οι «δεύτερες ιστορίες», της κολλητής του Οδυσσέα, του κεντρικού χαρακτήρα, αλλά και της θείας του, η οποία μπαίνει με έναν αναπάντεχο τρόπο στην όλη συζήτηση περί φύλου.

κρία, λοιπόν, από μια πόλη που δεν διαβάζει. Τρία βιβλιοπωλεία έκλεισαν φέτος, και τα δύο που διαθέτουν μια μεγάλη γκάμα τίτλων φυτοζωούν. Ο Σερραίος μισεί τα βιβλία. Κι αν μισείς το διάβασμα, πώς θα είσαι ανοιχτός και ανεκτικός στη διαφορετικότητα».

«Υπάρχουν και αντιδράσεις»

Μια τοιοχογραφία του σύγχρονου κοινωνικού ιστού επιχειρεί ο καλλιτεχνικός διευθυντής του ΔΗΠΕΘΕ Σερρών. Σερραίος ο ίδιος, γνωρίζει ότι οι συμπατριώτες του εκτιμούν τον σεναριογράφο και νιώθουν περήφανοι για τον συγγραφέα τους δημιουργό. «Όπως σε όλη την Ελλάδα, έτσι και στις Σέρρες υπάρχει, δυστυχώς, μια πολύ μεγάλη γκάμα από συντηρητικές φωνές και σε πολλές περιπτώσεις ακροδεξιές, ως προς το πολιτικό πρόσημο, αντιδράσεις. Ένα κομμάτι των αντιδράσεων καλύπτεται από μια κακώς εννοούμενη θρησκοκληψία. Παράλληλα υπάρχει και μια προοδευτική, θετική και εγκάρδια αντιμετώπιση, ειδικά για ένα σerial το οποίο αφορά τις μειονότητες ως προς τον σεξουαλικό προσανατολισμό, προερχόμενη κυρίως από τον αριστερό χώρο. Στο κέντρο παρατηρούμε μια ήπια δυσφορία ως επί το πλείστον από τις ερωτικές σκηνές, αλλά με μια συναινετική οπτική, ένα βλέμμα κατανόησης και ανεκτικότητας. Αυτά τα χαρακτηριστικά αφορούν

κάθε κοινωνία. Οι ίδιες αποκρώσεις υπάρχουν και στις Σέρρες. Η πόλη μας διαφοροποιείται λιγάκι σε σχέση με τις παραθαλάσσιες περιοχές, στις οποίες λόγω του τουρισμού οι κοινωνίες είναι πιο ανοιχτές. Η διαφοροποίηση αυτή έχει βαθύτερα αίτια», αναφέρει ο κ. Ανδρέου. Οφείλεται, όπως εξηγεί, «στην οικονομική κρίση μιας ανθηρής στο παρελθόν αγροτικής περιοχής, που είχε ως αποτέλεσμα ο νομός να πέσει από τις πρώτες στις τελευταίες θέσεις της οικονομικής και παραγωγικής δυναμικής. Οι οικονομικές δυσχέρειες, η υποβάθμιση της καθημερινότητας και η πληθυσμιακή συρρίκνωση παράγουν κοινωνικά συντηρητικά στερεότυπα που υιοθετούνται, δυστυχώς, και από ένα τμήμα της νεολαίας, η οποία επιδεικνύει μεγάλη ακαμψία και συντηρητική αντιμετώπιση ακόμα και για τον σεξουαλικό προσανατολισμό. Πιστεύω όμως ότι, από τη στιγμή που ένα θέμα δημιουργεί ακόμα και αντιδράσεις, σημαίνει ότι ήρθε η ώρα να μπει στο κοινωνικό σώμα. Να γίνει σιγά σιγά αντιληπτό αυτό που ουσιαστικά αποτελεί και την πιο δημιουργική έκφραση του ουμανισμού. Μόνοντος τελικά η κοινωνία θα κινηθεί μοιραία προς την αλληλοπεριχώρηση, η οποία οφείλει να είναι αγαπητική, ουσιαστική και όχι μόνο τυπική».

Αφουγκραζόμενη καθημερινά την κοινωνία, η δήμαρχος της

πόλης Βαρβάρα Μητλιάγκα δεν εισπράττει αρνητικά σχόλια. «Η σειρά είναι καλοδεχούμενη», λέει, «παρά το γεγονός ότι αγγίζει ένα θέμα με το οποίο μερίδες συντηρητικών ανθρώπων δεν θα ήθελαν να ταυτιστεί η πόλη τους. Ο Γιώργος Καπουτζίδης είναι αγαπημένος Σερραίος όλων. Μεγαλώσαμε μαζί, ήμασταν συμφοιτητές στη Νομική Θεσσαλονίκης, και επειδή βίωσε την επαρχία, αγγίζει τον σεξουαλικό προσανατολισμό με μεγάλη ευαισθησία. Ταυτόχρονα προβάλλει τις απλές ομορφίες της πόλης, τόπους που αγαπάμε: την κοιλάδα των Αγίων Αναργύρων, την πλατεία Ελευθερίας, το κέντρο με τους πεζοδρόμους, την Ακρόπολη –τον λεγόμενο Κουλά– απ’ όπου απολαμβάνουμε τη θέα. Υπάρχει καλύτερη προβολή για τις Σέρρες από τις “Σέρρες”;».

Η γενιά Ζ λέει «ναι»

Είναι ο Καπουτζίδης ο «αγαπημένος Σερραίος» όλων; Έτσι φαίνεται: διότι ρίχνει τους προβολείς στην πόλη του για να μιλήσει με τον πιο «είλικρινή και ανθρώπινο τρόπο και το γνωστό του χιούμορ για την αποδοχή, τη συμπεριληψη και την αγάπη ανεξαρτήτως φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού, βάζοντας για πρώτη φορά στο κάδρο το “I” του ακρωνυμίου ΛΟΑΤΚΙ, τα intersex ή διαφυλικά άτομα», αναφέρει χαρακτηριστικά στην «Κ» η 27χρονη Σερραία Μαρία Δημητρίου.

Η επίσης 27χρονη Χριστίνα Σαρακατσάνου μεγάλωσε στις Σέρρες, αλλά τα τελευταία εννέα χρόνια ζει στη Θεσσαλονίκη. Όπως λέει, «ο Καπουτζίδης δεν είχε σκοπό να κάνει ταξιδιωτική εκπομπή. Η σειρά δείχνει τις Σέρρες όπως τις ένιωσε ο ίδιος, με τη νοσταλγία και την οικειότητα που νιώθει όταν επιστρέφει εκεί. Έτσι κι εγώ, κάθε φορά που γυρίζω αισθάνομαι ότι είναι το σπίτι μου, περπατάω στα δρομάκια και με πλημμυρίζει μια γλυκιά νοσταλγία.

»Τα πλάνα είναι γυρισμένα στις όμορφες γωνιές της πόλης, χωρίς φυσικά να δείχνουν την πιο άσχημη πλευρά της. Δεν ήταν αυτός ο σκοπός της σειράς. Εδώ βλέπουμε την κοιλάδα όπου πηγαίνει για ποδηλατάδα ο Οδυσσέας με τον Αγγελο, τη λίμνη Κερκίνη, χωρίς να απουσιάζουν φυσικά και τα πλάνα από τους κεντρικούς και πολυσύχναστους δρόμους της.

»Οι Σέρρες είναι μικρή κοινωνία. Όπως σε κάθε πόλη, υπάρχουν οι ομοφοβικοί, οι ρατσιστές, αλλά και οι συμπενοτικοί άνθρωποι. Επειδή όμως όλοι γνωρίζονται μεταξύ τους, είναι πιο εύκολο να γίνουν αντιληπτά αυτά τα χαρακτηριστικά. Υπάρχει κουτσομπολιό και η τάση να κώνουν τη μύτη τους εκεί που δεν τους επηρεάζουν, αλλά ταυτόχρονα υπάρχει το περιθώριο για την ανάπτυξη διαπροσωπικών σχέσεων και αρκετή στοργή».

Ο 23χρονος Φώτης Παύλου θυμάται πως όταν ήταν το προηγούμενο διάστημα στις Σέρρες, στο διπλανό τετράγωνο υπήρχε το σπίτι όπου πραγματοποιούνταν τα γυρίσματα της ομώνυμης σειράς του Γιώργου Καπουτζίδη. «Δεν είχα την ευκαιρία να το δω από μέσα, αλλά μου είχαν πει –ακόμη και η γιαγιά μου– ότι ήταν ακριβώς όπως φαινόταν στην τηλεόραση. Ο Καπουτζίδης είναι ιδιαίτερα αγαπτός, όχι μόνο σε εμένα, αλλά και στους περισσότερους κατοίκους της πόλης. Τον θαυμάζω για τον τρόπο που σε κάθε του δουλειά καταπιάνεται με σοβαρά κοινωνικά ζητήματα και τα φέρνει στο προσκήνιο με ευαισθησία και χιούμορ. Αυτό ακριβώς κάνει και στις “Σέρρες”. Μου αρέσει που προσεγγίζει την ομοφυλοφιλία με αυτόν τον τρόπο, παρουσιάζοντας την ιδέα ενός γκέι καφέ στην επαρχία, χωρίς υπερβολές ή δραματοποιήσεις. Είναι μια σημαντική κίνηση για την πόλη μας, γιατί προβάλλει εικόνες μιας κοινωνίας πιο ανοιχτής, ακόμη κι αν αυτές δεν αντανακλούν πλήρως την πραγματικότητα. Παρ’ όλα αυτά δεν θεωρώ πως αν όντως άνοιγε κάποιος ένα γκέι καφέ στην πόλη θα υπήρχαν αντιδράσεις ή οι κάτοικοι θα το έβλεπαν σαν κάτι διαφορετικό από τα υπόλοιπα».

Στη Γεωργία Κουδέρη, 28 χρόνων, έκανε εντύπωση όταν είδε την πόλη της μέσα από τη σειρά του Γιώργου Καπουτζίδη. «Έλεγα “ρε φίλε, πραγματικά φαίνεται πάρα πολύ όμορφη η πόλη στον φακό”. Παρόλο που πολλά παιδιά φεύγουν και πηγαίνουν στα αστικά κέντρα, εγώ ομολογώ ότι οι Σέρρες μου αρέσουν και για αυτό έχω επιλέξει να ζήσω εδώ.

»Τώρα όσον αφορά τη σειρά, βλέπουμε στη δεύτερη σεζόν ότι ο πρωταγωνιστής ανοίγει ένα γκέι καφέ στην πόλη, κάτι που απ’ όσο γνωρίζω δεν υπάρχει προς το παρόν. Δεν λείπουν όμως τα μαγαζιά με χαλαρό και ευχάριστο στυλ, που δεν θυμίζουν και τόσο επαρχία.

»Ο Καπουτζίδης βάζει μέσα στοιχεία τα οποία μπορεί να μην αντικατοπτρίζουν πιστά την πραγματικότητα, αλλά λειτουργούν συμβολικά και αποπνέουν κάτι οικείο. Παρουσιάζει τις Σέρρες μέσα από μια οικογένεια και με χιούμορ μάς μιλάει για τους περιεργούς γείτονες, το σόι που μπλέκεται παντού, και φυσικά το γεγονός ότι όλοι γνωρίζονται μεταξύ τους. Αυτά είναι στοιχεία που όντως υπάρχουν στις Σέρρες, αλλά και σε κάθε μικρή κοινωνία.

»Δεν έχω ακούσει προς το παρόν μεγαλύτερους να τη συζητούν, αλλά ξέρω ότι πολλοί θα ήθελαν να τη δουν, καθώς ο Καπουτζίδης είναι αγαπτός, όχι μόνο επειδή είναι Σερραίος, αλλά κυρίως γιατί είναι ταλαντούχος καλλιτέχνης».

“

Ανεκτικότητα

Σε μια χώρα που έχει υποφέρει από γραφικότητες με γεγονότα ασέβειας προς την τέχνη, όπου μπερδεύουμε την καλλιτεχνική οπτική με την καθημερινότητα, η κοινωνία των Σερρών δείχνει ανεκτικότητα.

Γιώργος
Ανδρέου

Καλλιτεχνικός
διευθυντής
του ΔΗΠΕΘΕ
Σερρών

“

Όπως παντού

Παρουσιάζει τις Σέρρες μέσα από μια οικογένεια και με χιούμορ μάς μιλάει για τους περιεργούς γείτονες, το σόι που μπλέκεται παντού, και φυσικά το γεγονός ότι όλοι γνωρίζονται μεταξύ τους. Στοιχεία που υπάρχουν στις Σέρρες, αλλά και σε κάθε μικρή κοινωνία.

Γεωργία
Κουδέρη
28 ετών

Η Ροσαλία και η ποπ του μέλλοντός μας

«Lux» με επιρροές από τον Μπαχ μέχρι την Μπιορκ!

Της **ΒΑΡΒΑΡΑΣ ΣΑΒΒΙΔΗ**

Στο τοπίο της κυρίαρχης σύγχρονης ποπ, η Ροσαλία με τον τέταρτο δίσκο της, «Lux», κάνει μια εντυπωσιακή στροφή στον ήχο της, προτείνοντας κάτι πραγματικά ενδιαφέρον. Εχοντας ήδη δύο βραβεία Grammy, δεκατρία Latin Grammy και αμέτρητες ακόμη διακρίσεις, θα μπορούσε με ευκολία να συνεχίσει στο μουσικό ύψος που την καθιέρωσε. Ποιος θα περίμενε μετά το ευφυές «El mal querer» του 2018 και τη ρεγκeton εξωστρέφεια του προσανατολισμένου στη γενιά του TikTok «Motomami» του 2022, να οδηγηθεί σε έναν θεματικό δίσκο εμπνευσμένο από την ορχηστρική μουσική, τη γυναικεία μυστικιστική παράδοση και τις πνευματικές αναζητήσεις; «Οι αγαπημένοι μου καλλιτέχνες είναι αυτοί που δεν σου δίνουν αυτό που θέλεις, αλλά αυτό που χρειάζεσαι», αναφέρει σε podcast των New York Times, υποστηρίζοντας τη στροφή της σε ένα υλικό εσωστρεφές, που ζητάει, όπως λέει, πολλά από το κοινό της. «Όσο πιο πολύ βρισκόμαστε στην εποχή της ντοπαμίνης, τόσο αναζητώ το ακριβώς αντίθετο», εξηγεί.

Μάλερ, φάντο και φλαμένκο
Ο δρόμος έως το «Lux» ήταν σπαρμένος με μελέτη αιογραφιών από όλο τον κόσμο, κειμένων της Σιμόν Βέλ και της Ούρσουλα Λε Γκεν, και ακουσμάτα από Μαρία Κάλλας, Μπαχ και πολύ Μάλερ.

Κάθε τραγούδι του «Lux» κρύβει μια ιστορία και αναφορές που θα γέμιζαν σελίδες. Ο τέταρτος δίσκος της Ροσαλία είναι αδιαμφισβήτητο ότι πιο φιλόδοξο έχει κυκλοφορήσει.

«Οι αγαπημένοι μου καλλιτέχνες είναι αυτοί που δεν σου δίνουν αυτό που θέλεις, αλλά αυτό που χρειάζεσαι», δηλώνει η Ισπανίδα σταρ.

Επί ένα χρόνο έσβηνε κι έγραφε στίχους σε δεκατρείς γλώσσες, και άλλον ένα πήρε η ηχογράφηση, όπου συνεργάστηκε με τη φημισμένη Συμφωνική Ορχήστρα του Λονδίνου και την Αμερικανίδα συνθέτρια Καρολίν Σο. Παράλληλα, από το άλμπουμ δεν λείπουν και οι συνεργασίες με καλλιτέχνες του φλαμένκο, όπως η Εστρέγια Μορέντε, και των πορτογαλικών φάντο, όπως η Καρμίνιο, που είδαμε και στο «Poor Things» του Λάνθιμου. Το αποτέλεσμα είναι πληθωρικό. Κάθε τραγούδι κρύβει μια ιστορία και αναφορές που θα γέμιζαν σελίδες. Αδιαμφισβήτητο, είναι

ό,τι πιο φιλόδοξο έχει κυκλοφορήσει έως τώρα κι ένας δίσκος με καλογραμμένα κομμάτια, που αναπτύσσονται σε τέσσερις πράξεις: η απομάκρυνση από την αγνότητα, το εγκόσμιο στοιχείο, η Θεία Χάρη και ο αποχαιρετισμός. Πολλοί μιλούν για αριστούργημα, άλλοι για τον δίσκο της χρονιάς, κάποιοι για άριστο μάρκετινγκ που πέτυχε τη δουλειά του, προτάσσοντας ως δώλωμα το εντυπωσιακό πρώτο σινγκλ «Bergain».

Μια σύγχρονη, τριγλώσση καντάτα, εμπνευσμένη από τη Χιλντεγκαρντ του Μπίνγκεν, με δραματικά ορχηστρικά και χορωδιακά μέρη σε ύφος μπαρόκ, που ανεβάζει κατακόρυφα τη θερμοκρασία του άλμπουμ, θυμίζοντας σε στιγμές κάτι μεταξύ των Κάριμα Μπουράνα του Ορφ και συνθέσεων του Βιβάλντι. Στο ρετσιτατίβο εμφανίζεται η «θείκη παρέμβαση» με τη φωνή της Μπιορκ, ενώ ακούγεται και ο Αμερικανός παραγωγός Ιβ Τιούμορ. Στο κομμάτι που προηγείται, το «Mio Cristo Piange Diamanti», τραγουδά στα ιταλικά σε μια δική της εκδοχή άριας, ενώ στο «Porcelana», όπου ακούγεται η βιβλική φράση «Ego sum lux mundi» («Εγώ είμαι το φως του κόσμου»), αντλεί έμπνευση από την ιστορία της Ριονέν Γκένσο, ποιήτριας και μοναχής στην Ιαπωνία του 17ου αι., η οποία χάραξε το πρόσωπό της για να υπερβεί τη ματαιοδοξία της και να γίνει δεκτή στο μοναστήρι. Ωραία παραβολή για τη Ροσαλία, που «σπάει» την

Η Ροσαλία επί ένα χρόνο έσβηνε κι έγραφε στίχους σε δεκατρείς γλώσσες, και άλλον ένα πήρε η ηχογράφηση του «Lux», για την οποία συνεργάστηκε με τη φημισμένη Συμφωνική Ορχήστρα του Λονδίνου.

πρότερη εικόνα της για να γίνει ίσως αποδεκτή από τους μύστες της ποιοτικής πειραματικής ποπ; Στις λίγες ημέρες κυκλοφορίας του δίσκου, πάντως, έχει ήδη κατακτήσει κάτι σημαντικό. Να συζητείται με μια ένταση που ίσως είχαμε να δούμε από το «Cowboy Carter» της Μπινγιονσέ, και που σπάνια καταφέρνουν καλλιτέχνες από την Ευρώπη, σε άλλη γλώσσα πέρα από τα αγγλικά. Η Ροσαλία, ήδη από το ντεμπούτο της το 2017 με τον φλαμένκο δίσκο «Los Angeles», δεχόταν πυρά από τους «πουρίστες» οι οποίοι κατηγορούσαν την Καταλανή τόσο για πολιτισμική οικειοποίηση, όσο και για μη πιστή απόδοση του είδους. «Είμαι τρομερά ευγνώμων στους ανθρώπους που διατήρησαν την παραδο-

σιακή μορφή του φλαμένκο, διότι έτσι μπόρεσα να το σπουδάσω. Οι βάσεις του είδους δεν πρέπει να καθούν. Όμως, δεν μπορώ να αγνοήσω την επιθυμία μου να εξερευνώ πέρα από την πεπατημένη», σχολίασε πρόσφατα. Οι πολέμιοι του «Lux» αμφισβητούν τις φωνητικές ικανότητές της στις σύγχρονες άριες του άλμπουμ και αν αυτό που κάνει είναι ένα είδος σύγχρονος όπερας. Πράγματι, ερμηνευτικά δεν έχει την ποιότητα εκπαιδευμένης λυρικής σοπράνο, όμως δεν διατείνεται πως κάνει κάτι άλλο πέρα από ποπ μουσική. «Απλώς την προσεγγίζω διαφορετικά», υπογραμμίζει η ίδια. «Υπάρχει άλλος τρόπος και το έχουν αποδείξει περιπτώσεις όπως η Μπιορκ και η Κέιτ Μπους».

«Δεν υπάρχει Α!»
Ετσι, δοκιμάζει υφές και ενορχηστρώσεις, πειραματίζεται με ιδέες, γλώσσες και ιδιώματα, δίνει έμφαση στον στίχο, φέρνει στο προσκήνιο θέματα που σπάνια βλέπουμε σε σημερινά ποπ άλμπουμ. Πατάει στο παρελθόν, με τρόπο που έρχεται από το μέλλον. Και αυτά «με μια σαφή πρόθεση να είναι όλα παιγμένα από ανθρώπους. Πολύ συνειδητά έχω αποφύγει κάθε είδους λούπα», τονίζει στην El Pais. «Αν υπάρχει κάποιο ηλεκτρονικό στοιχείο, αυτό έχει μόνο υποστηρικτικό ρόλο. Η τεχνητή νοημοσύνη είναι ανύπαρκτη σε αυτό τον δίσκο». Κόλα εντυπωσιασμού ή πραγματική τέχνη από την 33χρονη Ισπανίδα σταρ; Μόνον ο χρόνος θα δείξει.

Παλαιά & Ελιά
LIVE STAGE

"νωρίς την
Κυριακή."

30/11
ΕΥΡΥΔΙΚΗ

ώρα έναρξης: 20:00

ΜΑΖΙ ΤΗΣ:
Στέφανος Γεωργιτσόπουλος - κιθάρα
Γιάννης Τιπτιρής - πλήκτρα

Marco Grinover - μπάσο
Στέλιος Παύλου - τύμπανα

Minimum Charge €50
Είσοδος (περιλαμβάνεται) €20

Χορηγός
Επικοινωνίας:

LOVE
100.7 FM
98.1 & 105.7

ΤΟ ΠΡΩΙΝΟ
ΠΟΥ ΑΚΟΥΕΙ
ΟΛΗ Η ΚΥΠΡΟΣ!

LOVE
100.7 FM
98.1 & 105.7

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ
06:00 – 10:00

cyta
ένα με σένα

Τάσος Τρύφωνος - Χριστιάνα Αρτεμίου
Σύλια Ιωαννίδου - Γρηγόρης Αυγουστή

ΜΟΥΣΙΚΗ

Του ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ

STUDIO KOMNIS

Πάθος και ένταση προσδιόρισαν τις ερμηνείες των μουσικών, οι οποίοι απέδωσαν με συναρπαστικό τρόπο έργα του 19ου αλλά και του 20ού αιώνα.

Μουσική δωματίου υψηλών προδιαγραφών

Ένα εξαιρετικά πυκνό πενήθημερο με συναυλίες υψηλού επιπέδου πραγματοποιήθηκε από τις 21 έως και τις 25 Οκτωβρίου στην αίθουσα του Φιλολογικού Συλλόγου «Παρνασσός». Στο κέντρο της Αθήνας, σε ένα χώρο με σχεδόν ιδανική ακουστική για έργα μουσικής δωματίου, ο διάσημος εβραϊκής καταγωγής Αμερικανός βιολονίστας Πίνκας Τσούκερμαν μαζί με μια ομάδα ταλαντούχων νέων μουσικών παρουσίασε πέντε εξυπνα δομημένα, μεστά προγράμματα με σημαντικά έργα του ρεπερτορίου. Κάθε βραδιά περιλάμβανε στο πρώτο μέρος δύο ή περισσότερες σχετικά σύντομες συνθέσεις και στο δεύτερο μέρος ένα σημαντικό εκτενές έργο, όπως το Κουιντέτο εγχόρδων αρ. 2 σε ύφεση μείζονα (έργο 87) του Μέντελσον, το Κουιντέτο για

Αρίστα προετοιμασμένοι και πολύ καλά συντονισμένοι, οι μουσικοί προσέφεραν αναγνώσεις σφιχτές, λεπτομερώς δουλεμένες και με αίσθηση του ύφους κάθε εποχής και κάθε συνθέτη. Στο πανόραμα αυτό υπήρχε και μία ελληνική συμμετοχή, αυτή της υψιφώνου Χριστίνας Πουλίτση, η οποία επέλεξε τραγούδια και άριες στο πλαίσιο ενός προγράμματος γαλλικής αισθητικής. Αγνωστο πώς χώρεσε σε αυτό η άρια της Ντόνα Άννας από τη δεύτερη πράξη του «Ντον Τζοβάνι» και γιατί δεν προτιμήθηκε κάποιο από τα τραγούδια του Λιστ σε γαλλικούς στίχους, αντί του δεύτερου από τα τρία (ιταλικά) «Σονέτα του Πετράρχη».

Ποιητικές ερμηνείες

Στις 22 Οκτωβρίου η βραδιά ξεκίνησε ανάλαφρα με το πρώτο μέρος από το Τρίο για έγχορδα σε σι ελάσσονα (D. 471) του Σούμπερτ. Ακολούθησε μια γεμάτη πάθος ερμηνεία του πρώτου Τρίο για πιάνο σε ρε ελάσσονα του Αντον Αρένσκι και στη συνέχεια η απόδοση της πολύ πιο λιτής, όσο και ρωμαλέας γραφής του Μπραμς στο Κουιντέτο του για κλαρινέτο, έργο 115. Ο Ερβέ συνέβαλε αποφασιστικά στην επιτυχία, ενώ την επόμενη βραδιά σφράγισε με την ακρίβεια και τη μουσικότητά του τη μοντερνιστικής αισθητικής σουίτα για κλαρινέτο, βιολί και πιάνο από την «Ιστορία του Στρατιώτη» του Στραβίνσκι. Η «γαλλική» βραδιά ολοκληρώθηκε με το Κοντσέρτο του Σοσόν, στο οποίο οι Ματατίας και Στανισλάφσκι απέδωσαν με συναρπαστικό τρόπο τα σολιστικά μέρη.

Πάθος και ένταση προσδιόρισαν επίσης την ερμηνεία του Κουιντέτου για πιάνο του Σούμαν στις 24 Οκτωβρίου, με τον Γκάμπριελ Σβάμπε να αποδίδει ποιητικά το μέρος του τσέλου. Είχε προηγηθεί η δεξιοτεχνική παρουσία της Μεέροβιτς σε έργο για πιάνο του Σκριάμπιν. Ο Σβάμπε ξεχώρισε επίσης στις ερμηνείες της τελευταίας βραδιάς, καθώς απέδωσε με μεγάλη πλαστικότητα το μέρος του τσέλου στα έργα των Ντβόρζακ και Μπραμς. Παρά την ένταση, κοινή στις ερμηνείες και των δύο συνθέσεων, οι μουσικοί άφηναν χώρο στις φράσεις να αναπτυχθούν. Μάλιστα, η εύστοχη συστολή και διαστολή του χρόνου συνεισέφερε σημαντικά στην ποιότητα των ερμηνειών, που ολοκλήρωσαν με επιτυχία το απολαυστικό πενήθημερο.

Καμία άλλη επιλογή

★★★★^{1/2}**ΜΑΥΡΗ ΚΩΜΩΔΙΑ (2025)****Σκηνοθεσία:** Παρκ Τσαν-γουκ**Ερμηνείες:** Λι Μπιουνγκ-χαν, Σον Γε-τζιν

★ κακό

★★ μέτριο

★★★ καλό

★★★★ πολύ καλό

★★★★★ εξαιρετικό

CINEMA

Του ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ

Ο Λι Μπιουνγκ-χαν, γνωστός από το τηλεοπτικό «Παιχνίδι του καλαμαριού», ερμηνεύει έναν άνδρα σε απόλυτο πανικό, που τελικά θα ανακαλύψει μέσα του μια φύση πολύ πιο πρωτόγονη και άγρια από όσο μπορούσε να φανταστεί.

Ο άνθρωπος είναι επικίνδυνο πλάσμα

Μια κορεατική διασκευή του «Τσεκουριού» του Κώστα Γαβρά

Ο ιδιοφυής Κορεάτης δημιουργός Παρκ Τσαν-γουκ («Oldboy») επιστρέφει με μια χειμαρρώδη μαύρη κωμωδία, που αποτελεί και ριμέικ-διασκευή πάνω στο «Τσεκούρι» του Κώστα Γαβρά. Ένας σκληρά εργαζόμενος οικογενειάρχης βλέπει τη σχεδόν ειδυλλιακή ζωή του να γκρεμίζεται όταν η εταιρεία στην οποία δουλεύει επί δύομισι δεκαετίες τον απολύει ξαφνικά. Καθώς ο ίδιος και η οικογένειά του αρνούνται να αποχωριστούν τις πολυτέλειες – και ιδίως το όμορφο σπίτι τους – που απολαμβάνουν, εκείνος θα πάρει μια ακραία απόφαση: να βγάλει από τη μέση τους υπόλοιπους υποψηφίους για μια θέση σε καινούργια δουλειά, ώστε να σιγουρευτεί για την πρόσληψή του.

Επιδεικνύοντας τη χαρακτηριστική οξυδερκεία του, ο Τσαν-γουκ καταπιάνεται με το θέμα της σύγχρονης εργασιακής πραγματικότητας, μέσα προφανώς από τη δική του μοναδική ματιά. Επί της ουσίας, εδώ έχουμε

ένα θρίλερ, το οποίο αποδομεί μεθοδικά τις έννοιες της ηθικής και της δικαιοσύνης, αφού αυτές μοιάζουν περίπου περιττές στον σημερινό κόσμο.

Αντιθέτως, εκεί βασικό ρόλο έχει το αίσθημα ευθύνης, πολύ ταιριαστό και με τον ασιατικό χαρακτήρα του φιλμ, το οποίο θα οδηγήσει τον πρωταγωνιστή στην αδιανόητη απόφασή του. Φυσικά, στο δεύτερο επίπεδο αναδύεται το φάντασμα του κοινωνικού αυτοματισμού και του άκρατου ατομισμού, που μαστίζει σχεδόν όλες τις ανεπτυγμένες κοινωνίες.

Θρίλερ στα όρια της φάρσας

Όλος αυτός ο κυνισμός πάντως, αν και πρόδηλος, φιλτράρεται αποτελεσματικά μέσα από το έντονα χιουμοριστικό ένστικτο του Παρκ Τσαν-γουκ, ο οποίος δεν διστάζει να φλερτάρει ακόμη και με τα όρια της φάρσας, προκειμένου να δώσει τον κωμικό χαρακτήρα που θέλει στην ταινία του. Γενικώς εδώ έχουμε

να κάνουμε με τολμηρό σινεμά αξιώσεων, ακόμη και αν όλοι οι αφηγηματικοί μηχανισμοί του (π.χ. αυτός του σασπένς) δεν λειτουργούν εξίσου. Από την άλλη, εκείνος που σίγουρα αποδίδει τα μέγιστα είναι ο πρωταγωνιστής, Λι Μπιουνγκ-χαν, γνωστός μας από το τηλεοπτικό «Παιχνίδι του καλαμαριού», ο οποίος ερμηνεύει ιδανικά έναν άνδρα σε απόλυτο πανικό, που τελικά θα ανακαλύψει μέσα του μια φύση πολύ πιο πρωτόγονη και άγρια από όσο μπορούσε να φανταστεί.

Ο γενικότερος σαρκασμός ωστόσο θα κορυφωθεί στο φινάλε, όπου βλέπουμε την τεχνητή νοημοσύνη να έχει ουσιαστικά αντικαταστήσει το εργατικό δυναμικό. «Μαχόμαστε –ακόμη και κυριολεκτικά– για πράγματα που μας ξεπερνούν, χαμένοι στα προσωπικά μας μικροσυμφέροντα», μοιάζει να σχολιάζει ο Τσαν-γουκ, σε μία από τις πιο ευφυείς και αιχμηρές στιγμές της τρέχουσας κινηματογραφικής σεζόν.

HOME CINEMA

Το «τέρας» που αγαπάει ο Ντελ Τόρο

Φρανκενστάιν ★★

ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ (2025), 149'**Σκηνοθεσία:** Γκιγιέρμο ντελ Τόρο**Ερμηνείες:** Οσκαρ Αϊζακ,

Τζέικομπ Ελόνρτι

Ο σπουδαίος Γκιγιέρμο ντελ Τόρο πραγματοποιεί μια επιθυμία ζωής, μεταφέροντας στην οθόνη τον αγαπημένο μύθο του με το δικό του, μοναδικό κινηματογραφικό στυλ, σε ένα φιλμ που βλέπουμε στην πλατφόρμα του Netflix. Ο ιδιοφυής αλλά και εγωπαθής επιστήμονας δρ Φρανκενστάιν (Οσκαρ Αϊζακ) δίνει ζωή στο Πλάσμα (Τζέικομπ Ελόνρτι) μέσα από ένα τερατώδες πείραμα. Όταν ωστόσο το δημιουργήμα ξεφεύγει από τον έλεγχό του, θα ξεκινήσει μια εμμονική καταδίωξη που θα καταλήξει στην παγωμένη Ανταρκτική.

Από αυτό το τελευταίο σκηνικό εκκάνει η ταινία του Ντελ Τόρο, ο οποίος τη χωρίζει ουσιαστικά

σε δύο (γραμμικά) μέρη: ένα από τη σκοπιά του δημιουργού και ένα από εκείνη του δημιουργήματος. Η δεύτερη είναι μάλλον και πιο ενδιαφέρουσα, με τις ανάλογες προεκτάσεις περί ζωής - θανάτου, του «προβλήματος» της αθανασίας, καθώς και ζητήματα ταυτότητας - διαφορετικότητας, να παρουσιάζονται σε δεύτερο επίπεδο. Όλα τα παραπάνω δίνουν επίσης μια πιο ανθρώπινη διάσταση του μύθου, η οποία ενισχύεται και από την αφοσιωμένη ερμηνεία του Τζέικομπ Ελόνρτι στον ρόλο του Πλάσματος.

«Θρησκεία»

Εκείνο βέβαια που κάνει το φιλμ του Ντελ Τόρο να ξεχωρίζει είναι από τη μια ο επικός χαρακτήρας και από την άλλη η αισθητική του. Γενικώς εδώ κυριαρχεί η εντύπωση μιας ιστορίας μεγαλύτερης –και σπουδαιότερης– από

αυτήν που όντως είναι ο «Φρανκενστάιν», κάτι που υποστηρίζεται και από την πλουσιότητα παραγωγή του Netflix.

Από την άλλη, ο Ντελ Τόρο, που έχει δηλώσει ότι για εκείνον ο συγκεκριμένος μύθος αποτελεί «θρησκεία», δεν αναλώνει τους πόρους του σε «βαριά» ειδικά εφέ και πράσινες οθόνες του CGI: αντιθέτως ποντάρει στα εκπληκτικά χειροποίητα σκηνικά, στα κοστούμια και στα πρακτικά εφέ, τα οποία κάνουν τα πάντα να φαίνονται απτά, αληθινά, με μια προσοχή στη λεπτομέρεια που ελάχιστες φορές έχουμε δει στο σύγχρονο σινεμά του φανταστικού.

Συνολικά η ταινία του αποτελεί αποθέωση της αισθητικής ταυτότητάς του, παρότι δεν καταφέρνει να φθάσει στο παραμυθένιο βάθος, π.χ., του «Λαβυρίνθου του Πάνα».

Πάντα υπάρχει κάτι που μας κρατάει όρθιους

Ο νέος δίσκος «Τικ Τακ» του Δημήτρη Μεσημέρη είναι μια αναμέτρηση για το πώς αντιλαμβάνεται το πέρασμα του χρόνου

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ο τραγουδοποιός Δημήτρης Μεσημέρης παρουσιάζει την Τρίτη 25 Νοεμβρίου τον νέο του δίσκο με τίτλο «Τικ Τακ», στο Διεθνές Φεστιβάλ Λευκωσίας και μιλάει στην «Κ» για την καινούργια του δουλειά, για το τραγούδι και πώς αντιμετωπίζει τη μουσική. Λέει πως ο τίτλος του είναι συμβολικός από το ομώνυμο τραγούδι του δίσκου, «είναι μια μουσική αναμέτρηση για το πώς αντιλαμβάνομαι τον έρωτα, τη φθορά, την ελπίδα και τη ζωή γενικότερα μέσα από το πέρασμα του χρόνου». Η συναυλία στο Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας περιλαμβάνει συνθέσεις του Δημήτρη Μεσημέρη από τη νέα του δουλειά, αλλά και διασκευασμένες εκτελέσεις από την προσωπική του δισκογραφία, καθώς και σύντομα αφηγηματικά κείμενα του Γιώργου Παπακωνσταντίνου.

—Μία ακόμη δισκογραφική δουλειά και ο τίτλος της «Τικ Τακ»... για τι ή για ποιους μετράει αντίστροφα ο χρόνος;

—Το «Τικ Τακ» είναι μια επενθύμιση ότι ο χρόνος δεν σταματά ποτέ. Κυλάει, τρέχει, μας δοκιμάζει αλλά μας ωριμάζει. Προσωπικά, προσπαθώ να μην αντιλαμβάνομαι τον χρόνο ως κάτι που μετράει αντίστροφα προς το τέλος, αλλά σαν μια συνεχή προσπάθεια για περισσότερες εμπειρίες και στιγμές. Η ζωή είναι μικρή και της αξίζει να τη γεμίζουμε με αγάπη. Ο χρόνος, εκτός από άγχος, στρες και τα υπόλοιπα αρνητικά, όταν τον κοιτάξεις κατάνυκτα και τον αποδεχτείς, γίνεται ένας πολύ σημαντικός φίλος. Είναι ένας παλιός που μετράει για όλους μας, ο καθένας μπορεί να φτιάξει τον δικό του ρυθμό και να πορεύεται με αυτόν στους σταθμούς που θα συναντά στην πορεία της ζωής του. Ο τίτλος του δίσκου είναι συμβολικός από το ομώνυμο τραγούδι του δίσκου και είναι μια μουσική αναμέτρηση με το πώς αντιλαμβάνομαι τον έρωτα, τη φθορά, την ελπίδα και τη ζωή γενικότερα μέσα από το πέρασμα του χρόνου.

—Πού κινείσαι μουσικά σε αυτόν σου τον δίσκο;

—Είναι ένας συνδυασμός πολλών μουσικών επιρροών που έρχονται και σμίγουν μαζί χωρίς να είναι αυτοσκοπός. Θέλω η μουσική μου να περιέχει κομμάτια του εαυτού μου. Ο απώτερος σκοπός είναι η ελκρινεία σε αυτό που νιώθω τη στιγμή που φτιάχνω ένα τραγούδι. Είναι οι εικόνες και τα συναισθήματα που μου προκαλεί ο στίχος. Από μικρός, λόγω του πατέρα μου, που είναι επίσης μουσικός, άκουγα λαϊκά τραγούδια, παραδοσιακά, ρεμπέτικα. Μεγαλώνοντας, αγάπησα το εναλλακτικό και τη ροκ μουσική. Στα 20 μου αντιλήφθηκα τι είναι το έντεχνο του Θεοδωράκη, του Χατζιδάκι, του Μικρούτσικου. Οπότε, είναι κάτι φυσικό και αυθόρμητο να συνδυάζω

μέσα στη δική μου μουσική όλα αυτά που κουβαλώ στη βαλίτσα μου. Δεν θέλω και ίσως δεν μπορώ να εγκλωβιστώ σε ένα είδος μουσικής. Θεωρώ ότι η ταυτότητα του καλλιτέχνη προέρχεται από την αισθητική και την προσέγγισή του στα τραγούδια και όχι από το είδος.

—Ποιες είναι οι δυσκολίες που έχει ο μουσικός δρόμος στον οποίο παραμένεις πιστός και τον περπατάς με συνέπεια σε όλη σου τη δισκογραφική διαδρομή;

—Ο δρόμος της συνέπειας και της ειλικρίνειας απέναντι σε αυτό που κάνουμε δεν είναι εύκολος, αλλά είναι αυτός που αποδέχεται η ψυχή μου και με κάνει να νιώθω καλά. Γενικότερα, ο δρόμος των νέων καλλιτεχνών είναι ζορικός. Ζούμε σε μια εποχή όπου υπάρχει ένα χάος υπερπληροφόρησης λόγω της μαζικής παραγωγής και των κοινωνικών δικτύων. Η πληροφορία που βγαίνει καθημερινά προς τα έξω είναι τόσο μεγάλη που δύσκολα θα φτάσει η δουλειά ενός νέου καλλιτέχνη μακριά. Δεν είναι ακατόρθωτο, αλλά ούτε και εύκολο. Η δυσκολία είναι να μείνεις ειλικρινής χωρίς να σε παρασύρει η ανάγκη της γρήγορης προβολής. Θεωρώ, όμως, πως πάντα θα υπάρχουν καλλιτέχνες που θα φτιάχνουν διαχρονικές δημιουργίες που το κοινό θα συνδέεται και θα δημιουργεί τις δικές του εικόνες, στιγμές και συναισθήματα μέσα από αυτά. Μόνο που σήμερα πρέπει να ψάχνεις λίγο περισσότερο για να τα βρεις.

—«Από το λόγο τον πικρό η ελπίδα ξεμακραίνει» λέει ο ποιητής, σβήνουν ποτέ τα όνειρα; Χάνεται η ελπίδα;

—Η ελπίδα δοκιμάζεται καθημερινά με όλα αυτά που βλέπουμε να συμβαίνουν γύρω μας. Είναι όμως και η κινητήριος δύναμη που σε συνδυασμό με τα όνειρα επιμένουν για κάτι καλύτερο. Ακόμα και μέσα στον πιο πικρό λόγο, πάντα υπάρχει μια σπιθαμή φωτός. Μπορεί να είναι μαύρο το δεντρί που βλασταίνει,

Ο δίσκος «ΤΙΚ ΤΑΚ»

Το «ΤΙΚ ΤΑΚ» είναι ένας δίσκος που έγινε με πολύ αγάπη και αφοσίωση. Συνεργάστηκα με εξαιρετικούς μουσικούς και στιχουργούς, και μέσα από αυτή τη διαδικασία έμαθα πολλά για τον εαυτό μου και τη μουσική μου «ταυτότητα». Στο στούντιο, η ατμόσφαιρα ήταν συγκινητική. Όλοι οι μουσικοί και τραγουδιστές έβαλαν ψυχή σε κάθε ήχο. Είναι το τρίτο μου άλμπουμ στη σειρά και ο δεύτερος ολοκληρωμένος δίσκος με δικά μου τραγούδια. Περιλαμβάνει 8 τραγούδια στα οποία, τα 6 είναι σε δική μου μουσική, σε στίχους του Βασίλη Χαρίση («Χρυσομαλλούσα», «Καφενές», «Μαϊστρος» και «Όνειρα αφανέρωτα»), του Ανδρέα Παράσχου («Ο κύκλος των χαμένων») και του Χρήστου Μιχάλαρου με το τραγούδι «Τικ Τακ» που είναι το ομώνυμο τραγούδι του άλμπουμ. Στον δίσκο συμμετέχει ο Γιώργος Καλόγηρου ο οποίος έγραψε μουσική στο τραγούδι «Από τον λόγο» σε στίχους του ποιητή Μιχάλη Πασιαρδή και ο Γιώργος Δημητρίου, ο οποίος έγραψε μουσική στο τραγούδι «Ο Θεός είναι γυναίκα» σε στίχους του Παράσχου. Επίσης, στο τραγούδι «Από τον λόγο» συμμετέχουν στο τραγούδι οι: Φρειδερίκη Τομπάζου, Κατερίνα Παράσχου, Σάββας Χρυσστόμου και Πολύς Ιωαννίδης. Η αγαπημένη Φρειδερίκη ανέλαβε την εναρμόνιση των φωνών στον δίσκο και στην παρουσίαση αλλά τραγουδά με παρέα το τραγούδι «Όνειρα αφανέρωτα». Το άλμπουμ είναι διαθέσιμο σε όλες τις ψηφιακές πλατφόρμες αναπαραγωγής μουσικής και στις 25 Νοεμβρίου την μέρα της παρουσίασης αναμένουμε το συλλεκτικό βινύλιο.

όπως γράφει ο Μιχάλης Πασιαρδής, αλλά δεν παύει να είναι μια γέννηση και μια αισιοδοξία μέσα στη ματαιότητα. Γι' αυτό και το τραγούδι «Από τον λόγο» είναι ο πρώτος σταθμός στον δίσκο. Για μένα συμβολίζει τη γέννηση. Τη γέννηση του ανθρώπου και της ελπίδας που όσο και να ξεμακρύνει, τα όνειρά μας θα αντιστέκονται. Κάποιες φορές, η ελπίδα δεν είναι φωνή, είναι μια σιωπή που επιμένει. Ό,τι και να συμβαίνει γύρω μας, πάντα υπάρχει κάτι που μπορεί να μας κρατήσει όρθιους.

—Για την παρουσίαση του δίσκου σου συνεργάζεσαι με τον συγγραφέα Γιώργο Παπακωνσταντίνου. Πώς συμπλέκεις τον δίσκο σου με τα κείμενά του;

—Με τον Γιώργο μάς συνδέει κάτι βαθύτερο από τη φιλία. Είναι συνοδοιπόρος στις σκέψεις, στις αναζητήσεις και στην αγάπη για αυτό που κάνουμε. Ήταν από τους πρώτους που άκουσαν τα τραγούδια του «Τικ Τακ» και μέσα από τις κουβέντες μας γεννήθηκε η ιδέα γύρω από τη θεματολογία του χρόνου. Ένα concept album που αφηγείται τη ζωή ενός ατόμου μέσα από τους σταθμούς της ζωής. Τα κείμενα που έχει γράψει ο Γιώργος λειτουργούν σαν γέφυρα ανάμεσα στα τραγούδια. Είναι σαν μικρές στάσεις που ενώνουν τις μουσικές εικόνες των τραγουδιών. Στην παρουσίαση, τα κείμενά του γίνονται ένα με τη μουσική και συνομιλούν με έναν συγκινητικό τρόπο. Φτιάξαμε μια εμπειρία όπου ο θεατής δεν ακούει απλώς, αλλά συμμετέχει στο ταξίδι του χρόνου.

—Ποιες δυσκολίες συνάντησες στη δημιουργία ενός τέτοιου θεματικού άλμπουμ;

—Δεν νιώθω ότι αντιμετώπισα ιδιαίτερες δυσκολίες καθώς λειτουργούσα πάντα με το σκεπτικό του να αφήνω το κάθε τραγούδι να με οδηγεί εκεί που θέλει. Τα τραγούδια γράφθηκαν τα τελευταία 3-4 χρόνια και ηχογραφήθηκαν σε ενάμιση χρόνο. Το κάθε τραγούδι έχει τον δικό του λόγο που συμβολίζει κάποια στιγμή

μής της ζωής μου. Όταν φυσικά έλαβα τον στίχο του «Τικ Τακ» από τον Χρήστο Μιχάλαρο, όλα μπήκαν με ένα μαγικό τρόπο κάτω από την ομπρέλα του χρόνου και έτσι γεννήθηκε τόσο απλά η βασική θεματολογία του δίσκου. Η πρόκληση στο όλο ταξίδι της δημιουργίας, ήταν να ενώσω τις μουσικές μου επιρροές με το συναισθηματικό του χρόνου, να ακουστεί το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον μαζί.

—Ποιες είναι οι πιο κομβικές στιγμές του δίσκου για σένα;

—Αρχικά θα έλεγα το τραγούδι «Τικ Τακ», το οποίο με το που γράφτηκε έδωσε όλο το ζητούμενο στον δίσκο, με τον εσωτερικό του χτύπο ένωσε όλα τα υπόλοιπα τραγούδια και φτιάχτηκε ένα ολοκληρωμένο concept album. Μετά θα έλεγα ο «Καφενές» και «Ο κύκλος των χαμένων». Έχουν μια στιγμή εσωτερικής συνειδητοποίησης, όπου ο άνθρωπος αντικρίζει τον εαυτό του και τον κόσμο γύρω του. Φυσικά το κάθε τραγούδι έχει το δικό του αποτύπωμα και όλα μοιράζονται μια κοινή ουσία, την καθημερινότητα που περνά, τη νοσταλγία και την ανάγκη να αντιληφθούμε καλύτερα τη ζωή. Προσωπικά το ταξίδι της δημιουργίας αυτού του δίσκου ήταν πολύ κομβικό για τη ζωή μου.

—Υπάρχουν αρκετοί δημιουργοί στο νησί. Τι λείπει ώστε να αναπτυχθεί ένα πλήρες μουσικό οικοσύστημα στην Κύπρο;

—Η Κύπρος έχει πολλούς αξιόλογους καλλιτέχνες, με ταλέντο, με όραμα και παιδεία. Αυτό που μάλλον χρειάζεται είναι περισσότερες υποδομές και περισσότερη στήριξη τόσο από το κράτος όσο και από το κοινό. Ένα μεγάλο ποσοστό της κυπριακής κοινωνίας έχει την τάση να αγκαλιάζει περισσότερο τους καλλιτέχνες από το εξωτερικό παρά τους ντόπιους. Σίγουρα πρέπει να δημιουργηθεί μια πιο δυνατή βάση παραγωγής και προβολής των καλλιτεχνών. Θεωρώ πως γίνεται μεγάλη προσπάθεια τα τελευταία χρόνια από πολλούς παράγοντες κυρίως του καλλιτεχνικού χώρου.

—Κλείνοντας, τι θα ήθελες να πάρει ο ακροατής φεύγοντας από την παρουσίαση του δίσκου σου;

—Θα ήθελα να κρατήσει μέσα του τις εικόνες και τα συναισθήματα που θα δημιουργηθούν κατά τη διάρκεια της συναυλίας μας. Να νιώσει ότι πέρασε από ένα ταξίδι που του θύμιζε κάτι δικό του, ένα πρόσωπο, μια εποχή και να συλλογιστεί. Αν μέσα από τη μουσική μου κάποιος νιώσει καλύτερα ή βοηθηθεί, τότε αυτό είναι το μεγαλύτερο δώρο για μένα.

Πληροφορίες: «Τικ Τακ» του Δημήτρη Μεσημέρη, Τρίτη 25 Νοεμβρίου, Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας στις 8:30 μ.μ.

“

Ταυτότητα καλλιτέχνη

Δεν θέλω και ίσως δεν μπορώ να εγκλωβιστώ σε ένα είδος μουσικής. Θεωρώ ότι η ταυτότητα του καλλιτέχνη προέρχεται από την αισθητική και την προσέγγισή του στα τραγούδια και όχι από το είδος.

“

Μια κοινή ουσία

Κάθε τραγούδι έχει το δικό του αποτύπωμα και όλα μοιράζονται μια κοινή ουσία, την καθημερινότητα που περνά, τη νοσταλγία και την ανάγκη να αντιληφθούμε καλύτερα τη ζωή. Προσωπικά το ταξίδι της δημιουργίας αυτού του δίσκου ήταν πολύ κομβικό για τη ζωή μου.

«Θέλω η μουσική μου να περιέχει κομμάτια του εαυτού μου. Ο απώτερος σκοπός είναι η ειλικρίνεια σε αυτό που νιώθω τη στιγμή που φτιάχνω ένα τραγούδι».

Στις 23 Οκτωβρίου 1925
γεννιέται στην Ξάνθη
ο Μάνος Χατζιδάκις.

25
σημαντικές
υπογραφές

100 χρόνια μετά,
η «Καθημερινή»
τιμά τον καλλιτέχνη
και τη γενέτειρά του
με δύο πρωτότυπες,
συλλεκτικές εκδόσεις.

260 σελίδες αφιερωμένες
στην ακριτική πόλη και
στους ανθρώπους της

ΚΥΡΙΑΚΗ
23
ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

